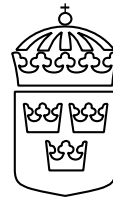

Regeringens proposition

2014/15:116

Erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

Prop. 2014/15:116

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 april 2015

Stefan Löfven

Anders Ygeman
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att en person som är misstänkt för brott i Sverige ska kunna stå under övervakning i den medlemsstat där han eller hon har sin hemvist i stället för att vara häktad här. På motsvarande sätt ska en misstänkt person med hemvist i Sverige kunna bli föremål för övervakning här när brottsutredningen pågår i en annan medlemsstat. Syftet med regleringen är att främja användningen av alternativa åtgärder till tillfälliga frihetsberövanden under brottmålsprocessen. Förslaget är ett led i att genomföra rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom EU.

I propositionen föreslår regeringen att det införs en ny lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom EU. Lagen innehåller dels regler om svenska beslut om övervakningsåtgärder, som ska kunna erkännas och följas upp i en annan medlemsstat, dels regler om att Sverige ska kunna erkänna och följa upp ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder.

Den nya lagen, liksom de följdändringar denna för med sig, föreslås träda i kraft den 1 augusti 2015.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen	5
2.2	Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)	14
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	16
3	Ärendet och dess beredning	18
4	Rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder	18
5	Svenska regler som aktualiseras vid genomförandet av rambeslutet	20
6	Allmänna överväganden	23
6.1	En ny lag införs	23
6.2	Den nya lagens tillämplighet i vissa fall	26
6.3	Ett svenskt respektive utländskt beslut om övervakningsåtgärder	27
6.4	Beslutande myndigheter	30
6.5	Behandling av personuppgifter	31
7	Svenska beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat	34
7.1	Förutsättningar för att meddela ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder	34
7.2	Särskilda villkor och passhinder	40
7.3	Förfarandet	41
7.3.1	Tillämpliga bestämmelser när ett beslut om övervakningsåtgärder meddelas	41
7.3.2	Översändande av ett beslut om övervakningsåtgärder	45
7.4	Beslutets verkställbarhet och den misstänktes skyldighet att följa beslutade övervakningsåtgärder	45
7.5	Följdbeslut	47
8	Erkännande och uppföljning i Sverige av utländska beslut om övervakningsåtgärder	51
8.1	Skyldighet att erkänna och följa upp ett beslut om övervakningsåtgärder	51
8.2	Allmänna förutsättningar	52
8.2.1	Krav på anknytning till Sverige	52
8.2.2	Övervakningsåtgärder som ska kunna erkännas och följas upp	53
8.3	Hinder mot erkännande	55
8.4	Hur förfarandet inleds	65
8.5	Åklagarens prövning och beslut	67

8.5.1	Beslut om erkännande och uppföljning	67
8.5.2	Vissa förfarandefrågor	69
8.5.3	Anpassning av en övervakningsåtgärd	72
8.6	Uppföljning i Sverige av ett beslut om övervakningsåtgärder	78
8.7	Överklagande	84
8.8	Förlängning av tiden för uppföljning.....	87
8.9	Ändring av uppföljningsförklaringen	88
8.10	Upphävande av en uppföljningsförklaring	90
8.11	Överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	94
9	Underrättelser.....	96
10	Ekonomiska konsekvenser	97
11	Ikraftträdande m.m.....	98
12	Författningskommentar	99
12.1	Förslaget till lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen	99
12.2	Förslaget till lag om ändring i passlagen (1978:302)	129
12.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	130
Bilaga 1	Rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder	132
Bilaga 2	Sammanfattning av departementspromemorian En europeisk övervakningsorder (Ds 2013:75).....	153
Bilaga 3	Promemorians lagförslag.....	154
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	164
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	165
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	178
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 april 2015.....		186
Rättsdatablad.....		187

Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen,
2. lag om ändring i passlagen (1978:302),
3. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll och tillämplighet

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande.

2 § Om Europeiska unionen genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rådets rambeslut 2009/829/RIF i förhållande till en medlemsstat eller om en medlemsstat har upphört att tillämpa rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet, gäller inte denna lag i förhållande till den staten.

Ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder

3 § Med ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder avses i denna lag ett beslut om att en person som är misstänkt för brott

1. förbjuds att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort i en annan medlemsstat, eller

2. föreläggs att på vissa tider anmäla sig hos myndighet i en annan medlemsstat.

Ett förbud enligt första stycket 1 får förenas med ett föreläggande enligt första stycket 2.

Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder

4 § Med ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder avses i denna lag ett verkställbart beslut, meddelat av en behörig myndighet i en annan medlemsstat i samband med ett straffrättsligt förfarande, som innebär att en person som är misstänkt för brott ska omfattas av en eller flera övervakningsåtgärder.

Föreskrifter om verkställigheten av denna lag

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

2 kap. Ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat

Förutsättningar för att meddela ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder

1 § Om någon är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa och det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han eller hon avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff men det i övrigt inte finns anledning att anhålla eller häkta den misstänkte, får han eller hon, om det är tillräckligt, i stället meddelas ett beslut om övervakningsåtgärder enligt 1 kap. 3 §.

Ett beslut om övervakningsåtgärder får även meddelas om det finns skäl att anhålla eller häkta någon enligt 24 kap. 1 § första stycket 2 eller 3 rättegångsbalken men det kan antas att syftet med ett sådant frihetsberövande kan tillgodoses genom ett beslut om övervakningsåtgärder.

Ett beslut om övervakningsåtgärder får meddelas endast om

1. den misstänkte är stadigvarande bosatt i eller har annan stark anknytning till en annan medlemsstat,
2. den misstänkte samtycker till att beslutet följs upp i den andra medlemsstaten,
3. skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse, och
4. det inte är olämpligt med hänsyn till utredningen och lagföringen av brottet.

Särskilda villkor i samband med ett beslut om övervakningsåtgärder

2 § Ett beslut om övervakningsåtgärder får förenas med villkor att den misstänkte ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats på vissa tider. Det får också ställas upp andra särskilda villkor som behövs för övervakningen av den misstänkte.

Meddelande av ett beslut om övervakningsåtgärder

3 § Åklagare eller allmän domstol prövar om ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas.

Vid en prövning enligt första stycket och i fråga om förfarandet efter det att ett beslut om övervakningsåtgärder har meddelats tillämpas det som föreskrivs i rättegångsbalken om reseförbud, om inte något annat följer av denna lag.

Tid för väckande av åtal

4 § När ett beslut om övervakningsåtgärder har meddelats enligt 3 § ska åtal väckas inom en månad efter det att den misstänktes skyldighet enligt 6 § första stycket inträtt, om åtal inte redan har väckts.

Rätten får medge förlängning av tiden, om framställning om det görs före tidens utgång. Den förlängda tiden får inte vara längre än vad som är nödvändigt.

5 § Åklagaren ska sända över ett beslut om övervakningsåtgärder till en behörig myndighet i den medlemsstat där beslutet ska erkännas och följas upp.

Skyldighet att följa ett beslut om övervakningsåtgärder

6 § Den misstänktes skyldighet att följa ett beslut om övervakningsåtgärder och särskilda villkor som meddelats enligt 2 § inträder först när han eller hon har delgetts underrättelse om att behörig myndighet i den andra staten beslutat att erkänna beslutet om övervakningsåtgärder.

Åklagaren ska ansvara för att underrättelsen delges den misstänkte.

Tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder

7 § Rätten får besluta om tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder eller från de särskilda villkor som har meddelats med stöd av 2 §.

Även åklagaren får besluta om tillfälliga undantag, om inte beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts. Rätten får dock överlåta till åklagaren att besluta om tillfälliga undantag även i sådana fall.

Ändring av ett beslut om övervakningsåtgärder

8 § Ett beslut om övervakningsåtgärder eller de särskilda villkor som har meddelats med stöd av 2 § får ändras av rätten. Även åklagaren får besluta om ändring, om inte beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

För den misstänktes skyldighet att följa ett beslut enligt första stycket tillämpas 6 §.

Upphävande av ett beslut om övervakningsåtgärder

9 § Ett beslut om övervakningsåtgärder ska omedelbart upphävas om

1. åtal inte har väckts i rätt tid eller förlängning av tiden inte har begärts,

2. beslutet inte erkänns eller följs upp av den andra staten, eller

3. beslutet av något annat skäl inte längre bör gälla.

Ett beslut om övervakningsåtgärder upphävs av rätten. Även åklagaren får upphäva beslutet, om inte beslutet har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

Överträdelse av ett beslut om övervakningsåtgärder

10 § Om den misstänkte överträder ett beslut om övervakningsåtgärder eller inte följer ett särskilt villkor enligt 2 §, ska han eller hon omedelbart anhållas eller häktas, om det inte är uppenbart att det saknas skäl för detta.

11 § Om den som har meddelats ett beslut om övervakningsåtgärder döms för brottet, ska rätten pröva om beslutet ska gälla till dess domen fått laga kraft.

3 kap. Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i Sverige

Skyldighet att erkänna och följa upp ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder

1 § Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som sänds över från en annan medlemsstat ska erkännas och följas upp i Sverige om förutsättningarna i 2 och 3 §§ är uppfyllda och inte annat följer av denna lag.

Allmänna förutsättningar för erkännande och uppföljning

2 § För att ett beslut om övervakningsåtgärder ska få erkännas och följas upp enligt 1 § krävs att den misstänkte

1. är stadigvarande bosatt i Sverige, eller
2. har annan stark anknytning till Sverige och det i övrigt framstår som lämpligt.

3 § För att ett beslut om övervakningsåtgärder ska få erkännas och följas upp enligt 1 § krävs det även att beslutet gäller för en viss tid och innebär en skyldighet för den misstänkte

1. att anmäla byte av bosättning till en myndighet i Sverige,
2. att inte besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden i Sverige eller i den medlemsstat där beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats,
3. att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider,
4. att följa beslutade begränsningar av möjligheten att lämna svenskt territorium,
5. att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet, eller
6. att undvika kontakt med vissa särskilt angivna personer som har anknytning till det påstådda brottet.

Hinder mot erkännande och uppföljning

4 § Ett beslut om övervakningsåtgärder får inte erkännas och följas upp i Sverige om

1. den gärning som beslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,
2. det för samma gärning som beslutet avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,
3. det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier, eller

4. den gärning som beslutet avser har ägt rum innan den misstänkte fyllt 15 år. Prop. 2014/15:116

5 § Om det med hänsyn till den misstänktes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, får ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder, trots hinder enligt 4 §, erkännas och följas upp i Sverige.

Hur förfarandet inleds

6 § Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska sändas skriftligen till behörig åklagare. Beslutet ska åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilaga 1 till rådets rambeslut 2009/829/RIF.

Beslutet och intyget ska sändas över genom post, bud eller telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt.

Intyget ska vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

7 § Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och uppföljning, ska åklagaren ge den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten möjlighet att inom en viss tid komma in med komplettering. Detsamma gäller om beslutet om övervakningsåtgärder saknas.

Om de brister som anges i första stycket kvarstår efter den tid som angetts, får beslut fattas om att inte erkänna och följa upp beslutet om övervakningsåtgärder.

Beslut i fråga om erkännande och uppföljning

8 § Åklagare prövar om ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska erkännas och följas upp i Sverige.

9 § Om det utländska beslutet om övervakningsåtgärder kan erkännas och följas upp i Sverige, ska beslut meddelas om att uppföljning ska ske (uppföljningsförklaring).

Uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om

1. vilka övervakningsåtgärder enligt 3 § som ska följas upp och, i förekommande fall, om anpassning har skett med stöd av 12 §, och
2. den tid som uppföljningen ska pågå.

10 § Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska meddelas senast inom fyra veckor efter det att åklagaren enligt 6 § tagit emot det utländska beslutet. Om åklagaren har begärt in komplettering enligt 7 §, ska fristen på fyra veckor börja löpa efter det att kompletteringen kommit in till åklagaren.

Åklagaren får, om det finns särskilda skäl, meddela sitt beslut vid en senare tidpunkt än vad som anges i första stycket.

11 § Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska innehålla de skäl som har bestämt utgången och en upplysning om hur

Prop. 2014/15:116 den misstänkte kan överklaga beslutet. Beslutet ska delges den misstänkte.

Åklagaren ska vid behov översätta beslutet och andra handlingar i ärendet till ett språk som den misstänkte förstår.

Anpassning av en övervakningsåtgärd

12 § En övervakningsåtgärd i ett utländskt beslut ska anpassas om åtgärden, helt eller delvis, är oförenlig med

1. sådana förbud, förelägganden eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, eller

2. förbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud eller lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang.

En helt oförenlig övervakningsåtgärd ska anpassas genom att den ersätts med en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1. I övriga fall ska övervakningsåtgärden anpassas till en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1 eller 2.

En åtgärd som har anpassats ska så långt det är möjligt motsvara övervakningsåtgärden i det utländska beslutet och får inte vara strängare än denna.

Uppföljning i Sverige

13 § En uppföljningsförklaring som beslutats enligt 9 § gäller omedelbart. Uppföljningen får påbörjas först när den misstänkte har delgetts förklaringen enligt 11 § första stycket och den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten har underrättats om förklaringen. Om anpassning har skett med stöd av 12 §, får uppföljningen påbörjas tidigast tio dagar efter en sådan underrättelse.

Åklagaren ansvarar för uppföljningen. Vid uppföljningen får åklagaren anlita biträde av Polismyndigheten.

Uppföljning får inte ske genom elektronisk övervakning.

Överklagande

14 § Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning får överklagas till tingsrätten av den misstänkte.

Överklagandet ska göras skriftligen och ges in till åklagaren inom tre veckor från den dag då den misstänkte fick del av beslutet. Ett överklagande som inte har kommit in i rätt tid ska avvisas av åklagaren. Om överklagandet har kommit in till tingsrätten inom tiden för överklagande, ska den omständigheten att överklagandet har kommit in till åklagaren först därefter inte föranleda att det avvisas. Om överklagandet inte avvisas, ska åklagaren sända det och övriga handlingar i ärendet till tingsrätten.

Behörig tingsrätt är den tingsrätt inom vars domkrets det överklagade beslutet har fattats.

15 § Rättens handläggning ska ske skyndsamt. Åklagare är motpart till den misstänkte sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till tingsrätten.

Om rätten överväger att upphäva den uppföljningsförklaring som beslutats enligt 9 §, ska åklagaren ges tillfälle att yttra sig.

Rättens slutliga beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska delges den misstänkte.

Vid rättens prövning gäller i övrigt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Förlängning av tiden för uppföljning

16 § Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten begär det, ska tiden för uppföljning förlängas. Beslut i fråga om förlängning meddelas av åklagaren. Beslutet ska delges den misstänkte.

Om den tid som angetts i uppföljningsförklaringen eller i ett beslut enligt första stycket är på väg att löpa ut, ska åklagaren begära besked från den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten om huruvida uppföljningen ska fortsätta.

Ändring av en uppföljningsförklaring

17 § Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten ändrar på beslutet om övervakningsåtgärder, ska uppföljningsförklaringen ändras i enlighet med den andra statens beslut, om förutsättningarna i 3 § är uppfyllda. Vid ändring av uppföljningsförklaringen ska 10–13 §§ tillämpas. Ett beslut om att ändra uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om den ändring som har gjorts och, i förekommande fall, huruvida anpassning har skett med stöd av 12 §.

Beslut i fråga om ändring av en uppföljningsförklaring meddelas av åklagaren.

Åklagarens beslut i fråga om ändring av uppföljningsförklaringen får överklagas av den misstänkte. Vid överklagandet ska 14 och 15 §§ tillämpas.

Upphävande av en uppföljningsförklaring

18 § En uppföljningsförklaring ska upphävas om

1. det framkommer omständigheter som medför att beslutet om övervakningsåtgärder inte får följas upp i Sverige,

2. beslutet om övervakningsåtgärder och intyget återkallas,

3. den misstänkte inte kan påträffas i Sverige,

4. åklagaren till den andra medlemsstatens behöriga myndighet vid flera tillfällen har rapporterat om överträdelser av beslutet om övervakningsåtgärder i enlighet med bilaga 2 till rådets rambeslut 2009/829/RIF och myndigheten i den andra staten, trots begäran om detta, inte fattar något beslut eller vidtar någon annan åtgärd med anledning av rapporteringen, eller

5. det inte längre finns förutsättningar att följa upp ett beslut om övervakningsåtgärder till följd av att det i ett straffrättsligt eller något annat förfarande har vidtagits tvångsåtgärder mot den misstänkte eller till följd av att den misstänkte har påbörjat verkställigheten av en påföljd.

Beslut om upphävande av uppföljningsförklaringen meddelas av åklagaren. Beslutet ska delges den misstänkte.

Prop. 2014/15:116 Ett beslut om upphävande enligt första stycket 1 får överklagas av den misstänkte. Vid överklagandet ska 14 och 15 §§ tillämpas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

2. Lagen tillämpas inte i förhållande till en annan medlemsstat inom Europeiska unionen som inte har genomfört rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande.

Gärningar som avses i 3 kap. 4 § första stycket 1 i lagen.

1. Deltagande i en kriminell organisation
2. Terrorism
3. Människohandel
4. Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi
5. Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen
6. Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen
7. Korruption
8. Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen
9. Tvätt av vinning av brott
10. Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron
11. IT-brottslighet
12. Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter
13. Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse
14. Mord och grov misshandel
15. Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader
16. Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan
17. Rasism och främlingsfientlighet
18. Organiserad stöld eller väpnat rån
19. Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk
20. Svindleri
21. Beskyddarverksamhet och utpressning
22. Förfalskning och piratkopiering
23. Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar
24. Förfalskning av betalningsmedel
25. Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxtsubstanser
26. Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen
27. Handel med stulna fordon
28. Våldtäkt
29. Mordbrand
30. Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet
31. Kapning av flygplan eller fartyg
32. Sabotage

2.2 Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Härigenom föreskrivs att 7 § passlagen (1978:302) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Passansökan *skall* avslås, om

Passansökan *ska* avslås, om

1. bestämmelserna i 6 § inte har iakttagits och sökanden inte har följt uppmaningen att avhjälpa bristen,

2. ansökan avser pass för barn under arton år och barnets vårdnadshavare inte har lämnat medgivande och det inte finns synnerliga skäl att ändå utfärda pass,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder enligt 2 kap. 1 § lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen och åklagare inte har lämnat medgivande,

5. sökanden är föremål för en uppföljningsförklaring som avser en övervakningsåtgärd enligt 3 kap. 3 § 3–5 lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen och åklagare inte har lämnat medgivande,

4. sökanden är efterlyst och *skall* omhändertas omedelbart vid anträffandet,

6. sökanden är efterlyst och *ska* omhändertas omedelbart vid anträffandet,

5. sökanden genom en dom som har *vunnit* laga kraft har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta att han eller hon har för avsikt att undandra sig verkställigheten,

7. sökanden genom en dom som har *fått* laga kraft har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta att han eller hon har för avsikt att undandra sig verkställigheten,

6. sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år

8. sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år

¹ Senaste lydelse 2005:655

och sökanden inte har villkorligt frigivits,

7. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år,

8. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

9. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma *lagrum*.

och sökanden inte har villkorligt frigivits,

9. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år,

10. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

11. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma *bestämmelser*.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Överlämnande får beviljas endast för en gärning som motsvarar brott enligt svensk lag och

1. för vilken, när överlämnandet avser lagföring, enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning en frihetsberövande påföljd i ett år eller mer är föreskrivet, eller

2. för vilken, när överlämnandet avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd, en frihetsberövande påföljd i minst fyra månader har dömts ut.

Om det i arresteringsordern har angetts att en gärning är sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer, *skall* dock överlämnande beviljas även om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Vid överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som avser en sådan gärning *skall* påföljden vara sådan som anges i första stycket 2.

Om det i arresteringsordern har angetts att en gärning är sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer, *ska* dock överlämnande beviljas även om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Vid överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som avser en sådan gärning *ska* påföljden vara sådan som anges i första stycket 2.

För en gärning som legat till grund för ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder enligt lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ska första stycket 1 inte gälla, om

1. den eftersökte fanns i den andra staten när det utländska beslutet meddelades, och

2. uppföljningen pågår i Sverige när arresteringsordern utfärdas.

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första *eller*

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första,

andra stycket får överlämnande beviljas även för annan gärning som, utan att vara sådan som anges i första stycket 1 eller 2, motsvarar brott enligt svensk lag.

andra eller tredje stycket, får överlämnande beviljas även för *någon* annan gärning som, utan att vara sådan som anges i första stycket 1 eller 2, motsvarar brott enligt svensk lag.

Prop. 2014/15:116

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

3 Ärendet och dess beredning

Hösten 2006 lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till rambeslut om en europeisk övervakningsorder. Den 16 september 2009 godkände riksdagen utkastet till rambeslut (prop. 2008/09:192, bet. 2008/09:JuU29, rskr. 2009/10:1).

Den 23 oktober 2009 antog rådet för rättsliga och inrikes frågor rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande (rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder, EUT L 294, 11.11.2009, s. 20). Rambeslutet, som finns intaget som *bilaga 1*, skulle ha varit genomfört den 1 december 2012.

Inom Justitiedepartementet har departementspromemorian En europeisk övervakningsorder (Ds 2013:75) utarbetats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*.

Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissvaren finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2013/8194/BIRS).

Den nya lagen behöver beslutas med kvalificerad majoritet

Den föreslagna lagen om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen innebär att en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning mot enskild överläts till en annan stat. Den föreslagna lagen behöver därför beslutas med kvalificerad majoritet i riksdagen (10 kap. 8 § regeringsformen).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 26 februari 2015 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*. Regeringens lagförslag utformas i allt väsentligt enligt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 6.3, 7.2, 7.4, 7.5, 8.5.3, 8.6, 8.7, 8.10 och 8.11 samt i författningskommentaren.

4 Rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder

Rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder är ett led i det fortgående arbetet inom Europeiska unionen (EU) med att förbättra samarbetet på det straffrättsliga området och bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål. Rambeslutet gör det möjligt att från en medlemsstat överföra ett icke frihetsberövande straffprocessuellt tvångsmedel mot en brottsmisstänkt person till en annan medlemsstat för uppföljning där i avvaktan på rättegång (artikel 1). I rambeslutet definieras dessa straffprocessuella tvångsmedel

som övervakningsåtgärder (artikel 4). Syftet med rambeslutet är att säkerställa en effektiv lagföring i brottmål och att förbättra förutsättningarna för att välja icke frihetsberövande åtgärder i straffrättsliga förfaranden mot personer som saknar hemvist i den medlemsstat där rättegången äger rum (artikel 2). Rambeslutet ska stärka den enskildes rätt till frihet och presumtionen om den anklagades oskuld (skäl 4). Även skyddet för brottsoffer och allmänheten ska förbättras (artikel 2).

Rambeslutet omfattar verkställbara beslut som meddelats i samband med ett straffrättsligt förfarande med innebörd att en fysisk person ska omfattas av en eller flera övervakningsåtgärder som alternativ till ett tillfälligt frihetsberövande (artikel 4). I artikel 8.1 anges ett antal övervakningsåtgärder som den verkställande staten är skyldig att följa upp, bland annat en skyldighet för den misstänkte att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider, att efterleva begränsningar av möjligheten att lämna den verkställande statens territorium och att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet. Medlemsstaterna får åta sig att följa upp även andra typer av övervakningsåtgärder (artikel 8.2).

Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten kan översända ett beslut om övervakningsåtgärder till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där personen är lagligen och stadigvarande bosatt, om personen, efter att ha underrättats om de berörda åtgärderna, samtycker till att återvända till den staten (artikel 9). Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska erkänna det översända beslutet och utan dröjsmål vidta alla åtgärder som krävs för att kunna följa upp de skyldigheter som är aktuella, om inte något skäl för att vägra erkännande åberopas (artikel 12). Artikel 15 innehåller regler om när en verkställande stat kan vägra erkännande.

Om övervakningsåtgärderna till sin art är oförenliga med lagstiftningen i den verkställande staten, får den behöriga myndigheten i den staten anpassa dem till övervakningsåtgärder som tillämpas enligt den statens lagstiftning för likvärdiga brott (artikel 13).

För uppföljning av övervakningsåtgärderna ska den verkställande statens lagstiftning tillämpas (artikel 16). Det är dock den behöriga myndigheten i den utfärdande staten som är behörig att fatta följdbeslut, bland annat om förlängning eller ändring av åtgärderna (artikel 18).

Om den berörda personen missköter sig och den behöriga myndigheten i den utfärdande staten utfärdar en europeisk arresteringsorder eller fattar annat beslut med samma rättsverkan, ska övervakningen i den verkställande staten avslutas och han eller hon överlämnas i enlighet med rambeslutet om en europeisk arresteringsorder (artikel 21).

Svenska regler som aktualiseras vid genomförandet av rambeslutet

Det finns inga svenska regler som möjliggör överförande av övervakningsåtgärder

Rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder behandlar erkännande och uppföljning av ett icke frihetsberövande straffprocessuellt tvångsmedel riktat mot en brottsmisstänkt person i avvaktan på rättegång. Vid tillämpningen av rambeslutet kan det dels bli fråga om att överföra inhemska icke frihetsberövande tvångsmedel till en annan medlemsstat, dels att erkänna och följa upp en annan medlemsstats beslut om tvångsåtgärder. Några svenska regler som möjliggör detta finns inte i dag.

Här följer en redogörelse för de regler om straffprocessuella tvångsmedel och straffsanktionerade förbud som aktualiseras vid genomförandet av rambeslutet.

Straffprocessuella tvångsmedel som aktualiseras vid genomförandet

Häktning och anhållande är frihetsberövande straffprocessuella tvångsmedel. Grundförutsättningarna för användning av dessa tvångsmedel är att det finns en misstanke om brott (på sannolika skäl misstänkt eller skäligen misstänkt) och risk för avvikande, för försvärande av utredningen eller för fortsatt brottslighet (24 kap. 1–3 och 6 §§ rättegångsbalken). Vid misstanke om mycket grova brott gäller en presumtion för häktning. Vid beslut om häktning och anhållande gäller en proportionalitetsprincip – en avvägning ska göras mellan skälen för åtgärden och det intrång eller men som åtgärden innebär för den misstänkte.

Om det på grund av den misstänktes ålder, hälsotillstånd eller liknande omständighet kan befaras att häktning skulle medföra allvarligt men, får häktning ske endast om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan ordnas (24 kap. 4 § rättegångsbalken). En sådan övervakning får anordnas i den misstänktes hem och förenas med skyldighet att t.ex. på vissa tider vara tillgänglig i bostaden (26–28 §§ förundersökningskungörelsen [1997:948]).

I svensk rätt finns även andra straffprocessuella tvångsmedel som inte innebär frihetsberövande. Dessa är reseförbud och anmälningsskyldighet (25 kap. 1 § rättegångsbalken). Om någon är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa och finns det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet risk för att personen avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff (flyktfara), men det i övrigt inte finns anledning till att anhålla eller häkta honom eller henne, får, om det är tillräckligt, den misstänkte i stället förbjudas att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort (reseförbud) eller föreläggas att anmäla sig hos Polismyndigheten (anmälningsskyldighet). Om det finns en risk för att den misstänkte avviker från landet, får reseförbud eller anmälningsskyldighet beslutas oberoende av brottets beskaffenhet. Eftersom reseförbud och anmälningsskyldighet kan beslutas även vid en lägre

misstankegrad samt för brott med lägre straffskala än fängelse i ett år, kan dessa åtgärder tillämpas självständigt i förhållande till ett frihetsberövande enligt 24 kap. rättegångsbalken.

Om det finns skäl att häkta eller anhålla någon, men det kan antas att syftet kan tillgodoses genom reseförbud eller anmälningsskyldighet, får beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet även meddelas när det – eventuellt i förening med flyktfara – finns risk för försvårande av utredningen (kollusionsfara) eller risk för fortsatt brottslighet (recidivfara). Denna bestämmelse infördes eftersom det ansågs att möjligheten att besluta om reseförbud och anmälningsskyldighet i sådana situationer inte borde uteslutas i lagtexten (prop. 1980/81:201 s. 30).

Liksom vid beslut om häktning ska en proportionalitetsprövning alltid göras i samband med beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet. Vid misstanke om mycket grova brott kan reseförbud eller anmälningsskyldighet inte ersätta häktning (a. prop. s. 31 och 44).

I samband med ett beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet får det uppställas vissa villkor, t.ex. att den misstänkte på vissa tider ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats. Ett beslut om reseförbud får också förenas med anmälningsskyldighet (25 kap. 2 §).

Ett beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet ska innehålla uppgift om det brott misstanken avser, den ort där den misstänkte ska uppehålla sig och vad han eller hon i övrigt har att iakttä (25 kap. 4 §). Om skyldigheterna enligt beslutet inte följs, ska den misstänkte normalt sett anhållas eller häktas (25 kap. 9 §). Beslutet om reseförbud eller anmälningsskyldighet, som ska delges den misstänkte, ska innehålla upplysningar om konsekvenserna av att inte följa de föreskrivna villkoren (25 kap. 4 §).

När ett beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet meddelas av rätten ska tid för åtals väckande sättas ut, om åtal inte redan väckts. Om det är åklagaren som meddelar beslutet ska åtal väckas inom en månad (25 kap. 6 § första stycket).

Normalt sett beslutar rätten i frågor om upphävande av reseförbud eller anmälningsskyldighet. Rätten får dock överlåta till åklagaren att besluta om tillfälliga undantag från de villkor som uppställts. Döms den misstänkte för brottet ska rätten pröva om tvångsmedlet ska bestå till dess att domen fått laga kraft (25 kap. 7 §).

Straffsanktionerade förbud som aktualiseras vid genomförandet

Utöver de icke frihetsberövande straffprocessuella tvångsmedel som utgör alternativ till frihetsberövande åtgärder i avvaktan på rättegång finns i svensk rätt vissa straffsanktionerade förbud som uppvisar likheter med några av de övervakningsåtgärder som räknas upp i rambeslutet. Två av dessa är av intresse vid genomförandet av rambeslutet, nämligen kontaktförbud och tillträdesförbud. I likhet med de straffprocessuella tvångsmedlen får dessa förbud bara meddelas om det kan anses proportionerligt.

Förbud för en person att besöka eller på annat sätt ta kontakt med eller följa efter en annan person (kontaktförbud) får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt

Prop. 2014/15:116 allvarligt trakassera den som förbudet avser att skydda (1 § lagen [1988:688] om kontaktförbud).

Ett kontaktförbud får också avse förbud att uppehålla sig i en bostad som brukas gemensamt med en annan person (kontaktförbud avseende gemensam bostad) om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot en sammanboendes liv, hälsa, frihet eller frid.

Om det kan antas att ett kontaktförbud inte är tillräckligt, får förbudet utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas (utvidgat kontaktförbud). Den som har överträtt ett utvidgat kontaktförbud får meddelas förbud att uppehålla sig inom ett större område (särskilt utvidgat kontaktförbud). Ett särskilt utvidgat kontaktförbud ska som regel förenas med villkor om elektronisk övervakning. Den mot vilken förbudet gäller är skyldig att medverka till den elektroniska övervakningen.

Ett kontaktförbud ska meddelas för viss tid och får meddelas för högst ett år och förlängas med högst ett år i taget. Frågor om kontaktförbud prövas av allmän åklagare och tas upp på begäran av den som förbudet avses skydda eller när det annars finns anledning till det. Åklagarens beslut ska på begäran av den som har ålagts kontaktförbud eller den som förbudet avses skydda prövas av tingsrätten. Vid avgörande av saken ska rätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän, precis som i brottmål. Är den mot vilken förbudet avses gälla misstänkt för brott som har betydelse för prövning av frågan om kontaktförbudet, får beslutet prövas i mål om åtal för brottet.

Den som bryter mot ett kontaktförbud döms för överträdelse av kontaktförbud till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska inte dömas till ansvar. Den som har meddelats ett särskilt utvidgat kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning och som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hindrar att den elektroniska övervakningen kommer till stånd eller kan fortgå döms för hindrande av elektronisk övervakning till böter eller fängelse i högst ett år.

Det andra svenska straffsanktionerade förbudet som uppvisar likheter med de övervakningsåtgärder som nämns i rambeslutet är tillträdesförbud. Om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att en person kommer att begå brott under idrottsarrangemang, och brottet är ägnat att störa ordningen eller säkerheten där, får personen meddelas ett tillträdesförbud (2 § lagen [2005:321] om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang). Ett tillträdesförbud innebär att en person förbjuds att tillträda och vistas på en inhägnad plats som huvudsakligen är avsedd för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen av en idrottsorganisation. Tillträdesförbud får inte avse den som är under 15 år. Förbudet gäller för viss tid, högst tre år, och får förlängas med högst ett år i taget. Frågor om tillträdesförbud prövas av allmän åklagare på ansökan av vissa idrottsorganisationer eller efter anmälan av Polismyndigheten. Om ett beslut om tillträdesförbud gått en part emot, ska tingsrätten på begäran av parten pröva åklagarens beslut. Är den mot vilken tillträdesförbudet avses gälla misstänkt för brott som har betydelse för prövningen, får beslutet prövas i mål om åtal rörande brottet.

Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms för överträdelse av tillträdesförbud till böter eller fängelse i högst sex månader.

Enligt lagen (2015:51) om register över tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, som trädde i kraft den 1 april 2015, får Polismyndigheten föra ett register över personer som har meddelats tillträdesförbud. Syftet med lagen är att skapa bättre förutsättningar för att upprätthålla gällande beslut om tillträdesförbud.

6 Allmänna överväganden

6.1 En ny lag införs

Regeringens förslag: En lag om erkännande och uppföljning av ett beslut om övervakningsåtgärder inom EU införs.

Den nya lagen ska gälla dels för beslut om övervakningsåtgärder som meddelas i Sverige för att erkännas och följas upp i en annan medlemsstat, dels för sådana beslut som meddelas i en annan medlemsstat för att erkännas och följas upp i Sverige.

I lagen ska det upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av lagen.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens. I den lag som promemorian föreslår används emellertid begreppet ”europeisk övervakningsorder”. Promemorian innehåller inte heller något förslag angående möjligheter att meddela närmare föreskrifter.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna avstyrker promemorians förslag om att införa en ny lag och att lagen ska gälla såväl för svenska beslut om övervakningsåtgärder som ska följas upp i en annan medlemsstat som för utländska beslut som ska följas upp i Sverige. En majoritet av remissinstanserna är positiva till att införa sådana nya bestämmelser. *Domstolsverket* välkomnar den ytterligare harmonisering av EU-medlemsstaternas lagstiftning som verket anser att genomförandet av rambeslutet innebär. *Kriminalvården* anför att beslut om övervakningsåtgärder är ett bra alternativ till att den misstänkte antingen är frihetsberövad eller på fri fot. Vidare ställer sig *Advokatsamfundet* positivt till att en misstänkt person kan ställas under övervakning i stället för att vara frihetsberövad. *Åklagarmyndigheten* anför dock att myndigheten ser ett antal generella problem med införandet av en möjlighet att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder som ska kunna följas upp i en annan medlemsstat och ställer sig tveksam till om sådana beslut är fungerande alternativ till frihetsberövande. Myndigheten påtalar bland annat att brottsutredningar riskerar att förlängas och försvåras på grund av att den misstänkte inte befinner sig i rättegångsstaten och uttrycker oro över vad det kan komma att innebära för en effektiv brottsbekämpning. Vidare framhåller myndigheten att språkproblem och begränsade möjligheter till en snabb kommunikation mellan myndigheter i olika medlemsstater kommer att ställa stora krav på åklagarna. Även

Prop. 2014/15:116 *Ekobrottsmyndigheten* ser en risk för att svenska brottsutredningar förlängs och att lagföring försvåras. Båda myndigheterna påtalar att det kommer att krävas stora arbetsinsatser vid handläggningen av ett beslut om övervakningsåtgärder. Åklagarmyndigheten anser, trots de tveksamheter som myndigheten framför, att Sverige bör medverka till EU-medborgares likabehandling och att förverkliga principen om ömsesidigt erkännande och därför bör införa en möjlighet att i Sverige kunna besluta om övervakningsåtgärder som ska följas upp i en annan medlemsstat. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* anför att rambeslutet svårligen kan inordnas under någon av de samarbetsformer som regleras i gällande svensk rätt och därmed inte hör hemma i någon av lagarna om internationellt straffrättsligt samarbete. Slutligen anför *Domstolsverket* att lagförslaget skulle vinna i klarhet om begreppen ”utfärdande stat” respektive ”verkställande stat” används, i stället för ”den andra medlemsstaten”.

Skälen för regeringens förslag

Genomförande av rambeslutet

Rambeslutet innebär ett åtagande för Sverige att som verkställande stat ta emot ett beslut om övervakningsåtgärder som meddelats i en annan medlemsstat samt pröva om beslutet ska erkännas och följas upp här. Kan en vägransgrund inte åberopas, har Sverige en skyldighet att erkänna och följa upp beslutet. Som konstateras i promemorian kräver ett genomförande av rambeslutet i denna del att nya bestämmelser införs.

Däremot innebär rambeslutet inte någon förpliktelse för Sverige att införa bestämmelser om att beslut om övervakningsåtgärder ska kunna meddelas här för att erkännas och följas upp i en annan medlemsstat. Inte heller skapar rambeslutet någon rätt för en person att bli föremål för icke frihetsberövande åtgärder i en annan stat, utan detta bestäms av den utfärdande statens nationella lagstiftning (artikel 2.2).

Flera remissinstanser, däribland *Domstolsverket*, *Kriminalvården* och *Advokatsamfundet*, är positiva till att det införs en möjlighet att i Sverige meddela beslut om övervakningsåtgärder som ska kunna erkännas och följas upp i en annan medlemsstat. *Ekobrottsmyndigheten* och *Åklagarmyndigheten* motsätter sig inte detta, men ser ett antal generella problem med införandet av en sådan möjlighet. Regeringen har viss förståelse för dessa synpunkter. Samtidigt har rambeslutet ett viktigt syfte. Avsikten är att rambeslutet ska bidra till att säkerställa att rättvisa skipas, att främja användningen av icke frihetsberövande åtgärder under ett straffrättsligt förfarande avseende misstänkta som är bosatta i en annan medlemsstat än i den stat där förfarandet äger rum samt att förbättra skyddet för brottsoffer och allmänheten (artikel 2.1). Av skälen 4 och 5 framgår också att syftet är att stärka rätten till frihet och främja likabehandling av personer bosatta inom EU. Sverige bör verka för att detta syfte uppnås. Frihetsberövande är den mest ingripande åtgärden som kan vidtas mot en person i ett straffrättsligt förfarande och finns det möjligheter att använda alternativ som innebär att den misstänkte inte behöver frihetsberövas bör de också utnyttjas.

Rambeslutet reglerar ett nytt samarbete mellan EU-medlemsstaterna. Det är därför svårt att veta i vilken omfattning ett beslut om

övervakningsåtgärder kommer att meddelas i Sverige, även om regeringen noterar den tveksamhet Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten framför. Regeringen anser dock att det finns situationer när sådana beslut bör kunna användas utan att förutsättningarna för att bedriva en effektiv brottsutredning försämrats. Regeringen inser att det nya samarbetet medför ett visst merarbete för myndigheterna. I detta sammanhang bör dock även beaktas att samarbetet kommer att skapa ett mervärde för den enskilde.

Regeringen anser därför sammanfattningsvis att det bör införas en möjlighet att meddela beslut om övervakningsåtgärder i Sverige för erkännande och uppföljning i en annan medlemsstat. Vid utformningen av de bestämmelser som ska gälla när Sverige är utfärdande stat bör intresset av en effektiv brottsutredning och lagföring särskilt beaktas.

Vidare bör de nya bestämmelserna skapa förutsättningar för ett fungerande samarbete mellan behöriga myndigheter i medlemsstaterna och vikt läggas vid att förfarandet inte innebär en onödigt tung arbetsbelastning för de involverade myndigheterna. Regeringen återkommer till dessa frågor i avsnitt 7 och 8.

En ny lag

Rambeslutet innebär en ny form av samarbete mellan medlemsstaterna. I svensk rätt finns inga bestämmelser som möjliggör att ett beslut om icke frihetsberövande straffprocessuella tvångsmedel som meddelas i Sverige sänds över till en annan stat, för erkännande och uppföljning där, eller att sådana beslut från en annan medlemsstat sänds över till Sverige för att följas upp här. Som konstaterats ovan kräver ett genomförande av rambeslutet att nya bestämmelser införs.

Regeringen instämmer i promemorians bedömning att den nya reglering som krävs för att genomföra rambeslutet huvudsakligen bör införas i lag. Vid genomförande av andra inom EU antagna rambeslut om straffrättsligt samarbete, baserade på principen om ömsesidigt erkännande, har de nya formerna av samarbete införts i separata lagar. Som *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* påpekar kan det konstateras att de bestämmelser som behövs för att genomföra nu aktuellt rambeslut inte hör hemma i någon av de befintliga lagarna om internationellt straffrättsligt samarbete. De bör därför, som föreslås i promemorian, införas i en ny lag.

Regeringen anser att rambeslutets benämning av de aktuella besluten, dvs. ”beslut om övervakningsåtgärder” bör användas i den nya lagen, i stället för ”europeisk övervakningsorder” som föreslås i promemorian (se närmare i avsnitt 6.3).

Däremot anser inte regeringen att begreppen ”utfärdande” respektive ”verkställande” stat ska användas i lagtexten, som *Domstolsverket* föreslår. Med begreppet ”den andra medlemsstaten”, som används i promemorians lagförslag, framgår tillräckligt tydligt vilken stat som avses. Det är också den benämning som har använts i flertalet andra lagar som genomför rättsakter, vilka är baserade på principen om ömsesidigt erkännande inom EU, se t.ex. lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen (lagen om verkställighet av bötesstraff).

Prop. 2014/15:116 Det bör i den föreslagna lagen upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av lagen. Exempelvis bestämmelser om formkrav, samråd och underrättelser, kan ges i förordningsform eller som myndighetsföreskrifter.

6.2 Den nya lagens tillämplighet i vissa fall

Regeringens förslag: Om ett särskilt beslut fattats som innebär att tillämpningen av rambeslutet i en viss medlemsstat avbryts, ska den nya lagen inte tillämpas i förhållande till den staten.

Promemorian innehåller inget förslag om den nya lagens tillämplighet i vissa fall.

Remissinstanserna framför inte några synpunkter i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelserna i den nya lagen gäller endast i förhållande till medlemsstater som har genomfört rambeslutet. Flertalet medlemsstater har ännu inte genomfört rambeslutet och kommer förmodligen inte heller ha gjort det när den svenska lagstiftningen träder i kraft. Detta kan hanteras genom en övergångsregel (se avsnitt 11). När det gäller EU-rättsakter kan emellertid specifika situationer uppstå som inte kan omhändertas genom en övergångsregel. En sådan är att en medlemsstats genomförande underkänns av den statens nationella domstol, vilket t.ex. har skett vad gäller rambeslutet om den europeiska arresteringsordern. Det kan inte heller uteslutas att EU-domstolen vid en prövning kommer fram till att en stats genomförande brister och att den staten därför slutar tillämpa rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet. En annan situation som kan uppstå är att en medlemsstat beslutar att inte tillämpa vissa EU-rättsakter, såsom har skett beträffande Förenade kungariket. Vidare finns det skyddsklausuler i anslutningsfördragen som kan innebära att en tillämpning av rättsakter om straffrättsligt samarbete tillfälligt upphävs gentemot en ny medlemsstat (t.ex. artikel 39 i Kroatiens anslutningsfördrag). I den nya lagstiftningen bör därför en bestämmelse införas som tydliggör att lagstiftningen i dessa fall inte ska tillämpas i förhållande till medlemsstaten i fråga.

Regeringens förslag: Ett nytt svenskt tvångsmedelsbeslut, beslut om övervakningsåtgärder, ska införas. Ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder ska innebära att en person som är misstänkt för brott förbjuds att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort i en annan medlemsstat eller föreläggs att på vissa tider anmäla sig hos myndighet i en annan medlemsstat. Ett förbud att lämna anvisad vistelseort ska kunna förenas med ett föreläggande om att anmäla sig hos myndighet i en annan medlemsstat.

Med ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska avses ett verkställbart beslut, utfärdat av en behörig myndighet i en annan medlemsstat i samband med ett straffrättsligt förfarande, som innebär att en person som är misstänkt för brott ska omfattas av en eller flera övervakningsåtgärder.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* betonar vikten av att införa en preciserad definition av vad ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder ska omfatta och att därvid inte avvika alltför mycket från övriga medlemsstaters definitioner.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter

När Sverige har genomfört andra rättsakter om straffrättsligt samarbete, som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande, har det införts bestämmelser som anger vilka typer av domar eller beslut som ska omfattas av det samarbete som genomförandet avser. Utgångspunkten för dessa bestämmelser har varit de definitioner som angetts i respektive rättsakt.

Även den nu aktuella lagen bör innehålla en definition av de beslut som ska omfattas av lagens tillämpningsområde. I promemorian föreslås en allmänt hållen definition av ett beslut om en europeisk övervakningsorder. Den föreslagna definitionen omfattar beslut som meddelas såväl i Sverige som i en annan medlemsstat.

Vid genomförande av tidigare rambeslut har emellertid en annan konstruktion valts. I de olika lagarna har svenska respektive utländska domar och beslut definierats var för sig. I det förra fallet har det precis angetts vilka svenska domar och beslut som omfattas av respektive lags tillämpningsområde (t.ex. beslut enligt rättegångsbalken eller påföljder enligt brottsbalken). Definitionen av utländska domar och beslut har däremot varit mer allmänt hållen och i nära anslutning till de definitioner som återfinns i respektive rättsakt. Regeringen anser att samma konstruktion bör användas för genomförande av aktuellt rambeslut. I den nya lagstiftning som föreslås bör det således framgå vad som avses med ett svenskt respektive utländskt beslut om övervakningsåtgärder. Bestämmelserna bör utformas med utgångspunkt i definitionerna i

Prop. 2014/15:116 artikel 4 i rambeslutet och, beträffande svenska beslut om övervakningsåtgärder, de övervakningsåtgärder som anges i artikel 8.1.

Som angetts i avsnitt 6.1 anser regeringen vidare att begreppet ”beslut om övervakningsåtgärder”, vilket är det begrepp som används i rambeslutet, ska användas i stället för ”europeisk övervakningsorder”. En sådan anpassning till rambeslutets terminologi ligger även i linje med vad *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* föreslår. I sak innebär emellertid regeringens förslag ingen skillnad gentemot promemorians förslag.

Ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder

Reseförbud och anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken är straffprocessuella tvångsmedel som utgör alternativ till tillfälligt frihetsberövande, dvs. sådana åtgärder som rambeslutet åsyftar. Dessa tvångsåtgärder kan också hänföras till sådana övervakningsåtgärder som medlemsstaterna är skyldiga att erkänna och följa upp (artikel 8.1 c, d och e i rambeslutet).

Bland de åtgärder som medlemsstaterna enligt artikel 8.1 är skyldiga att erkänna och följa upp återfinns vidare åtgärder som liknar våra tillträdesförbud och kontaktförbud (punkterna b och f). Sådana förbud utgör dock enligt svensk rätt inte straffprocessuella tvångsmedel, utan straffsanktionerade förbud.

Regeringen delar bedömningen i promemorian att de svenska beslut som bör kunna sändas över för erkännande och uppföljning i en annan medlemsstat är sådana som motsvarar reseförbud och anmälningsskyldighet. Regeringen instämmer vidare i att varken åtgärder som motsvarar övervakning enligt 24 kap. 4 § rättegångsbalken eller tillträdesförbud och kontaktförbud bör inrymmas i ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder. Ingen av remissinstanserna invänder mot promemorians bedömning i denna del.

I lagrådsremissen föreslås att det införs ett nytt tvångsmedelsbeslut. Förslaget överensstämmer med bedömningen i promemorian, som ingen av remissinstanserna har någon invändning mot. *Lagrådet* anser att en alternativ lösning skulle kunna vara att regleringen utformas så att svenska beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet får ligga till grund för erkännande och uppföljning i en annan medlemsstat samt att en sådan ordning skulle lösa flera frågeställningar som förslaget i lagrådsremissen väcker. Lagrådet motsätter sig dock inte den valda utformningen av regleringen. Regeringen ställer sig tveksam till en sådan alternativ ordning som förs fram av Lagrådet. Detta främst mot bakgrund av att beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet som meddelas med stöd av 25 kap. rättegångsbalken är nationellt begränsade. Anvisad vistelseort vid reseförbud bör av kontrollskäl inte bestämmas till en ort utomlands. Vidare kan en anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken inte innebära en skyldighet att anmäla sig hos en myndighet i en annan stat. Ett samarbete med stöd av rambeslutet förutsätter emellertid att anvisad vistelseort respektive den myndighet, hos vilken den misstänkte ska anmäla sig, finns i en annan medlemsstat. Beträffande sådana beslut som är avsedda att följas upp i en annan stat skulle det således behöva införas undantag från rättegångsbalkens regler.

Regeringen bedömer att en sådan lösning i flera avseenden skulle vara problematisk och anser inte heller att den skulle lösa de frågor som förslaget i lagrådsremissen eventuellt väcker. Sammantaget anser regeringen att den mest lämpliga ordningen är att ett nytt tvångsmedelsbeslut införs på sätt som föreslås i lagrådsremissen.

Det nya tvångsmedlet bör komma till uttryck genom en bestämmelse om vad som avses med ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder. En sådan mer preciserad bestämmelse är också i linje med vad *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* framför. Av lag bör därför framgå att med ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder avses ett beslut om att en misstänkt person förbjuds att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort i en annan medlemsstat eller föreläggs att på vissa tider anmäla sig hos myndighet i en sådan stat. Med misstänkt avses även den som är åtalad. Ett förbud att lämna anvisad vistelseort i en annan medlemsstat bör kunna förenas med ett föreläggande att anmäla sig hos en myndighet i den staten.

Som vistelseort kan bestämmas den misstänktes hemort i den andra medlemsstaten eller den ort där han eller hon har sitt arbete. Även annan ort, som är lämplig med hänsyn till behovet av att ha den misstänkte tillgänglig vid utredningen eller för att kunna övervaka honom, ska kunna anvisas. Beträffande vilken myndighet den misstänkte vid föreläggande om anmälningsskyldighet ska anmäla sig hos bör endast anges att den misstänkte ska anmäla sig hos myndighet i den andra medlemsstaten, eftersom det torde vara svårt att avgöra vilken myndighet i en annan stat den misstänkte lämpligen bör anmäla sig hos. Det blir sedan upp till den behöriga myndigheten i den verkställande staten att ange rätt myndighet.

Av artikel 4 i rambeslutet framgår att ett beslut om övervakningsåtgärder ska fattas i samband med ett straffrättsligt förfarande. Med hänsyn till att ett beslut om övervakningsåtgärder föreslås kunna beslutas endast vid misstanke om brott och enligt det förfarande som gäller i 25 kap. rättegångsbalken (se avsnitt 7.1 och 7.3.1) behöver det inte uttryckligen anges att beslutet ska fattas i samband med ett straffrättsligt förfarande. I avsnitt 7.1 redogörs närmare för förutsättningarna att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder.

Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder

I de fall Sverige är verkställande stat innebär rambeslutet en skyldighet att pröva om förutsättningar finns för att erkänna och följa upp en annan medlemsstats beslut om övervakningsåtgärder. En bestämmelse i lag om vad som avses med ett sådant utländskt beslut bör därför återspegla den definition som anges i rambeslutets artikel 4. Eftersom det inte är möjligt att veta vilka typer av icke frihetsberövande straffprocessuella tvångsmedel som kan meddelas i de olika medlemsstaterna och som kan inrymmas under definitionerna i artikel 4 är det svårt att göra definitionen mer precis.

Med ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder bör därför avses ett verkställbart beslut, utfärdat av behörig myndighet i en annan medlemsstat, i samband med ett straffrättsligt förfarande som innebär att en person som är misstänkt för brott ska omfattas av en eller flera

6.4 Beslutande myndigheter

Regeringens förslag: Åklagare och allmänna domstolar ska kunna meddela ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder. Även vissa andra beslut som är kopplade till det svenska beslutet om övervakningsåtgärder ska kunna meddelas av åklagare och allmänna domstolar. För övriga uppgifter som ska vidtas enligt den föreslagna lagen ska åklagare ensam vara behöriga.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det. *Åklagarmyndigheten* anför dock att rätten bör upprätta det intyg som ska bifogas beslutet om övervakningsåtgärder i de fall beslutet har meddelats av rätten.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkten vid bedömningen av vilka svenska myndigheter som ska kunna fatta beslut om övervakningsåtgärder och vidta åtgärder i det samarbete som genomförs med stöd av rambeslutet bör, så långt som möjligt, vara de myndigheter som i dag vidtar motsvarande åtgärder på nationell nivå. Rådets generalsekretariat ska underrättas om vilka myndigheter som ska kunna besluta om övervakningsåtgärder och i övrigt vara behöriga att vidta åtgärder enligt det samarbete som rambeslutet avser, vilket följer av artikel 6.1 (se avsnitt 9).

Beslutande myndigheter när Sverige är utfärdande stat

Ett beslut om övervakningsåtgärder motsvarar i princip beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet som meddelas enligt 25 kap. 1 § rättegångsbalken. Skillnaden är främst att beslutet är avsett att följas upp i en annan medlemsstat. Enligt 3 § i samma kapitel kan beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet meddelas av såväl åklagare som domstol. Det finns inga skäl att avvika från den ordningen i fråga om beslut om övervakningsåtgärder. Detta är också i enlighet med artikel 4 a och artikel 6.1 i rambeslutet, av vilka framgår att ett beslut som huvudregel ska meddelas av rättslig behörig myndighet i den utfärdande staten. Åklagare och allmänna domstolar bör således vara behöriga att meddela beslut om övervakningsåtgärder.

Åklagare och allmänna domstolar bör även vara behöriga att besluta om tillfälliga undantag från samt ändring eller upphävande av ett beslut om övervakningsåtgärder, enligt särskilda bestämmelser som i huvudsak motsvaras av rättegångsbalkens bestämmelser för liknande beslut, se avsnitt 7.5.

Vad därefter gäller frågan om vilken eller vilka myndigheter som bör ansvara för att vidta övriga åtgärder som föreslås i den nya lagen, såsom att översända beslutet om övervakningsåtgärder, fylla i det intyg som ska bifogas beslutet, skicka upplysningar till – och ta emot information från –

den behöriga myndigheten i den andra staten samt att samråda med den myndigheten, delar regeringen bedömningen i promemorian att samarbetet underlättas av att endast åklagare ansvarar för dessa åtgärder. Så bör alltså vara fallet även om beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats av domstol. Åklagare bör således ansvara för att vidta samtliga åtgärder efter det att ett beslut meddelats. Regeringen ser flera fördelar med att dessa uppgifter läggs på en och samma aktör. De behöriga myndigheterna i de andra medlemsstaterna kommer veta att alla svenska beslut om övervakningsåtgärder (artiklarna 9 och 10) och annan information (artiklarna 18 och 19) översänds från en åklagare och att allt samråd och alla övriga kontakter (artikel 22) sker med åklagare. Åklagarna har erfarenhet av straffrättsligt samarbete som bygger på direktkontakter med andra medlemsstaters behöriga myndigheter och är mest lämpade att ansvara för aktuella uppgifter. Samarbetet rörande aktuellt rambeslut kan också involvera frågor om ansökningar om rättslig hjälp och i vissa fall användandet av en europeisk (eller nordisk) arresteringsorder, vilket är ett samarbete som åklagarna huvudsakligen ansvarar för. Att låta åklagarna ansvara för dessa nya uppgifter skapar således goda förutsättningar för enhetlighet och struktur i rutinerna.

Beslutande myndighet när Sverige är verkställande stat

I promemorian föreslås att åklagare bör vara behöriga att vidta alla åtgärder i ärenden rörande erkännande och uppföljning av utländska beslut om övervakningsåtgärder. Det innebär bland annat att det är åklagare som ska pröva om det utländska beslutet ska erkännas och följas upp i Sverige samt ansvara för alla kontakter med myndigheterna i den andra medlemsstaten. Varken *Åklagarmyndigheten* eller någon annan remissinstans invänder mot förslaget. Som redogörs för i promemorian kan det i och för sig finnas skäl som talar för att utse allmänna domstolar som behöriga. Regeringen instämmer dock i slutsatsen i promemorian att endast åklagare bör vara behöriga. Att utse samma myndighet som ansvarar för informationsutbyte och samråd när Sverige är utfärdande stat underlättar samarbetet. Den prövning som ska ske när ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder översänds till Sverige motsvaras också i stort av den prövning som åklagarna gör i andra sammanhang, t.ex. vid erkännande och verkställighet av utländska beslut om frysning. Dessutom talar det skyndsamhetskrav som enligt artikel 12.1 gäller vid prövningen för att endast åklagare bör vara behöriga. I avsnitt 9 gör regeringen den bedömningen att rådets generalsekretariat ska underrättas om att Åklagarmyndigheten ska vara behörig myndighet att vidta samtliga åtgärder enligt rambeslutet när Sverige är verkställande stat.

6.5 Behandling av personuppgifter

Regeringens bedömning: Några särskilda bestämmelser om behandling av personuppgifter behöver inte införas i den nya lagen.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Prop. 2014/15:116 **Remissinstanserna:** *Datainspektionen* anför att den nya lagen bör kompletteras med en bestämmelse som klargör vilka dataskyddsbestämmelser som ska tillämpas vid utbyte av personuppgifter vid samarbete mellan myndigheter angående ett beslut om övervakningsåtgärder. Övriga remissinstanser invänder inte mot promemorians bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänna utgångspunkter för behandling av personuppgifter

Enligt skäl 19 i rambeslutet bör personuppgifter som behandlas vid samarbete mellan myndigheter angående ömsesidigt erkännande av beslut om övervakningsåtgärder skyddas bland annat i enlighet med rådets rambeslut 2008/977/RIF av den 27 november 2008 om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Rambeslutet har genomförts i svensk rätt genom bland annat lagen (2013:329) med vissa bestämmelser om skydd för personuppgifter vid polissamarbete och straffrättsligt samarbete inom Europeiska unionen (2013 års lag). Denna lag gäller när personuppgifter, inom ramen för polissamarbete eller straffrättsligt samarbete, förs över från en medlemsstat till en annan och behandlas i verksamhet som har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller beivra brott eller att verkställa straffrättsliga påföljder (2 §). Myndigheter som träffas av lagens tillämpningsområde är bland annat Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten och allmänna domstolar (prop. 2012/13:73 s. 62). Vid dessa myndigheter finns det även andra författningar som reglerar behandlingen av personuppgifter.

Inom åklagarväsendet gäller, utöver personuppgiftslagen (1998:204), bland annat förordningen (2006:937) om behandling av personuppgifter inom åklagarväsendet. Av 1 a § i den förordningen framgår att 2013 års lag ska tillämpas i stället för förordningen och personuppgiftslagen i den mån 2013 års lag innehåller bestämmelser som avviker från de båda sistnämnda författningarna. Den 5 mars 2015 beslutade regeringen om propositionen Åklagardatalag som innehåller förslag till en ny lag om åklagarväsendets behandling av personuppgifter, vilken är tänkt att ersätta förordningen från 2006 (prop. 2014/15:63). Lagen, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2016, innehåller en bestämmelse som motsvarar 1 a § i den nuvarande förordningen.

Även för Polismyndighetens verksamhet finns flera författningar, utöver 2013 års lag, som reglerar myndighetens behandling av personuppgifter. Den mest övergripande av dessa är polisdatalagen (2010:361), som gäller i Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet. Polisdatalagen gäller i stället för personuppgiftslagen utom i de fall som uttryckligen anges i polisdatalagen. På motsvarande sätt som gäller för åklagarväsendet har bestämmelserna i 2013 års lag företräde framför reglerna i polisdatalagen (1 kap. 5 § polisdatalagen).

Som framgår av avsnitt 6.4 föreslår regeringen att åklagare och allmänna domstolar ska kunna meddela svenska beslut om övervakningsåtgärder. För övriga åtgärder, t.ex. att lämna över och ta emot uppgifter samt samråda med behöriga myndigheter i andra medlemsstater, ska endast åklagare vara behöriga. När Sverige är verkställande stat föreslås Polismyndigheten lämna åklagaren biträde vid uppföljningen av det utländska beslutet om övervakningsåtgärder (avsnitt 8.6) och vissa av åklagarens beslut föreslås kunna överklagas till allmän domstol (se t.ex. avsnitt 8.7). *Datainspektionen* anser att det behöver förtydligas vilka regler som gäller vid det utbyte av personuppgifter som samarbetet medför. Inspektionen ifrågasätter om den verksamhet som åklagaren bedriver när ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder handläggs i Sverige kan anses vara brottsbekämpande. Regeringen gör följande överväganden.

När ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder meddelas och övriga åtgärder vidtas i anslutning till ett sådant beslut kommer det att ske inom ramen för en svensk förundersökning och således utgöra brottsbekämpande verksamhet. För den personuppgiftsbehandling som sker inom ramen för denna hantering gäller de bestämmelser som nämnts ovan. Enligt regeringen står det också klart att bestämmelserna i 2013 års lag är tillämpliga när personuppgifter behandlas, bland annat när sådana uppgifter förs över till och från Sverige, i den utsträckning dessa avviker från nämnda bestämmelser.

Även när Sverige tar emot ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder får handläggningen av ärendet i enlighet med bedömningen i promemorian anses falla in under åklagarnas och polisens brottsbekämpande verksamhet. Åklagarens prövning av om ett utländskt beslut ska erkännas och följas upp i Sverige kommer visserligen att vara av en mer formell karaktär än då ett tvångsmedelsbeslut meddelas i en svensk förundersökning. Åklagarens prövning utgör dock ett led i den brottsutredning och lagföring som pågår i den andra medlemsstaten. Vid ett erkännande ska det utländska tvångsmedelsbeslutet följas upp i Sverige. Det är åklagaren som ansvarar för denna uppföljning, med biträde av Polismyndigheten. Detta får till följd att reglerna i 2013 års lag är tillämpliga vid myndigheternas hantering av personuppgifter i sådana ärenden utöver andra författningar som reglerar myndighetens behandling av personuppgifter.

Regeringen anser sammanfattningsvis att det inte behöver förtydligas i den nya lagen vilka bestämmelser om behandling av personuppgifter som är tillämpliga.

Svenska beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat

7.1 Förutsättningar för att meddela ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder

Regeringens förslag: De förutsättningar som gäller för att meddela beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken ska i huvudsak gälla även för att meddela ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder. Vidare ska det krävas att den misstänkte är stadigvarande bosatt i eller har annan stark anknytning till en annan medlemsstat i EU samt att han eller hon samtycker till att beslutet följs upp i den andra staten. Slutligen ska ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder inte få meddelas om det är olämpligt med hänsyn till utredningen eller lagföringen av brottet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorians förslag innebär ett något vidare tillämpningsområde och innehåller ingen bestämmelse om att ett beslut om övervakningsåtgärder inte får meddelas om åtgärden är olämplig med hänsyn till utredningen eller lagföringen av brottet.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det.

Åklagarmyndigheten anför dock bland annat följande. Ett beslut om övervakningsåtgärder skiljer sig från nationella beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet. Risken för undandragande av lagföring är större när den misstänkte kommer att lämna landet för att sedan självmant, på egen bekostnad, återvända för eventuella förhör och rättegång. Vidare kan beslutet antas bli effektivt endast i de fall den misstänkte kan förväntas sköta det som åläggs honom eller henne. Om man i så hög grad lutar på vad den misstänkte uppger om både sina personliga förhållanden och sina kommande avsikter, kan det ifrågasättas om det med hänsyn till de arbetsinsatser som ett sådant beslut för med sig är motiverat att utfärda det. Ett beslut om övervakningsåtgärder riskerar att förlänga och försvåra brottsutredningen. Tillämpningsområdet för att meddela ett sådant beslut bör därför begränsas till de fall där effekten till sin helhet är till den misstänktes fördel och där lagföring kan säkerställas. Vid denna prövning bör åklagarens bedömning väga tungt. Dessutom torde lagföringen i okomplicerade mål kunna klaras av under den tid som den misstänkte sitter frihetsberövad i väntan på att beslutet ska erkännas av den andra medlemsstaten, medan det i mer komplicerade utredningar är olämpligt att utfärda ett beslut om övervakningsåtgärder eftersom sådana utredningar kräver mer insatser.

Även *Ekobrottsmyndigheten* påtalar en risk för att brottsutredningen förlängs om den misstänkte befinner sig i en annan medlemsstat. Vidare anför *Ekobrottsmyndigheten* att proportionalitetsprincipen alltid måste beaktas vid bedömningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder bör meddelas eller inte. Som exempel anger myndigheten bland annat att allt

nedlagt arbete blir verkningsslöst om åtal hinner väckas och huvudförhandling hållas i Sverige kort tid efter det att beslutet om övervakningsåtgärder meddelats.

Skälen för regeringens förslag

Regeringens allmänna inställning till det straffrättsliga samarbetet inom EU är att Sverige i största möjliga utsträckning ska använda sig av de möjligheter som ges i olika rättsakter. En försiktighet bör dock iakttas när en ny typ av samarbete införs och konsekvenserna av samarbetet inte kan överblickas. Brottsutredningar bör inte försvåras eller dra ut på tiden på grund av de nya reglerna, vilket i huvudsak är *Åklagarmyndighetens* och *Ekobrottsmyndighetens* invändning mot den föreslagna regleringen. Regeringen kan i viss mån se de problem som dessa myndigheter lyfter fram. Det innebär emellertid inte att regeringen fullt ut delar myndigheternas synsätt i fråga om när ett beslut om övervakningsåtgärder kan eller bör meddelas. I dag finns det många gånger inget reellt alternativ till häktning och anhållande för en misstänkt person som saknar hemvist i Sverige. Rambeslutets syfte är också tydligt, dvs. att användningen av icke frihetsberövande åtgärder ska öka just för denna kategori av misstänkta.

Allmänna förutsättningar för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder

Promemorians förslag innebär ett något vidare tillämpningsområde än vad som gäller beträffande motsvarande bestämmelser i 25 kap. 1 § rättegångsbalken. *Åklagarmyndigheten* invänder mot förslaget och anser att tillämpningsområdet i stället bör inskränkas i förhållande till vad som gäller för beslut enligt nämnda bestämmelser. Myndigheten anser att det inte bör vara möjligt att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder för ett brott som inte har ett års fängelse eller mer i straffskalan. Vidare påpekar myndigheten att varken kollusions- eller recidivfara kan avhjälpas genom ett beslut om övervakningsåtgärder och att ett sådant beslut därför endast bör kunna meddelas om det föreligger flyktfara.

När det gäller strafftröskeln anser regeringen att ett beslut om övervakningsåtgärder bör kunna användas för mindre allvarlig brottslighet. Flertalet remissinstanser instämmer i den bedömning som görs i promemorian i denna del. *Advokatsamfundet* lyfter särskilt fram vikten av att kunna använda sig av icke frihetsberövande alternativ i dessa fall. Rambeslutet innehåller inte några begränsningar vad gäller strafftrösklar. Tvärtom anges i skäl 13 att rambeslutet gäller för alla brott och att övervakningsåtgärder i allmänhet bör tillämpas vid mindre grova lagöverträdelser. Att helt utesluta mindre allvarlig brottslighet från tillämpningsområdet anser regeringen skulle avvika från rambeslutets allmänna syfte. Ett beslut om övervakningsåtgärder bör därför, när det inte föreligger något annat skäl än flyktfara, kunna meddelas mot den som är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa. Det skulle kunna hävdas att ett beslut om övervakningsåtgärder som avser en gärning, vilken inte når upp till strafftröskeln för att den misstänkte ska kunna häktas inte omfattas av rambeslutets tillämpningsområde eftersom det i artikel 4 a anges att ett beslut om övervakningsåtgärder ska vara ett

Prop. 2014/15:116 alternativ till tillfälligt frihetsberövande. Med hänvisning till skäl 3 och 4 samt artikel 2.1 c i rambeslutet och vad som föreslås i avsnitt 7.5 om att en överträdelse kan leda till häktning anser emellertid regeringen att dessa beslut ligger inom rambeslutets tillämpningsområde.

På samma sätt som vid tillämpningen av reseförbud och anmälningsskyldighet bör dock en försiktighet iakttas när det gäller att använda tvångsmedel för mindre allvarlig brottslighet, bland annat mot bakgrund av att den normala följderna av en överträdelse av beslutade åtgärder just är att den misstänkte häktas (se avsnitt 7.5). Av 25 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken följer att reseförbud och anmälningsskyldighet i vissa fall kan meddelas oberoende av brottets beskaffenhet. Med hänsyn till att avsikten är att den misstänkte som meddelas ett beslut om övervakningsåtgärder ska lämna Sverige är det inte aktuellt att införa en motsvarande bestämmelse för sådana beslut. Det innebär att den föreslagna lagtexten inte ger utrymme för att i någon situation använda beslut om övervakningsåtgärder för dessa fall.

Vid införandet av bestämmelsen i 25 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken ansågs att möjligheten att tillgripa reseförbud eller anmälningsskyldighet vid kollusions- eller recidivfara inte borde uteslutas trots att dessa tvångsmedel i praktiken sällan skulle kunna ersätta häktning (prop. 1980/81:201 s. 30). Av samma skäl som anges i nämnda proposition och mot bakgrund av rambeslutets syfte att främja likabehandling anser regeringen att det i den nya lagen på samma sätt bör ges utrymme för att meddela beslut om övervakningsåtgärder vid kollusions- och recidivfara. Med den formulering av bestämmelsen som föreslås i promemorian blir tillämpningsområdet för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder vid kollusions- eller recidivfara något vidare än vad som gäller för beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet. Någon sådan utvidgning av tillämpningsområdet anser regeringen inte vara befogad. I de nu aktuella fallen bör således krävas att personen i fråga är på sannolika skäl misstänkt för brott på vilket fängelse ett år eller mer kan följa, dvs. att åtgärden utgör ett alternativ till häktning och anhållande. Förslaget i promemorian bör därför i viss mån omformuleras.

Även om förutsättningarna för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder föreslås motsvara i huvudsak de som finns i 25 kap. 1 § rättegångsbalken, kommer prövningen avseende främst flyktfaran att påverkas av att den misstänkte, till skillnad från vad som gäller vid reseförbud och anmälningsskyldighet, ska lämna Sverige. Detta lyfter också *Åklagarmyndigheten* fram särskilt. Vad gäller kollusions- och recidivfara torde däremot knappast några andra överväganden behöva göras än de som sker vid prövningen av om reseförbud eller anmälningsskyldighet ska meddelas enligt 25 kap. 1 § tredje stycket med undantag att den misstänkte kommer att vara i en annan stat än den där gärningen utreds. Vid bedömningen av flyktfaran får övervägas om åtgärden, med beaktande av att beslutet ska följas upp i en annan medlemsstat, är tillräcklig för att neutralisera den fara som konstaterats. Bland annat bör möjligheterna att få den misstänkte överlämnad enligt en europeisk eller nordisk arresteringsorder vid misskötsamhet övervägas. Om bedömningen görs att åtgärden inte är

tillräcklig får, om övriga förutsättningar är uppfyllda, i stället frihetsberövande tillgripas.

Avslutningsvis instämmer regeringen i promemorians förslag, som inte ifrågasätts av någon av remissinstanserna, att samma regel om proportionalitet som gäller för reseförbud och anmälningsskyldighet bör gälla vid beslut om övervakningsåtgärder. Det innebär att det för ett beslut om övervakningsåtgärder krävs att skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse.

Samtycke och anknytningskrav

Av artikel 9 i rambeslutet följer att ett beslut om övervakningsåtgärder får sändas över till den medlemsstat där den misstänkte är lagligt och stadigvarande bosatt om han eller hon samtycker till att återvända till den staten. Ett beslut får också sändas över till en annan medlemsstat, om det sker på den misstänktes begäran och om myndigheten i den senare medlemsstaten samtycker till det. Mot denna bakgrund bör det som en allmän förutsättning för att ett beslut om övervakningsåtgärder ska kunna meddelas krävas att den misstänkte samtycker till att beslutet följs upp i den andra medlemsstaten. En möjlighet för en enskild att samtycka till att en viss åtgärd vidtas eller ett krav på att han eller hon ska samtycka är inget nytt när det gäller det internationella samarbetet. Enligt 4 kap 1 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder kan en eftersökt person samtycka till att överlämnas till en annan stat. Av 2 kap. 3 § i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder) följer att den dömdes samtycke i vissa fall är en förutsättning för att överföra verkställigheten till en annan stat. Formerna för hur den misstänktes eventuella samtycke inhämtas och dokumenteras kan regleras i förordning.

Vidare bör den misstänkte ha någon form av anknytning till den andra medlemsstaten. Som huvudregel bör det krävas att han eller hon är stadigvarande bosatt i den medlemsstaten i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 9.1. Huruvida bosättningen i den staten är laglig kan vara svårt för svenska myndigheter att kontrollera och bör därför inte uppställas som en förutsättning för att meddela ett beslut. Däremot bör det för åklagaren och domstolar finnas möjligheter att göra en bedömning av om bosättningen är stadigvarande. Det får sedan bli upp till den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten att avgöra huruvida den misstänkte har laglig grund för sin bosättning i den staten och om bosättningen är stadigvarande (jfr artikel 15.1 b).

Det kan också uppstå situationer när den misstänkte har, eller kommer att få, stark anknytning till en annan medlemsstat trots att han eller hon inte är eller hunnit bli stadigvarande bosatt i den staten, t.ex. om han eller hon just har börjat eller ska börja arbeta eller studera i landet. Det bör därför införas en möjlighet att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder när den misstänkte har annan stark anknytning till en annan medlemsstat än stadigvarande bosättning. För att anknytningen ska anses vara stark bör krävas att den misstänkte planerar för att stanna och bo i

Prop. 2014/15:116 den andra staten på ett sådant sätt som utifrån förutsättningarna enligt svensk lag hade utgjort grund för folkbokföring. I dessa fall krävs dessutom att behörig myndighet i den andra staten samtycker till att beslutet översänds dit (artikel 9.2 i rambeslutet). Som anges i promemorian bör det formella samtycket från den andra medlemsstaten inte uppställas som en förutsättning för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder. Däremot bör ett sådant beslut inte meddelas när det av den förklaring som den andra staten i enlighet med artikel 9.4 avgett till rådets generalsekretariat i detta avseende framgår att det saknas förutsättningar för den statens behöriga myndighet att ge sitt samtycke. Vid tveksamma fall får åklagare samråda med den andra statens behöriga myndighet. Om frågan uppkommer först i samband med en häktningsförhandling i domstol och det föreligger behov av att samråda med den andra staten på grund av tveksamhet i fråga om förutsättningarna för den andra statens samtycke till att beslutet översänds dit, kan det leda till att ett beslut om övervakningsåtgärder inte kan meddelas vid den aktuella förhandlingen. Frågan kan dock tas upp igen efter att åklagaren samrått med myndigheten i den andra staten.

Lämplighetsbedömning

Åklagarmyndigheten framför att det i flera fall kan ifrågasättas om det är lämpligt att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder. Myndigheten pekar bland annat på att ett sådant beslut riskerar att förlänga och försvåra brottsutredningen. Tillämpningsområdet måste enligt myndigheten begränsas till de fall ett beslut i sin helhet är till den misstänktes fördel samtidigt som lagföringen kan säkras. Åklagarmyndigheten menar vidare att åklagarens bedömning av möjligheterna att effektivt kunna följa upp ett beslut om övervakningsåtgärder och att genomföra förundersökningen måste väga tungt vid prövningen.

Regeringen har förståelse för myndighetens synpunkter, men anser inte att myndighetens utgångspunkter för när ett beslut om övervakningsåtgärder kan meddelas bör accepteras fullt ut. Utrymmet för att meddela sådana beslut bör enligt regeringen vara större än det Åklagarmyndigheten ser framför sig.

Vid tvångsmedelsanvändning i straffprocessen måste dock alltid en avvägning göras mellan intresset av att få till stånd effektiva brottsutredningar och att den misstänktes grundläggande rättigheter, som rätten till frihet, tillgodoses. I artikel 2.1 b anges också att rambeslutets mål är att, *när så är lämpligt*, främja användningen av icke frihetsberövande åtgärder mot personer som inte är bosatta i den medlemsstat där det straffrättsliga förfarandet äger rum. Vidare anges i artikel 2.2 att rambeslutet inte skapar någon rätt för den enskilde att bli föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder. Mot bakgrund av ovanstående anser regeringen att en lämplighetsavvägning bör ske vid prövningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas. Detta torde vara i linje med vad Åklagarmyndigheten och *Ekobrottsmyndigheten* efterfrågar. Att det ska göras en sådan lämplighetsavvägning bör framgå av den nya lagen.

Lämplighetsprövningen bör dock endast ta sikte på omständigheter som har att göra med utredningen och lagföringen av brottet.

Framkommer det omständigheter som talar för att brottsutredningen och lagföringen riskerar att avsevärt försvåras eller förlängas, bör det kunna utgöra skäl för att inte meddela ett beslut. En avvägning måste dock alltid göras mot lagstiftningens syfte, dvs. att främja likabehandling och användning av alternativ till frihetsberövanden. Flera av de situationer som Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten lyfter fram som problematiska torde kunna beaktas inom ramen för den lämplighetsprövning som regeringen föreslår.

Regeringen delar Åklagarmyndighetens synpunkt att den tänkta uppföljningsortens placering kan tala både för och emot att ett beslut om övervakningsåtgärder bör meddelas. I de flesta fall kan detta beaktas vid bedömningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder kan anses tillräckligt för att neutralisera flyktfaran. I övrigt får detta beaktas inom ramen för den lämplighetsprövning som föreslås. Någon reglering därutöver anser regeringen inte är nödvändig.

Sammanfattning

Regeringen anser sammanfattningsvis att i huvudsak samma förutsättningar som gäller för reseförbud och anmälningsskyldighet ska gälla för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder. Ett beslut bör således, om åtgärden anses tillräcklig, få meddelas om någon är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa och det finns en risk för att personen avviker eller på annat sätt undandrar sig lagföring eller straff. Om förutsättningarna för häktning eller anhållande är uppfyllda i fråga om misstankegrad och straffskala, bör ett beslut om övervakningsåtgärder få meddelas även när det finns risk för försvårande av utredningen eller risk för fortsatt brottslighet. Det bör dock förutsätta att syftet med ett frihetsberövande kan tillgodoses genom ett beslut om övervakningsåtgärder. För att ett sådant beslut ska kunna meddelas bör vidare krävas att den misstänkte samtycker till att beslutet följs upp i den andra medlemsstaten, att han eller hon är stadigvarande bosatt i eller har annan stark anknytning till den staten och att det med hänsyn till brottsutredningen och lagföringen inte är olämpligt att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder. Slutligen måste skälen för åtgärden uppväga det intrång eller men i övrigt som den innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse.

Mot bakgrund av att ett beslut om övervakningsåtgärder ska kunna meddelas för ett brott på vilket fängelse kan följa bör det vara möjligt att för den aktuella gärningen utfärda en svensk arresteringsorder vid misskötsamhet av den misstänkte. Detta kan regleras i förordning.

Regeringens förslag: Ett beslut om övervakningsåtgärder får förenas med särskilda villkor som behövs för övervakningen av den misstänkte, t.ex. att han eller hon på vissa tider ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats.

För den som är föremål för ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder ska passhinder gälla enligt passlagen, dock med möjlighet för åklagaren att medge undantag.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem.

Åklagarmyndigheten påtalar att ett beslut om övervakningsåtgärder som meddelas i Sverige i de flesta fall kommer att avse misstänkta som inte är svenska medborgare och att förslaget om passhinder därmed endast får marginell effekt.

Skälen för regeringens förslag

Särskilda villkor

I samband med ett beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet får det beslutas att den misstänkte på vissa tider ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats. Det framgår av 25 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken. Enligt samma lagrum får det också ställas upp andra villkor som behövs för att övervaka den misstänkte. Ett sådant villkor kan vara att den misstänkte är skyldig att lämna ifrån sig pass eller annan legitimationshandling. Den här typen av villkor kan behövas för att försäkra sig om, men även för att kontrollera, att den misstänkte rättar sig efter ett reseförbud eller en anmälningsskyldighet.

Motsvarande möjligheter att besluta om särskilda villkor bör gälla beträffande ett beslut om övervakningsåtgärder. Ett villkor om att den misstänkte på vissa tider ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats kan bidra till att beslutet följs. Vidare kan ett villkor om att lämna ifrån sig sitt pass eller annan legitimationshandling utgöra en del i kontrollen av att den misstänkte rättar sig efter beslutet. Visserligen kan en person resa mellan flertalet EU-medlemsstater utan någon inre gränskontroll, men villkoret kan ändå fylla en funktion, framför allt gentemot stater utanför EU. Så länge den misstänkte befinner sig inom EU finns det i de flesta fall möjlighet att vid överträdelse av åtgärder som beslutats eller annan misskötsamhet begära honom eller henne överlämnad till Sverige enligt en europeisk eller nordisk arresteringsorder. Mot bakgrund av *Lagrådets* påpekande om att de nu aktuella villkoren lagtekniskt inte omfattas av den föreslagna definitionen av ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder bör det, som föreslås av Lagrådet, i lagtexten förtydligas att ett beslut om övervakningsåtgärder får förenas med särskilda villkor.

I den nya lagen bör det inte uppställas något uttryckligt krav på att det särskilda villkoret ska vara förenligt med de övervakningsåtgärder som anges i rambeslutet, men enligt regeringens mening bör en bedömning i det avseendet alltid göras. Villkor om att lämna ifrån sig sitt pass eller annan legitimationshandling eller att på vissa tider finnas tillgänglig i sin

bostad eller på sin arbetsplats anser regeringen omfattas av de övervakningsåtgärder som anges i artikel 8.1 c och 8.1 d i rambeslutet. Det är dock sedan upp till den andra staten att avgöra om villkoret kan följas upp och om det finns skäl för den staten att anpassa åtgärden (artikel 13).

Passhinder

Enligt 7 § passlagen (1978:302) ska en passansökan avslås om sökanden är underkastad reseförbud eller anmälningsskyldighet. Ett beslut om övervakningsåtgärder bör enligt regeringens mening få samma rättsverkan. Om den misstänkte kan beviljas ett nytt pass, riskerar ett beslut om övervakningsåtgärder att bli verkningslöst. I de fall den misstänkte behöver ett giltigt pass för att kunna resa till den medlemsstat där beslutet ska följas upp eller för att återvända till Sverige för t.ex. förhör eller huvudförhandling bör åklagaren kunna medge undantag från passhindret.

Som påpekas av *Åklagarmyndigheten* kommer bestämmelsen om passhinder avseende en person som är föremål för ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder att få en begränsad betydelse, eftersom det kan förutsättas att den misstänkte i de flesta fall inte kommer att vara svensk medborgare. Det kan emellertid inte uteslutas att beslut meddelas avseende en svensk medborgare. I sådana fall kan passhindret fylla en funktion.

Uppgift om personer som är föremål för reseförbud eller anmälningsskyldighet tas för passhinderundersökning, enligt 13 a § efterlysningsskugörelsen (1969:293), in i registret över efterlysta personer. Även ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder bör registreras i det registret. Detta kan föreskrivas i förordning. Även domstols och åklagares skyldighet att informera polisen om beslut som meddelats med stöd av den nya lagen kan regleras i förordning. Motsvarande skyldighet vid beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet följer av 23 a § passförordningen (1979:664).

7.3 Förfarandet

7.3.1 Tillämpliga bestämmelser när ett beslut om övervakningsåtgärder meddelas

Regeringens förslag: I huvudsak ska samma regler i rättegångsbalken om bl.a. förfarandet och överklagande som gäller för reseförbud och anmälningsskyldighet även gälla för ett beslut om övervakningsåtgärder.

När ett beslut om övervakningsåtgärder har meddelats, ska åtal väckas inom en månad efter det att den misstänktes skyldighet att följa de åtgärder som beslutats inträtt, om åtal inte redan har väckts.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian hänvisas till vissa specifikt angivna bestämmelser i

Prop. 2014/15:116 rättegångsbalken. Vidare föreslås ingen särskild bestämmelse om tid för väckande av åtal.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna godtar förslaget angående tillämpliga bestämmelser eller invänder inte mot det. *Domstolsverket* anser att de förfaranderegler för domstolarnas handläggning som föreslås förefaller väl motiverade. *Göta hovrätt* har vissa synpunkter av lagteknisk karaktär. *Kriminalvården* efterfrågar ett klagörande av huruvida den tid då den misstänkte varit föremål för övervakningsåtgärder ska avräknas från en eventuell fängelsedom på grund av den aktuella gärningen. *Åklagarmyndigheten* framför att det bör råda en stark presumtion för att den misstänkte ska vara frihetsberövad i avvaktan på den andra medlemsstatens beslut i fråga om erkännande och uppföljning.

Skälen för regeringens förslag

Tillämpliga regler för förfarandet

Rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder innehåller inga föreskrifter om medlemsstaternas nationella förfaranden för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder. Vilka förfaranderegler som ska tillämpas är således upp till varje enskild medlemsstat att avgöra. Som konstateras i promemorian är en naturlig utgångspunkt att samma regler bör gälla för ett beslut om övervakningsåtgärder som för reseförbud och anmälningsskyldighet.

Frågor om reseförbud och anmälningsskyldighet tas upp av rätten på yrkande av åklagaren eller i samband med att rätten ska besluta om den misstänktes häktning eller kvarhållande i häkte. Efter att åtal har väckts får rätten även på yrkande av målsäganden eller självant ta upp frågan (25 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken). Samma regler bör gälla i fråga om ett beslut om övervakningsåtgärder. Om åtal har väckts och huvudförhandling är nära förestående kan det dock, med hänsyn till lagföringen av brottet, vara olämpligt att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder, se avsnitt 7.1.

För att rambeslutets syfte att främja användningen av icke frihetsberövande tvångsmedel ska uppnås bör frågan om att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder alltid övervägas när åklagaren eller rätten har att ta ställning till behovet av att frihetsberöva en misstänkt person som är stadigvarande bosatt i eller har annan stark anknytning till en annan medlemsstat i EU. Ett sådant övervägande torde vidare vara i enlighet med den proportionalitetsbedömning som alltid ska göras i samband med en prövning av förutsättningarna för att anhålla och häkta en person (24 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken).

Om fråga om reseförbud eller anmälningsskyldighet väcks vid rätten, ska förhandling äga rum så snart som möjligt. För förhandlingen gäller samma regler som för häktningförhandling. Rätten får också, om det är fara i dröjsmål, omedelbart meddela reseförbud eller anmälningsskyldighet till dess annorlunda förordnas (interimistiskt beslut) (25 kap. 3 § tredje stycket). Samma regler bör gälla när fråga om beslut om övervakningsåtgärder väcks vid rätten. Det torde dock vara ytterst sällsynt att det uppstår behov av att meddela ett interimistiskt beslut,

eftersom den misstänktes skyldigheter att följa beslutade åtgärder blir aktuellt först när den andra staten har erkänt beslutet (se avsnitt 7.4).

Beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet ska innehålla uppgift om det brott misstanken avser, den ort där den misstänkte ska uppehålla sig och vad den misstänkte i övrigt har att iaktta. En erinran om vilken påföljd som kan följa på en överträdelse av beslutet och på underlåtenhet att fullgöra därmed förenat villkor ska också framgå av beslutet. Vidare ska beslutet delges den misstänkte (25 kap. 4 §). Även ett beslut om övervakningsåtgärder bör innehålla de angivna uppgifterna och delges den misstänkte.

Om ett beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet har meddelats av åklagare, får den misstänkte begära rättens prövning av förbudet. För rättens prövning gäller vissa skyndsamhetskrav (25 kap. 5 §). Den misstänkte bör ha samma rätt att begära rättens prövning av ett beslut om övervakningsåtgärder. Vidare bör samma förfarande som vid rättens prövning av åklagarens beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet gälla.

Om det är rätten som beslutar om reseförbud eller anmälningsskyldighet, ska rätten också utsätta den tid inom vilken åtal ska väckas. Tiden får inte bestämmas längre än vad som oundgängligen behövs för att slutföra förundersökningen. Om det är åklagaren som meddelar beslutet, ska åtal väckas inom en månad. Rätten får dock besluta om förlängning av utsatt tid för väckande av åtal (25 kap. 6 §). Utgångspunkten är att samma regler om tid för väckande av åtal och förlängning av den tiden ska gälla för ett beslut om övervakningsåtgärder. Det finns dock skäl att införa en något annorlunda reglering i detta avseende än den som gäller vid beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet. I avsnitt 7.4 föreslås att den misstänktes skyldighet att följa de åtgärder som anges i beslutet om övervakningsåtgärder inträder först när han eller hon delgetts den andra statens underrättelse om att det svenska beslutet om övervakningsåtgärder har erkänts (se artiklarna 11.1 och 20.2 e i rambeslutet om när behörigheten att följa upp ett beslut övergår till den verkställande staten och om skyldigheten att underrätta utfärdande stat angående beslutet om erkännande). Fram till den tidpunkten kommer den misstänkte inte att vara föremål för några faktiska tvångsåtgärder i anledning av beslutet. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte heller bör löpa någon tid för väckande av åtal förrän den misstänktes skyldighet att följa beslutade åtgärder inträtt. Tidsfristen, som bör vara en månad oavsett om det är åklagaren eller rätten som har meddelat beslutet om övervakningsåtgärder, bör i stället löpa först från den tidpunkt då den misstänktes skyldigheter att följa beslutade åtgärder inträder. Rätten bör kunna förlänga denna tid, om det behövs för att åklagaren ska slutföra förundersökningen. Om det i avvaktan på den andra statens underrättelse fattas beslut om tvångsmedel enligt 24 eller 25 kap. rättegångsbalken, ska dock de regler om tid för väckande av åtal som anges där tillämpas.

Åklagarmyndigheten anser att det bör råda en stark presumtion för att den misstänkte ska häktas i avvaktan på den andra statens beslut. Visserligen kan det i många fall finnas skäl att hålla den misstänkte frihetsberövad i avvaktan på att hans eller hennes skyldighet att följa beslutade övervakningsåtgärder inträder. Regeringen anser dock inte att

Prop. 2014/15:116 det bör råda en presumtion för häktning i dessa fall. Domstolen har genom sitt beslut om övervakningsåtgärder kommit fram till att det finns ett alternativ till häktning. Att då, för tiden från det beslutet meddelas fram till dess den andra staten underrättat åklagaren om att beslutet erkänts, införa en presumtion för häktning blir motsägelsefullt. Vidare kan ett frihetsberövande inte bli aktuellt om ett beslut om övervakningsåtgärder meddelats som ett självständigt beslut och inte som ett alternativ till häktning. Det kan inte heller uteslutas att den misstänkte även i andra fall kan vara på fri fot i väntan på besked från den andra medlemsstaten, antingen helt utan tvångsåtgärder eller med reseförbud eller anmälningsskyldighet i Sverige. Frågan om huruvida det föreligger behov av tvångsmedel från beslutstidpunkten till dess att frågan om erkännande och uppföljning har prövats bör i stället bedömas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall enligt bestämmelserna i 24 och 25 kap. rättegångsbalken.

Fråga om reseförbud och anmälningsskyldighet kan väckas även i mål som fullföljts till högre rätt. Rätten får då besluta i frågan utan krav på att särskild förhandling hålls (25 kap. 8 §). Samma regler bör gälla för ett beslut om övervakningsåtgärder, även om det torde vara sällsynt att detta aktualiseras.

Som påtalas av *Kriminalvården* ska, liksom vid reseförbud och anmälningsskyldighet, vid fällande dom ingen avräkning ske av den tid som den misstänkte varit föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder.

Vidare bör de bestämmelser i rättegångsbalken som gäller vid handläggningen av mål där den tilltalade är ålagd reseförbud gälla även i mål där den tilltalade är föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder (t.ex. 45 kap. 14 § fjärde stycket och 47 kap. 9 § första stycket). Samma sak bör gälla vid överklagande av rättsens beslut.

Även andra generella bestämmelser i rättegångsbalken som gäller i samband med prövning av och beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet bör vara tillämpliga vid prövningen av beslut om övervakningsåtgärder, t.ex. rättsens sammansättning (1 kap.), regler om offentlighet och ordning vid domstol (5 kap.) och de mer generella bestämmelserna om rättsens beslut (30 kap.).

För att rättegångsbalkens bestämmelser ska bli tillämpliga dels vid prövningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas eller inte, dels efter det att ett sådant beslut har meddelats bör en hänvisning göras till vad som föreskrivs i rättegångsbalken om reseförbud. Med hänsyn till att ett beslut om övervakningsåtgärder ändå i vissa avseenden skiljer sig från ett beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet, främst med hänsyn till att uppföljningen ska ske i en annan stat, bör, utöver vad som föreslagits om tid för väckande av åtal, vissa särskilda bestämmelser om bland annat ändring och upphävande av ett beslut om övervakningsåtgärder tas in i den nya lagen. Dessa bestämmelser ska gälla i stället för rättegångsbalkens regler.

7.3.2 Översändande av ett beslut om övervakningsåtgärder

Prop. 2014/15:116

Regeringens förslag: Beslutet om övervakningsåtgärder ska sändas över av åklagare direkt till en behörig myndighet i den medlemsstat i EU där beslutet ska erkännas och följas upp.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås en bestämmelse om att beslutet om övervakningsåtgärder ska sändas över till den medlemsstat där den misstänkte är bosatt, eller till en annan medlemsstat enligt de villkor som den medlemsstaten har uppställt.

Remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 6.4 föreslås att ansvaret för att sända över ett beslut om övervakningsåtgärder och därmed sammanhängande uppgifter bör anförtros åklagare oavsett om det är åklagare eller domstol som har meddelat beslutet.

Av artikel 9 i rambeslutet följer att ett beslut om övervakningsåtgärder ska sändas över till en behörig myndighet i den medlemsstat där beslutet ska erkännas och följas upp.

Behörig mottagande myndighet kan vara antingen en myndighet som utsetts till behörig enligt rambeslutet (artikel 6) eller en central myndighet (artikel 7). Det bör i lagen införas en bestämmelse om att beslutet ska sändas över av åklagare direkt till behörig myndighet i den medlemsstat där beslutet ska erkännas och följas upp.

Rambeslutet innehåller regler om hur översändandet ska gå till samt vissa underrättelse- och samrådsskyldigheter i samband med översändandet (artiklarna 10 och 22). Bestämmelser om åklagarens uppgifter i samband med översändandet kan meddelas i förordning. Frågan om kostnader för den misstänktes resor mellan den utfärdande och den verkställande staten i samband med uppföljning av övervakningsåtgärder regleras inte av rambeslutet (skäl 14). Regeringen delar promemorians bedömning att den misstänkte själv bör ombesörja resan till den andra staten.

7.4 Beslutets verkställbarhet och den misstänktes skyldighet att följa beslutade övervakningsåtgärder

Regeringens förslag: Den misstänktes skyldighet att följa beslutet om övervakningsåtgärder och särskilda villkor som beslutet är förenat med ska inträda först när han eller hon har delgetts underrättelse om att behörig myndighet i den andra staten beslutat att erkänna beslutet om övervakningsåtgärder. Åklagaren ska ansvara för att underrättelsen delges den misstänkte.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås en uttrycklig regel om att beslutet om övervakningsåtgärder ska gälla omedelbart. Vidare innehåller

Prop. 2014/15:116 promemorian inte någon bestämmelse om att underrättelsen från behörig myndighet i den andra medlemsstaten om beslutet att erkänna det svenska beslutet ska delges den misstänkte.

Remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Rambeslutet definierar ett beslut om övervakningsåtgärder som ett verkställbart beslut (artikel 4 a). I det intyg som ska bifogas beslutet ska också anges vilket datum beslutet blev verkställbart. Den verkställande staten tar över ansvaret för uppföljningen när den staten erkänt beslutet och underrättat den utfärdande staten om detta (artikel 11). Av artikel 20.2 e följer att behörig myndighet i den verkställande staten är skyldig att utan dröjsmål underrätta åklagaren om det slutliga beslutet att erkänna det svenska beslutet. Rambeslutet utgår från att den utfärdande staten ska kunna följa upp ett beslut om övervakningsåtgärder fram till tidpunkten för denna underrättelse.

Med hänsyn till att de bestämmelser i rättegångsbalken som gäller för meddelade beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet föreslås gälla för ett beslut om övervakningsåtgärder, se avsnitt 7.3.1, får regeln i 30 kap. 12 § första stycket 3 om att beslut angående åtgärd som avses i 25 kap. går i omedelbar verkställighet anses gälla även ett beslut om övervakningsåtgärder. Mot denna bakgrund kan åklagaren i intyget ange vad som efterfrågas.

Däremot kan ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder endast följas upp i en annan medlemsstat. Av lagen bör det därför särskilt framgå när den misstänktes skyldigheter att följa övervakningsåtgärderna inträder. *Lagrådet* påtalar vikten av att regleringen i detta avseende utformas så att den misstänktes befogade krav på rättssäkerhet kan tillgodoses. *Lagrådet* pekar särskilt på att den enskildes skyldighet att följa ett beslut kan inträda tidigast när han eller hon får kännedom om beslutet och att den misstänkte måste ha en faktisk möjlighet att följa beslutade övervakningsåtgärder. Den ordning som föreslås i lagrådsremissen har sin utgångspunkt i rambeslutets bestämmelser om överförandet av behörigheten att följa upp ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder. Av rambeslutet följer att behörigheten att följa upp det svenska beslutet övergår till den verkställande staten så snart den staten underrättat svensk åklagare om att dess behöriga myndighet meddelat slutligt beslut att erkänna det svenska beslutet (artikel 11.1). Med hänsyn till *Lagrådet*s synpunkter, vilka regeringen instämmer i, och vikten av att klagöra att överträdelser av ett beslut om övervakningsåtgärder inte kan medföra några konsekvenser för den misstänkte innan han eller hon underrättats om den andra statens beslut, anser regeringen att regleringen bör ha en i viss mån annan utformning än den som föreslås i lagrådsremissen. Trots att behörigheten att följa upp det svenska beslutet enligt rambeslutet övergår till den andra medlemsstaten så snart åklagaren underrättats om att beslutet om övervakningsåtgärder erkänts i den andra staten bör den misstänktes skyldighet att följa beslutade åtgärder inträda först när han eller hon fått vetskap om den andra statens beslut. För att det i lagtexten klart ska framgå att så är fallet anser regeringen att det av lagen bör framgå att den misstänktes skyldighet att följa beslutet om övervakningsåtgärder inträder först när han eller hon delgetts den andra statens underrättelse om att det svenska beslutet erkänts. Av lagen bör

även framgå att det är åklagaren som ansvarar för att den misstänkte delges underrättelsen. Har beslutet om övervakningsåtgärder meddelats eller fastställts av domstol, bör åklagaren utan dröjsmål också underrätta domstolen om den andra statens beslut om erkännande och om tidpunkten för delgivning med den misstänkte av den statens underrättelse. Detsamma gäller om åtal väckts. Regler om åklagarens underrättelseskyldighet i detta avseende kan införas i förordning. Information om när skyldigheten att följa åtgärderna inträder bör den misstänkte få genom att det anges i beslutet om övervakningsåtgärder (se 25 kap. 4 § rättegångsbalken).

7.5 Följdbeslut

Regeringens förslag: Rätten ska få besluta om ändring av eller tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder eller särskilda villkor som ett sådant beslut förenats med. Även åklagaren ska under vissa förutsättningar få besluta om detta. Rätten ska kunna överlåta till åklagaren att besluta om tillfälliga undantag.

Om den misstänkte döms för det aktuella brottet, ska rätten pröva om beslutet om övervakningsåtgärder ska fortsätta att gälla till dess domen får laga kraft.

Rätten eller, under samma förutsättningar som gäller för ett beslut om ändring av ett beslut om övervakningsåtgärder, åklagaren ska omedelbart upphäva ett beslut om övervakningsåtgärder, om

- åtal inte väcks i rätt tid eller förlängning av tiden inte har begärts,
- beslutet inte erkänns eller följs upp av den andra staten, eller
- det av något annat skäl inte längre bör gälla.

Om den misstänkte överträder beslutet om övervakningsåtgärder, ska han eller hon anhållas eller häktas, om det inte är uppenbart att det saknas skäl för detta.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem. *Åklagarmyndigheten* anför att åklagaren bör ha en fortsatt ovillkorlig rätt att häva ett beslut om övervakningsåtgärder även när en domstol har meddelat beslutet och oavsett om åtal väckts eller inte.

Skälen för regeringens förslag

Behörighet att meddela följbeflut

Ett beslut om övervakningsåtgärder är en tillfällig åtgärd. Detta återspeglas i artikel 18 i vilken det finns bestämmelser om s.k. följbeflut, t.ex. förlängning, ändring och upphävande av beslutet. Även utfärdande av en arresteringsorder på grund av t.ex. överträdelse av beslutet om övervakningsåtgärder är ett följbeflut. Det är endast den utfärdande staten som har behörighet att fatta sådana beslut. När ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder följs upp i en annan medlemsstat kommer det i flera fall bli aktuellt att fatta olika typer av följbeflut. Fråga om behovet av att meddela följbeflut kan uppkomma när

Prop. 2014/15:116 åklagaren underrättats om en överträdelse (artikel 19.3), men kan också aktualiseras efter en uppmaning från behörig myndighet i den andra staten (artiklarna 19.1 och 23.1). Den andra statens behöriga myndigheter ska underrättas om alla beslut (artikel 19.5), vilket kan regleras i förordning.

Förlängning av beslutet om övervakningsåtgärder

I avsnitt 7.3.1 föreslås att i huvudsak samma regler om tid för väckande av åtal som gäller vid reseförbud och anmälningsskyldighet ska gälla beträffande ett beslut om övervakningsåtgärder. Tidsfristen för väckande av åtal föreslås dock vara en månad oavsett om beslutet meddelats av åklagare eller av rätten och börja löpa först när den misstänktes skyldighet att följa beslutade åtgärder inträtt. Rätten ska, på samma sätt som gäller för reseförbud och anmälningsskyldighet, få medge förlängning av tiden för väckande av åtal. Ett beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet gäller inte längre än till dess rätten meddelar dom i målet. Rätten måste därför, i samband med fällande dom, pröva om åtgärden ska bestå (25 kap. 7 § tredje stycket rättegångsbalken). När det är fråga om ett beslut om övervakningsåtgärder är förhållandena visserligen något annorlunda. Den dömde har i normalfallet återvänt från en annan medlemsstat för att inställa sig till huvudförhandling i Sverige och en förlängning av beslutet innebär att han eller hon återigen ska lämna landet. Möjligheten att förordna om att beslutet ska bestå även efter dom bör dock inte uteslutas, varför en regel motsvarande den som gäller i fråga om reseförbud och anmälningsskyldighet bör införas.

I båda dessa situationer är det fråga om att förlänga beslutet om övervakningsåtgärder. Rättens beslut utgör följdbeslut enligt artikel 18.1 i rambeslutet, som den behöriga myndigheten i den andra staten ska underrättas om (artikel 19.5). Vidare kan det bli aktuellt för åklagaren att på uppmaning av den andra statens myndigheter begära eller bekräfta att uppföljningen av övervakningsåtgärderna ska fortsätta (artiklarna 17 och 23.3). Detta kan regleras i förordning.

Tillfälliga undantag från beslut om övervakningsåtgärder

Enligt 25 kap 7 § andra stycket rättegångsbalken är det möjligt att besluta om tillfälliga undantag från ett beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet och från de särskilda villkor som ställts upp. Om åtal har väckts och reseförbudet eller anmälningsskyldigheten har beslutats eller fastställts av rätten är rätten ensam behörig att fatta sådana beslut. I övriga fall kan även åklagaren meddela sådana undantag. Rätten har dessutom en möjlighet att delegera till åklagaren att besluta om tillfälliga undantag även i de fall åtal har väckts och beslutet meddelats av rätten.

Regeringen delar bedömningen i promemorian att det bör införas en motsvarande möjlighet att besluta om tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder eller från de särskilda villkor som meddelats i samband med detta. Regeringen anser vidare att samma behörighetsregler bör gälla vid beslut om sådana undantag som vid undantag från reseförbud och anmälningsskyldighet. Domstolens möjlighet att delegera rätten att fatta beslut till åklagaren är av särskild

vikt, eftersom uppföljningen sker i en annan stat och åklagaren sköter all kontakt med den andra statens behöriga myndighet.

Lagrådet föreslår att reglerna om tillfälliga undantag utformas på ett sådant sätt att undantag ska meddelas till dess den misstänkte befinner sig på den plats där beslutet ska följas upp. Regeringen anser emellertid inte att det är nödvändigt att särskilt reglera detta. Enligt den reglering som regeringen föreslår har åklagaren eller rätten möjlighet att vid behov meddela tillfälliga undantag. Denna möjlighet är inte begränsad i tiden. Många gånger torde dock ett formellt beslut om tillfälligt undantag kunna undvikas genom att åklagaren samråder med behöriga myndigheter i den andra staten (om tidpunkten för när den misstänkte kommer att infinna sig i den andra staten etc.).

Ändring av beslut om övervakningsåtgärder

Det kan även uppkomma behov av att ändra innehållet i ett beslut om övervakningsåtgärder på andra sätt än genom att meddela tillfälliga undantag. Det som avses är således mer bestående ändringar som är tänkta att gälla fram till dess att beslutet ändras på nytt eller upphävs. För reseförbud och anmälningsskyldighet finns inga uttryckliga bestämmelser om ändring av beslut. Rambeslutet bygger på att ett beslut om övervakningsåtgärder ska kunna ändras under pågående uppföljning. Den omständigheten att det är en annan stats myndigheter som ansvarar för uppföljningen av beslutet och det krav på tydlighet som det medför talar för att det i den nya lagen, som föreslås i promemorian, bör införas särskilda bestämmelser om förfarandet vid ändring av ett beslut om övervakningsåtgärder. Detta särskilt mot bakgrund av att det utan sådan reglering inte kan uteslutas att det beslutas om förändringar av den misstänktes skyldigheter genom att det gamla beslutet upphävs och ersätts med ett nytt. Ett sådant förfarande bör undvikas eftersom det med hänsyn till regleringen i rambeslutet skulle innebära en mer komplicerad handläggning än nödvändigt. Det tidigare beslutet skulle behöva återkallas och uppföljningen i den andra staten omedelbart avbrytas (artikel 19.6). Vidare skulle ett nytt intyg behöva fyllas i, översättas och sändas över till den andra medlemsstaten, varvid en ny prövning i fråga om erkännande skulle behöva ske där. Om det däremot görs en ändring av beslutet om övervakningsåtgärder, behöver den utfärdande myndigheten endast informera myndigheten i den andra medlemsstaten om förändringen (artikel 19.5). Den ändrade åtgärden ska därefter, under förutsättning av den fortfarande utgör en sådan åtgärd som den andra staten är skyldig att erkänna, följas upp i den verkställande staten, eventuellt efter en anpassning (artikel 18.3–4). Vad gäller tidpunkten för när den misstänktes skyldighet att följa den ändrade åtgärden inträder, bör samma regler som gäller för det ursprungliga beslutet tillämpas. Det innebär att skyldigheten inträder först när den misstänkte delgetts underrättelse om att den andra staten har erkänt det svenska beslutet.

Regeringen instämmer i promemorians förslag att både åklagare och rätten ska vara behöriga att ändra ett beslut om övervakningsåtgärder, men att en åklagare inte ska kunna ändra ett beslut om det har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

Reseförbud och anmälningsskyldighet ska omedelbart upphävas om det inte i tid har väckts åtal och någon framställning om förlängning av tiden inte har inkommit till rätten (25 kap. 7 § första stycket 1 rättegångsbalken). En frist för väckande av åtal kommer även att gälla för ett beslut om övervakningsåtgärder (se avsnitt 7.3.1). På samma sätt som gäller för reseförbud och anmälningsskyldighet bör ett beslut om övervakningsåtgärder omedelbart upphävas om åtal inte väcks i tid eller om förlängning av tiden inte begärts.

Myndigheten i den andra staten är inte alltid skyldig att erkänna och följa upp ett beslut om övervakningsåtgärder. Det gäller t.ex. om det föreligger en vägransgrund enligt rambeslutet eller om fortsatt uppföljning i praktiken är omöjlig på grund av att den berörda personen inte kan påträffas på den statens territorium eller om den misstänkte har bosatt sig i tredje stat. I promemorian föreslås därför att det bör införas en särskild grund för upphävande av ett beslut om övervakningsåtgärder för de situationer då beslutet inte erkänns eller följs upp i den verkställande staten. Regeringen föreslår samma ordning.

Det kan bli aktuellt att upphäva ett beslut om övervakningsåtgärder även av andra skäl. Regeringen instämmer därför i promemorians förslag att en bestämmelse motsvarande den som finns i 25 kap. 7 § första stycket 2 rättegångsbalken ska införas i den nya lagen. Det innebär att ett beslut om övervakningsåtgärder ska upphävas om beslutet, av något annat skäl än de som angetts ovan, inte längre bör gälla, t.ex. om beslutet av någon anledning inte längre är förenligt med proportionalitetsprincipen eller om förundersökningen mot den misstänkte läggs ned. För beslut om övervakningsåtgärder finns även vissa specifika situationer som kan utgöra sådant annat skäl som avses i den föreslagna bestämmelsen. Myndigheten i den andra staten kan t.ex. under vissa förutsättningar anpassa ett beslut om övervakningsåtgärder till åtgärder som tillämpas enligt den statens lagstiftning för likvärdiga brott (artikel 13.1). Om åklagaren efter att ha blivit informerad om anpassningen bedömer att det saknas förutsättningar för att följa upp beslutet om övervakningsåtgärder i den andra staten, bör beslutet upphävas. Även annan information från den andra staten kan föranleda sådana överväganden.

Beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet upphävs av rätten. Även åklagaren får häva beslutet, förutom i de fall det har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts (25 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken). Bakgrunden till att det har införts en bestämmelse om att åklagaren, innan åtal har väckts, kan upphäva beslut om reseförbud som meddelats av rätten är, liksom vad gäller motsvarande bestämmelse i fråga om häktningsbeslut, att det anses otillfredsställande att ett tvångsmedel ska kvarstå, trots att det inte längre finns skäl för det, i avvaktan på att domstol efter anmälan från åklagaren kan häva beslutet (prop. 1999/2000:26 s. 122). I promemorian föreslås att samma regler bör gälla beträffande beslut om övervakningsåtgärder. Regeringen anser att det saknas skäl att, som *Åklagarmyndigheten* förordar, införa en annan ordning för beslut om övervakningsåtgärder än den som gäller för reseförbud och anmälningsskyldighet och instämmer därför i

promemorians förslag. Anser åklagaren av någon anledning att beslutet om övervakningsåtgärder inte längre bör bestå, måste åklagaren genast underrätta domstolen om detta i de fall beslutet har meddelats eller fastställts av rätten och åtal väckts.

Överträdelse av ett beslut om övervakningsåtgärder

Överträds reseförbud eller anmälningsskyldighet eller fullföljs inte ett med reseförbud eller anmälningsskyldighet förenat villkor, ska den misstänkte omedelbart anhållas eller häktas, om det inte är uppenbart att skäl för det saknas (25 kap. 9 § rättegångsbalken). Frihetsberövas den misstänkte, upphör beslutet om reseförbud eller anmälningsskyldighet automatiskt att gälla. Motsvarande bör gälla för ett beslut om övervakningsåtgärder. Om den svenska åklagaren får information om att den misstänkte har överträtt de förpliktelser som följer av beslutet om övervakningsåtgärder, bör huvudregeln vara att den misstänkte ska anhållas och häktas. Beslutet om övervakningsåtgärder upphör då att gälla. Något särskilt beslut om upphävande behöver därutöver inte meddelas.

En närliggande situation är att den misstänkte inte hörsammar kallelser till förhör eller rättegång eller på annat sätt försvårar för åklagaren att genomföra förundersökningen utan att den misstänkte för den skull överträder beslutet om övervakningsåtgärder. Åklagaren får i en sådan situation avgöra om beslutet även fortsättningsvis får anses vara en tillräcklig åtgärd för att undanröja flyktfara, eller i undantagsfall kollusions- eller recidivfara, utifrån de allmänna förutsättningar som gäller för ett beslut om övervakningsåtgärder (se avsnitt 7.1). Om åklagaren väljer att anhålla den misstänkte som sedan häktas av domstolen, upphör beslutet att gälla. Något särskilt beslut om upphävande är inte heller här aktuellt.

8 Erkännande och uppföljning i Sverige av utländska beslut om övervakningsåtgärder

8.1 Skyldighet att erkänna och följa upp ett beslut om övervakningsåtgärder

Regeringens förslag: Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som sänds över till Sverige från en annan medlemsstat i EU ska erkännas och följas upp här enligt de förutsättningar som gäller i den nya lagen.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 12 i rambeslutet följer att Sverige har en skyldighet att erkänna och följa upp ett beslut om

Prop. 2014/15:116 övervakningsåtgärder som översänts hit från en annan medlemsstat. Denna grundläggande skyldighet bör framgå av den nya lagen.

För att denna skyldighet ska inträda krävs dock att vissa i rambeslutet angivna förutsättningar är uppfyllda. Först och främst krävs att den andra statens beslut omfattas av rambeslutets definition av vad som avses med ett beslut om övervakningsåtgärder (se avsnitt 6.3) och att kriterierna i artikel 9 är uppfyllda, vilket bland annat innebär att den misstänkte har en viss anknytning hit (se avsnitt 8.2.1). Vidare krävs att översändandet har skett i enlighet med förfaranderegler i artikel 10 (se avsnitt 8.4) och att inte någon vägransgrund enligt artikel 15 kan åberopas (se avsnitt 8.3). Slutligen krävs att beslutet omfattar sådana övervakningsåtgärder som en stat enligt artikel 8 är skyldig eller har åtagit sig att följa upp (se avsnitt 8.2.2).

8.2 Allmänna förutsättningar

8.2.1 Krav på anknytning till Sverige

Regeringens förslag: Ett beslut om övervakningsåtgärder ska få erkännas och följas upp i Sverige endast om den misstänkte är stadigvarande bosatt i Sverige eller har annan stark anknytning hit. Om den misstänkte inte har sin stadigvarande bosättning i Sverige, ska det även krävas att det i övrigt framstår som lämpligt att beslutet erkänns och följs upp här.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorians förslag innehåller dock en uttrycklig hänvisning till anknytning i form av arbete eller studier i Sverige.

Remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Av artikel 9.1 i rambeslutet följer att ett beslut om övervakningsåtgärder ska erkännas och följas upp i Sverige om den misstänkte är lagligen och stadigvarande bosatt här. Detta gäller under förutsättning att övriga förutsättningar är uppfyllda och det inte kan åberopas någon vägransgrund. Huruvida en person i det enskilda fallet är lagligen och stadigvarande bosatt i Sverige bör i normalfallet kunna avgöras utifrån om personen är folkbokförd i Sverige. Av folkbokföringslagen (1991:481) framgår att en person som flyttar till Sverige ska folkbokföras här om han eller hon kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila i landet under minst ett år (3 §). En utlänning måste ha uppehållsrätt (EES-medborgare) eller uppehållstillstånd för att få vistas i Sverige och bli folkbokförd (4 §). Något uttryckligt krav på att personen ska vara lagligen bosatt i Sverige behöver därför inte uppställas. Det är tillräckligt att det av lagen framgår att den misstänkte är stadigvarande bosatt här.

Vad gäller de fall när den misstänkte inte är stadigvarande bosatt i Sverige delar regeringen bedömningen i promemorian att ett beslut om övervakningsåtgärder under vissa förutsättningar ska kunna erkännas och följas upp här, vilket är i linje med vad som anges i artikel 9.2 i rambeslutet. Av artikel 9.3 följer att det är upp till varje medlemsstat att själv ange vilka villkor som ska gälla. För att ett beslut om

övervakningsåtgärder i dessa fall ska kunna följas upp här bör det krävas att den misstänkte har en stark anknytning till Sverige, dvs. att personen i fråga tillbringar eller kommer att tillbringa tid i Sverige på ett sätt som kan ligga till grund för folkbokföring. Anknytningen till Sverige bör vara tydlig och förväntas kvarstå under övervakningstiden. Vidare bör det krävas att det i övrigt bedöms lämpligt att beslutet erkänns och följs upp här. Det bör alltså göras en helhetsbedömning i det enskilda fallet.

Dessa villkor som föreslås gälla när den misstänkte inte är lagligen och stadigvarande bosatt här ska i enlighet med artikel 9.4 i rambeslutet meddelas rådets generalsekretariat.

8.2.2 Övervakningsåtgärder som ska kunna erkännas och följas upp

Regeringens förslag: Ett beslut om övervakningsåtgärder ska få erkännas och följas upp i Sverige om beslutet gäller för en viss tid och övervakningsåtgärderna innebär en skyldighet för den misstänkte

- att till en myndighet i Sverige anmäla byte av bosättning,
- att inte besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden i Sverige eller i den medlemsstat där beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats,
- att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider,
- att följa beslutade begränsningar av möjligheten att lämna svenskt territorium,
- att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet, eller
- att undvika kontakt med vissa särskilt angivna personer som har anknytning till det påstådda brottet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås ingen uttrycklig bestämmelse om att beslutet ska gälla för viss tid.

Remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det. *Göta hovrätt* föreslår en omformulering av lagtexten för att det tydligare ska framgå att svenska myndigheter har en skyldighet att erkänna och följa upp beslutet om övervakningsåtgärder.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 8.1 i rambeslutet innehåller en lista med övervakningsåtgärder som medlemsstaterna är skyldiga att erkänna och följa upp. Övervakningsåtgärderna, som det alltså är obligatoriskt för medlemsstaterna att erkänna och följa upp, har stora likheter med de straffprocessuella tvångsmedel och straffsanktionerade förbud som kan meddelas enligt svensk rätt.

En skyldighet att stanna kvar på anvisad ort (punkten c) och begränsningar av möjligheten att lämna den verkställande statens territorium (punkten d) kan liknas vid reseförbud, medan en skyldighet att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet (punkten e) motsvaras av anmälningsskyldighet. Vidare kan ett villkor om att den misstänkte är skyldig att anmäla byte av bosättning (punkten a) beslutas inom ramen för ett beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet.

Rambeslutets bestämmelse om en skyldighet att inte besöka vissa områden (punkten b) kan, när det är fråga om områden som är avsedda

Prop. 2014/15:116 för idrottsutövning, liknas vid tillträdesförbud, medan bestämmelsen om att undvika kontakt med vissa personer (punkten f) kan motsvaras av kontaktförbud. Dessa sistnämnda straffsanktionerade förbud kan däremot inte tillgripas som tvångsmedel under en svensk förundersökning eller rättegång. Det saknar dock betydelse i fråga om vilka åtgärder som ska erkännas här, eftersom rambeslutet innebär en förpliktelse i detta avseende. Om det utländska beslutet omfattar en eller flera av övervakningsåtgärder enligt artikel 8.1, ska det, förutsatt att övriga villkor är uppfyllda, erkännas och följas upp i Sverige. Detta bör framgå av lag.

Rambeslutet innehåller också några exempel på övervakningsåtgärder som medlemsstaterna får förklara sig villiga att erkänna och följa upp, vilka framgår av artikel 8.2. Några av dessa åtgärder har likheter med beslut som kan meddelas enligt svensk rätt, dock inte som tvångsmedel inom ramen för en svensk förundersökning eller rättegång. De omfattar en skyldighet för den misstänkte att avstå från viss verksamhet med anknytning till det påstådda brottet (punkten a), att inte framföra fordon (punkten b) och att genomgå behandling (punkten d). Ett par av åtgärderna är däremot helt främmande för svensk rätt och avser en skyldighet att deponera en viss summa pengar (punkten c) och en skyldighet att, på fri fot, undvika kontakt med vissa föremål som har samband med det påstådda brottet (punkten e).

Som påpekas i promemorian skulle den omständigheten att Sverige inte godtar att följa upp en viss åtgärd som är frivillig kunna leda till att den misstänkte blir frihetsberövad i den stat där rättegången ska hållas. Med hänsyn till att dessa övervakningsåtgärder är främmande för svensk rätt, i vart fall som straffprocessuella tvångsmedel, delar dock regeringen bedömningen i promemorian att Sverige inte bör godta att sådana åtgärder erkänns och följs upp här.

Sammanfattningsvis bör således endast de övervakningsåtgärder som anges i artikel 8.1 kunna erkännas och följas upp i Sverige. För att tydliggöra skyldigheten att erkänna och följa upp dessa åtgärder bör, efter påpekande av *Göta hovrätt*, vissa förtydliganden göras i förhållande till promemorians lagförslag.

För att beslutet om övervakningsåtgärder ska kunna erkännas här bör vidare krävas att beslutet gäller för viss tid. Att den utfärdande staten är skyldig att ange den tidsperiod som beslutet avser följer av artikel 10.5 a.

Regeringens förslag: Ett beslut om övervakningsåtgärder ska inte erkännas och följas upp om

- den gärning som avses med beslutet inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i listan i artikel 14.1 i rambeslutet och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,
- det för samma gärning som beslutet avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,
- det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier, eller
- den gärning som beslutet om övervakningsåtgärder avser har ägt rum innan den misstänkte fyllt 15 år.

Beslutet ska dock få erkännas och följas upp även i de angivna situationerna om det med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl för det.

Regeringens bedömning: Preskription bör inte utgöra skäl för att vägra erkänna ett beslut. En uttrycklig vägransgrund hänförlig till Europakonventionen eller grundlagen behöver inte heller införas i lagen.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Promemorian föreslår färre vägransgrunder och inte någon undantagsregel.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna godtar förslaget och bedömningen eller invänder inte mot dem. *Åklagarmyndigheten* påtalar att det, eftersom rambeslutet tillåter att ett beslut om övervakningsåtgärder kan användas för alla nivåer av brottslighet och saknar en hänvisning till proportionalitetsprincipen, finns risk att vissa medlemsstater kommer att besluta om övervakningsåtgärder för brottslighet som inte skulle vara motiverat utifrån ett svenskt perspektiv. Myndigheten anför vidare att det bör uppställas krav på dubbel straffbarhet om det inte är fråga om s.k. listbrott. Även *Stockholms tingsrätt* anser att det bör övervägas att införa ett krav på dubbel straffbarhet avseende vissa gärningar eller, i vart fall, en erinran om att ett beslut om övervakningsåtgärder inte får erkännas om det skulle stå i strid med svenska grundläggande straffrättsliga principer. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anför att det bör vara möjligt, trots förekomsten av en vägransgrund, att erkänna ett beslut om övervakningsåtgärder om det framstår som angeläget i ett enskilt fall. Fakultetsnämnden ifrågasätter också den allmänna hållningen att i lagstiftning som bygger på principen om ömsesidigt erkännande inte införa bestämmelser som gör det möjligt att vägra verkställighet om verkställigheten skulle strida mot Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Allmänna utgångspunkter

En grundläggande utgångspunkt i det straffrättsliga samarbetet som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande, är att den stat som ska verkställa en annan stats dom eller beslut inte ska ifrågasätta domen eller beslutet i sig eller under vilka förutsättningar domen eller beslutet meddelats. Denna utgångspunkt återspeglas i artikel 12.1 i rambeslutet. Principen om ömsesidigt erkännande innebär dock inte att en verkställande stat i alla lägen måste erkänna och verkställa en annan stats dom eller beslut. Straffrätten har en särställning i medlemsstaterna och för att skapa en balans mellan olika intressen i samarbetet får en medlemsstat i vissa fall vägra att erkänna och verkställa en annan stats dom eller beslut. Vägransgrunderna tar främst sikte på situationer där ett erkännande skulle stå i strid med straffrättsliga principer i den verkställande staten och som den utfärdande staten många gånger inte har kännedom om när domen eller beslutet sänds över. Huvudparten av vägransgrunderna i rambeslutet är sådana som återfinns i andra rambeslut som reglerar det straffrättsliga samarbetet.

I artikel 15.1 i rambeslutet återfinns en katalog av sedvanliga vägransgrunder, t.ex. att ett erkännande kommer i konflikt med principen om *ne bis in idem* (förbud mot dubbelbestraffning), att aktuell gärning inte är straffbar eller har preskriberats eller att den misstänkte inte uppnått straffbarhetsåldern. En medlemsstat är vidare alltid skyldig att respektera de grundläggande rättigheter och rättsprinciper som återges i artikel 6 i Fördraget om Europeiska Unionen (EU-fördraget) och kan också vägra verkställa ett beslut med beaktande av vissa i skäl 16 angivna grundläggande rättsprinciper. Vidare är medlemsstaterna enligt skäl 17 inte förhindrade att tillämpa vissa av sina konstitutionella regler, t.ex. de om tryck- och yttrandefrihet. Regeringen återkommer till dessa vägransgrunder nedan.

Vägransgrunden som tar sikte på formella brister (artikel 15.1 a) behandlas i avsnitt 8.4. De krav på anknytning som rambeslutet ställer upp i artikel 9 för att få sända över ett beslut föreslås inte utgöra en särskild vägrangrund (med stöd av artikel 15.1 b), utan i stället en förutsättning för att ett beslut ska få erkännas, se avsnitt 8.2.1. Om denna förutsättning inte är uppfylld blir resultatet ändå detsamma, dvs. den andra statens beslut kan inte erkännas och följas upp i Sverige.

Åklagarmyndigheten framför att det inger farhågor att rambeslutet inte innehåller en hänvisning till proportionalitetsprincipen när ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas. Enligt myndigheten finns det risk att utländska beslut om övervakningsåtgärder avseende brottslighet som inte hade motiverat ett motsvarande beslut i Sverige kommer att översändas hit för erkännande och uppföljning. Regeringen delar inte detta synsätt. Principen om ömsesidigt erkännande förutsätter att medlemsstaterna har en acceptans för varandras rättssystem och därmed i viss utsträckning godtar beslut som kanske inte skulle ha fattats av den egna statens myndigheter i en motsvarande situation. En tillämpning av principen innebär således att medlemsstaterna inte kan utgå från sitt eget system som måttstock.

En allmän utgångspunkt för regeringen i det straffrättsliga samarbetet är att uppnå en balans mellan en strävan att bistå andra stater i största möjliga utsträckning och ett beaktande av vissa för Sverige grundläggande straffrättsliga principer som vi inte bör eller kan göra avkall på. I detta avseende är rättsakternas syfte av stor betydelse.

De rambeslut som Sverige genomfört har genomgående syftat till att effektivisera samarbetet mellan svenska och utländska myndigheter. Det gäller inte bara rambeslutet om en europeisk arresteringsorder utan även rambeslutet om verkställighet av bötesstraff, beslut om frysning och förverkande. Detta har också återspeglats i övervägandena om vilka vägransgrunder som förts in i den lagstiftning som genomfört rambeslutet. Vägransgrunderna har då tydligt syftat till att skapa ett skydd för den enskilde, t.ex. att ett beslut om förverkande inte erkänns om det kommer i konflikt med principen om *ne bis in idem* eller att en misstänkt person inte överlämnas om han eller hon var under 15 år vid tidpunkten för brottet. Vissa skillnader finns dock beroende på typen av samarbete.

För närvarande pågår ett arbete med att genomföra ett flertal rättsakter vars syfte inte enbart är att utveckla samarbetet mellan myndigheterna utan i lika stor utsträckning syftar till att stärka skyddet för den enskilde eller att skapa möjligheter för en dömd person att verkställa en påföljd i en miljö som gynnar hans eller hennes sociala återanpassning. Rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder respektive frivårdspåföljder samt direktivet om en europeisk skyddsorder har ett tydligt sådant syfte. Detsamma måste även anses gälla det rambeslut som nu är aktuellt att genomföra.

Vid bedömningen av vilka vägransgrunder som ska gälla vid genomförandet av nu aktuellt rambeslut och hur de ska utformas bör därför syftet med rambeslutet ha en stor betydelse, dvs. att främja alternativ till frihetsberövande. En tillämpning av en vägransgrund torde för den enskilde i ett konkret fall kunna vara till nackdel för den enskilde. I stället för att vara föremål för övervakningsåtgärder i Sverige förblir han eller hon frihetsberövad i den andra staten.

I promemorian begränsas antalet vägransgrunder med hänsyn till rambeslutets syfte. Det föreslås t.ex. inget krav på dubbel straffbarhet och endast en begränsad bestämmelse utifrån principen om *ne bis in idem*. Regeringen ser skälen för att begränsa antalet vägransgrunder, men är ändå i viss mån tveksam till den lösning som föreslås. Promemorians förslag innebär t.ex. att uppföljning kan ske i Sverige även om gärningen inte är straffbar, men att uppföljning däremot inte kan ske om den misstänkte var under 15 år vid tidpunkten för det misstänkta brottet, trots att den underåriga vill återvända till Sverige. En dom meddelad i Sverige avseende samma gärning leder enligt förslaget i promemorian till ett avslag, vilket kan få till följd att den misstänkte förblir frihetsberövad i den andra staten. Om domen däremot meddelats i en annan stat än Sverige kan beslutet erkännas och följas upp i Sverige. En sådan lösning kan i viss mån upplevas – i vart fall för den enskilde – som svårförståelig.

Genom lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder genomförs rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder. I nämnda lag återfinns flertalet av de vägransgrunder som anges i det rambeslutet. Därutöver innehåller lagen en generell undantagsregel som innebär att en utländsk dom, trots förekomsten av en vägransgrund, får erkännas och verkställas i Sverige om det med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl.

Liksom *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser regeringen att denna modell även bör användas för genomförande av nu aktuellt rambeslut. Modellen innebär att flertalet av de vägransgrunder som återfinns i artikel 15 bör utgöra hinder mot erkännande och uppföljning, men att det samtidigt införs en möjlighet att göra undantag. En sådan ordning är förenlig med artikel 15, i vilken det anges att ett beslut om övervakningsåtgärder får vägras. Med en sådan reglering blir tillämpningen av vägransgrunderna mer konsekvent, men samtidigt mer flexibel på så sätt att åklagaren i det enskilda fallet kan ta hänsyn till samtliga omständigheter som är relevanta för bedömningen.

En invändning mot denna modell är att undantagsregeln kan tendera att bli huvudregeln, t.ex. när den misstänkte är under 15 år. Om alternativet i det enskilda fallet är att den misstänkte kommer att vara frihetsberövad ser regeringen emellertid inte några principiella hinder mot en sådan tendens, eftersom den föreslagna modellen i större utsträckning tar hänsyn till det primära syftet med rambeslutet, dvs. att samarbetet ska utgöra ett – reellt – alternativ till en frihetsberövande tvångsåtgärd.

Ett beslut om övervakningsåtgärder är en tillfällig åtgärd och skyldigheten för Sverige att överlämna den misstänkte, som inte vill återvända, med stöd av en europeisk arresteringsorder utgör ett reellt påtryckningsmedel mot honom eller henne att följa vad som beslutats i fråga om övervakningsåtgärder. En undantagsregel kan innebära att en misstänkt undviker ett överlämnande eftersom samma omständighet kan utgöra en vägransgrund för överlämnade enligt lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Den misstänkte skulle således med stöd av undantagsregeln kunna undandra sig lagföring, vilket förstås inte är förenligt med rambeslutets övergripande syfte. Samtidigt är detta ett scenario som rambeslutet förutsett. Av artikel 15.3 följer att en utfärdande stat, efter att ha blivit informerad av den verkställande staten om att det kan finnas hinder mot att överlämna en misstänkt person enligt en europeisk arresteringsorder, om det skulle bli aktuellt, ändå kan acceptera att beslutet om övervakningsåtgärder erkänns och följs upp. Bestämmelsen innebär att den utfärdande staten själv får avgöra om intyget ska återkallas eller om beslutet ändå ska följas upp trots den risk som finns att överlämnande kan komma att vägras.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att de vägransgrunder som återfinns i artikel 15.1 i huvudsak införs i den nya lagen. Om en vägransgrund är tillämplig, ska den andra statens beslut inte erkännas och följas upp i Sverige. Vidare föreslås det att det införs en undantagsregel som innebär att den misstänktes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt kan föranleda att ett utländskt beslut, trots

hinder, får erkännas och följas upp i Sverige. Nedan redogörs närmare för hur vägransgrunderna och undantagsregeln bör utformas. Prop. 2014/15:116

Dubbel straffbarhet

Enligt artikel 14.1 i rambeslutet får dubbel straffbarhet inte krävas om brottet, som det definieras i den utfärdande statens lagstiftning, motsvarar något av de brott som räknas upp i bestämmelsen (de s.k. listbrotten) och kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år. Listbrotten är i huvudsak desamma som i andra rambeslut, t.ex. rambeslutet om en europeisk arresteringsorder. För övriga brott får medlemsstaterna ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet (artikel 14.3). En medlemsstat kan dock av konstitutionella skäl kräva dubbel straffbarhet även för listbrotten (artikel 14.4). I artikel 15.1 d finns en korresponderande vägransgrund.

Regeringen uttalade vid Sveriges antagande av rambeslutet att Sverige inte bör upprätthålla ett krav på dubbel straffbarhet beträffande listbrotten (prop. 2008/09:192 s. 48). I promemorian föreslås det inte heller att några undantag ska göras. Ingen av remissinstanserna invänder mot detta. Regeringen gör inte heller någon annan bedömning. Ett avskaffande av kravet på dubbel straffbarhet möjliggör ett utökat samarbete mellan medlemsstaterna. Medlemsstaterna har därför kommit överens om en lista av brott som ska kunna accepteras och som återfinns i samtliga rättsakter som rör det straffrättsliga samarbetet.

När det gäller gärningar som inte omfattas av listbrotten står det medlemsstaterna fritt att uppställa ett krav på dubbel straffbarhet. Motsvarande möjlighet finns i andra rambeslut som Sverige genomfört. Regeringen har vid genomförandet av dessa rättsakter noga övervägt i vilken utsträckning det bör uppställas ett krav på dubbel straffbarhet. Vid dessa överväganden har syftet med samarbetet varit av stor vikt. Överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder och verkställighet av en frihetsberövande påföljd kan vägras om gärningen inte är straffbar (och inte är ett listbrott), medan detta inte är något hinder mot att verkställa ett utländskt bötesstraff eller beslut om förverkande. En verkställighet av t.ex. ett bötesstraff har inte ansetts lika ingripande som att med tvång överlämna eller överföra en person till en annan stat för att där lagföras eller verkställa ett fängelsestraff.

I promemorian uppställs, med hänvisning till rambeslutets syfte, inte något krav på dubbel straffbarhet. *Åklagarmyndigheten* och *Stockholms tingsrätt* invänder mot detta och anser att det bör införas ett krav på dubbel straffbarhet i de fall det är möjligt. Visserligen är ett beslut om övervakningsåtgärder inte lika ingripande som ett överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder eller ett överförande av en frihetsberövande påföljd, men det innebär att svenska myndigheter ska följa upp ett tvångsmedelsbeslut som en annan medlemsstat meddelat. Mot bakgrund av ovan redovisade överväganden anser regeringen därför att det bör gälla ett krav på dubbel straffbarhet (med undantag för listbrotten) och att en sådan vägransgrund bör införas i den nya lagen.

Erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder får enligt artikel 15.1 c vägras om erkännandet skulle strida mot principen om *ne bis in idem* ("icke två gånger för samma sak"), dvs. att en person inte ska dömas två gånger för samma gärning. Om den gärning som beslutet grundas på redan har prövats, får myndigheten i den verkställande staten således vägra att erkänna beslutet.

I promemorian föreslås att vägransgrunden bör begränsas till domar och åtalsunderlåtelse som har meddelats i Sverige. Mot bakgrund av ovan gjorda överväganden om vägransgrunderna, finns det emellertid enligt regeringens mening skäl för en något vidare formulering av denna vägransgrund.

I alla de lagar som genomfört EU-rättsakter om det straffrättsliga samarbetet omfattar vägransgrunden domar och beslut meddelade i såväl Sverige som i annan stat, utom i lagen (2005:500) om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut. Skälet till det var främst den skyndsamhet som präglar det samarbetet. Ett beslut om frysning ska verkställas inom 24 timmar och det ansågs inte rimligt att låta vägransgrunden även omfatta domar meddelade i andra stater (prop. 2004/05:115 s. 59). Regeringen anser att ett sådant krav på skyndsamhet inte finns vid prövningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder ska erkännas. Mot den bakgrunden anser regeringen att vägransgrunden bör omfatta även domar meddelade i en annan stat.

På det sätt som vägransgrunden är utformad i rambeslutet ges ingen större vägledning om hur den bör utformas mer än att den ska ges en unionsrättslig tolkning. En bestämmelse baserad på principen om *ne bis in idem* får således inte avse domar eller beslut som skulle falla utanför vid en tolkning av nämnda princip. Däremot torde det, med hänsyn till att vägransgrunden är fakultativ, vara möjligt att utforma vägransgrunden så att definitionen av domar begränsas något. Vägledning kan hämtas från EU-domstolens praxis samt hur principen utformats i andra EU-rättsakter, bland annat artiklarna 54–58 i Schengenkonventionen och i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder. Mot denna bakgrund bör det för vägransgrundens tillämpning krävas att, om den dömde inte frikänts från ansvar, utdömd påföljd är under verkställighet, har verkställts i sin helhet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i den stat där domen meddelats (se bland annat artiklarna 3.2 och 4.5 i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder).

Av 48 kap. 3 § rättegångsbalken följer att med dom avses även godkänt strafföreläggande eller godkänt föreläggande om ordningsbot (se prop. 2008/09:218, s. 54). Däremot anser regeringen att beslut om åtalsunderlåtelse inte bör omfattas av vägransgrunden.

Sammanfattningsvis bör det i den nya lagen införas en bestämmelse om att ett beslut om övervakningsåtgärder inte ska erkännas och följas upp om det i Sverige eller i annan stat har meddelats en dom som fått laga kraft avseende samma gärning och påföljden vid en fällande dom har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i den stat som meddelat domen. En sådan utformning torde enligt regeringen vara förenlig med en unionsrättslig tolkning av vägransgrunden.

Hinder på grund av preskription

En stat kan vägra erkänna ett beslut om övervakningsåtgärder om åtal för den aktuella gärningen har preskriberats enligt lagstiftningen i den verkställande staten, under förutsättning att den staten är behörig att beivra gärningen (artikel 15.1 e). En motsvarande vägransgrund finns i alla rambeslut om det straffrättsliga samarbetet som genomförts i svensk rätt, men inte i något fall har regeringen sett ett behov av en generell vägransgrund med hänsyn till preskription. Däremot har en mer begränsad vägransgrund införts när den gärning som avses helt eller delvis har begåtts i Sverige (se t.ex. 3 kap. 11 § 2 lagen om verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen). En vägransgrund kopplad till var gärningen begåtts har däremot haft ett uttryckligt stöd i rambesluten (se t.ex. artikel 7.2 rambeslutet om verkställighet av bötesstraff). Något uttryckligt stöd för att införa en sådan vägransgrund finns inte i rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder. När det gäller överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder får överlämnande med hänsyn till preskription också vägras om det rör svenska medborgare. Detta motiverades främst av att överlämnande är en ingripande åtgärd (se prop. 2003/04:7 s. 89).

Ett beslut om övervakningsåtgärder kan inte anses lika ingripande för den enskilde som ett överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Skälen för en särskild vägransgrund för preskription kan därför inte anses lika starka. Det torde inte heller vara möjligt att införa en vägransgrund beroende på var gärningen begåtts som t.ex. i lagen om verkställighet av bötesstraff. En sådan vägransgrunds förenlighet med rambeslutet skulle kunna ifrågasättas.

Sammanfattningsvis delar regeringen därför bedömningen i promemorian att preskription inte bör utgöra en vägransgrund för erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder.

Hinder på grund av immunitet och privilegier

Enligt artikel 15.1 f i rambeslutet får erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder vägras på den grunden att nationella regler om immunitet gör det omöjligt att följa upp övervakningsåtgärder.

Det finns ett flertal bestämmelser om immunitet och privilegier i svensk rätt. Bestämmelserna innebär normalt att den som har en sådan status inte kan hållas straffrättsligt ansvarig för vissa typer av gärningar, t.ex. rörande statsråd och riksdagsledamöter. Vissa bestämmelser innebär dock en mer generell straffrättslig immunitet, t.ex. rörande statschefen och utländska diplomater. Vid genomförandet av rambeslutet om en europeisk arresteringsorder redogjordes utförligt för de svenska bestämmelserna om immunitet och privilegier (prop. 2003/04:7 s. 72 f.).

Motsvarande eller liknande vägransgrunder finns i flera andra rambeslut på det straffrättsliga området (t.ex. rambeslutet om verkställighet av beslut om förverkande). Trots att ordet privilegier inte används i rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder bör vägransgrunden anses ha samma innebörd som i de övriga

Prop. 2014/15:116 rambeslutet. Immunitet och privilegier är ett samlingsuttryck och någon skillnad i betydelse mellan de olika rambeslutens bestämmelser kan inte antas ha varit avsedd. Bestämmelserna om immunitet och privilegier bör upprätthållas vid prövningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder ska erkännas. Som föreslås i promemorian bör därför en vägransgrund avseende immunitet och privilegier införas.

Straffbarhetsålder

I promemorian föreslås att det bör införas en vägransgrund för den situationen att gärningen som beslutet om övervakningsåtgärder grundas på ägde rum innan den misstänkte fyllt 15 år. Möjligheten att införa en sådan vägransgrund framgår av artikel 15.1 g i rambeslutet. Ingen av remissinstanserna invänder mot förslaget.

Ett beslut om övervakningsåtgärder utgör ett alternativ till att tillfälligt frihetsberöva en misstänkt under ett pågående straffrättsligt förfarande. En vägran att erkänna ett beslut får normalt sett antas innebära att den misstänkte i stället blir frihetsberövad i den andra staten. Skälen för att uppställa ett krav på straffbarhetsålder är därför inte lika starka som när det gäller att överlämna någon enligt en arresteringsorder. Förbud mot att döma en person som inte fyllt 15 år till en brottspåföljd är däremot en grundläggande princip i vår rättsordning. Av den anledningen kan inte heller den personen bli föremål för några straffprocessuella tvångsmedel. Regeringen anser därför – som utgångspunkt – att ett beslut om övervakningsåtgärder inte bör erkännas och följas upp i Sverige i dessa fall. Däremot kan det bli aktuellt att använda den undantagsregel som föreslås.

Hinder enligt lagen om en europeisk arresteringsorder

Den verkställande staten får vägra erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder om den staten, vid en överträdelse av övervakningsåtgärderna, skulle vara förhindrad att överlämna den berörda personen enligt en europeisk arresteringsorder (artikel 15.1 h). Av artikel 15.3 framgår att myndigheten i den verkställande staten ska underrätta den andra statens behöriga myndighet om detta samt ange skälen till en eventuell vägran. Den sistnämnda myndigheten kan då antingen återkalla intyget eller acceptera att beslutet om övervakningsåtgärder erkänns under dessa förutsättningar.

Som framgår av artikel 2.1 a är det av stor vikt att den berörda personen kan ställas inför rätta. Vid överträdelse av övervakningsåtgärderna ska den misstänkte överlämnas till den utfärdande staten enligt rambeslutet om en arresteringsorder (artikel 21). Om det blir aktuellt gäller de förutsättningar som anges i det rambeslutet, bland annat i fråga om vägransgrunder. Det är mot denna bakgrund artikel 15.1 h och artikel 15.3 ska ses. Den utfärdande staten ska få vetskap om att det kan finnas hinder mot överlämnade om det skulle bli aktuellt.

Regeringen anser emellertid att en uttrycklig vägransgrund enligt artikel 15.1 h inte behöver införas. Möjligheterna att fullt ut tillämpa de förutsättningar som gäller för ett överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder kvarstår.

De vägransgrunder regeringen föreslår ovan återfinns alla i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder. Om undantagsregeln tillämpas i ett enskilt fall, dvs. om beslutet om övervakningsåtgärder erkänns och följs upp trots förekomsten av en vägransgrund, kommer åklagaren enligt artikel 15.3 att behöva kontakta den andra statens myndigheter och informera om att hinder mot ett eventuellt överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder finns, men att Sverige ändå kan tänka sig att erkänna och följa upp beslutet om övervakningsåtgärder. Den andra staten får då avgöra om den vill återkalla intyget eller acceptera att erkännandet och uppföljningen i Sverige sker på dessa villkor. Beträffande de vägransgrunder som återfinns i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder men som inte föreslås gälla beträffande ett beslut om övervakningsåtgärder får samma förfarande användas. Åklagaren får alltså informera om det eventuella framtida hindret och den andra staten får ta ställning till om uppföljning ska ske i Sverige eller om intyget ska återkallas. Om denna informationsskyldighet kan föreskrivas i förordning.

Europakonventionen

I artikel 5 i rambeslutet finns en föreskrift om att rambeslutet inte ändrar skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i EU-fördraget. Av denna bestämmelse framgår bland annat att unionen ska respektera de grundläggande rättigheterna så som de garanteras i Europakonventionen. Av skäl 16 i rambeslutet följer vidare att en medlemsstat kan vägra att erkänna ett beslut om övervakningsåtgärder med beaktande av vissa angivna omständigheter, såsom att det finns saklig grund för att anta att skälet för beslutet varit att straffa en person på grundval av t.ex. hans eller hennes kön, religion eller nationalitet.

Motsvarande föreskrifter finns i flera andra rambeslut som vilar på principen om ömsesidigt erkännande. Vid genomförandet av rambeslutet om en europeisk arresteringsorder gjordes bedömningen att det i lag behövdes en uttrycklig hänvisning till Europakonventionen, trots dess ställning som lag i Sverige, eftersom det i ärenden om överlämnande finns anledning att hos tillämparen inskräpa vikten av att vid prövningen beakta Europakonventionens bestämmelser (prop. 2003/04:7 s. 74). Vid genomförandet av andra rambeslut har däremot bedömningen gjorts att någon särskild erinran om Europakonventionens tillämplighet inte behövs (se t.ex. prop. 2004/05:115 s. 50 och prop. 2008/09:218 s. 58–60).

Bedömningen i promemorian är att det inte behövs någon särskild bestämmelse för att domstolar och andra myndigheter i Sverige ska beakta Europakonventionen. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* är av motsatt uppfattning. Regeringen delar dock bedömningen i promemorian och anser att det, vad gäller lagstiftning som genomför rambeslut som vilar på principen om ömsesidigt erkännande, inte finns ett generellt behov av en hänvisning till Europakonventionen. Det bör således inte införas någon särskild bestämmelse om att ett beslut om övervakningsåtgärder inte får erkännas

Prop. 2014/15:116 om ett erkännande och uppföljning skulle stå i strid med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen.

Hinder på grund av konflikt med grundlagarna

Rambeslutet hindrar inte någon medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om rätt till prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet, yttrandefrihet i andra medier och religionsfrihet (skäl 17).

En liknande skrivning finns i samtliga de rambeslut som rör det straffrättsliga samarbetet och som grundar sig på principen om ömsesidigt erkännande. Vid genomförandet av dessa rambeslut har konstaterats att gärningar som omfattas och skyddas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen endast kan lagföras i den ordning och omfattning som föreskrivs i dessa grundlagar (se t.ex. prop. 2003/04:7 s. 70–72 och prop. 2010/11:43 s. 83–85). Det har dock bedömts inte vara nödvändigt att införa någon särskild erinran om att grundlagen kan utgöra hinder mot bistånd enligt rambeslutet.

Det saknas anledning att göra en annan bedömning när det gäller nu aktuellt rambeslut. Om den gärning som beslutet om övervakningsåtgärder grundas på skulle falla in under tryckfrihetsförordningens eller yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde, finns ändå hinder mot att erkänna och följa upp beslutet. Uppkommer det en fråga om huruvida den gärning som beslutet grundas på omfattas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, bör samråd ske med Justitiekanslern. Denna samrådsskyldighet kan föreskrivas i förordning.

Undantag från vägransgrunderna

I lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder finns en undantagsregel som innebär att en utländsk dom får erkännas och verkställas i Sverige, trots förekomsten av en vägransgrund, om det med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl. Som redogjorts för ovan föreslår regeringen att en undantagsregel införs även vid genomförandet av nu aktuellt rambeslut. När det gäller utformningen av en sådan bestämmelse och i vilka situationer den bör tillämpas gör regeringen följande överväganden.

Regeln bör som utgångspunkt kunna tillämpas i förhållande till samtliga vägransgrunder. Regeringen är dock medveten om att det ytterst sällan torde bli aktuellt att tillämpa den om hinder föreligger på grund av immunitet eller att det finns en lagakraftvunnen dom i Sverige för samma gärning. De situationer då regeln främst kan tänkas bli aktuell är snarare när det rör sig om unga lagöverträdare eller om gärningen inte är ett s.k. listbrott och inte heller straffbar i Sverige. Beträffande unga lagöverträdare torde det av rent humanitära skäl vara att föredra att den unge blir föremål för övervakningsåtgärder i Sverige än att han eller hon förblir eller riskerar att bli frihetsberövad i den andra staten. En sådan reglering blir också mer flexibel än en ordning som innebär att undantagsregeln endast ska gälla gentemot vissa särskilt angivna vägransgrunder.

Regeringen anser vidare att bestämmelsen bör utformas på samma sätt som i den lagstiftning som anges ovan, vilket innebär att undantagsregeln får tillämpas om det med hänsyn till den misstänktes personliga

förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl. Visserligen rör det sig nu om att följa upp ett tillfälligt straffprocessuellt tvångsmedel och inte om att verkställa en bestämd påföljd, men enligt regeringens mening finns det inte några skäl att använda sig av en annan – mer restriktiv – formulering. Eftersom det är fråga om uppföljning av ett straffprocessuellt tvångsmedel kommer tillämpningen av undantagsregeln ändå att bli annorlunda än när det rör sig om verkställighet av en frihetsberövande påföljd. En prövning måste ske i samtliga fall, varvid alla omständigheter i det enskilda fallet ska beaktas, t.ex. personliga omständigheter, den misstänktes inställning och vilket brott som avses. Flera omständigheter kommer att vara specifika för nu aktuella fall, t.ex. hur lång tid beslutet om övervakningsåtgärder är tänkt att följas upp i Sverige eller om en vägran verkligen leder till att den misstänkte frihetsberövas i den andra staten. En annan viktig skillnad är att i de fall undantagsregeln kan komma att tillämpas ska åklagaren med stöd av artikel 15.3 underrätta den andra statens myndigheter om att, i de fall det blir aktuellt, ett överlämnande av den misstänkte enligt en europeisk arresteringsorder kan komma att vägras. I slutänden blir det således den andra statens myndigheter som avgör om beslutet om övervakningsåtgärder ska erkännas och följas upp i Sverige.

Sammanfattningsvis anser regeringen att ett utländskt beslut får erkännas och verkställas i Sverige, trots förekomsten av en vägransgrund, om det med hänsyn till den misstänktes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl.

8.4 Hur förfarandet inleds

Regeringens förslag: Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska skickas skriftligen till behörig åklagare.

Beslutet ska åtföljas av ett intyg som är utformat i enlighet med bilaga 1 till rambeslutet. Intyget ska vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till någon av dessa språk. Beslutet och intyget ska sändas över genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet ska översändande kunna ske även på annat sätt.

Om intyget saknas eller om det är så bristfälligt till form eller innehåll att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om erkännande och uppföljning, ska den behöriga myndigheten i den andra staten ges möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering. Detsamma ska gälla om beslutet om övervakningsåtgärder saknas. Kvarstår bristerna efter den angivna tiden, ska åklagaren kunna besluta att inte erkänna och följa upp det utländska beslutet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås ingen uttrycklig bestämmelse angående förfarandet vid avsaknad av själva beslutet om övervakningsåtgärder.

Remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem.

Översändande av beslut och intyg

I artikel 10 i rambeslutet finns bestämmelser om översändandet av ett beslut om övervakningsåtgärder till en annan stat. Beslutet, eller en bestyrkt kopia av det, ska tillsammans med ett intyg, som upprättats i enlighet med bilaga 1 till rambeslutet, sändas direkt till den behöriga myndigheten i den verkställande staten. Vidare föreskrivs att den utfärdande myndigheten ska underteckna intyget och intyga att dess innehåll är korrekt.

Intyget är av central betydelse vid prövningen av om beslutet i fråga ska erkännas och följas upp eller inte och är tänkt att innehålla all relevant information som behövs för denna prövning. I den nya lagen bör det därför införas en bestämmelse om att ett beslut om övervakningsåtgärder ska åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilaga 1 till rambeslutet och att dessa handlingar ska sändas direkt till behörig åklagare.

I rambeslutet anges att översändandet av beslutet och intyget ska ske på ett sätt som gör det möjligt för den verkställande staten att fastställa äktheten. Motsvarande bestämmelse finns i flera andra rambeslut som Sverige har genomfört. I dessa fall har det införts en bestämmelse om att avgörandet och intyget ska översändas till Sverige skriftligen genom post, bud eller telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt (se t.ex. 3 kap. 6 § andra stycket lagen om verkställighet av bötesstraff). Regeringen instämmer i promemorians förslag att motsvarande ordning bör gälla avseende nu aktuella beslut och intyg.

Översättning

Enligt artikel 24 ska intyget vara översatt till det officiella språket i den verkställande staten eller ett annat språk som den verkställande staten har förklarat att den godtar. Andra rambeslut som rör det straffrättsliga samarbetet har en likartad språkregel. Sverige har vid genomförandet av dessa rambeslut ansett att svenska, danska, norska eller engelska bör godtas (se t.ex. prop. 2010/11:43 s. 65). Regeringen anser att samma språk bör godtas i fråga om nu aktuellt rambeslut. Intyget ska således vara skrivet på, eller åtföljas av en översättning till, något av dessa språk. En förklaring om vilka språk ett intyg ska vara översatt till för att godtas i Sverige bör i enlighet med artikel 24 ges in till rådets generalsekretariat.

Rambeslutet uppställer inte något krav på att själva beslutet om övervakningsåtgärder ska vara översatt till ett språk som den verkställande staten godtar. Åklagaren kan således inte kräva att den andra medlemsstaten ska översätta beslutet. Uppgifterna i intyget bör dock i de flesta fall vara tillräckliga för att kunna pröva frågan om erkännande och uppföljning, varför det normalt inte finns skäl att undersöka om innehållet i beslutet motsvarar uppgifterna i intyget. Skulle det ändå i ett enskilt fall anses nödvändigt att översätta beslutet, får det ske på Åklagarmyndighetens bekostnad.

Om det intyg som ska åtfölja beslutet om övervakningsåtgärder är ofullständigt eller uppenbarligen inte överensstämmer med beslutet, får myndigheten i den verkställande staten vägra att erkänna beslutet (artikel 15.1 a). En förutsättning för att så ska kunna ske är dock att den utfärdande staten inte har efterföljt ett föreläggande om att inom en rimlig tidsfrist, som fastställts av myndigheten i den verkställande staten, komplettera eller korrigera intyget. Myndigheten i den verkställande staten ska också, innan den beslutar att inte erkänna beslutet, på lämpligt sätt samråda med myndigheten i den utfärdande staten (artikel 15.2).

En grundläggande förutsättning för att ett beslut om övervakningsåtgärder ska kunna erkännas och följas upp i Sverige är att intyget uppfyller kraven i rambeslutet. I den nya lagen bör därför införas en vägransgrund som är hänförlig till formella brister i intyget. Innan beslut fattas om att inte erkänna och följa upp beslutet ska åklagaren ge den utfärdande myndigheten en möjlighet att inom viss tid komma in med en komplettering.

Rambeslutet utgår från att såväl intyget som själva beslutet om övervakningsåtgärder ska ha sänts över innan en verkställande stat kan pröva om beslutet kan erkännas eller inte (artikel 10). Regeringen anser därför att vägransgrunden och den därtill knutna bestämmelsen om komplettering även bör omfatta situationer när beslutet eller intyget helt saknas.

8.5 Åklagarens prövning och beslut

8.5.1 Beslut om erkännande och uppföljning

Regeringens förslag: Åklagare ska pröva om ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska erkännas och följas upp i Sverige.

Om förutsättningar finns för att erkänna och följa upp beslutet, ska beslut meddelas om att uppföljning ska ske (uppföljningsförklaring). Uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om vilka övervakningsåtgärder som ska följas upp, den tid som uppföljningen ska pågå och, i förekommande fall, att anpassning har skett.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem. *Åklagarmyndigheten* ifrågasätter dock om den föreslagna regleringen är tillräcklig för vad åklagaren ska ange i uppföljningsförklaringen och anför att regleringen ger utrymme för olikartad tillämpning i det konkreta fallet.

Skälen för regeringens förslag

Åklagarens prövning och uppföljningsförklaring

Som framgår av avsnitt 6.4 föreslår regeringen att åklagare ska vara behörig att pröva frågan om erkännande och uppföljning av ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder. Någon materiell prövning av de omständigheter eller överväganden som ligger bakom det utländska

Prop. 2014/15:116 beslutet ska dock inte ske. Åklagaren ska göra en kontroll av att de allmänna förutsättningarna för erkännande är uppfyllda och att det inte finns något hinder mot erkännande. Denna kontroll ska i huvudsak ske utifrån innehållet i det intyg som åtföljer det utländska beslutet. Åklagaren kan dock komma att behöva inhämta viss kompletterande information, t.ex. för att kontrollera om det finns en tidigare meddelad dom i Sverige. Åklagaren ska också pröva om det för att uppföljning ska kunna ske i Sverige är nödvändigt att anpassa övervakningsåtgärderna i det utländska beslutet, se vidare avsnitt 8.5.3.

Vid genomförandet av andra rambeslut, t.ex. rambesluten om verkställighet av bötesstraff och beslut om förverkande, har det införts en ordning med en särskild verkställbarhetsförklaring. Med termen verkställbarhetsförklaring har understrukits att det inte är fråga om att göra en materiell prövning av de omständigheter och överväganden som ligger bakom själva domen eller beslutet, utan en kontroll av om domen eller beslutet får verkställas i Sverige utifrån de förutsättningar som anges i respektive rambeslut (se prop. 2008/09:218 s. 45 f. och prop. 2010/11:43 s. 67 f.). Den typ av prövning som ska ske enligt de nyss nämnda rambesluten har stora likheter med den som åklagaren ska göra beträffande ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder. Som föreslås i promemorian är det därför lämpligt att det även för dessa ärenden införs en ordning med en särskild förklaring som innebär att det utländska beslutet erkänns. Eftersom det inte är fråga om att verkställa ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder utan snarare om att följa upp övervakningsåtgärderna är benämningen som föreslås i promemorian, dvs. uppföljningsförklaring, den mest lämpliga.

Även om det i normalfallet kommer att vara åklagaren som meddelar en uppföljningsförklaring kan en sådan förklaring också komma att meddelas av allmän domstol. Det kan ske i de fall en åklagares beslut att vägra erkännande överklagas (se avsnitt 8.7) och rätten finner skäl att ändra åklagarens beslut.

Uppföljningsförklaringens innehåll

I enlighet med vad som gäller vid beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet bör uppföljningsförklaringen innehålla uppgift om den misstänktes skyldigheter, dvs. vilka övervakningsåtgärder som han eller hon har att följa. Om intyget är korrekt ifyllt och ingen anpassning av åtgärderna sker (se avsnitt 8.5.3), kommer visserligen dessa skyldigheter att framgå av intyget. För att det tydligt ska framgå vilka övervakningsåtgärder som ska följas upp i Sverige anser dock regeringen att dessa alltid ska anges särskilt i uppföljningsförklaringen. Har anpassning skett, ska det också alltid anges i förklaringen. Den misstänkte ska direkt kunna utläsa vilka skyldigheter han eller hon har att följa. Uppgifter om brottsmisstanke och skälen för beslutet om övervakningsåtgärder behöver dock inte anges särskilt i uppföljningsförklaringen.

Vidare bör förklaringen innehålla uppgift om vilken tid uppföljningen ska pågå. Varaktigheten av uppföljningen ska framgå av intyget som sänts över av den andra statens myndighet. Uppföljningens längd kan

dock ändras genom att den utfärdande staten beslutar om förlängning (se Prop. 2014/15:116 avsnitt 8.8).

I den nya lagen bör således införas en bestämmelse om att uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om de övervakningsåtgärder som den misstänkte har att följa, den tid som uppföljningen ska pågå och, i förekommande fall, att anpassning har skett. Utöver dessa uppgifter bör uppföljningsförklaringen innehålla de skäl som har bestämt utgången och en upplysning om hur den misstänkte kan överklaga beslutet, se avsnitt 8.5.2. Den reglering avseende förklaringens innehåll som föreslås motsvarar i stort sett de regler som gäller i fråga om verkställbarhetsförklaringar i andra lagar som genomfört rambeslut om ömsesidigt erkännande på straffrättens område (se t.ex. lagen [2011:423] om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande inom Europeiska unionen). Regeringen anser inte att det finns behov av att införa mer detaljerade bestämmelser, vilket efterfrågas av *Åklagarmyndigheten*, om innehållet i uppföljningsförklaringen än vad som ansetts nödvändigt beträffande verkställbarhetsförklaringar.

8.5.2 Vissa förfarandefrågor

Regeringens förslag: Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska meddelas senast inom fyra veckor efter det att beslutet om övervakningsåtgärder och intyget mottagits av åklagaren. Om åklagaren begärt in kompletteringar på grund av formella brister, ska fristen börja löpa efter det att kompletteringarna kommit in till åklagaren. Om det finns särskilda skäl, får beslutet meddelas vid en senare tidpunkt.

Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska innehålla de skäl som har bestämt utgången samt en upplysning om hur den misstänkte kan överklaga beslutet. Beslutet ska delges den misstänkte. Åklagaren ska vid behov översätta beslutet och andra handlingar i ärendet till ett språk som den misstänkte förstår.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att ett beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska meddelas senast inom 20 arbetsdagar. Vidare innehåller förslaget i promemorian inte någon uttrycklig bestämmelse om att tidsfristen börjar löpa först efter att kompletteringar inkommit.

Remissinstanserna: Remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem.

Skälen för regeringens förslag

Tidsfrister

I artikel 12 i rambeslutet anges vissa tidsfrister. Ett beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska meddelas senast 20 arbetsdagar efter det att intyget har mottagits. Överklagas beslutet förlängs fristen med ytterligare 20 arbetsdagar. Kan dessa tidsfrister inte hållas ska den utfärdande staten omedelbart underrättas om detta. Underrättelsen ska också innehålla besked om när ett beslut kan förväntas. Även i de fall

Prop. 2014/15:116 komplettering har begärts på grund av brister i intyget förlängs tidsfristen.

Den prövning som ska ske i Sverige syftar till att den misstänkte, som är eller riskerar att bli frihetsberövad i den andra staten, ska kunna återvända till Sverige och på fri fot bli föremål för vissa övervakningsåtgärder. Målsättningen bör därför enligt regeringens mening vara att avgöra ett ärende om erkännande och uppföljning så snabbt som möjligt. Mot denna bakgrund och i enlighet med rambeslutets föreskrifter bör det uppställas en tidsfrist för åklagarens prövning. I stället för att ange antal arbetsdagar anser regeringen att fristen bör bestämmas till fyra veckor. Tidpunkten för när tidsfristen börjar löpa bör vidare skjutas upp om åklagaren begär in kompletteringar på grund av formella brister (se avsnitt 8.4). Tidsfristen ska då påbörjas när kompletteringarna getts in. Det kan vidare uppstå situationer när tidsfristen inte kan hållas, t.ex. om samråd i fråga om anpassning av en övervakningsåtgärd drar ut på tiden. Det bör därför, som föreslås i promemorian, införas en möjlighet att meddela beslut senare om det föreligger särskilda skäl. Regeringen instämmer i promemorians bedömning att någon särskild bestämmelse om förlängning av tidsfristen när uppföljningsförklaringen överklagas inte behövs.

Om åklagarens skyldighet att informera myndigheten i den utfärdande staten om att tidsfristerna inte kommer att kunna hållas kan meddelas föreskrifter i förordning.

Motivering av beslutet, översättning och delgivning

Med undantag för bestämmelser om tidsfrister för meddelande av beslut reglerar rambeslutet inte hur frågor om erkännande och uppföljning av ett beslut om övervakningsåtgärder ska handläggas i den verkställande staten. Det är i stället upp till varje medlemsstat att avgöra.

Som regeringen konstaterar i avsnitt 6.5 får den verksamhet som är aktuell i detta samarbete anses vara brottsbekämpande. Det innebär att merparten av bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:223) inte är tillämpliga (32 §). Om det bedöms föreligga behov av särskilda förfaranderegler för åklagarens handläggning bör dessa således införas i lag. Regeringen instämmer i promemorians bedömning att behovet av särskilda förfaranderegler, med hänsyn bland annat till prövningens karaktär, dock är begränsat.

Åklagaren är inte skyldig att motivera sina beslut om det inte finns en särskild regel om det. Vid genomförandet av liknande rambeslut har i flera fall införts en skyldighet att motivera beslut att inte meddela en verkställbarhetsförklaring. Enligt artikel 20.2 g i det nu aktuella rambeslutet föreskrivs en motiveringsskyldighet endast i de fall den verkställande staten vägrar att erkänna ett beslut om övervakningsåtgärder. Även om rambeslutet inte föreskriver en skyldighet att ange skälen för ett bifall, talar möjligheten att anpassa den utfärdande statens beslut för en skyldighet att motivera även dessa beslut. De skäl som anges, inklusive skälen för en anpassning, kommer att utgöra dels underlag för den enskilde när han eller hon överväger frågan om överklagande, dels information till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten. Regeln om motiveringsskyldighet bör därför, som

föreslås i promemorian, gälla för såväl ett beslut om att inte erkänna det utländska beslutet (avslag) som en uppföljningsförklaring (bifall). Av beslutet bör även framgå hur den misstänkte överklagar beslutet.

Enligt artikel 20.2 i rambeslutet ska myndigheten i den verkställande staten utan dröjsmål informera myndigheten i den utfärdande staten om beslut angående erkännande, anpassning och hinder mot erkännande. Om denna informationsplikt kan meddelas föreskrifter i förordning. Som konstateras i promemorian bör även den misstänkte underrättas om åklagarens beslut. Regeringen instämmer därför i promemorians förslag, som inte ifrågasätts av någon av remissinstanserna, att dessa beslut ska delges den enskilde och att en bestämmelse om delgivning bör införas i lagen. Mot bakgrund av att regeringen föreslår att beslut om anpassning ska meddelas i samband med uppföljningsförklaringen och således framgå av denna, är någon särskild regel angående delgivning av anpassningsbeslut inte nödvändig.

Om den misstänkte inte bedöms behärska det svenska språket, kan behov uppstå av att översätta beslut i fråga om erkännande och uppföljning till ett språk som han eller hon behärskar. Detta för att den misstänkte ska kunna ta till vara sina rättigheter, t.ex. vid ett överklagande av beslutet. Det kan inte heller uteslutas det uppstår ett behov av att översätta andra handlingar som upprättas av eller ges in till åklagaren under handläggningen av ärendet. Bestämmelserna i 23 kap. 16 § andra stycket rättegångsbalken kan inte anses vara tillämpliga, eftersom handläggningen i Sverige inte utgör ett led i en svensk förundersökning. Som konstaterats är inte heller förvaltningslagen tillämplig. Regeringen anser därför att det behöver införas en särskild regel om översättning i den nya lagen, enligt vilken beslutet i fråga om erkännande och uppföljning eller andra handlingar i ärendet vid behov ska översättas. Behov av att översätta handlingar föreligger främst när handlingarna ska skickas till den misstänkte och det finns anledning att anta att han eller hon inte förstår svenska.

Tillgång till uppgifter i belastningsregistret

Som framgår ovan utgör en tidigare meddelad dom hinder mot erkännande av ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder (se avsnitt 8.3). För att kunna bedöma om det på grund av en dom som har meddelats i Sverige föreligger ett sådant hinder behöver åklagaren ha tillgång till uppgifter ur belastningsregistret. I promemorian görs den bedömningen att nuvarande reglering ger åklagaren rätt att få ut uppgifter ur belastningsregistret för nu aktuellt ändamål. Regeringen anser att det inte behövs någon lagändring för att åklagaren i de nu aktuella ärendena ska få tillgång till sådana uppgifter, men kommer i samband med utarbetandet av förordningsbestämmelser att överväga om det behövs någon ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

Samråd och information

Myndigheten i den verkställande staten är skyldig att samråda med myndigheten i den utfärdande staten i olika situationer, bland annat innan ett beslut om att på vissa särskilt angivna grunder inte erkänna beslutet om övervakningsåtgärder meddelas (artikel 15.2) och om den misstänkte

Prop. 2014/15:116 har gjort sig skyldig till en allvarlig överträdelse av beslutet om övervakningsåtgärder (artikel 22.1). Myndigheten i den verkställande staten ska också informera myndigheten i den utfärdande staten om olika förhållanden, bland annat att beslut i fråga om erkännande och uppföljning har meddelats (artikel 20). Denna samråds- och informationsskyldighet bör fullgöras av åklagaren. Om dessa uppgifter kan meddelas föreskrifter i förordning.

Myndigheten i den verkställande staten får, enligt artikel 19.1, när som helst under uppföljningen av beslutet om övervakningsåtgärder uppmana myndigheten i den utfärdande staten att uppge om uppföljningen fortfarande behövs. Om denna uppgift för åklagaren kan också meddelas föreskrifter i förordning.

8.5.3 Anpassning av en övervakningsåtgärd

Regeringens förslag: En övervakningsåtgärd ska anpassas om den helt eller delvis är oförenlig med

- sådana förbud, förelägganden eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, eller
- förbud enligt lagen om kontaktförbud eller lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang.

Är övervakningsåtgärden helt oförenlig med dessa åtgärder, ska den anpassas genom att den ersätts med en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken. I övriga fall ska övervakningsåtgärden anpassas till en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor enligt 25 kap. rättegångsbalken, lagen om kontaktförbud eller lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang.

En åtgärd som har anpassats ska så långt som möjligt motsvara övervakningsåtgärden i det utländska beslutet och får inte heller vara strängare än denna.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att anpassning även kan ske genom att en övervakningsåtgärd undantas från erkännande och uppföljning samt att en åtgärd endast kan anpassas genom att ersättas med beslut motsvarande reseförbud och anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser godtar förslagen eller invänder inte mot dem. *Domstolsverket* anser att de förslag som läggs fram i promemorian är välavvägda och har sin grund i den inställning som Sverige haft i de förhandlingar som föregått rambeslutet; att dessa så långt möjligt ska inkorporeras i svensk lagstiftning utan ändringar eller omfattande undantag. *Åklagarmyndigheten* ifrågasätter om den föreslagna regleringen är tillräcklig för vad som ska gälla för anpassning. *Kriminalvården* anför att Sverige bör överväga att åta sig att erkänna och följa upp elektronisk övervakning inom ramen uppföljning av en övervakningsåtgärd, särskilt om alternativet är att den misstänkte i stället frihetsberövas. *Tullverket* föreslår förtydligande justeringar i den föreslagna bestämmelsen om anpassning. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* understryker särskilt att om Sverige inte godtar vissa

åtgärder kan det skapa incitament för myndigheter i de utfärdande staterna att inte begära uppföljning i Sverige, med resultat att den misstänkte i stället blir frihetsberövad i den stat där rättegången ska hållas.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter

Det övergripande syftet med rambeslutet är bland annat att stärka rätten till frihet genom att främja användningen av icke frihetsberövande övervakningsåtgärder i stället för att frihetsberöva den misstänkte, när han eller hon har sin hemvist i en annan medlemsstat än den stat i vilken brottsutredningen pågår. Rambeslutet innebär ett åtagande för Sverige att erkänna och följa upp övervakningsåtgärder som beslutats i den andra medlemsstaten och, som utgångspunkt, ska det ske även om en motsvarande åtgärd inte kan beslutas i Sverige eller om åtgärden beslutas i Sverige under andra förutsättningar.

Åtagandet är dock inte absolut. Medlemsstaterna kan under vissa förutsättningar vägra erkännande (se avsnitt 8.3). Vidare har det i rambeslutet införts en möjlighet för myndigheterna i den verkställande staten att anpassa beslutade övervakningsåtgärder (artikel 13). Om åtgärderna till sin art är oförenliga med lagstiftningen i den verkställande staten, får myndigheten i den staten anpassa dem till sådana typer av övervakningsåtgärder som ska tillämpas enligt den statens lagstiftning för likvärdiga brott. Den anpassade övervakningsåtgärden ska emellertid så långt möjligt motsvara den som fastställts av den utfärdande staten och får inte vara strängare än den ursprungliga åtgärden.

Bedömningen i promemorian är att anpassning bör ske om övervakningsåtgärden inte har någon motsvarighet i svensk rätt, dvs. om åtgärden som sådan är främmande för vårt nationella system. Vid bedömningen av om åtgärden har någon motsvarighet i svensk rätt föreslås det dock sakna betydelse om åtgärden meddelats i ett straffrättsligt förfarande eller i en annan typ av förfarande. Ingen av remissinstanserna invänder mot bedömningen i promemorian i denna del.

Att erkänna och följa upp en övervakningsåtgärd som inte har någon motsvarighet i vårt straffprocessuella system kan visserligen te sig något främmande. Samtidigt innebär principen om ömsesidigt erkännande just detta, dvs. att medlemsstaterna ska godta andra medlemsstaters domar och beslut trots att förutsättningar saknas att fatta ett motsvarande beslut i den egna staten. Bestämmelsen om anpassning i artikel 13 innebär dock enligt regeringens uppfattning att en övervakningsåtgärd som är helt främmande för svensk rätt får anses vara oförenlig med vår lagstiftning i den mening som avses i artikeln. Om den andra staten beslutat om t.ex. en åtgärd som innebär tillträdesförbud avseende något annat än idrottsarrangemang, får den anses vara oförenlig med svensk rätt och bör således kunna anpassas. Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att anpassningsbestämmelsen i den nya lagen bör ges en snäv utformning som innebär att en övervakningsåtgärd endast får anpassas om åtgärden helt eller delvis är oförenlig med svensk lag eller annan svensk författning. Är åtgärden däremot förenlig med svensk rätt, dvs. en motsvarighet finns i svensk lag, ska den erkännas utan

Prop. 2014/15:116 anpassning även om motsvarande åtgärd i Sverige beslutas i ett annat förfarande än ett straffrättsligt förfarande.

Vilka övervakningsåtgärder ska anpassas?

Inledningsvis kan påpekas att regeringen i avsnitt 8.2.2 föreslår att endast de s.k. obligatoriska övervakningsåtgärderna i artikel 8.1 ska kunna erkännas och följas upp i Sverige. Om beslutet om övervakningsåtgärder innehåller andra åtgärder, ska beslutet inte erkännas över huvud taget. Någon anpassning blir i dessa fall inte aktuell. Det är således endast för åtgärderna i artikel 8.1 som frågan om anpassning kan uppstå.

Artikel 8.1 omfattar vissa övervakningsåtgärder som svenska myndigheter inte kan besluta särskilt om inom ramen för ett straffrättsligt förfarande. Dessa är beslut om att den misstänkte ska meddela byte av bostättning (punkten a), att den misstänkte inte får besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden (punkten b) och att den misstänkte ska undvika kontakt med vissa personer med anknytning till de påstådda brotten (punkten f).

Inom ramen för ett svenskt beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet får det förutsättas att den misstänkte ska anmäla byte av bostättning. I vart fall finns det inget hinder att med stöd av 25 kap. 2 § rättegångsbalken besluta om villkor med ett sådant innehåll. En övervakningsåtgärd enligt artikel 8.1 a kan därför inte anses vara oförenlig med svenska bestämmelser och bör därför inte bli föremål för anpassning.

När det gäller åtgärder enligt artikel 8.1 f kan svenska myndigheter, även om sådana beslut inte utgör ett straffprocessuellt tvångsmedel, besluta om förbud att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person (kontaktförbud) enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud. Sådana kontaktförbud kan vara utvidgade till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas (utvidgat kontaktförbud) och förbud att uppehålla sig inom ett ännu större område (särskilt utvidgat kontaktförbud). Ett särskilt utvidgat kontaktförbud kan omfatta ett eller flera områden i anslutning till sådana platser där den andra personen har sin bostad eller arbetsplats eller annars brukar vistas. Därutöver kan beslutas om förbud att uppehålla sig i en bostad som brukas gemensamt med annan (kontaktförbud avseende gemensam bostad).

Ett beslut om övervakningsåtgärder som motsvarar ett förbud enligt lagen om kontaktförbud bör, som utgångspunkt, inte bli föremål för anpassning utan ska erkännas fullt ut. Med tanke på att medlemsstaternas system skiljer sig åt bör inte minsta avvikelse från ett svenskt kontaktförbud leda till en anpassning. Endast om förbudet är helt eller delvis oförenligt med vad som är möjligt att besluta om enligt nämnda lag, bör anpassning ske. Ett exempel på när anpassning bör ske är när åtgärden är utformad på så sätt att den misstänkte ska hålla ett visst avstånd från den som förbudet avser skydda. Åtgärden får i sådana fall anses delvis oförenlig med svenska bestämmelser eftersom ett svenskt kontaktförbud inte innehåller angivelser av avstånd, utan antingen innebär förbud att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en person

eller, vid ett utvidgat kontaktförbud, förbud att uppehålla sig i närheten av en angiven plats där personen brukar vistas. Vid bedömningen av om övervakningsåtgärden är förenlig med ett svenskt kontaktförbud ska någon prövning av de förutsättningar som måste vara uppfyllda för att meddela ett visst kontaktförbud enligt lagen om kontaktförbud inte göras. Principen om ömsesidigt erkännande, som rambeslutet grundas på, innebär att det utländska beslutet ska erkännas och följas upp även om ett sådant beslut inte hade kunnat meddelas i ett motsvarande nationellt fall.

När det gäller åtgärder enligt artikel 8.1 b kan svenska myndigheter visserligen besluta om tillträdesförbud, enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (lagen om tillträdesförbud), men endast om det rör sig om en plats avsedd för idrottsutövning. Om övervakningsåtgärden avser andra platser, får den anses vara helt oförenlig med svensk rätt och bör således anpassas.

Även om övriga åtgärder i artikel 8.1 c, d och e, motsvaras av svenska straffprocessuella tvångsåtgärder, kan det inte uteslutas att den åtgärd som beslutats i en annan stat innehåller delar som också får anses vara främmande enligt svensk rätt och därmed behöver anpassas.

Enligt rambeslutet finns det en möjlighet för den verkställande staten att följa upp övervakningsåtgärder med hjälp av elektronisk övervakning (skäl 11). Något krav på att så ska kunna ske uppställs dock inte. I promemorian föreslås att ett villkor om elektronisk övervakning ska anpassas genom att alltid undantas från erkännande och uppföljning. Elektronisk övervakning är emellertid inte en sådan åtgärd som omfattas av artikel 8.1 utan ett sätt att följa upp en beslutad åtgärd (t.ex. genom att kunna kontrollera om den misstänkte håller ett visst avstånd till en viss angiven plats). Regeringen anser därför inte att det är aktuellt att tillämpa bestämmelserna om anpassning avseende ett villkor om att uppföljning av beslutade åtgärder ska ske genom elektronisk övervakning. Har den utfärdande staten ställt upp ett sådant villkor bör det i stället ses som en fråga om på vilket sätt en åtgärd ska följas upp (se avsnitt 8.6).

Sammanfattningsvis anser regeringen att en övervakningsåtgärd som är helt eller delvis oförenlig med de förbud, föreskrifter eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken eller med förbud enligt lagen om kontaktförbud eller lagen om tillträdesförbud bör anpassas.

Hur ska anpassningen gå till?

Om en övervakningsåtgärd ska anpassas, föreskriver rambeslutet att den ska anpassas till en åtgärd som skulle ha tillgripits enligt den verkställande statens lagstiftning för likvärdiga brott (artikel 13.1). Vidare anges i bestämmelsen att den anpassade åtgärden så långt som möjligt ska motsvara den ursprungliga åtgärden och inte får vara strängare än denna.

Ett beslut om övervakningsåtgärder kan innehålla flera olika övervakningsåtgärder, t.ex. reseförbud och kontaktförbud. Enskilda övervakningsåtgärder kan också innehålla olika moment, t.ex. ett kontaktförbuds närmare omfattning.

I promemorian föreslås att anpassningen sker genom att övervakningsåtgärden antingen undantas från erkännande och uppföljning i den del den är oförenlig med förbud, förelägganden eller

Prop. 2014/15:116 villkor som kan meddelas enligt bestämmelserna i 25 kap. rättegångsbalken, lagen om kontaktförbud eller lagen om tillträdesförbud eller, om åtgärden är helt oförenlig med sådana beslut, ersätts med ett förbud, föreläggande eller villkor som kan meddelas med stöd av 25 kap. 1 och 2 §§ rättegångsbalken. Lösningen med att delvis undanta en åtgärd har valts mot bakgrund av att det föreslås att en utländsk övervakningsåtgärd endast kan ersättas med en åtgärd enligt bestämmelserna i 25 kap. rättegångsbalken och inte med en åtgärd enligt lagen om kontaktförbud eller lagen om tillträdesförbud. Regeringen anser emellertid att en delvis annan lösning bör väljas.

Det kan ifrågasättas om en bestämmelse om att undanta en åtgärd från erkännande och uppföljning är förenlig med rambeslutet. Artikel 13 talar om att anpassa en åtgärd till en annan, inte om att undanta en åtgärd. Att undanta en åtgärd från erkännande och uppföljning kan av andra medlemsstater, på goda grunder, uppfattas som att Sverige vägrar att följa upp en åtgärd, vilket inte är i enlighet med rambeslutet. En sådan bestämmelse i lagen bör därför undvikas, vilket också torde vara vad *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* åsyftar.

Som angetts ovan kan en övervakningsåtgärd som är oförenlig med svensk rätt, enligt förslaget i promemorian, endast anpassas till ett förbud, ett föreläggande eller ett villkor som kan meddelas med stöd av 25 kap. 1 och 2 §§ rättegångsbalken. Skälet till detta anges vara att en anpassning enligt ordalydelsen i artikel 13.1 ska ske till typer av övervakningsåtgärder som kan tillämpas enligt den verkställande statens lagstiftning för likvärdiga brott. I promemorian görs bedömningen att det för svenskt vidkommande innebär att en anpassning endast kan göras till en åtgärd enligt 25 kap. rättegångsbalken. En strikt tolkning av artikel 13.1 kan möjligen leda till en sådan slutsats. Regeringen menar dock, med utgångspunkt i att rambeslutet baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande, att även övriga bestämmelser i samma artikel måste beaktas. Av dessa följer att anpassningen så långt som möjligt ska motsvara den åtgärd som den andra staten beslutat om samt att den anpassade åtgärden inte får anses som strängare (artikel 13.1 sista meningen och 13.2).

Lösningen i promemorian innebär t.ex. att ett förbud att kontakta en person, när det inte är möjligt att endast undanta vissa delar, ska ersättas med ett reseförbud eller en anmälningsskyldighet. Detta kan enligt förslaget inträffa om förbudet innebär att den misstänkte ska uppehålla sig på ett visst avstånd från personen i stället för ett förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats. Enligt vad som angetts ovan får en sådan utländsk åtgärd anses delvis oförenlig med svenska regler. Att i dessa situationer ersätta det utländska kontaktförbudet med en åtgärd enligt 25 kap. rättegångsbalken, i stället för att anpassa åtgärden till ett förbud motsvarande de som kan meddelas med stöd av lagen om kontaktförbud, anser regeringen svårligen kan uppfylla de övriga krav som följer av artikel 13. Det kan på goda grunder hävdas att en sådan anpassning över huvud taget inte motsvarar den ursprungliga åtgärden. Vidare kan det ifrågasättas om inte en sådan lösning även innebär att den anpassade åtgärden är strängare än den ursprungliga, vilket inte heller är förenligt med rambeslutet.

För att i största möjliga utsträckning undvika dessa situationer och för att leva upp till de krav som ställs upp i artikel 13 bör det även vara möjligt att anpassa den utländska åtgärden till en åtgärd som motsvarar ett förbud enligt lagen om kontaktförbud och lagen om tillträdesförbud, trots att sådana förbud inte är möjliga att använda som straffprocessuella tvångsmedel i svensk rätt. Regeringen är medveten om att det kan bli aktuellt att anpassa en åtgärd som över huvud taget inte har någon motsvarighet i svensk rätt, t.ex. ett tillträdesförbud som avser helt andra platser än idrottsarenor. I dessa fall får åtgärden anses vara helt oförenlig med svensk rätt. Regeringen anser att åtgärden i sådana situationer endast bör kunna ersättas med åtgärder motsvarande dem som regleras i 25 kap. rättegångsbalken. I kombination med särskilda uppsatta villkor får det i möjligaste mån eftersträvas en åtgärd som ligger så nära den ursprungliga åtgärden som möjligt och som inte heller får anses som strängare. Som *Lagrådet* påpekar kan det inträffa att samtliga åtgärder som det, enligt den reglering som föreslås, är möjligt att ersätta den ursprungliga åtgärden med, framstår som strängare än den ursprungliga åtgärden. Rambeslutet innehåller inte några regler om hur den verkställande staten ska agera i en sådan situation. Av bestämmelsen i artikel 13.2 får det emellertid anses följa att det, om en sådan situation uppstår, inte är möjligt att följa upp den åtgärd som beslutats av den andra staten.

Regeringen anser således att artikel 13.1 inte behöver tolkas så snävt att anpassningen bara kan ske till svenska straffprocessuella åtgärder enligt 25 kap. rättegångsbalken. Dessutom innebär även promemorians förslag att Sverige accepterat att erkänna och följa upp åtgärder som inte enligt svensk rätt kan meddelas som straffprocessuella åtgärder, t.ex. om den beslutade åtgärden helt överensstämmer med en åtgärd enligt lagen om kontaktförbud och lagen om tillträdesförbud. Regeringens förslag innebär en marginell utvidgning av vad en åtgärd kan anpassas till, men det innebär en ökad förenlighet med rambeslutets övergripande syfte. Det ska dock betonas att anpassningen inte betyder att det meddelas t.ex. ett svenskt kontaktförbud, utan endast att åtgärden ersätts med en åtgärd som i sin utformning och omfattning motsvarar ett sådant förbud.

Sammanfattningsvis bör en utländsk övervakningsåtgärd som är helt oförenlig med sådana förbud, föreläggande eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, lagen om kontaktförbud eller lagen om tillträdesförbud ersättas med en åtgärd som motsvarar reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken. I övriga fall bör anpassning ske genom att den utländska övervakningsåtgärden anpassas till en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor enligt 25 kap. rättegångsbalken, lagen om kontaktförbud eller lagen om tillträdesförbud.

Förfarandet vid anpassning

Enligt rambeslutet ska myndigheten i den verkställande staten, utan dröjsmål, skriftligen informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om ett beslut om anpassning (artikel 20.2 f). Den utfärdande myndigheten får i sådana fall återkalla beslutet om övervakningsåtgärder, förutsatt att uppföljningen i den verkställande

Prop. 2014/15:116 staten ännu inte har påbörjats (artikel 13.3). Ett beslut om återkallelse ska meddelas så snart som möjligt, dock senast tio dagar efter mottagandet av informationen om anpassning.

I promemorian föreslås att frågan om anpassning ska hanteras som en handläggningsfråga inför den slutliga prövningen av om beslutet om övervakningsåtgärder ska erkännas och följas upp. Det föreslås därför också att tidpunkten för beslutet i fråga om erkännande och uppföljning ska skjutas fram med tio dagar om det föreligger behov av anpassning. Regeringen anser emellertid att en annan ordning bör väljas. Beslutet om anpassning bör meddelas i samband med en eventuell uppföljningsförklaring, vilket bland annat artikel 13.3 pekar på. En sådan ordning torde också innebära bättre förutsättningar att hålla de tidsfrister som anges i artikel 12.1 än om tidpunkten för när ett beslut ska meddelas skjuts upp med tio dagar. Vidare torde den andra statens möjlighet att återkalla in-tyget utgå från att det finns ett formellt beslut om anpassning. Om återkallelse sker, ska uppföljningsförklaringen upphävas (se avsnitt 8.10).

Anpassning kan bli aktuellt även i fall när myndigheten i den utfärdande staten har ändrat beslutet om övervakningsåtgärder (artikel 18.4 a). I samband med att åklagaren prövar frågan om ändring av uppföljningsförklaringen måste således också frågan om behovet av anpassning prövas (se avsnitt 8.9).

8.6 Uppföljning i Sverige av ett beslut om övervakningsåtgärder

Regeringens förslag: En uppföljningsförklaring ska gälla omedelbart. Uppföljningen ska få påbörjas först när den misstänkte har delgetts förklaringen och den behöriga myndigheten i den andra staten har underrättats om förklaringen. Om anpassning har skett, ska uppföljningen påbörjas tidigast tio dagar efter en sådan underrättelse.

Åklagaren ansvarar för uppföljningen. Vid uppföljningen får åklagaren anlita biträde av Polismyndigheten. Uppföljning får inte ske genom elektronisk övervakning.

Passhinder ska gälla enligt passlagen (1978:302) för den som är föremål för övervakningsåtgärder som motsvarar reseförbud eller anmälningsskyldighet, dock med möjlighet för åklagaren att medge undantag.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås ingen bestämmelse om när uppföljningen får påbörjas.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem. *Göta hovrätt* påtalar att det i lagtexten tydligare bör framgå vad det innebär att åklagaren ska ”följa upp” beslutet om övervakningsåtgärder. Även *Åklagarmyndigheten* påpekar att den föreslagna lagtexten inte ger några närmare anvisningar om vad åklagarens åtagande innebär och understryker i samband därmed att åklagarens skyldighet att hålla sig underrättad angående omständig-

heter som kan föranleda följdbeslut av den utfärdande staten inte ska tolkas som någon aktiv bevakningsplikt. Prop. 2014/15:116

Skälen för regeringens förslag

Enligt artikel 16 i rambeslutet är det den verkställande statens lagstiftning som ska tillämpas för uppföljningen av övervakningsåtgärderna, bland annat angående vilken eller vilka myndigheter som ansvarar för uppföljningen. I denna del instämmer regeringen i promemorians förslag att åklagaren bör ansvara för uppföljningen av de åtgärder som anges i förklaringen. Som föreslås i promemorian bör också åklagaren kunna anlita biträde av Polismyndigheten vid uppföljningen. Ingen av remissinstanserna invänder mot dessa förslag. Säkerhetspolisen blev den 1 januari 2015 en egen myndighet. Frågan om Säkerhetspolisen ska omfattas av lagen diskuteras inte i promemorian och väcks inte heller av någon av remissinstanserna. Det finns således inte något beredningsunderlag för att nu bedöma om även Säkerhetspolisen bör omfattas av den nya regleringen.

När får uppföljning av ett erkänt beslut om övervakningsåtgärder påbörjas?

Ett beslut om övervakningsåtgärder är en tillfällig åtgärd som vidtas i ett pågående förfarande i den andra staten. Vid den tidpunkt som uppföljningsförklaringen meddelas kommer den misstänkte i många fall att befinna sig i den andra staten i avvaktan på den svenska åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning. Den faktiska uppföljningen av beslutet om övervakningsåtgärder kan därför normalt sett inte påbörjas förrän den misstänkte har inställt sig i Sverige. Om uppföljningsförklaringen inte börjar gälla omedelbart, kan det dock få konsekvensen att den misstänkte i onödan måste kvarbli i häkte i den andra staten, i avvaktan på att uppföljningsförklaringen vinner laga kraft här. Uppföljningsförklaringen bör därför gälla omedelbart.

Av artikel 11.1 i rambeslutet följer att uppföljningen kan påbörjas här i Sverige först när den andra statens behöriga myndighet har underrättats om uppföljningsförklaringen. Detta bör framgå av lag. Åklagarens underrättelseskyldighet, vilken följer av artikel 20.2 e, kan regleras i förordning. Som påpekas av *Lagrådet* bör det av lagtexten även framgå att uppföljning inte kan påbörjas förrän den misstänkte underrättats om uppföljningsförklaringen. Som framgår av avsnitt 8.5.2 föreslår regeringen att förklaringen ska delges den misstänkte. I lagen bör således anges att uppföljningen inte kan påbörjas förrän sådan delgivning skett. Om åklagaren har anpassat det utländska beslutet om övervakningsåtgärder (se avsnitt 8.5.3), vilket kommer att framgå av uppföljningsförklaringen, bör uppföljningen inte påbörjas förrän den andra staten haft möjlighet att reagera på denna anpassning. Enligt artikel 13.3 har den utfärdande staten tio dagar på sig att återkalla intyget efter att ha blivit informerad om anpassningen, under förutsättning att uppföljningen ännu inte påbörjats. För att göra det möjligt för den andra staten att i tid ta ställning till om en återkallelse ska ske, bör det också framgå av lagen att uppföljningen, i dessa fall, får påbörjas tidigast tio dagar efter det att den andra statens myndighet underrättats om uppföljningsförklaringen.

I promemorian föreslås att åklagaren ska följa upp den uppföljningsförklaring som meddelats. *Åklagarmyndigheten* och *Göta hovrätt* påpekar att det av den föreslagna formuleringen av lagtexten inte går att utläsa vilka konkreta åtgärder åklagaren ska vidta för att följa upp det utländska beslutet. De åtgärder som ska vidtas för att följa upp ett utländskt beslut kommer att se olika ut beroende på vilka övervakningsåtgärder som omfattas av beslutet. Regeringen anser därför att det är förenat med svårigheter att i lagtexten närmare konkretisera vad åklagaren med biträde av Polismyndigheten faktiskt ska göra för att följa upp beslutet i fråga.

Vad gäller frågan om vilka faktiska åtgärder åklagare och Polismyndigheten ska vidta i samband med uppföljningen av ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder bör dock utgångspunkten, som föreslås i promemorian, vara att dessa beslut ska följas upp på det sätt som svenska beslut om reseförbud, anmälningsskyldighet, kontaktförbud och tillträdesförbud följs upp. Den nuvarande regleringen i detta avseende är begränsad. Av svenska beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet framgår i korthet vilka skyldigheter besluten innebär för den misstänkte. Av besluten kan också i viss mån utläsas vilka åtgärder Polismyndigheten ska vidta, t.ex. att kontrollera att den misstänkte anmäler sig personligen vid myndigheten vid angivna tidpunkter eller att myndigheten ska ta emot pass eller annan legitimationshandling som den misstänkte enligt ett särskilt villkor i beslutet ska lämna ifrån sig. Därutöver innehåller inte besluten några särskilda anvisningar till verkställande myndighet. Dessa beslut följs således upp på det sätt som bedöms lämpligt. Inte heller beslut om kontaktförbud och tillträdesförbud innehåller normalt några särskilda anvisningar till åklagare eller polis, utöver vilka skyldigheter den enskilde har att iaktta. Domstol eller åklagare som meddelar beslut om kontaktförbud eller tillträdesförbud ska dock underrätta Polismyndigheten om beslutet. Syftet med underrättelsen är att Polismyndigheten ska kunna övervaka att förbudet respekteras. I anledning av *Åklagarmyndighetens* påpekande om att det inte bör föreligga någon generell plikt att aktivt övervaka den misstänkte kan konstateras att den reglering som regeringen nu föreslår inte är avsedd att innebära att åklagare och Polismyndigheten ska vidta mer långtgående åtgärder än vid motsvarande svenska beslut. Någon sådan skyldighet föreskrivs inte heller i rambeslutet.

De utländska övervakningsåtgärderna kan ofta innebära ett förbud för den misstänkte att göra något, t.ex. att kontakta en viss person eller att lämna svenskt territorium, eller ett påbud för den misstänkte att informera om varje byte av bosättning. Vid försummad anmälningsskyldighet kommer överträdelsen omgående att upptäckas av Polismyndigheten. De svenska myndigheterna torde i de allra flesta andra fall få kännedom om en överträdelse genom en polisanmälan eller när det uppdagas vid en registerslagning vid någon form av poliskontroll, t.ex. i trafiken.

Eftersom det endast är myndigheten i den utfärdande staten som är behörig att besluta om konsekvenser av en överträdelse av beslut om

övervakningsåtgärder ska svenska bestämmelser angående överträdelser av de aktuella åtgärderna inte tillämpas. Det innebär t.ex. att en person som är föremål för en övervakningsåtgärd som motsvarar reseförbud inte ska frihetsberövas med stöd av 25 kap. 9 § rättegångsbalken om förbudet överträds och att övervakningsåtgärder som motsvarar kontaktförbud och tillträdesförbud inte är straffsanktionerade.

En annan sak är förstås om t.ex. en överträdelse av ett utländskt förbud att kontakta en person medför misstanke om att den som beslutet avser har gjort sig skyldig till en gärning som kan utgöra brott enligt svensk rätt, såsom misshandel eller olaga hot. Vidare kan den information som åklagaren erhåller leda till att ett svenskt beslut om kontaktförbud eller tillträdesförbud meddelas.

Den skyldighet som finns i rambeslutet att underrätta den behöriga myndigheten i den andra staten om varje överträdelse av en övervakningsåtgärd eller om annan iakttagelse som kan leda till ett följdbeslut enligt artikel 18.1 bör åligga åklagaren. Polismyndigheten bör vara skyldig att informera åklagaren om eventuella överträdelser, t.ex. om den misstänkte inte efterlever sin anmälningsplikt. Vid rapporteringen till den andra statens myndigheter ska formuläret i bilaga 2 till rambeslutet användas. Inom ramen för denna rapporteringsskyldighet bör åklagaren eller Polismyndigheten vid behov kunna inhämta viss information, t.ex. ställa vissa kontrollfrågor till den misstänkte. Om myndigheterna i den andra staten däremot vill hålla formella förhör, t.ex. genom videolänk, eller vidta någon annan åtgärd för att närmare utreda överträdelserna, får detta ske enligt de överenskommelser som gäller mellan Sverige och den andra staten och som regleras bland annat i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, vilket också rambeslutet förutsätter (artikel 19.4).

I promemorian föreslås att ett villkor om att uppföljning ska ske genom elektronisk övervakning som beslutats av den andra staten ska undantas från erkännande och uppföljning genom bestämmelsen om anpassning. *Kriminalvården* invänder mot detta förslag och anför att ett beslut som innefattar elektronisk övervakning bör kunna följas upp i Sverige.

Ett svenskt kontaktförbud kan i vissa fall kombineras med elektronisk övervakning. Elektronisk övervakning kan dock inte användas för att följa upp straffprocessuella tvångsmedel i Sverige. Mot bakgrund av att rambeslutet innebär ett nytt samarbete mellan medlemsstaterna samt att elektronisk övervakning innebär en betydande inskränkning i den enskildes rörelsefrihet instämmer regeringen i bedömningen i promemorian att sådan övervakning inte är aktuell för närvarande. Möjligheten att följa upp ett beslut genom elektronisk övervakning är något som den verkställande staten råder över, se skäl 11 i rambeslutet. Regeringen anser dock inte att ett sådant villkor ska undantas genom anpassning, se avsnitt 8.5.3. Om den andra staten har beslutat om en övervakningsåtgärd som omfattas av artikel 8.1 i rambeslutet och i samband med översändandet av beslutet till Sverige anger att åtgärden bör följas upp genom elektronisk övervakning, t.ex. för att övervaka en åtgärd som motsvarar ett svenskt kontaktförbud, ska åtgärden erkännas och följas upp utan anpassning. Uppföljningen ska däremot inte ske genom elektronisk övervakning. För att tydliggöra att ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder inte ska följas upp med elektronisk

Prop. 2014/15:116 övervakning bör det anges särskilt i den nya lagen. Åklagaren bör i dessa situationer, innan beslut i fråga om erkännande och uppföljning meddelas, underrätta den utfärdande staten om att elektronisk övervakning inte är möjlig.

Om den misstänkte behöver inställa sig i den andra staten för exempelvis förhör eller huvudförhandling, får han eller hon själv ombesörja resan till den andra staten. Frågan om kostnader för den misstänktes resor mellan den utfärdande och den verkställande staten regleras inte i rambeslutet (skäl 14).

Passhinder och införande av uppgifter i register

Enligt 7 § passlagen (1978:302) föreligger hinder mot att bifalla en passansökan om en person är underkastad reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken. Av 23 a § passförordningen (1979:664) framgår att domstol eller åklagare som meddelar beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet genast ska underrätta Polismyndigheten som ser till att uppgift om beslutet förs in i registret över efterlysta personer. Av 13 a § efterlysningskungörelsen (1969:293) följer också att för passhinderundersökning får efterlysningsregistret innehålla uppgift om personer som är underkastade reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § rättegångsbalken.

I promemorian föreslås att en passansökan ska avslås när sökanden är föremål för en uppföljningsförklaring som avser övervakningsåtgärder motsvarande reseförbud och anmälningsskyldighet. Regeringen instämmer i promemorians förslag. En uppföljningsförklaring i dessa delar bör ha liknande rättsverkningar som beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet. Visserligen finns det inte längre någon gränskontroll mellan de stater som ingår i Schengensamarbetet. Samtliga medlemsstater i EU deltar dock inte i detta samarbete och i förhållande till stater utanför EU har passhindret betydelse. Med hänsyn till att den misstänkte i något skede ska återvända till den andra staten för lagföring kan passhindret inte gälla utan undantag. Åklagaren bör därför, i samråd med myndigheten i den andra medlemsstaten, kunna medge undantag från passhindret. Bestämmelser om detta bör tas in i passlagen.

När en uppföljningsförklaring som innehåller åtgärder som motsvarar reseförbud eller anmälningsskyldighet (punkterna c, d eller e i artikel 8.1) har meddelats bör, på motsvarande sätt som vid reseförbud och anmälningsskyldighet som meddelats med stöd av 25 kap. rättegångsbalken, Polismyndigheten underrättas för att besluten ska föras in i registret över efterlysta personer. Bestämmelser om detta kan tas in i passförordningen och efterlysningskungörelsen.

Meddelade förbud enligt lagen om kontaktförbud och lagen om tillträdesförbud registreras i belastningsregistret enligt 3 § 5 lagen (1998:620) om belastningsregister. Sedan den 1 april 2015 förs dessutom uppgifter om personer som har meddelats tillträdesförbud in i ett särskilt register (enligt lagen [2015:51] om register över tillträdesförbud vid idrottsarrangemang). Polismyndigheten ansvarar för registret och kan tillhandahålla idrottsorganisationer information ur det i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka överträdelser av ett tillträdesförbud.

Belastningsregistret får enligt 3 § lagen om belastningsregister endast innehålla uppgifter om den som har förklarats skyldig till ett brott, meddelats åtalsunderlåtelse eller har ålagts ett straffsanktionerat förbud. Regeringen delar bedömningen i promemorian att uppföljningsförklaringar avseende övervakningsåtgärder som motsvarar svenska kontaktförbud och tillträdesförbud inte kan anses utgöra straffsanktionerade förbud i den mening som avses i lagen om belastningsregister. Uppgifter om sådana uppföljningsförklaringar bör därför inte föras in i belastningsregistret.

En uppföljning av ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder avseende åtgärder som motsvarar ett svenskt kontaktförbud eller tillträdesförbud innebär att åklagaren ska kunna rapportera eventuella överträdelser av sådana förbud. För att Polismyndigheten ska kunna rapportera in en överträdelse till åklagaren behöver myndigheten ha tillgång till uppgifter om uppföljningsförklaringen. Det är därför lämpligt att Polismyndigheten har ansvaret för att registrera uppgifter om meddelade uppföljningsförklaringar avseende övervakningsåtgärder som motsvarar svenska kontaktförbud och tillträdesförbud. För att uppgifter om uppföljningsförklaringar ska kunna fylla sin funktion krävs att Polismyndigheten från berörda myndigheter får relevant information om bland annat meddelade, ändrade och upphävda uppföljningsförklaringar. De närmare förutsättningarna för detta kan regleras i förordning. I promemorian föreslås att dessa uppföljningsförklaringar ska registreras i efterlysningregistret som regleras i efterlysningskungörelsen, men med hänsyn till att motsvarande registrering av svenska kontaktförbud och tillträdesförbud sedan den 1 januari 2015 inte längre sker i efterlysningsregistret är en annan lösning att föredra.

Polismyndigheten får enligt polisdatalagen (2010:361) behandla personuppgifter om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller beivra brott eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden. Som konstateras i avsnitt 6.5 anser regeringen att svenska myndigheters hantering av ärenden om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder utgör brottsbekämpande verksamhet.

Regeringen anser att den personuppgiftsbehandling som är nödvändig för att registrera uppgifter om meddelade uppföljningsförklaringar som avser övervakningsåtgärder motsvarande svenska kontaktförbud inte behöver särregleras utan kan ske med stöd av polisdatalagen på sätt Polismyndigheten finner lämpligt. Denna registreringsskyldighet kan regleras i förordning. Regeringen anser att samma sak bör gälla för uppföljningsförklaringar avseende åtgärder som motsvarar svenska tillträdesförbud. Uppgifter om sådana förklaringar bör således inte föras in i det nya register över tillträdesförbud vid idrottsarrangemang som nämnts ovan. Detta främst mot bakgrund av att utländska beslut om övervakningsåtgärder är av en annan art än svenska, straffsanktionerade, tillträdesförbud. Med hänsyn till att enskilda idrottsorganisationer ska kunna få del av uppgifterna i registret för att upprätthålla gällande beslut om tillträdesförbud och att befogenheterna att t.ex. hindra en person tillträde till ett arrangemang skiljer sig åt beroende på om det är ett svenskt eller ett utländskt beslut, bedömer regeringen att det inte är

8.7 Överklagande

Regeringens förslag: Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska få överklagas till tingsrätten av den misstänkte.

Överklagandet ska vara skriftligt och ges in till åklagaren. Ett överklagande av åklagarens beslut ska ha kommit in till åklagaren inom tre veckor från den dag då den misstänkte fick del av beslutet.

Åklagaren prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om överklagandet inte avvisas, ska åklagaren översända det och övriga handlingar i ärendet till tingsrätten.

Behörig tingsrätt ska vara den tingsrätt inom vars domkrets det överklagade beslutet har fattats.

Rättens handläggning ska ske med skyndsamhet. Åklagaren är motpart till den misstänkte sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till tingsrätten. Om rätten överväger att upphäva en uppföljningsförklaring, ska åklagaren ges tillfälle att yttra sig. Rättens slutliga beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska delges den misstänkte. I övrigt ska lagen om domstolsärenden gälla vid rättens prövning.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem. *Stockholms tingsrätt* anför dock att det kan ifrågasättas om rätten att överklaga ska vara inskränkt i tid på det sätt som föreslås i promemorian.

Skälen för regeringens förslag

Överklagande av åklagarens beslut

Rambeslutet innehåller inga uttryckliga föreskrifter om att medlemsstaterna ska införa möjligheter till att överklaga ett beslut om erkännande och uppföljning. Om ett rättsmedel har anlitats, tillåts dock att tidsfristen för slutligt beslut förlängs (artikel 12.2). Dessutom föreskrivs en skyldighet att underrätta den utfärdande staten om beslutet överklagas (artikel 20.2 d).

Regeringen instämmer i promemorians förslag, vilket inte ifrågasätts av någon remissinstans, att den misstänkte bör ha rätt att överklaga åklagarens beslut, oavsett om det är ett bifall eller ett avslag. Vidare delar regeringen bedömningen i promemorian att det inte finns skäl att införa en möjlighet för myndigheten i den andra staten att överklaga sådana beslut.

I promemorian föreslås att åklagarens beslut ska kunna överklagas till tingsrätt skriftligen inom tre veckor från den dag då den enskilde fick del av beslutet. Överklagandet ska enligt förslaget i promemorian sändas till åklagaren, som prövar om överklagandet har getts in i rätt tid. *Stockholms tingsrätt* ifrågasätter om ett överklagande ska vara inskränkt i tiden mot bakgrund av att ett beslut enligt 25 kap. rättegångsbalken om

att ålägga en misstänkt person reseförbud eller anmälningsskyldighet kan överklagas utan begränsning i tiden (52 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken).

Regeringen har en viss förståelse för tingsrättens synpunkter. Vidare kan konstateras att svenska åklagares beslut normalt inte är överklagbara och att de inte får laga kraft. Trots detta anser regeringen att det för de nu aktuella besluten bör finnas en överklagandefrist. För åklagarens beslut att inte erkänna och följa upp det utländska beslutet om övervakningsåtgärder är det rimligt att en frist gäller. Den andra staten ska få ett besked enligt artikel 20.2 g i rambeslutet om ett sådant beslut. Då måste det också finnas en frist inom vilken den misstänkte kan överklaga åklagarens beslut. I det omvända fallet, dvs. när åklagaren meddelar en uppföljningsförklaring, torde det ofta vara i linje med vad den misstänkte vill. Det kan emellertid finnas situationer då den misstänkte inte är nöjd med beslutet och vill få det prövat i domstol, t.ex. vid en anpassning. Visserligen innebär en uppföljningsförklaring att den misstänkte kommer att vara föremål för övervakningsåtgärder i Sverige. Det är emellertid den andra staten som har meddelat det underliggande tvångsmedelsbeslutet och som enligt artikel 18 fattar alla följdbeslut under uppföljningen i Sverige. Dessa tvångsmedelsbeslut får överklagas i enlighet med den statens lagstiftning. Sverige har endast att följa upp ett beslut som meddelats i en annan stat. En ordning som innebär att uppföljning påbörjas i Sverige och långt därefter kan upphävas torde motverka syftet med rambeslutet, eftersom den andra statens myndigheter då inte kan veta om beslutet står kvar eller inte. Regeringen anser därför att en överklagandefrist om tre veckor bör gälla.

Behörig domstol

Som konstateras i promemorian behöver det införas en särskild regel om vilken domstol som ska vara behörig att pröva ett överklagande av åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning.

I lagrådsremissen föreslås att en forumregel motsvarande den som gäller vid överklagande av åklagarens beslut i fråga om kontaktförbud ska införas i den nya lagen. *Lagrådet* påpekar att en sådan forumregel i praktiken inte synes ha funktionen att klart peka ut behörig domstol. Mot bakgrund av Lagrådets synpunkter, i vilka regeringen instämmer, är det nödvändigt att i den nya lagen tydligare peka ut behörig tingsrätt. Regeringen anser att en lämplig lösning är att i lagen ange att behörig tingsrätt är den tingsrätt inom vars domkrets det överklagade beslutet har fattats. En motsvarande bestämmelse finns i 20 § lagen (2011:111) om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser.

Rättens prövning

På samma sätt som gäller vid åklagarens prövning i fråga om en uppföljningsförklaring ska meddelas eller inte ska rätten vid ett överklagande av åklagarens beslut inte göra någon materiell prövning av de omständigheter eller överväganden som ligger bakom det utländska beslutet om övervakningsåtgärder. De frågor som rätten, beroende på vad åklagaren har beslutat om och den misstänktes yrkanden, har att pröva är således endast om det finns förutsättningar för att erkänna beslutet i

Prop. 2014/15:116 Sverige eller inte samt om – och i så fall hur – en anpassning bör ske. Som föreslås i promemorian bör lagen (1996:242) om domstolsärenden (ärendelagen), med undantag för vissa särbestämmelser, tillämpas vid domstolens handläggning av de aktuella ärendena. Samma processordning gäller vid rättens prövning av verkställbarhetsförklaringar om förverkande och bötesstraff som meddelats av Kronofogdemyndigheten. Även vid överklagande av verkställbarhetsförklaringar avseende frihetsberövande påföljder ska rätten tillämpa ärendelagen (4 kap. 3 § i lagen om verkställighet av frihetsberövande påföljder).

Tillämpningen av ärendelagen innebär bland annat att rätten normalt är domför med en lagfaren domare (3 §), att förfarandet som huvudregel är skriftligt (13 §), att ärendet normalt inte får avgöras utan att den som är part har fått tillfälle att yttra sig över en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än parten (22 §), att de skäl som bestämt utgången normalt ska framgå av rättens beslut (28 §) samt att domstolens beslut får överklagas (36 §).

Vad gäller frågan om behovet av att införa särbestämmelser för rättens prövning gör regeringen följande överväganden.

Med hänsyn till vad som gäller för åklagare vid domstolsprövningar bör det särskilt anges att åklagare är motpart och inte Åklagarmyndigheten (jfr 11 § ärendelagen).

I avsnitt 8.5.2 föreslår regeringen, med hänsyn till den frist om 20 arbetsdagar som ställs upp i artikel 12.1 i rambeslutet, att det införs en tidsfrist för åklagarens handläggning. Enligt punkten 2 i samma artikel förlängs tidsfristen med ytterligare 20 arbetsdagar om beslutet i fråga om erkännande överklagas. Den misstänkte kommer i många fall att vara frihetsberövad – eller riskera att bli frihetsberövad – i den utfärdande staten under tiden åklagaren och rätten handlägger ärendet om erkännande och uppföljning. Skyndsamhetskrav avseende rättens prövning av mål och ärenden ska användas med stor restriktivitet. Med hänsyn till de tidsfrister som ställs upp i rambeslutet och som Sverige har en skyldighet att rätta sig efter samt framför allt den omständigheten att ärendena i fråga rör erkännande och uppföljning av ett straffprocessuellt tvångsmedel mot enskild, finns det enligt regeringens mening behov av att uttryckligen föreskriva en skyndsamhet för denna ärendetyp. Regeringen anser därför att det, som föreslås i promemorian, bör införas ett skyndsamhetskrav för rättens prövning. Det bör dock inte uppställas någon särskild tidsfrist för när rätten ska meddela beslut. Åklagarens skyldighet att informera myndigheten i den utfärdande staten om överklagande kan regleras i förordning.

Som redogörs för i avsnitt 8.5.2 ska myndigheterna i de olika staterna samråda med varandra i olika situationer, bland annat om den verkställande staten överväger att vägra erkänna beslutet om övervakningsåtgärder. Denna samrådsskyldighet bör för Sveriges del fullgöras av åklagaren och omfatta samtliga fall då det kan bli aktuellt att vägra erkännande. Liknande föreskrifter om samrådsskyldighet med den utfärdande myndigheten finns i andra rambeslut (bland annat artikel 7.3 i rambeslutet om verkställighet av bötestraff). Eftersom ärendelagen föreskriver att en myndighet som är motpart inte har rätt att yttra sig före rättens avgörande, om det bedöms onödigt, (22 § tredje stycket) har det

vid genomförandet av dessa rambeslut införts en bestämmelse om att Kronofogdemyndigheten ska ha getts tillfälle att yttra sig innan rätten upphäver en verkställbarhetsförklaring (3 kap. 14 § lagen om verkställighet av bötesstraff). För att åklagaren ska kunna fullgöra sin samrådskyldighet med myndigheten i den utfärdande staten bör det därför införas en motsvarande skyldighet för rätten att ge åklagaren tillfälle att yttra sig innan rätten upphäver en uppföljningsförklaring.

I avsnitt 8.5.2 föreslår regeringen att åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska delges den misstänkte. Som *Lagrådet* påpekar bör även rättens slutliga beslut delges den misstänkte. Att delgivning av de aktuella besluten alltid ska ske följer inte av ärendelagens bestämmelser. Det bör därför, som föreslås av *Lagrådet*, införas en särskild delgivningsbestämmelse i den nya lagen.

I övrigt bedömer regeringen att det inte finns något behov av särbestämmelser för rättens prövning av ärenden om erkännande och uppföljning av ett beslut om övervakningsåtgärder.

8.8 Förlängning av tiden för uppföljning

Regeringens förslag: Om myndigheten i den andra medlemsstaten begär det, ska tiden för uppföljningen i Sverige förlängas. Åklagaren meddelar beslut i fråga om förlängning. Beslutet ska delges den misstänkte.

Om tiden för uppföljningen är på väg att löpa ut, ska åklagaren begära besked från den behöriga myndigheten i den andra staten om huruvida uppföljningen ska fortsätta.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås ingen bestämmelse om att åklagaren ska begära besked om huruvida uppföljningen ska fortsätta.

Remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Av uppföljningsförklaringen ska framgå under hur lång tid uppföljningen ska fortgå (se avsnitt 8.5.1). Den andra medlemsstaten är enligt artikel 10.5 skyldig att i intyget som ska bifogas beslutet om övervakningsåtgärder ange hur länge åtgärderna kommer att behöva följas upp. Den tid som angetts i uppföljningsförklaringen kan dock av skäl som är hänförliga till den andra staten behöva förlängas och det är behörig myndighet i den staten som beslutar om en sådan förlängning (artikel 18.1). Enligt artikel 19.5 ska åklagaren underrättas om ett sådant beslut.

Regeringen delar bedömningen i promemorian att någon ny uppföljningsförklaring inte behöver meddelas i de fall då den andra staten har förlängt den tid övervakningsåtgärderna ska följas upp. Regeringen anser att det bör vara tillräckligt att åklagaren meddelar ett beslut om att förlänga uppföljningen i Sverige för att den andra statens beslut ska ges verkan här. Ett sådant beslut kan exempelvis antecknas på uppföljningsförklaringen. Beslutet bör inte kunna överklagas. I stället får möjligheterna att överklaga beslutet om att förlänga tiden för uppföljning hanteras inom ramen för den andra statens förfarande. Visserligen torde behörig myndighet i den andra staten tillse att den misstänkte underrättas

Prop. 2014/15:116 om förlängningen av beslutet om övervakningsåtgärder. För att tillförsäkra att han eller hon verkligen blir medveten om att tiden förlängts bör åklagarens beslut om förlängning ändå delges den misstänkte.

Behörig myndighet i en verkställande stat kan enligt artikel 19.2 begära en bekräftelse från den utfärdande statens myndigheter på att uppföljningen ska fortgå efter det att den tid som angetts i artikel 10.5 löpt ut. Mot bakgrund av att beslutet om övervakningsåtgärder är ett utländskt tvångsmedel som följs upp i Sverige bör det införas en bestämmelse i lagen om att åklagaren ska inhämta besked från den andra staten i fråga om huruvida uppföljningen ska fortsätta eller inte. Utgångspunkten är förstås att den utfärdande staten på egen hand ska begära en förlängning eller i vart fall utan dröjsmål besvara en sådan begäran om besked från den svenska åklagaren. Om den tid som angivits i uppföljningsförklaringen löper ut utan att den andra staten begärt någon förlängning av tiden för uppföljning, bör uppföljningen avbrytas. Något särskilt beslut om upphävande av förklaringen behöver inte meddelas (se avsnitt 8.10). I artikel 23.3 föreskrivs att en förutsättning för att uppföljningen ska få avslutas på denna grund är att myndigheten i den utfärdande staten trots en påminnelse inte besvarar en begäran om besked om huruvida uppföljningen ska fortsätta eller inte. Närmare om åklagarens skyldigheter i detta avseende kan regleras i förordning.

8.9 Ändring av uppföljningsförklaringen

Regeringens förslag: Har den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten ändrat på beslutet om övervakningsåtgärder, ska uppföljningsförklaringen ändras i enlighet med den andra statens beslut, under förutsättning att åtgärderna fortfarande är sådana som Sverige har åtagit sig att följa upp. Vid ett beslut om ändring av uppföljningsförklaringen ska anpassning av övervakningsåtgärderna kunna ske. De regler om tidsfrister, delgivning och uppföljning som gäller för beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska gälla även för beslut angående ändring av uppföljningsförklaringen.

Åklagaren ska pröva frågor om ändring av uppföljningsförklaringen. Åklagarens beslut ska få överklagas av den misstänkte.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att en meddelad uppföljningsförklaring ska upphävas om den andra staten beslutar om ändring av beslutet om övervakningsåtgärder och att en ny – begränsad – prövning i fråga om erkännande och uppföljning ska göras.

Remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: En ändring av beslutet om övervakningsåtgärder meddelas enligt artikel 18.1 i rambeslutet av myndigheten i den andra staten. Ett ändringsbeslut kan exempelvis vara föranlett av att åklagaren rapporterat om en överträdelse av den ursprungliga övervakningsåtgärden. Av artikel 19.5 följer att den andra staten är skyldig att underrätta åklagaren om dessa beslut. Som anges i promemorian bör det inte uppställas något krav på att myndigheten i den

andra staten utfärdar ett nytt intyg. Det måste dock stå klart för åklagaren vad myndigheten i den utfärdande staten har beslutat. Vid oklarheter får åklagaren samråda med den andra statens myndigheter.

I promemorian föreslås att den ursprungliga uppföljningsförklaringen ska upphävas och en ny förklaring meddelas när myndigheten i den utfärdande staten har ändrat innehållet i beslutet om övervakningsåtgärder. Regeringen anser emellertid att hanteringen av ett beslut om ändring som meddelats av den andra staten bör vara så enkel och smidig som möjligt. Att införa en ordning som innebär att en meddelad uppföljningsförklaring undanröjs vid varje eventuell ändring av det underliggande beslutet riskerar att komplicera hanteringen mer än nödvändigt. För att den misstänkte ska kunna ställas till svars för en överträdelse av en övervakningsåtgärd bör denne ha delgetts förklaringen. Om den ursprungliga förklaringen upphävs, kommer det att uppstå en lucka fram till dess den misstänkte delgetts den nya förklaringen. Den andra staten torde dock utgå från att dess beslut om övervakningsåtgärder har effekt hela tiden.

En mer lämplig lösning är enligt regeringens mening att ändringen resulterar i ett beslut om ändring av den gällande uppföljningsförklaringen. Mot bakgrund av de krav som ställs upp i artikel 18.3 och 18.4 ska en sådan prövning, vilket också föreslås i promemorian, vara begränsad till att kontrollera att den nya åtgärden omfattas av de åtgärder som räknas upp i artikel 8.1 (se avsnitt 8.2.2) och att bedöma om en anpassning är nödvändig (se avsnitt 8.5.3). Någon prövning av vägransgrunderna ska inte ske. Ett beslut om att ändra uppföljningsförklaringen bör innehålla uppgift om den ändring som gjorts och, i förekommande fall, om den ändrade åtgärden har anpassats. Beslutet i fråga om ändring bör vidare innehålla de skäl som bestämt utgången och delges den enskilde. Vidare bör samma tidsfrister som gäller för meddelande av beslut i fråga om erkännande och uppföljning gälla även för beslut i fråga om ändring. Tidpunkten för när uppföljningen av ett ändringsbeslut påbörjas bör bestämmas på samma sätt som gäller för den ursprungliga uppföljningsförklaringen (se avsnitt 8.6). Ett beslut i fråga om ändring av uppföljningsförklaringen bör också på samma sätt som gäller beträffande det ursprungliga beslutet i fråga om erkännande och uppföljning kunna överklagas (se avsnitt 8.7).

I promemorian föreslås att ändring av uppföljningsförklaringen prövas och beslutas av åklagare. Om åklagarens ursprungliga uppföljningsförklaring har överklagats och är föremål för rättsens prövning när en ändring av beslutet om övervakningsåtgärder kommer åklagaren till handa, föreslås dock i promemorian att rätten ska pröva frågan i samband med prövningen av det överklagade beslutet. Regeringen ser visserligen fördelen med ett sådant förslag men anser ändå att åklagaren bör pröva ändringen i samtliga fall, bland annat mot bakgrund av att den ändring som skett kan röra en åtgärd som tidigare inte varit föremål för åklagarens prövning, t.ex. beträffande anpassning. Däremot bör åklagaren informera rätten om att en ändring av beslutet om övervakningsåtgärder kommit in. Detta kan regleras i förordning.

- Regeringens förslag:** Uppföljningsförklaringen ska upphävas, om
- det framkommer omständigheter som medför att beslutet om övervakningsåtgärder inte får följas upp i Sverige,
 - beslutet om övervakningsåtgärder och intyget återkallas,
 - den misstänkte inte kan påträffas i Sverige,
 - åklagaren till den andra medlemsstatens behöriga myndighet vid flera tillfällen har rapporterat om överträdelse av beslutet om övervakningsåtgärder och den myndigheten, trots begäran om detta, inte fattar något beslut eller vidtar någon annan åtgärd med anledning av rapporteringen, eller
 - det inte längre finns förutsättningar att följa upp ett beslut om övervakningsåtgärder till följd av att det i ett straffrättsligt eller något annat förfarande har vidtagits tvångsåtgärder mot den misstänkte, eller att den misstänkte har påbörjat verkställigheten av en påföljd.

Beslut om upphävande av en uppföljningsförklaring meddelas av åklagaren och ska delges den misstänkte. Ett beslut om upphävande som grundas på att beslutet om övervakningsåtgärder inte får erkännas i Sverige får överklagas av den misstänkte.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian innehåller inte något förslag om att straffverkställighet och tvångsåtgärder i förfaranden som inte är straffrättsliga ska kunna utgöra grund för upphävande av en uppföljningsförklaring.

Remissinstanserna godtar förslagen eller invänder inte mot dem.

Skälen för regeringens förslag

Grunder för upphävande

I rambeslutet finns inga uttryckliga föreskrifter om när ett beslut om erkännande kan upphävas. Däremot finns bestämmelser om att uppföljningen kan återgå till den utfärdande staten i vissa fall (artikel 11.2) och att intyget kan återkallas av den utfärdande staten (artikel 19.6) samt bestämmelser som reglerar situationer då någon uppföljning inte är genomförbar (artiklarna 18.5 och 20.2 c). En tillämpning av dessa bestämmelser resulterar i att uppföljningen i den verkställande staten ska upphöra. Mot denna bakgrund bör det, som föreslås i promemorian, införas bestämmelser om att den uppföljningsförklaring som har meddelats i vissa fall ska upphävas.

Uppföljningsförklaringen bör upphävas om det framkommer nya omständigheter som medför att beslutet om övervakningsåtgärder inte kan följas upp i Sverige. Det huvudsakliga tillämpningsområdet för en sådan bestämmelse torde vara, såsom promemorian pekar på, att det efter att uppföljningsförklaringen meddelats framkommer omständigheter som skulle utgöra skäl för att vägra att erkänna och följa upp beslutet om övervakningsåtgärder, dvs. att en vägransgrund hade kunnat tillämpas (se avsnitt 8.3). Det bör dock påpekas att den föreslagna undantagsregeln till vägransgrunderna kan tillämpas även i dessa fall. Ett särskilt skäl till att inte använda sig av en vägransgrund kan vara att uppföljningen redan har

påbörjats i Sverige. Upphävande på grund av nya omständigheter blir också aktuellt i de fall den andra staten ändrat beslutet om övervakningsåtgärder till att avse åtgärder som Sverige inte är skyldig att följa upp (se artikel 11.2 c). Det förutsätter dock att beslutet som helhet har ändrats. Om beslutet har ändrats endast delvis, får uppföljningen fortsätta avseende de oförändrade åtgärderna. Visserligen finns inte något uttryckligt stöd i rambeslutet för denna föreslagna grund för upphävande, men uppföljningen avser ett tvångsmedel och nya omständigheter som kommer fram bör åklagaren kunna ta hänsyn till. Innan uppföljningsförklaringen upphävs på den nu föreslagna grunden bör åklagaren samråda med den andra statens myndigheter. Ett sådant samråd kan regleras i förordning.

Regeringen anser vidare, såsom föreslås i promemorian, att uppföljningsförklaringen bör upphävas om beslutet om övervakningsåtgärder och intyget återkallas. Av artikel 11.2 b framgår att den utfärdande statens behöriga myndighet kan återkalla intyget efter att den informerats om att anpassning skett. Samma myndighet kan även i andra fall återkalla intyget, vilket framgår av artikel 19.6. Innebörden av återkallelsen är förstås att uppföljningen ska upphöra omedelbart och för att så ska ske bör förklaringen upphävas.

En annan situation då uppföljningsförklaringen bör upphävas är om den misstänkte, sedan uppföljningen påbörjats, inte kan påträffas i Sverige. Detta eftersom en uppföljning då i praktiken är omöjlig att genomföra. Att den verkställande staten i en sådan situation inte är skyldig att följa upp övervakningsåtgärderna framgår av artikel 20.2 c. Däremot bör ett upphävande med stöd av denna bestämmelse ske först när åklagaren antingen erhåller information som tydligt pekar på att den misstänkte lämnat Sverige, eller om åklagaren med hjälp av andra myndigheter trots upprepade försök inte lyckas lokalisera eller få kontakt med den misstänkte.

Det bör också, såsom föreslås i promemorian, införas en grund för upphävande för den situationen att den behöriga myndigheten i den andra staten, efter att den vid upprepade tillfällen upplysts om att den misstänkte överträtt en övervakningsåtgärd, varken, inom en angiven tidsfrist, fattar något beslut enligt artikel 18.1 eller vidtar någon annan åtgärd med anledning av rapporteringen. En sådan passivitet från den andra statens myndigheter måste kunna resultera i att uppföljningen avslutas, vilket också framgår av artikel 11.2 e i rambeslutet. I artikel 23 föreskrivs ett visst förfarande som måste iakttas innan uppföljningen kan avslutas i dessa situationer. I huvudsak innebär bestämmelsen att flera uppmaningar till den andra statens myndigheter krävs innan förklaringen kan upphävas.

Som föreslås ovan ska åklagaren innan tiden för uppföljningen löper ut begära besked från den andra statens myndigheter om huruvida uppföljningen ska fortsätta. I lagrådsremissen föreslås att den andra statens underlåtenhet att besvara en sådan begäran ska kunna leda till ett upphävande av uppföljningsförklaringen. *Lagrådet* anser att någon sådan grund för upphävande inte synes vara nödvändig, eftersom uppföljningsförklaringen, som enligt regeringens förslag ska innehålla uppgift om den tid som uppföljningen ska pågå, automatiskt upphör att gälla när den angivna tiden löpt ut. Regeringen instämmer i Lagrådets synpunkt och

Prop. 2014/15:116 anser därmed att den tidigare föreslagna grunden för upphävande bör utgå. Med hänsyn till bestämmelsen i artikel 23.3, som föreskriver vissa krav på förfarandet innan uppföljningen kan avslutas, är det viktigt att åklagaren i god tid före den tidpunkt som anges i uppföljningsförklaringen begär besked från myndigheten i den andra staten om huruvida uppföljningen ska fortsätta, se vidare avsnitt 8.8.

Regeringen instämmer vidare i promemorians förslag att uppföljningsförklaringen ska upphävas om beslutet om övervakningsåtgärder inte kan följas upp till följd av att det inletts ett straffrättsligt förfarande mot den misstänkte. Hinder mot fortsatt uppföljning torde endast föreligga när det i anledning av det straffrättsliga förfarandet vidtagits tvångsåtgärder mot den misstänkte, varför det bör uppställas som en förutsättning för att upphävande ska kunna ske.

Denna grund för upphävande bör omfatta den situationen att tvångsåtgärder vidtas i anledning av att den behöriga myndigheten i den andra staten, utan att återkalla beslutet och intyget, utfärdar en europeisk arresteringsorder eller en nordisk arresteringsorder för den gärning som beslutet om övervakningsåtgärder grundas på. Om ett sådant överlämnande begärs, kommer den misstänkte i de allra flesta fall att anhållas och häktas, varför det inte längre är praktiskt möjligt att följa upp beslutet om övervakningsåtgärder. Även om ett frihetsberövande inte sker men det vidtas åtgärder enligt 25 kap. rättegångsbalken, torde det framstå som mindre lämpligt att fortsätta uppföljningen.

Nu aktuell grund för upphävande bör även omfatta den situationen att uppföljningen inte kan fortsätta på grund av att det vidtagits tvångsåtgärder mot den misstänkte i andra straffrättsliga förfaranden som pågår antingen i Sverige eller i en annan stat än den utfärdande staten.

Att den stat som följer upp ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder kan vidta åtgärder med anledning av annan brottslighet än det beslutet om övervakningsåtgärder avser framgår av artikel 18.5 i rambeslutet. Om svenska myndigheter inleder ett straffrättsligt förfarande mot den misstänkte bör åklagaren underrätta myndigheten i den andra medlemsstaten om det. Leder det svenska förfarandet till att den berörda personen frihetsberövas, bör uppföljningsförklaringen upphävas eftersom det inte längre är möjligt att följa upp beslutet om övervakningsåtgärder. Skulle åtgärder enligt 25 kap. rättegångsbalken vidtas, torde det också vara olämpligt att låta uppföljningsförklaringen fortsätta att gälla. Detsamma bör gälla om den misstänkte är föremål för ett straffrättsligt förfarande i en annan stat än den som fattat beslut om övervakningsåtgärder. Om det gentemot den misstänkte har utfärdats en europeisk eller nordisk arresteringsorder eller om han eller hon har efterlysts internationellt enligt reglerna om utlämning, kan det leda till att personen i fråga frihetsberövas eller blir föremål för åtgärder enligt 25 kap. rättegångsbalken. Frihetsberövas den misstänkte, finns det på samma sätt som om en svensk förundersökning inletts inga förutsättningar att följa upp beslutet om övervakningsåtgärder. Detsamma torde gälla om det i en sådan situation beslutas om reseförbud eller anmälningsskyldighet.

Vidare anser regeringen att det bör vara möjligt att upphäva en uppföljningsförklaring om den misstänkte under pågående uppföljning påbörjar verkställigheten av en påföljd. Om straffverkställigheten är

sådan att den hindrar fortsatt uppföljning bör bedömas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

Mot denna bakgrund bör det införas en särskild grund för upphävande för de situationer där beslutet om övervakningsåtgärder inte längre kan följas upp i Sverige till följd av att det i ett straffrättsligt förfarande har vidtagits tvångsåtgärder mot den som beslutet om övervakningsåtgärder avser eller till följd av att han eller hon har påbörjat verkställigheten av en påföljd.

Som påtalas av *Lagrådet* torde motsvarande hinder mot fortsatt uppföljning även kunna uppstå vid andra typer av frihetsberövanden än straffrättsliga, t.ex. vid tvångsomhändertaganden enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Regeringen anser därför att den nyss föreslagna upphävandegrunden även bör omfatta de situationer då det på grund av tvångsåtgärder som vidtagits mot den misstänkte i andra förfaranden än straffrättsliga, föreligger hinder mot fortsatt uppföljning.

Om åklagarens skyldighet att underrätta myndigheten i den utfärdande staten om att det har inletts andra förfaranden mot den berörda personen kan meddelas föreskrifter i förordning. Om myndigheten i den stat som beslutat om övervakningsåtgärderna då ger in en egen begäran om överlämnande enligt en europeisk eller nordisk arresteringsorder, vilket inte torde kunna uteslutas, får dessa konkurrerande framställningar prövas enligt lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (5 kap. 4 och 5 §§).

Förfarandet vid upphävande

Förfarandet för att upphäva en uppföljningsförklaring bör vara enkelt och smidigt. I promemorian föreslås att åklagaren ska vara behörig att upphäva förklaringen i samtliga fall. Regeringen instämmer i promemorians förslag. Visserligen skulle det kunna ifrågasättas om åklagaren ska kunna upphäva en förklaring som rätten fastställt eller meddelat. Skälet till detta är att åklagaren inte bör kunna upphäva rättsens beslut på de grunder som rätten prövat. Denna situation kan dock endast uppkomma när det framkommer omständigheter som medför att beslutet om övervakningsåtgärder inte får följas upp i Sverige. Grunden för att upphäva i dessa fall är att det framkommit nya omständigheter som inte varit föremål för rättsens prövning. Om det blir aktuellt att upphäva en uppföljningsförklaring med stöd av denna bestämmelse, kommer det vidare att krävas samråd med den andra statens behöriga myndighet, vilket åklagaren ansvarar för. Sammantaget anser därför regeringen att åklagaren bör ha ensam behörighet att besluta om att upphäva en uppföljningsförklaring.

En uppföljningsförklaring som upphävs på grund av att det framkommit att beslutet om övervakningsåtgärder inte får erkännas i Sverige förutsätter att det har gjorts en ny bedömning beträffande de allmänna förutsättningarna för erkännande eller hindren mot erkännande. Den mot vilken uppföljningsförklaringen gäller bör därför, på samma grunder som när det gäller möjligheten att överklaga själva uppföljningsförklaringen, i den situationen kunna överklaga beslutet om upphävande. I övrigt bör åklagarens upphävandebeslut inte kunna överklagas. Ett beslut om upphävande bör delges den misstänkte.

8.11 Överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Regeringens förslag: Den strafftröskel om minst ett års fängelse som gäller för överlämnande från Sverige till en annan medlemsstat enligt en europeisk arresteringsorder ska inte gälla om överlämnandet avser en gärning som legat till grund för ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som erkänts i Sverige. Detta undantag i fråga om tillämplig strafftröskel ska dock endast gälla under förutsättning att den misstänkte befann sig i den andra staten när beslutet om övervakningsåtgärder meddelades och att uppföljningen av beslutet fortfarande pågår här i Sverige när arresteringsordern utfärdas.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian innehåller inget förslag om vissa särskilt angivna förutsättningar för att undantaget beträffande strafftröskel ska gälla.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det. *Åklagarmyndigheten* avstyrker dock förslaget med hänvisning till att det inte är rimligt att Sverige bistår ett annat land med ett överlämnande för sådan mindre allvarlig brottslighet som skulle kunna komma i fråga. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anför att den föreslagna ordningen är rimlig om utgångspunkten är en situation där den misstänkte initialt befunnit sig i den utfärdande staten. Fakultetsnämnden påtalar dock att varken rambeslutet eller förslagen i promemorian hindrar att ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder meddelas när den misstänkte befinner sig i en annan stat än den utfärdande, vilket i ett sådant fall med den föreslagna ordningen skulle innebära att strafftröskeln för överlämning slopas utan att det egentligen finns några skäl för det. Mot denna bakgrund anser fakultetsnämnden att Sverige inte bör tillämpa rambeslutets undantag från den strafftröskel som gäller för överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder.

Skälen för regeringens förslag: Rambeslutet vilar på grundtanken att myndigheten i den utfärdande staten, om den misstänkte exempelvis överträder beslutet om övervakningsåtgärder eller inte frivilligt återvänder till den utfärdande staten för rättegång, kan vidta andra tvångsåtgärder för att säkerställa lagföringen, t.ex. genom att en europeisk arresteringsorder utfärdas. Mot bakgrund av att rambeslutet även är tänkt att tillämpas för mindre allvarlig brottslighet ska den strafftröskel som normalt gäller för överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder, dvs. gärningen ska kunna leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i ett år eller mer, inte tillämpas. Varje medlemsstat kan dock i en förklaring ange att den ändå avser att tillämpa strafftröskeln om ett år (artikel 21.3).

Åklagarmyndigheten och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att Sverige bör upprätthålla denna strafftröskel. *Lagrådet* anser att det finns skäl för fortsatta överväganden i fråga om lämpligheten av att inte tillämpa den normalt gällande strafftröskeln i de nu aktuella fallen. Som påpekats är en av grundtankarna med rambeslutet att beslut om övervakningsåtgärder ska kunna meddelas avseende mindre

allvarliga brott. En förutsättning för att en myndighet i en medlemsstat ska överväga att fatta ett beslut om övervakningsåtgärder i dessa fall kommer sannolikt att vara att det finns en möjlighet att få personen i fråga återförd till den utfärdande staten om han eller hon t.ex. inte frivilligt inställer sig till förhör eller huvudförhandling. Om Sverige väljer att tillämpa strafftröskeln, är risken stor att beslut om övervakningsåtgärder avseende lindrigare brott inte kommer att översändas till Sverige för erkännande och uppföljning och således att personer med anknytning till Sverige får sitta frihetsberövade i en annan medlemsstat i stället för att vara föremål för övervakningsåtgärder i Sverige. Denna aspekt väger enligt regeringens mening tyngre än att upprätthålla den strafftröskel som normalt gäller vid överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder.

Ett avsteg från strafftröskeln ligger också i linje med regeringens förslag att svenska beslut om övervakningsåtgärder ska kunna meddelas även för brott för vilka inte är föreskivet fängelse i ett år (se avsnitt 7.1).

Sammantaget delar regeringen därför bedömningen i promemorian att den strafftröskel som gäller för överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder inte ska gälla om begäran om överlämnande avser en gärning som legat till grund för ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som följs upp här. En bestämmelse om detta bör, som föreslås i promemorian, föras in i lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. För att tydliggöra att undantagsbestämmelsen är kopplad till att uppföljning pågår här i Sverige och således inte kan göras gällande efter att uppföljningen upphört föreslås dock en något annorlunda formulering av bestämmelsen i fråga. Mot bakgrund av de synpunkter som Lagrådet och Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet framför gällande förslaget i denna del anser regeringen vidare att det finns skäl att ytterligare begränsa de situationer då avsteg från straffskalan ska kunna ske. Regeringen anser visserligen att risken för ett sådant kringgående av reglerna om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder som Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet och även Lagrådet tar upp är begränsad. För att utesluta att ett beslut om övervakningsåtgärder meddelas i den misstänktes utvaro i syfte att kunna begära honom eller henne överlämnad enligt en arresteringsorder oberoende av vilket straff som är föreskrivet för det aktuella brottet, anser dock regeringen att den föreslagna undantagsbestämmelsen endast ska kunna tillämpas om den misstänkte befann sig i den utfärdande staten när beslutet om övervakningsåtgärder meddelades.

Lagrådet anmärker att det i den föreslagna bestämmelsen inte uppställs något krav på att den misstänkte ska ha överträtt beslutet om övervakningsåtgärder eller på annat sätt undandragit sig lagföring för att överlämnande ska kunna ske. Enligt den ordning som regeringen nu föreslår kommer den misstänkte ha befunnit sig i den utfärdande staten vid tidpunkten för beslutet om övervakningsåtgärder. Det får förutsättas att den andra medlemsstaten i en sådan situation inte har något intresse av att utfärda en europeisk arresteringsorder så länge den misstänkte följer beslutade åtgärder och inställer sig till eventuella förhör och förhandlingar. Vidare anser regeringen att införandet av ett kriterium som är kopplat till den misstänktes misskötsamhet riskerar att ge upphov

Prop. 2014/15:116 till flera tillämpningsproblem. Att svenska åklagare och domstolar i samband med prövningen av frågan om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder, med de tidsfrister som gäller i det förfarandet, skulle behöva utreda sambandet mellan utfärdandet av arresteringsordern och en eventuell misskötsamhet är inte rimligt. Detta särskilt mot bakgrund av vad regeringen angett ovan beträffande risken för att en europeisk arresteringsorder utfärdas så länge den misstänkte följer beslutade åtgärder. Sammantaget anser regeringen således att något sådant kriterium inte bör införas.

9 Underrättelser

Regeringens bedömning: Sverige bör underrätta rådets generalsekretariat enligt artikel 6.1 i rambeslutet om att Åklagarmyndigheten är behörig myndighet enligt rambeslutet såväl när Sverige är utfärdande som verkställande stat och att även Ekobrottsmyndigheten och allmänna domstolar är behöriga myndigheter när Sverige är utfärdande stat. Underrättelsen avseende de allmänna domstolarnas behörighet bör endast avse en behörighet att fatta beslut om övervakningsåtgärder.

Promemorians bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Promemorians bedömning är att endast Åklagarmyndigheten bör utses som behörig myndighet.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna delar bedömningen i promemorian eller lämnar den utan invändning.

Skälen för regeringens bedömning: Av artikel 6.1 i rambeslutet följer att varje medlemsstat ska ange vilka rättsliga myndigheter som enligt nationell lagstiftning är behöriga att vidta åtgärder enligt rambeslutet när medlemsstaten är utfärdande respektive verkställande stat.

I avsnitt 6.4 föreslår regeringen, i likhet med förslaget i promemorian, att åklagare ska vara behöriga att fatta beslut och vidta åtgärder såväl när ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder sänds över till en annan medlemsstat som när ett utländskt sådant beslut sänds över hit. I de fall Sverige är utfärdande stat ska även allmänna domstolar vara behöriga, dock endast vad avser att fatta beslut om övervakningsåtgärder och vissa andra beslut som är kopplade till det beslutet.

Enligt artikel 6.1 ska Sverige underrätta rådets generalsekretariat om vilka rättsliga myndigheter som ska vara behöriga att vidta åtgärder enligt rambeslutet. En stat kan även utse en central myndighet att bistå i samarbetet (artikel 7). Regeringen delar bedömningen i promemorian att någon sådan myndighet inte ska utses.

I promemorian föreslås att Sverige ska underrätta rådets generalsekretariat om att Åklagarmyndigheten är behörig myndighet enligt rambeslutet. Regeringen anser emellertid att underrättelsen angående behörig myndighet när Sverige är utfärdande stat ska omfatta samtliga myndigheter som är behöriga att meddela beslut om övervakningsåtgärder (artikel 6.1 och 4 a). Eftersom allmänna domstolar och åklagare

vid såväl Åklagarmyndigheten som Ekobrottsmyndigheten föreslås ha sådan behörighet bör även allmänna domstolar och Ekobrottsmyndigheten anges som behöriga myndigheter när Sverige är utfärdande stat. För allmänna domstolar innebär behörigheten endast att meddela beslut, medan den för åklagare även innebär att vidta övriga åtgärder enligt föreslagna regler i avsnitt 7.

När det däremot gäller behörig myndighet i de fall Sverige är verkställande stat bör underrättelsen endast omfatta Åklagarmyndigheten. Regeringen anser det vara en fördel att den andra statens behöriga myndigheter endast har en myndighet att vända sig till i Sverige.

10 Ekonomiska konsekvenser

Genom de nya bestämmelserna om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder åläggs Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten och de allmänna domstolarna nya uppgifter. Det är inte möjligt att nu förutse hur många nya ärenden som kommer att behöva handläggas årligen vid myndigheterna. Det kan dock konstateras att ett genomförande av rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder kommer att medföra en viss ökad ärendemängd, eftersom det är fråga om en ny samarbetsform mellan EU-medlemsstaternas myndigheter. Det är den verkställande staten som ska stå för kostnader som uppstår vid tillämpning av rambeslutet, förutom sådana kostnader som uteslutande uppkommer på den utfärdande statens territorium (artikel 25). *Åklagarmyndigheten* anför att antalet inkommande ärenden kan komma att bli betydande och att de arbetsinsatser som kommer att krävas för att hantera ärenden som uppstår i anledning av den nya lagen innebär kostnadsökningar som svårigen kan finansieras inom befintliga anslag. Även *Ekobrottsmyndigheten* menar att det, beroende på hur många fall det kommer att bli fråga om per år, kan uppstå behov av ökade resurser till åklagarväsendet.

Regeringen delar inte Åklagarmyndighetens farhågor att antalet inkommande ärenden kommer att bli betydande. Detta trots att ett beslut om övervakningsåtgärder även kan avse mindre allvarliga brott. Regeringen bedömer det som osannolikt att det skulle finnas ett uppdämt behov från andra medlemsstater att låta misstänkta personer få återvända till Sverige för uppföljning av ett beslut om övervakningsåtgärder. Samarbetet är något helt nytt för medlemsstaterna och i vart fall initialt kommer det troligen endast att röra sig om ett fåtal sådana ärenden.

Vidare bedömer regeringen att det kan antas att antalet meddelade svenska beslut om övervakningsåtgärder kommer att bli begränsat. Förutsättningarna för att meddela ett sådant beslut är något annorlunda än de som gäller för beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken, bland annat krävs det för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder att det inte är olämpligt med hänsyn till utredningen och lagföringen av brottet i fråga. Reseförbud och anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken används

Prop. 2014/15:116 förhållandevis sparsamt. Det är inte sannolikt att beslut om övervakningsåtgärder kommer användas i större utsträckning.

Regeringen vill också i detta sammanhang lyfta fram att syftet med rambeslutet bland annat är att förbättra förutsättningarna för att välja icke frihetsberövande åtgärder i straffrättsliga förfaranden. Genom att det i högre utsträckning än tidigare blir möjligt att vidta en icke frihetsberövande straffprocessuell åtgärd i stället för att tillfälligt frihetsberöva den misstänkte bör genomförandet av rambeslutet kunna leda till vissa besparingar i form av färre frihetsberövanden i Sverige.

Sammantaget kan de eventuella merkostnader som kan komma att uppstå till följd av genomförandet av rambeslutet inte förväntas vara större än att de kan hanteras inom befintliga budgetramar för de myndigheter som berörs. Med hänsyn till att det är svårt att förutse antalet ärenden som kommer att behöva handläggas av svenska myndigheter och behov av eventuella utbildningsinsatser kan dock frågan, som påpekas av *Domstolsverket*, komma att behöva utvärderas en tid efter lagens ikraftträdande.

11 Ikraftträdande m.m.

Regeringens förslag: De föreslagna bestämmelserna ska träda i kraft den 1 augusti 2015. Den nya lagen om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ska gälla gentemot de medlemsstater som genomfört rambeslutet om uppföljning av övervakningsåtgärder.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås inga övergångsregler.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna godtar förslaget eller invänder inte mot det. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* understryker vikten av att genomföra rambeslutet före den 1 december 2014, eftersom kommissionen från och med det datumet har befogenhet att väcka talan mot Sverige på grund av försenat genomförande.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att genomföra rambeslutet i nationell rätt senast den 1 december 2012 (artikel 27 i rambeslutet). Det är därför angeläget att de föreslagna bestämmelserna träder i kraft så snart som möjligt. Regeringen bedömer att bestämmelserna kan träda i kraft den 1 augusti 2015.

Den nya lagen om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen bör enbart tillämpas gentemot den stat som genomfört rambeslutet. Det föreslås en övergångsbestämmelse med den innebörden.

12.1 Förslaget till lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

Lagen är ny. Den genomför rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande (rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder). De allmänna övervägandena om behovet av en ny lag finns i avsnitt 6.1.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll och tillämplighet

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande.

I paragrafen anges att lagen genomför rambeslutet om uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder i svensk rätt. Lagens bestämmelser ska således tolkas med beaktande av rambeslutets skäl och artiklar. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

2 § Om Europeiska unionen genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rådets rambeslut 2009/829/RIF i förhållande till en medlemsstat eller om en medlemsstat har upphört att tillämpa rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet, gäller inte denna lag i förhållande till den staten.

Paragrafen reglerar situationer när lagen i vissa fall inte ska tillämpas gentemot en viss medlemsstat. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Lagstiftningen omfattar som utgångspunkt ett samarbete mellan samtliga EU-medlemsstater som har genomfört rambeslutet. I förhållande till en medlemsstat som inte har genomfört rambeslutet när lagen trätt i kraft finns en övergångsbestämmelse. I denna paragraf tydliggörs dock att lagen inte gäller gentemot en medlemsstat om EU genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rambeslutet i förhållande till den staten, eller om en medlemsstat har upphört att tillämpa rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet.

Situationen kan uppstå t.ex. när en medlemsstat upphör att tillämpa rambeslutet på grund av att nationell domstol underkänt genomförandet eller till följd av ett utslag från EU-domstolen. Vidare kan skyddsklausuler i anslutningsfördragen innehålla bestämmelser om tillfälligt upphävande av tillämpningen av rättsakter om straffrättsligt samarbete i förhållande till en ny medlemsstat (t.ex. artikel 39 i Kroatiens anslutningsfördrag).

3 § Med ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder avses i denna lag ett beslut om att en person som är misstänkt för brott

1. förbjuds att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort i en annan medlemsstat, eller

2. föreläggs att på vissa tider anmäla sig hos myndighet i en annan medlemsstat.

Ett förbud enligt första stycket 1 får förenas med ett föreläggande enligt första stycket 2.

Paragrafen innehåller en definition av vad som avses med ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder, dvs. vilka beslut som kan bli föremål för erkännande och uppföljning i en annan medlemsstat. Innehållet i paragrafen är baserat på artikel 4 a i rambeslutet. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Av *första stycket första punkten* framgår att ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder kan avse ett förbud för den misstänkte att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort i en annan medlemsstat. Som vistelseort kan bestämmas den ort där den misstänkte har sin bostad, men även en ort där han eller hon har sitt arbete eller där personen i fråga huvudsakligen vistas. Ett beslut om övervakningsåtgärder kan enligt *andra punkten*, som utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag, även avse en skyldighet för den misstänkte att på vissa tider anmäla sig hos myndighet i en annan medlemsstat. Det är för den beslutande svenska myndigheten inte möjligt att precisera hos vilken utländsk myndighet anmälan ska göras. Det får i stället avgöras av den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten i samband med erkännandet av det svenska beslutet. Med myndighet i en annan medlemsstat avses därför den myndighet som behörig myndighet i den andra medlemsstaten anvisar. Däremot ska det av det svenska beslutet, liksom vid beslut om anmälningsskyldighet enligt 25 kap. rättegångsbalken, framgå närmare hur den misstänkte ska efterleva skyldigheten att anmäla sig till myndigheten i den andra staten, t.ex. hur ofta han eller hon ska anmäla sig och att det ska vara fråga om personlig inställelse. Av 2 kap. 1 § framgår under vilka förutsättningar ett beslut om övervakningsåtgärder får meddelas.

Av *andra stycket* framgår att ett förbud att lämna anvisad vistelseort får förenas med ett föreläggande om att anmäla sig hos myndighet.

Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder

4 § Med ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder avses i denna lag ett verkställbart beslut, meddelat av en behörig myndighet i en annan medlemsstat i samband med ett straffrättsligt förfarande, som innebär att en person som är misstänkt för brott ska omfattas av en eller flera övervakningsåtgärder.

Paragrafen innehåller en definition av vad som avses med ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder, dvs. vilka beslut som kan bli föremål för erkännande och uppföljning i Sverige. Bestämmelsen i paragrafen har sin grund i artikel 4 a i rambeslutet. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak definitionen i artikel 4. Hur den andra staten definierar beslutet saknar betydelse så länge kriterierna i

paragrafen är uppfyllda och beslutet således omfattas av rambeslutet. I bestämmelsen föreskrivs att beslutet ska vara verkställbart. Därmed avses att avgörandet antingen ska ha fått laga kraft eller att det går i omedelbar verkställighet trots att det kan överklagas. Vidare ska beslutet vara meddelat av behörig myndighet, vilket i de flesta fall kommer att vara en rättslig myndighet, dvs. åklagare, undersökningsdomare eller domstol. Uppgifter om vilka myndigheter som är behöriga att vidta åtgärder enligt rambeslutet kommer att finnas tillgängliga för alla medlemsstater, eftersom medlemsstaterna enligt artikel 6.1 i rambeslutet ska lämna sådan information till rådets generalsekretariat. Beslutet, vilket ska vara riktat mot en person som är misstänkt för brott, ska ha beslutats under ett pågående straffrättsligt förfarande. I det förfarandet inkluderas förundersökningen och rättegångsstadiet fram till dess att dom eller slutligt beslut fått laga kraft. Slutligen krävs att beslutet innebär att den misstänkte ska vara föremål för en eller flera övervakningsåtgärder. Av 3 kap. 3 § framgår vilka övervakningsåtgärder beslutet ska avse för att kunna erkännas i Sverige.

Föreskrifter om verkställigheten av denna lag

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

I paragrafen lämnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela vissa föreskrifter angående verkställigheten av denna lag. Det kan exempelvis röra sig om bestämmelser avseende vissa formkrav, samråd och underrättelser. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

2 kap. Ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat

Förutsättningar för att meddela ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder

1 § Om någon är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa och det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han eller hon avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff men det i övrigt inte finns anledning att anhålla eller häkta den misstänkte, får han eller hon, om det är tillräckligt, i stället meddelas ett beslut om övervakningsåtgärder enligt 1 kap. 3 §.

Ett beslut om övervakningsåtgärder får även meddelas om det finns skäl att anhålla eller häkta någon enligt 24 kap. 1 § första stycket 2 eller 3 rättegångsbalken men det kan antas att syftet med ett sådant frihetsberövande kan tillgodoses genom ett beslut om övervakningsåtgärder.

Ett beslut om övervakningsåtgärder får meddelas endast om

1. den misstänkte är stadigvarande bosatt i eller har annan stark anknytning till en annan medlemsstat,

2. den misstänkte samtycker till att beslutet följs upp i den andra medlemsstaten,

3. skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse, och

Paragrafen behandlar förutsättningarna för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat. I 1 kap. 3 § anges vad som avses med ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

I *första stycket* anges vissa allmänna förutsättningar för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder. Dessa sammanfaller med förutsättningarna för att meddela beslut om reseförbud och anmälningskyldighet enligt 25 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken. För att ett beslut om övervakningsåtgärder ska kunna meddelas krävs följaktligen att personen i fråga är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa, att det föreligger flyktfara och att åtgärden anses tillräcklig.

Att åtgärden ska vara tillräcklig innebär framför allt att den ska neutralisera flyktfaran. Avgörande är inte hur stor risken är för att den misstänkte avviker, utan om beslutet är en tillräcklig åtgärd för att neutralisera risken. Vid bedömningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder är tillräckligt bör även möjligheterna att meddela särskilda villkor enligt 2 § beaktas. Om den verkställande staten saknar förutsättningar att följa upp ett villkor som bedöms nödvändigt för att beslutet ska anses tillräckligt, t.ex. att ta emot ett pass som den misstänkte är skyldig att lämna ifrån sig, kan det dock utgöra skäl för att inte meddela ett beslut om övervakningsåtgärder. Vid osäkerhet bör åklagaren samråda med den behöriga myndigheten i den andra staten. Vid bedömningen får vidare övervägas den misstänktes möjligheter att återvända till Sverige för att medverka i förundersökningen eller delta i rättegången. Andra möjligheter för den misstänkte att närvara, t.ex. genom rättslig hjälp med video- eller telefonkonferens, får också tas i beaktande. Vidare bör bedömningen innefatta möjligheterna att, vid eventuell misskötsamhet, få den misstänkte återförd till Sverige genom en europeisk eller nordisk arresteringsorder. Om bedömningen görs att den misstänkte inte kommer att kunna överlämnas, talar det emot att ett beslut om övervakningsåtgärder meddelas.

Goda förutsättningar att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder kan finnas om orten där uppföljningen är tänkt att äga rum ligger nära den ort i Sverige där brottet utreds och eventuell huvudförhandling kommer att hållas. Ligger aktuell vistelseort långt ifrån Sverige, kan det i vissa fall vara svårare att upprätthålla nödvändig kontakt med den misstänkte och med behöriga myndigheter i den andra medlemsstaten. Vidare kan resorna till och från Sverige för att inställa sig till förhör eller förhandling innebära stora kostnader för den misstänkte. Detta kan tala emot ett beslut om övervakningsåtgärder.

Bestämmelsen i *andra stycket* ger utrymme för att meddela beslut om övervakningsåtgärder även vid kollusions- och recidivfara. För att så ska kunna ske krävs dock att personen i fråga är på sannolika skäl misstänkt för brott för vilket är föreskrivet fängelse i ett år eller mer. I dessa fall måste således de i 24 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken uppställda förutsättningarna för häktning vara uppfyllda. Avgörande för om ett beslut om övervakningsåtgärder ska kunna meddelas i dessa fall är om syftet med ett frihetsberövande kan tillgodoses genom beslutet. Det kan förutsättas att kollusions- och recidivfaran endast i sällsynta fall kan

neutraliseras genom ett beslut om övervakningsåtgärder. Bestämmelsen har därför i praktiken ett begränsat användningsområde.

I *tredje stycket* anges vissa ytterligare förutsättningar som gäller för att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder. Enligt *första punkten* ska den misstänkte vara stadigvarande bosatt i eller ha annan stark anknytning till en annan medlemsstat. Bedömningen i fråga om bosättningsförhållanden bör i första hand göras utifrån den misstänktes egna uppgifter. Vid behov kan dock eventuella oklarheter redas ut genom samråd med myndigheten i den andra staten. Vid bedömningen av om bosättningen i den andra staten ska anses vara stadigvarande kan utgångspunkten vid tillämpningen av 3 kap. 2 § 1, dvs. att en person som är folkbokförd i Sverige ska anses vara stadigvarande bosatt här, tjäna som vägledning. Annan stark anknytning kan t.ex. föreligga om den misstänkte ska bosätta sig i den andra staten av familjeskäl eller för att arbeta eller studera i landet. För att kravet på stark anknytning ska anses vara uppfyllt bör den misstänkte tillbringa eller komma att tillbringa tid i den andra staten på ett sätt som enligt svenska bestämmelser skulle kunna ligga till grund för folkbokföring. I samband med prövningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas i dessa fall bör de villkor som respektive stat ställer upp för att ta emot ett beslut i dessa fall beaktas. Dessa villkor kommer genom rådets generalsekretariat att göras tillgängliga för alla medlemsstater. De svenska myndigheterna kommer således att ha information om vilka förutsättningar som gäller i detta avseende. Vid tveksamheter får åklagaren samråda med myndigheten i den andra staten.

Enligt *andra punkten* ska den misstänkte samtycka till att beslutet om övervakningsåtgärder följs upp i den andra staten. Den misstänktes inställning i fråga om brottsmisstanke, liksom skälen för beslutet i övrigt, saknar däremot betydelse för tillämpningen av bestämmelsen. Formerna för inhämtande och dokumentation av den misstänktes eventuella samtycke kommer att framgå av förordning.

Av *tredje punkten* följer att det alltid måste göras en proportionalitetsbedömning i samband med prövningen av om ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas eller inte. Bestämmelsen motsvarar 25 kap. 1 § fjärde stycket rättegångsbalken. Ett beslut om övervakningsåtgärder får således meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse. Liksom vid beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet bör en generell försiktighet iakttas när det gäller att använda tvångsmedel för mindre allvarlig brottslighet.

Fjärde punkten innehåller ett lämplighetsrekvisit som tar sikte på den situationen att ett beslut om övervakningsåtgärder skulle vara olämpligt med hänsyn till utredningen och lagföringen av brottet. Vid bedömningen ska samtliga relevanta omständigheter i det enskilda fallet beaktas. Varje uppgift om att brottsutredningen riskerar att kompliceras till följd av att den misstänkte lämnar Sverige medför inte ett sådant beslut ska anses olämpligt. I detta sammanhang kan särskilt pekas på möjligheterna att med tillämpning av bestämmelser om internationell rättslig hjälp hålla video- eller telefonförhör med den misstänkte medan denne befinner sig i den andra staten. Om ett beslut om övervakningsåtgärder skulle innebära betydande förseningar i brotts-

Prop. 2014/15:116 utredningen, kan det vara olämpligt att meddela ett sådant beslut, t.ex. när det återstår många åtgärder i brottsutredningen vilka kräver den misstänktes närvaro i Sverige. Ytterligare exempel på situationer när det är olämpligt att meddela ett beslut om övervakningsåtgärder är när åklagaren bedömer att åtal kan väckas och huvudförhandling hållas innan det blir aktuellt att faktiskt påbörja uppföljningen av det svenska beslutet i den andra staten. Enligt artikel 12 i rambeslutet har den behöriga myndigheten i den andra staten 20 arbetsdagar på sig att meddela sitt beslut i fråga om erkännande. Om beslutet om erkännande överklagas, förlängs fristen med ytterligare 20 arbetsdagar.

Särskilda villkor i samband med ett beslut om övervakningsåtgärder

2 § Ett beslut om övervakningsåtgärder får förenas med villkor att den misstänkte ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats på vissa tider. Det får också ställas upp andra särskilda villkor som behövs för övervakningen av den misstänkte.

Paragrafen reglerar möjligheten att förena ett beslut om övervakningsåtgärder med särskilda villkor. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Bestämmelserna, som utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag, överensstämmer med vad som gäller vid beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 2 § rättegångsbalken. Särskilda villkor enligt bestämmelsen kan meddelas när det bedöms nödvändigt för att försäkra sig om, och för att kontrollera, att den misstänkte rättar sig efter beslutet om övervakningsåtgärder. Av 1 kap. 3 § andra stycket framgår att ett beslut om att den misstänkte inte får lämna anvisad vistelseort alltid kan förenas med anmälningsskyldighet.

Ett villkor som kan föreskrivas är att den misstänkte på vissa tider ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats. Även andra villkor som behövs för den misstänktes övervakande får ställas upp. Sådana andra villkor kan exempelvis vara att den misstänkte ska överlämna pass eller annan legitimationshandling till anvisad myndighet i den andra staten eller en skyldighet att meddela ändrad bosättning. Möjligheten att meddela särskilda villkor ger dock inte stöd för att ålägga den misstänkte att lämna urinprov eller att underkasta sig annat kroppsligt ingrepp som enligt 2 kap. 6 och 20 §§ regeringsformen kräver lagstöd (se JO 2009/10 s. 39). Vidare måste uppställda villkor vara sådana som myndigheterna i den andra staten kan övervaka och kontrollera.

Vid meddelande av särskilda villkor enligt paragrafen bör beaktas att villkoren bör vara sådana som den andra medlemsstaten är skyldig att följa upp enligt rambeslutet. Eftersom det är behörig myndighet i den andra staten som har att ta slutlig ställning till om villkoret är förenligt med rambeslutet, är det för de svenska myndigheterna främst fråga om att göra en preliminär bedömning i detta avseende. Vidare kan i detta sammanhang påpekas att ett villkor, som i och för sig omfattas av rambeslutet, kan komma att anpassas av den andra staten med stöd av artikel 13 i rambeslutet.

3 § Åklagare eller allmän domstol prövar om ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas.

Vid en prövning enligt första stycket och i fråga om förfarandet efter det att ett beslut om övervakningsåtgärder har meddelats tillämpas det som föreskrivs i rättegångsbalken om reseförbud, om inte något annat följer av denna lag.

Paragrafen innehåller en behörighetsbestämmelse och en generell hänvisning till rättegångsbalkens förfaranderegler. Övervägandena finns i avsnitt 6.4 och 7.3.1.

I *första stycket* föreskrivs att beslut om övervakningsåtgärder meddelas av åklagare eller allmän domstol.

Av *andra stycket* följer att samma regler som gäller vid prövningen av ett reseförbud eller en anmälningsskyldighet och i fråga om förfarandet efter att ett sådant beslut meddelats ska gälla för beslut om övervakningsåtgärder, om inte annat följer av förevarande lag.

Hänvisningen till rättegångsbalkens bestämmelser avser generellt tillämpliga bestämmelser, såsom regler om rättens sammansättning (1 kap.), offentlighet och ordning m.m. vid domstol (5 kap.) och omröstning (29 kap.).

Hänvisningen innebär också att ett flertal bestämmelser i 25 kap. är tillämpliga, bland annat bestämmelserna om när en fråga om meddelande av beslut får tas upp av rätten och när en förhandling då ska hållas (25 kap. 3 §), innehållet i beslutet och att beslutet ska delges den misstänkte (25 kap. 4 §) samt möjligheten för den misstänkte att få åklagarens beslut prövat av rätten (25 kap. 5 §). Liksom vid beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet bör en upplysning om att den misstänkte kan påkalla rättens prövning av ett beslut om övervakningsåtgärder som har meddelats av åklagaren tas in i beslutet. Möjligheten att begära rättens prövning är inte inskränkt till viss tid. En sådan begäran bör framställas skriftligen, men ingenting hindrar att den i stället framställs muntligen. Vidare ska bestämmelsen om förfarandet när en fråga om reseförbud väcks i högre rätt tillämpas (25 kap. 8 §).

Vissa bestämmelser i 30 kap. rättegångsbalken blir också tillämpliga på beslut om övervakningsåtgärder, bland annat 30 kap. 11 § om att ett beslut av rätten som inte är slutligt, i den mån det behövs, ska uppta de skäl på vilka beslutet grundas och 30 kap. 12 § första stycket 3 om att rättens beslut går i omedelbar verkställighet. Även åklagarens beslut om övervakningsåtgärder är verkställbart så snart det har meddelats. Trots att beslutet är verkställbart, kan en överträdelse av beslutet inte leda till anhållande eller häktning förrän det har delgetts den misstänkte och en skyldighet för honom eller henne att följa övervakningsåtgärderna har inträtt (se kommentarerna till 6 och 10 §§).

Genom hänvisningen i paragrafen kommer de bestämmelser i rättegångsbalken som gäller för överklagande av tingsrättens och hovrättens tvångsmedelsbeslut i 49, 52 och 54 kap. att bli tillämpliga även på ett beslut om övervakningsåtgärder. Ett beslut varigenom fråga om beslut om övervakningsåtgärder har prövats får således överklagas särskilt. Rätten att överklaga ett beslut om övervakningsåtgärder är heller inte inskränkt till viss tid. Även beträffande andra beslut som är kopplade till beslutet om övervakningsåtgärder är rättegångsbalkens bestämmelser

Prop. 2014/15:116 om överklagande tillämpliga. Det kan t.ex. röra sig om beslut om tillfälliga undantag från och ändring och upphävande av beslutet om övervakningsåtgärder.

Slutligen innebär hänvisningen att samtliga bestämmelser i rättegångsbalken som gäller när någon är ålagd ett reseförbud eller en anmälningsskyldighet är tillämpliga även i de fall då den tilltalade är föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder. Det innebär bland annat att huvudförhandling i tingsrätten ska påbörjas snarast och senast inom en månad från den dag då åtalet väcktes, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av vissa närmare angivna omständigheter (45 kap. 14 § fjärde stycket).

Tid för väckande av åtal

4 § När ett beslut om övervakningsåtgärder har meddelats enligt 3 § ska åtal väckas inom en månad efter det att den misstänktes skyldighet enligt 6 § första stycket inträtt, om åtal inte redan har väckts.

Rätten får medge förlängning av tiden, om framställning om det görs före tidens utgång. Den förlängda tiden får inte vara längre än vad som är nödvändigt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tid för väckande av åtal efter det att ett beslut om övervakningsåtgärder meddelats. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

Av *första stycket* framgår att åtal ska väckas inom en månad från den tidpunkt då den misstänktes skyldighet att följa de åtgärder som beslutats inträtt, vilket är när den misstänkte delgetts underrättelse om att behörig myndighet i den andra staten beslutat att erkänna det svenska beslutet om övervakningsåtgärder (se 6 § första stycket). Eventuella beslut om ändring av beslutet om övervakningsåtgärder, som meddelats med stöd av 8 §, påverkar inte tidsfristen för väckande av åtal. Är den misstänkte i avvaktan på underrättelse om slutligt beslut från den andra staten föremål för en tvångsåtgärd enligt 24 eller 25 kap. rättegångsbalken, ska dock de regler om tid för väckande av åtal som anges där tillämpas.

Enligt *andra stycket* kan tidsfristen för åtals väckande förlängas. Denna förlängning bör inte vara längre än vad rätten finner nödvändigt. Regleringen i 25 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken om förlängning av tiden för väckande av åtal bör vara vägledande för tillämpningen av nu aktuell bestämmelse.

Översändande av beslutet

5 § Åklagaren ska sända över ett beslut om övervakningsåtgärder till en behörig myndighet i den medlemsstat där beslutet ska erkännas och följas upp.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om översändandet av ett beslut om övervakningsåtgärder till en annan medlemsstat. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.2.

Av bestämmelsen framgår att det är åklagare som är behöriga att översända ett beslut om övervakningsåtgärder till en annan medlemsstat för erkännande och uppföljning. Beslutet ska översändas till behörig myndighet i den stat där beslutet ska erkännas och följas upp. Behörig mottagande myndighet är antingen den myndighet som den andra staten

utsett till behörig myndighet att vidta åtgärder enligt rambeslutet (artikel 6) eller en utsedd central myndighet som tar emot beslut och intyg för vidarebefordran till den myndighet som ska pröva frågan om erkännande (artikel 7). Av de underrättelser som medlemsstaterna är skyldiga att lämna till rådets generalsekretariat kommer det att framgå vilken eller vilka myndigheter som är behöriga. I åklagarens skyldighet att sända över beslutet till behörig myndighet i den andra staten ligger också att fylla i och översätta det intyg som finns i bilaga 1 till rambeslutet och som ska bifogas beslutet.

Skyldighet att följa ett beslut om övervakningsåtgärder

6 § Den misstänktes skyldighet att följa ett beslut om övervakningsåtgärder och särskilda villkor som meddelats enligt 2 § inträder först när han eller hon har delgetts underrättelse om att behörig myndighet i den andra staten beslutat att erkänna beslutet om övervakningsåtgärder.

Åklagaren ska ansvara för att underrättelsen delges den misstänkte.

I paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, anges när den misstänktes skyldighet att följa beslutet om övervakningsåtgärder och särskilda villkor som beslutet förenats med inträder. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Eftersom ett beslut om övervakningsåtgärder inte ska följas upp i Sverige framgår av *första stycket* att den misstänktes skyldighet att följa beslutade övervakningsåtgärder och villkor inträder först när han eller hon delgetts den underrättelse om att beslutet erkänts, som den andra staten enligt artikel 20.2 e i rambeslutet är skyldig att utan dröjsmål översända till den svenska åklagaren.

Enligt *andra stycket* är det åklagaren som ansvarar för att den misstänkte delges den underrättelse som åklagaren fått från den andra staten. Har domstol meddelat eller fastställt beslutet om övervakningsåtgärder, ska åklagaren även, utan dröjsmål, underrätta domstolen om när den misstänkte delgavs underrättelsen. Detsamma gäller om åtal har väckts. Den misstänkte bör få information om när skyldigheten att följa beslutade åtgärder inträder genom att det anges i beslutet om övervakningsåtgärder.

Tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder

7 § Rätten får besluta om tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder eller från de särskilda villkor som har meddelats med stöd av 2 §.

Även åklagaren får besluta om tillfälliga undantag, om inte beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts. Rätten får dock överlåta till åklagaren att besluta om tillfälliga undantag även i sådana fall.

Paragrafen reglerar möjligheten att besluta om tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder eller från särskilda villkor som ställts upp i samband med ett sådant beslut. Övervägandena finns i avsnitt 7.5. I avsnitt 7.5 behandlas och bemöts också *Lagrådets* synpunkter avseende paragrafen.

Huvudregeln är att rätten beslutar om tillfälliga undantag, vilket framgår av *första stycket*. Enligt *andra stycket* får även åklagaren besluta om undantag om inte beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts. I bestämmelsen anges också att rätten får överlåta till åklagaren att besluta om tillfälliga undantag även i de fall endast rätten är behörig att meddela sådana beslut. Regleringen överensstämmer i stort med den som gäller för reseförbud och anmälningsskyldighet (25 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken). Under uppföljningen av ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder kommer det att vara åklagaren som har all direktkontakt med myndigheterna i den andra medlemsstaten. För att underlätta hanteringen av ärendena i fråga bör därför rätten, antingen i samband med att den meddelar beslut om övervakningsåtgärder eller senare, överväga möjligheten att delegera beslutanderätten till åklagaren.

Ett beslut om ett tillfälligt undantag kan exempelvis bestå i att den misstänkte, inför en resa till Sverige för att närvara vid förhör under förundersökningen eller vid huvudförhandlingen i målet, tillfälligt återfår sitt pass som han eller hon enligt ett villkor i beslutet om övervakningsåtgärder har överlämnat till en myndighet i den andra medlemsstaten. Ett tillfälligt undantag kan också tänkas bestå i att den misstänkte under en kortare tidsperiod tillåts lämna vistelseorten, t.ex. för att utföra sitt arbete, för att resa till Sverige av skäl som angetts ovan eller på grund av ett annat för honom eller henne angeläget intresse.

Av hänvisningen i 3 § andra stycket till rättegångsbalkens bestämmelser följer att ett beslut om tillfälligt undantag får överklagas särskilt på samma sätt som gäller för sådana beslut i samband med reseförbud och anmälningsskyldighet.

Ändring av ett beslut om övervakningsåtgärder

8 § Ett beslut om övervakningsåtgärder eller de särskilda villkor som har meddelats med stöd av 2 § får ändras av rätten. Även åklagaren får besluta om ändring, om inte beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

För den misstänktes skyldighet att följa ett beslut enligt första stycket tillämpas 6 §.

Paragrafen reglerar möjligheten att ändra ett beslut om övervakningsåtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

I *första stycket* anges att rätten får ändra ett beslut om övervakningsåtgärder. Även åklagaren får besluta om ändring, om inte beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts. Bestämmelsen är tillämplig för samtliga ändringar av beslutet, oavsett om de för den enskilde innebär en skärpning eller en lättnad i förhållande till de tidigare beslutade skyldigheterna. Även de särskilda villkor som ställts upp med stöd av 2 § kan ändras enligt bestämmelsen. Det bör dock noteras att åklagaren endast torde kunna besluta om skärpning av ett beslut om övervakningsåtgärder som meddelats eller fastställts av rätten i de fall nya omständigheter framkommit efter rättens beslut. Av allmänna processrättsliga principer torde vidare följa att rätten före åtal inte utan en framställning från

åklagaren kan ändra ett av åklagaren meddelat beslut till den misstänktes nackdel.

Exempel på en situation då det kan bli aktuellt att besluta om ändring av ett tidigare meddelat beslut är när ett villkor att på vissa tider anmäla sig hos anvisad myndighet, som har meddelats i förening med ett förbud att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort, inte längre behövs till följd av den misstänktes skötsamhet. Vidare kan bestämmelsen tillämpas om ett villkor att på vissa tider anmäla sig hos anvisad myndighet behöver skärpas och den misstänkte i stället för att anmäla sig t.ex. en gång per vecka bör göra det två gånger per vecka. Ett beslut om ändring kan också innebära att den beslutade övervakningsåtgärden kompletteras med ett nytt villkor enligt 2 §.

Med hänsyn till de ingripande rättsverkningarna av en överträdelse ska med stöd av 25 kap. 4 § rättegångsbalken ändringsbesluten dokumenteras och delges på samma sätt som det ursprungliga beslutet. En ändring som innebär en skärpning av tidigare beslutade åtgärder, t.ex. att ett förbud att lämna anvisad vistelseort kombineras med en anmälningsskyldighet, är närmast att betrakta som ett nytt tvångsmedelsbeslut. Det innebär bland annat att den misstänkte med stöd av 25 kap. 5 § rättegångsbalken får begära rättens prövning av beslut som meddelats av åklagare och att beslut som meddelats av rätten får överklagas enligt bestämmelserna i 49 kap. rättegångsbalken. Att rättegångsbalkens bestämmelser blir tillämpliga i dessa avseenden framgår av hänvisningen i 3 § andra stycket.

Av *andra stycket* följer att den misstänktes skyldighet att följa ändringsbeslutet inträder när den misstänkte delgetts underrättelse om att behörig myndighet i den andra staten beslutat att erkänna, eller på annat sätt acceptera, det svenska ändringsbeslutet (6 § första stycket). Av hänvisningen till 6 § följer vidare att åklagaren ansvarar för att underrättelsen delges den misstänkte (6 § andra stycket).

Upphävande av ett beslut om övervakningsåtgärder

9 § Ett beslut om övervakningsåtgärder ska omedelbart upphävas om

1. åtal inte har väckts i rätt tid eller förlängning av tiden inte har begärts,
2. beslutet inte erkänns eller följs upp av den andra staten, eller
3. beslutet av något annat skäl inte längre bör gälla.

Ett beslut om övervakningsåtgärder upphävs av rätten. Även åklagaren får upphäva beslutet, om inte beslutet har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upphävande av ett beslut om övervakningsåtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

I *första stycket* anges i vilka situationer ett beslut om övervakningsåtgärder ska upphävas. I *första punkten* anges den situationen att åtal inte har väckts i tid eller förlängning av tiden inte har begärts. Bestämmelsen motsvarar 25 kap. 7 § första stycket 1 rättegångsbalken. I *andra punkten* föreskrivs att beslutet om övervakningsåtgärder ska upphävas om det inte erkänns eller följs upp av den andra staten. Bestämmelsen avser såväl den situationen att den andra staten vid sin initiala prövning i fråga om erkännande beslutar att inte erkänna beslutet som när det under pågående uppföljning uppkommer någon omständighet som medför hinder mot

Prop. 2014/15:116 fortsatt uppföljning. Situationen kan uppstå av olika orsaker, t.ex. att den behöriga myndigheten i den andra staten åberopar en vägransgrund (artikel 15 i rambeslutet) eller att den misstänkte inte kan påträffas på den andra statens territorium (artikel 20.2 c). Andra exempel är om den längsta tiden för uppföljning i den verkställande staten har löpt ut och myndigheten i den staten inte godtar en förlängning av tiden eller om en ändring av beslutet om övervakningsåtgärder inte accepteras (artikel 11.2). *Tredje punkten* motsvarar bestämmelsen i 25 kap. 7 § första stycket 2 rättegångsbalken och avser exempelvis fall där de bakomliggande skälen för tvångsmedelsbeslutet, med beaktande av proportionalitetsprincipen, har förändrats, eller när förundersökningen läggs ned. Vidare kan bestämmelsen tillämpas om prövningen i den andra staten om att erkänna beslutet drar ut på tiden och åtal har väckts i Sverige. I dessa lägen kan den situationen uppstå att ett beslut om övervakningsåtgärder inte längre fyller någon funktion. Ytterligare exempel på situationer då bestämmelsen kan bli tillämplig är när den verkställande staten beslutat om en anpassning som medför att det inte längre finns förutsättningar för beslutet om övervakningsåtgärder, t.ex. därför att de anpassade åtgärderna inte anses tillräckliga i förhållande till flyktfaran. Även annan information från den andra medlemsstaten kan föranleda överväganden av om det fortfarande finns skäl för beslutet om övervakningsåtgärder. Sådan information kan t.ex. vara att det föreligger hinder mot att vid eventuell framtida misstänksamhet överlämna den misstänkte enligt en europeisk arresteringsorder från den staten eller att den tid som övervakningsåtgärderna kan följas upp är begränsad.

Beslutet om övervakningsåtgärder upphör automatiskt att gälla om den misstänkte på grund av överträdelse av beslutet eller av annan anledning anhålls eller häktas. I sådana situationer behöver således inte något särskilt beslut om upphävande meddelas. Om beslutet om övervakningsåtgärder har upphävts, antingen automatiskt eller genom ett särskilt beslut, ska åklagaren omedelbart återkalla beslutet om övervakningsåtgärder hos den andra staten.

I *andra stycket* anges att rätten får upphäva ett beslut om övervakningsåtgärder. Även åklagaren får upphäva beslutet, om det inte har beslutats av rätten och åtal har väckts. Av hänvisningen i 3 § andra stycket följer att det är rättegångsbalkens överklagandebestämmelser som ska tillämpas i fråga om överklagande av ett beslut om upphävande enligt förevarande paragraf.

Överträdelse av ett beslut om övervakningsåtgärder

10 § Om den misstänkte överträder ett beslut om övervakningsåtgärder eller inte följer ett särskilt villkor enligt 2 §, ska han eller hon omedelbart anhållas eller häktas, om det inte är uppenbart att det saknas skäl för detta.

Paragrafen behandlar konsekvenserna av att den misstänkte överträder beslutet om övervakningsåtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Av bestämmelsen framgår att den som bryter mot ett beslut om övervakningsåtgärder eller villkor som har meddelats enligt 2 § omedelbart ska anhållas eller häktas. Undantag från denna huvudregel ska dock göras om det är uppenbart att det inte finns skäl för en så

ingripande åtgärd som ett frihetsberövande. Paragrafen motsvarar 25 kap. 9 § rättegångsbalken. För att en tillämpning av paragrafen ska bli aktuell krävs dels att beslutet om övervakningsåtgärder har delgetts den misstänkte, dels att den misstänktes skyldighet att följa övervakningsåtgärderna har inträtt (se 6 §).

Även om det kan sägas råda en presumtion för anhållande eller häktning, ska det göras en bedömning i varje enskilt fall av om det krävs ett frihetsberövande. Om den misstänkte endast överträtt ett villkor för beslutet om övervakningsåtgärder och överträdelsen inte framstår som särskilt allvarlig, kan anhållande och häktning vara uppenbart onödigt, t.ex. om den misstänkte anmält sig ett antal timmar försent hos anvisad myndighet i den andra staten. Upprepade försummelser av det slaget kan dock motivera att frågan om frihetsberövande prövas. Vid prövningen av om den misstänkte gjort sig skyldig till en överträdelse som kan föranleda frihetsberövande måste också beaktas om beslutet är otydligt i något hänseende.

Ett beslut att frihetsberöva den misstänkte medför att det inte längre finns anledning att följa upp beslutet om övervakningsåtgärder. Åklagaren ska därför omedelbart informera den andra medlemsstaten om beslutet och återkalla beslutet om övervakningsåtgärder. Om det finns skäl för häktning och den misstänkte befinner sig i en annan medlemsstat, kan det många gånger finnas grund för att utfärda en europeisk eller nordisk arresteringsorder.

Beslut i samband med dom

11 § Om den som har meddelats ett beslut om övervakningsåtgärder döms för brottet, ska rätten pröva om beslutet ska gälla till dess domen fått laga kraft.

Paragrafen reglerar beslut om övervakningsåtgärder i samband med dom. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

I paragrafen anges att det åligger rätten att i samband med en fällande dom pröva om beslutet om övervakningsåtgärder ska gälla till dess domen får laga kraft. En bestämmelse med motsvarande innebörd finns i 25 kap. 7 § tredje stycket rättegångsbalken. Prövningen ska ske enligt de grunder som anges i 1 §. Den kommer i viss mån att kräva andra avvägningar än vid beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet eftersom ett beslut om att beslutet om övervakningsåtgärder ska bestå innebär att den misstänkte, som i normalfallet har rest till Sverige för att närvara vid huvudförhandlingen, återigen kommer att lämna landet. En sådan prövning som föreskrivs i paragrafen är nödvändig eftersom ett beslut om övervakningsåtgärder annars inte gäller längre än till dess rätten meddelar dom i målet. På motsvarande sätt som gäller för beslut om häktning, reseförbud eller anmälningsskyldighet kan ett beslut om övervakningsåtgärder aldrig gälla efter att domen fått laga kraft.

3 kap. Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i Sverige

Skyldighet att erkänna och följa upp ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder

1 § Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som sänds över från en annan medlemsstat ska erkännas och följas upp i Sverige om förutsättningarna i 2 och 3 §§ är uppfyllda och inte annat följer av denna lag.

I paragrafen anges att ett beslut om övervakningsåtgärder som sänds över till Sverige och uppfyller de krav som uppställs i 2 och 3 §§ ska erkännas och följas upp i Sverige om inte annat följer av denna lag. Paragrafen har sin grund i artikel 12.1 i rambeslutet. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

En allmän förutsättning för att det utländska beslutet ska erkännas och följas upp här är att det rör sig om ett beslut som omfattas av definitionen i 1 kap. 4 §.

Av 4 § följer att beslutet inte ska erkännas och följas upp om en vägransgrund är tillämplig och det enligt 5 § saknas skäl att göra avsteg från vägransgrunden. Även brister i intyget kan föranleda att beslutet inte ska erkännas och följas upp (7 §).

Allmänna förutsättningar för erkännande och uppföljning

2 § För att ett beslut om övervakningsåtgärder ska få erkännas och följas upp enligt 1 § krävs att den misstänkte

1. är stadigvarande bosatt i Sverige, eller
2. har annan stark anknytning till Sverige och det i övrigt framstår som lämpligt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vissa allmänna förutsättningar som ska vara uppfyllda för att ett beslut om övervakningsåtgärder ska erkännas och följas upp här. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

I paragrafen anges att det, för att ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska kunna erkännas och följas upp i Sverige, krävs att den misstänkte har viss anknytning till Sverige.

I *första punkten* anges att den misstänkte ska vara stadigvarande bosatt här. Med stadigvarande bosatt avses att den misstänkte mera varaktigt har sin bosättning i Sverige. Utgångspunkten bör vara att en person som är folkbokförd i Sverige ska anses som stadigvarande bosatt här i landet. I *andra punkten* anges att beslutet om övervakningsåtgärder även får avse en misstänkt person som har annan stark anknytning till Sverige. Exempel på situationer då en person kan anses ha annan stark anknytning till Sverige är när han eller hon, utan att vara folkbokförd i Sverige, arbetar eller studerar här. Med annan stark anknytning avses även situationer när den misstänkte inte har sin stadigvarande bosättning i Sverige men avser att bosätta sig här, t.ex. för att förenas med en nära anhörig eller för att arbeta eller studera. För att kravet på stark anknytning ska vara uppfyllt krävs att den misstänkte tillbringar eller kommer att tillbringa tid i Sverige på ett sätt som kan ligga till grund för att bli folkbokförd här.

För tillämpning av andra punkten krävs att det framstår som lämpligt att beslutet om övervakningsåtgärder följs upp i Sverige. En

helhetsbedömning bör göras utifrån bland annat omfattningen av arbetet eller studierna i Sverige och varaktigheten av beslutet om övervakningsåtgärder. Vidare bör, i de fall den misstänkte avser att flytta till Sverige, tidpunkten för den planerade flytten beaktas. Eftersom ett beslut om övervakningsåtgärder ska följas upp så snart det har erkänts krävs i sistnämnda fall att den planerade flytten till Sverige förväntas ske relativt omgående.

3 § För att ett beslut om övervakningsåtgärder ska få erkännas och följas upp enligt 1 § krävs det även att beslutet gäller för en viss tid och innebär en skyldighet för den misstänkte

1. att anmäla byte av bosättning till en myndighet i Sverige,
2. att inte besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden i Sverige eller i den medlemsstat där beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats,
3. att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider,
4. att följa beslutade begränsningar av möjligheten att lämna svenskt territorium,
5. att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet, eller
6. att undvika kontakt med vissa särskilt angivna personer som har anknytning till det påstådda brottet.

Paragrafen innehåller en uttömmande uppräkningslista av de åtgärder som kan erkännas och följas upp i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

Åtgärderna i *punkterna 1–6* motsvarar de som anges i artikel 8.1 i rambeslutet och innebär en skyldighet för den misstänkte att anmäla vissa förhållanden till en behörig myndighet (punkten 1) eller att rätta sig efter vissa förhållningsregler (punkterna 2–6).

Vid prövningen av om det utländska beslutet ska erkännas i Sverige ska en prövning göras av om övervakningsåtgärderna i beslutet kan hänföras till någon av de skyldigheter som anges i bestämmelsen. Den andra statens myndigheter ska i intyget (punkten g. 3), som bifogas beslutet ange vilken åtgärd som ska följas upp i Sverige. Den närmare beskrivningen av åtgärden, vilken också ska framgå av intyget, kan leda till bedömningen att åtgärden anses falla utanför de åtgärder som Sverige åtagit sig att erkänna och följa upp. Vid tveksamhet bör åklagaren samråda med den andra statens myndigheter. Om åklagaren efter samråd anser att åtgärden får anses falla utanför den uppräkningslista som finns i bestämmelsen, ska det utländska beslutet om övervakningsåtgärder inte erkännas.

I förhållande till den uppräkningslista av åtgärder som finns i förevarande paragraf ska däremot inte göras någon prövning av om övervakningsåtgärderna har någon motsvarighet i svensk rätt eller av skälen bakom beslutet om övervakningsåtgärder. En annan sak är att en åtgärd kan bli föremål för anpassning enligt 12 §.

I paragrafen föreskrivs också att beslutet, för att kunna erkännas, ska gälla för en viss tid. Denna tid ska myndigheten i den utfärdande staten ange i intyget (punkten g. 1). Angående förlängning av tiden, se 16 §.

Hinder mot erkännande och uppföljning

4 § Ett beslut om övervakningsåtgärder får inte erkännas och följas upp i Sverige om

1. den gärning som beslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,
2. det för samma gärning som beslutet avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,
3. det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier, eller
4. den gärning som beslutet avser har ägt rum innan den misstänkte fyllt 15 år.

Paragrafen innehåller ett antal särskilda vägransgrunder, dvs. omständigheter som utgör skäl för att inte erkänna det utländska beslutet. Vägransgrunderna behandlas i avsnitt 8.3 och återfinns i artikel 15.1 i rambeslutet.

Vägransgrunderna är som huvudregel obligatoriska. I 5 § finns dock en bestämmelse som medger undantag från denna huvudregel. I avsnitt 8.3 beskrivs också vissa andra omständigheter som alltid ska leda till att erkännande och uppföljning ska vägras, t.ex. om erkännande och uppföljning skulle strida mot en bestämmelse i grundlag eller mot de grundläggande rättsprinciper som läggs fast i Europakonventionen och dess tilläggsprotokoll.

Av *första punkten* framgår att det finns ett krav på dubbel straffbarhet i vissa fall. Bestämmelsen motsvarar den vägransgrund som anges i artikel 15.1 d i rambeslutet. Kravet på dubbel straffbarhet gäller inte en gärning som upptas på den lista som anges i en bilaga till lagen och för vilken det enligt den utfärdande statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer. Kravet innebär inte att den gärning som avses i beslutet ska motsvara en brottsrubricering enligt svensk rätt. Det är tillräckligt att den aktuella gärningen är kriminaliserad i Sverige, vilket är innebörden av att gärningen ”motsvarar brott” enligt svensk lag.

Förbudet mot dubbelbestraffning (*ne bis in idem*) regleras i *andra punkten*. Bestämmelsen har sin grund i artikel 15.1 c i rambeslutet. Om det avseende samma gärning som det utländska beslutet avser finns en dom, svensk eller utländsk, ska uppföljning av beslutet inte ske i Sverige förutsatt att verkställigheten av eventuell utdömd påföljd påbörjats, avslutats eller inte längre kan verkställas i den stat som meddelat domen. Exempel på situationer då en påföljd inte längre kan verkställas är när det meddelats beslut om nåd eller amnesti. Med dom avses även godkänt straffreläggande eller godkänt föreläggande om ordningsbot (se 48 kap. 3 § rättegångsbalken), däremot inte en åtalsunderlåtelse. Även motsvarande beslut som meddelats enligt utländsk rättsordning kan falla in inom begreppet dom. Hinder mot erkännande föreligger endast om domen eller beslutet meddelats mot den person som beslutet om övervakningsåtgärder avser. EU-domstolens praxis angående artikel 54 i Schengenkonventionen utgör vägledning om vad som omfattas av principen om *ne bis in idem*.

I *tredje punkten* föreskrivs att beslutet om övervakningsåtgärder inte får erkännas och följas upp om det skulle strida mot bestämmelser om immunitet eller privilegier. Detta gäller t.ex. i förhållande till utländska diplomater (lagen [1976:661] om immunitet och privilegier i vissa fall).

Även svenska medborgare kan i varierande utsträckning omfattas av immunitet, t.ex. statschefen, riksdagens ledamöter och statsråden. Bestämmelsen motsvaras av artikel 15.1 f i rambeslutet.

Enligt *fjärde punkten* finns det hinder mot erkännande och uppföljning i Sverige om den misstänkte vid tiden för det brott som beslutet avser inte fyllt 15 år. Bestämmelsen motsvaras av artikel 15.1 g i rambeslutet.

5 § Om det med hänsyn till den misstänktes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, får ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder, trots hinder enligt 4 §, erkännas och följas upp i Sverige.

Av paragrafen följer att avsteg kan göras från de vägransgrunder som anges i 4 §. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Bestämmelsen har inte någon direkt motsvarighet i rambeslutet, men återspeglar att vägransgrunderna i artikel 15.1 i rambeslutet är utformade som fakultativa bestämmelser. Undantagsregeln ska ses utifrån att rambeslutets syfte i huvudsak är inriktat på att skapa en möjlighet för den enskilde att vara föremål för en icke frihetsberövande övervakningsåtgärd i sin hemstat, i stället för att vara frihetsberövad i en stat som han eller hon inte har någon anknytning till. Paragrafen gäller i relation till samtliga vägransgrunder och kan tillämpas när bland annat humanitära skäl talar för att uppföljning bör ske i Sverige, även om en vägransgrund formellt är tillämplig. Särskilt ska lyftas fram misstänkta personer under 15 år. Beträffande de fall då gärningen inte är straffbar i Sverige kan det bli aktuellt att tillämpa undantagsregeln när skillnaderna främst beror på straffbestämmelsernas tekniska konstruktion, t.ex. kriminaliseringen av osjälvständiga brottsformer. Om det i stället är fråga om ett brott som är helt främmande för den svenska rättsordningen, t.ex. underlåtelse att betala underhållsbidrag, är utrymmet betydligt mindre. Att det krävs särskilda skäl för att tillämpa undantagsbestämmelsen indikerar att ett erkännande trots förekomsten av en vägransgrund måste ske med försiktighet. Det bör exempelvis inte komma i fråga att tillämpa bestämmelsen om det vid åklagarens samråd med myndigheten i den andra staten framkommer att den misstänkte varken är eller faktiskt riskerar att bli frihetsberövad (eller föremål för andra tvångsåtgärder) i den staten.

Om ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder erkänns i Sverige med tillämpning av denna bestämmelse, kan det föreligga hinder mot att i ett senare skede bevilja överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder (se 2 kap. 3–5 §§ lagen [2003:1156] om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder). Den behöriga myndigheten i den andra staten ska upplysas om ett sådant hinder innan en eventuell uppföljningsförklaring meddelas (artikel 15.3 i rambeslutet). Om den myndigheten ändå väljer att inte återkalla beslutet om övervakningsåtgärder, kan beslutet erkännas.

Hur förfarandet inleds

6 § Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska sändas skriftligen till behörig åklagare. Beslutet ska åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilaga 1 till rådets rambeslut 2009/829/RIF.

Beslutet och intyget ska sändas över genom post, bud eller telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt.

Intyget ska vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Paragrafen innehåller bestämmelser om översändandet av ett beslut om övervakningsåtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

I *första stycket* föreskrivs att ett beslut om övervakningsåtgärder ska översändas skriftligen direkt till behörig åklagare och åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilaga 1 till rambeslutet. Bestämmelser om vilken åklagare som är behörig meddelas i förordning.

I *andra stycket* framgår vilka kommunikationssätt som kan godtas. Avgörande i fråga om godtagbara kommunikationssätt är att åklagaren ska kunna försäkra sig om att översända dokument är äkta (artikel 10.2 i rambeslutet). Även elektroniskt översändande kan således godtas, dock endast efter överenskommelse i det enskilda fallet.

I *tredje stycket*, som motsvaras av artikel 24 i rambeslutet, anges vilka språk intyget ska vara skrivet på eller översatt till. Samma språkkrav gäller inte för beslutet om övervakningsåtgärder. Det hindrar inte att åklagaren vid behov låter översätta beslutet.

7 § Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och uppföljning, ska åklagaren ge den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten möjlighet att inom en viss tid komma in med komplettering. Detsamma gäller om beslutet om övervakningsåtgärder saknas.

Om de brister som anges i första stycket kvarstår efter den tid som angetts, får beslut fattas om att inte erkänna och följa upp beslutet om övervakningsåtgärder.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur åklagaren ska agera när det finns brister i intyget och när intyget eller beslutet om övervakningsåtgärder saknas. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Av paragrafens *första stycke* framgår att åklagaren ska ge myndigheten i den andra staten möjlighet att komma in med komplettering, om intyget saknas eller om det har sådana brister att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och uppföljning. Komplettering kan t.ex. behövas om det råder oklarhet om vem beslutet riktar sig mot, om intyget saknar uppgift om att den misstänkte samtycker till att återvända till Sverige eller om intyget uppenbarligen inte motsvarar beslutet eller inte är undertecknat. Vidare bör komplettering begäras om intyget inte är översatt till något av de språk som anges i 6 §. Om själva beslutet saknas helt eller om det saknas sidor i det, bör myndigheten i den andra medlemsstaten ges tillfälle att komplettera med det som fattas. Vid en begäran om komplettering ska åklagaren ange inom vilken tid kompletteringen ska ha kommit in. Hänsyn bör tas bland annat till postgång samt den tid det kan ta för den behöriga myndigheten i den andra staten att få begärda kompletteringar översatta. Om eventuella oklarheter i intyget kan redas ut genom samråd mellan åklagaren och den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten, kan ett kompletteringsföreläggande, och den tidsfördröjning som det kan innebära, undvikas.

I *andra stycket* ges en möjlighet att vägra erkännande och uppföljning av den andra statens beslut. Vägransgrunden motsvaras i huvudsak av artikel 15.1 a i rambeslutet. Om bristerna enligt första stycket kvarstår, trots en begäran om komplettering, får åklagaren besluta att inte erkänna och följa upp ett utländskt beslut i Sverige. Ett avslagsbeslut bör meddelas först när bristerna är av sådant slag att intyget inte utan väsentlig olägenhet kan ligga till grund för den prövning som ska göras. Exempel på sådana brister är att uppgifterna om den misstänkte är så ofullständiga att det inte går att bedöma dennes anknytning till Sverige, eller om det inte klart framgår vad det är för övervakningsåtgärder som myndigheten i den andra staten beslutat om. Saknas uppgift om den misstänktes samtycke, får bristen också anses väsentlig. Mindre brister som återstår efter en begäran om komplettering bör däremot inte föranleda avslag.

Beslut i fråga om erkännande och uppföljning

8 § Åklagare prövar om ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska erkännas och följas upp i Sverige.

I paragrafen föreskrivs att åklagare prövar frågor om erkännande och uppföljning av ett beslut om övervakningsåtgärder i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.4 och 8.5.1.

Åklagaren ska pröva om förutsättningarna enligt 2 och 3 §§ är uppfyllda. Det ingår också i åklagarens prövning att kontrollera om någon vägransgrund enligt 4 § föreligger och om det finns skäl att tillämpa undantagsregeln i 5 §. Det kan också bli aktuellt att ta ställning till om bristerna i intyget är så pass väsentliga att erkännande ska vägras med stöd av 7 §. Åklagaren kan vid prövningen behöva samråda med den andra statens behöriga myndighet. Vidare kan åklagaren behöva samråda och utbyta information med andra svenska myndigheter samt inhämta upplysningar från exempelvis belastningsregistret.

9 § Om det utländska beslutet om övervakningsåtgärder kan erkännas och följas upp i Sverige, ska beslut meddelas om att uppföljning ska ske (uppföljningsförklaring).

Uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om

1. vilka övervakningsåtgärder enligt 3 § som ska följas upp och, i förekommande fall, om anpassning har skett med stöd av 12 §, och
2. den tid som uppföljningen ska pågå.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppföljningsförklaringen och vad den ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.1.

Av *första stycket* framgår att beslutet att erkänna och följa upp ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas genom en uppföljningsförklaring. Uppföljningsförklaringen ersätter inte det utländska beslutet, utan anger endast att det ska följas upp i Sverige och hur uppföljningen ska ske. Om åklagaren finner att det finns hinder mot erkännande, meddelas i stället ett avslagsbeslut. Såväl en uppföljningsförklaring som ett avslagsbeslut kan överklagas, se 14 §. Eftersom det är åklagaren som enligt 8 § är behörig att pröva frågan om erkännande och uppföljning meddelas en uppföljningsförklaring i

Prop. 2014/15:116 normalfallet av en åklagare. En sådan förklaring kan dock även meddelas av rätten i de fall rätten, efter ett överklagande, finner skäl att ändra ett avslagsbeslut som meddelats av åklagaren.

I *andra stycket* anges vilken information en uppföljningsförklaring ska innehålla utöver vad som gäller enligt 11 § första stycket. Enligt *första punkten* ska det framgå vilka övervakningsåtgärder som ska följas upp. Om övervakningsåtgärderna anpassats enligt 12 §, ska också detta framgå. Av uppföljningsförklaringen ska den mot vilken förklaringen gäller kunna utläsa vilka övervakningsåtgärder han eller hon kommer att vara föremål för i Sverige. Eftersom det utländska beslutet sannolikt inte kommer att innehålla uppgift om vilken svensk myndighet som ska ta emot eventuella anmälningar enligt punkterna 1 och 5 i 3 §, ska uppföljningsförklaringen innehålla en anvisning om hos vilken myndighet anmälan ska ske. Lämplig myndighet torde i de allra flesta fall vara Polismyndigheten. I *andra punkten* föreskrivs att förklaringen även ska innehålla uppgift om den tid som uppföljningen ska pågå. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten är skyldig att i det intyg som ska bifogas det utländska beslutet enligt 6 § ange tillämplig tidsperiod för beslutet om övervakningsåtgärder. Angående förlängning av tiden för uppföljning, se 16 §.

10 § Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska meddelas senast inom fyra veckor efter det att åklagaren enligt 6 § tagit emot det utländska beslutet. Om åklagaren har begärt in komplettering enligt 7 §, ska fristen på fyra veckor börja löpa efter det att kompletteringen kommit in till åklagaren.

Åklagaren får, om det finns särskilda skäl, meddela sitt beslut vid en senare tidpunkt än vad som anges i första stycket.

I paragrafen, som grundar sig på artikel 12 i rambeslutet, anges tidsfrist för åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.2.

Åklagaren ska enligt huvudregeln i *första stycket* meddela slutligt beslut i fråga om erkännande och uppföljning senast inom fyra veckor efter det att myndigheten tagit emot beslutet och intyget eller, i förekommande fall, begärda kompletteringar.

Enligt *andra stycket* får åklagaren, om det finns särskilda skäl, frångå den angivna tidsfristen. Exempel på sådana situationer kan vara att åklagaren bedömer att det finns omständigheter som talar för att en vägransgrund kan vara aktuell och behöver utreda detta vidare, eller att samrådet med den andra staten drar ut på tiden. Enligt artikel 12.3 i rambeslutet ska den utfärdande myndigheten i dessa fall underrättas om att tidsfristen inte kan hållas, skälen till förseningen och när ett beslut kan förväntas.

11 § Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska innehålla de skäl som har bestämt utgången och en upplysning om hur den misstänkte kan överklaga beslutet. Beslutet ska delges den misstänkte.

Åklagaren ska vid behov översätta beslutet och andra handlingar i ärendet till ett språk som den misstänkte förstår.

Paragrafen innehåller vissa förfarandebestämmelser för åklagarens handläggning. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.2.

Av *första stycket* framgår att åklagaren har en skyldighet att ange skälen för sitt beslut. Om en övervakningsåtgärd har anpassats, ingår i motiveringsskyldigheten att beskriva skälen till anpassningen. Vidare föreskrivs att beslutet ska innehålla information om hur den misstänkte kan överklaga beslutet. Slutligen föreskrivs att beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska delges den misstänkte. Vid delgivning gäller delgivningslagen (2010:1932) på sedvanligt sätt. Som följer av 14 § tredje stycket i förevarande kapitel börjar överklagandetiden löpa från delgivningstidpunkten.

I *andra stycket* föreskrivs att åklagaren ska översätta beslutet i fråga om erkännande och uppföljning samt andra handlingar i ärendet om det finns behov av det, dvs. när den misstänkte inte behärskar svenska. Bestämmelsen innebär inte en skyldighet för åklagaren att i en sådan situation översätta beslutet om övervakningsåtgärder, det intyg som fogats till beslutet eller andra dokument som upprättats av myndigheterna i den andra medlemsstaten. Enligt direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden är en medlemsstat skyldig att översätta alla handlingar som är väsentliga för att garantera att en misstänkt eller tilltalad kan utöva sin rätt till försvar och för att garantera att förfarandena går rätt till (artikel 3.1). Eftersom ett förfarande angående beslut om övervakningsåtgärder får anses ske inom ramen för ett straffrättsligt förfarande i den andra staten, får skyldigheten att översätta dessa handlingar åligga den andra statens behöriga myndigheter.

Anpassning av en övervakningsåtgärd

12 § En övervakningsåtgärd i ett utländskt beslut ska anpassas om åtgärden, helt eller delvis, är oförenlig med

1. sådana förbud, förelägganden eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, eller

2. förbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud eller lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang.

En helt oförenlig övervakningsåtgärd ska anpassas genom att den ersätts med en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1. I övriga fall ska övervakningsåtgärden anpassas till en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1 eller 2.

En åtgärd som har anpassats ska så långt det är möjligt motsvara övervakningsåtgärden i det utländska beslutet och får inte vara strängare än denna.

Paragrafen behandlar frågan om anpassning av en övervakningsåtgärd. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.3, där också *Lagrådets* synpunkter avseende paragrafen behandlas.

I *första stycket* föreskrivs att en övervakningsåtgärd som, helt eller delvis, är oförenlig med sådana förbud, förelägganden eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken eller med förbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud eller lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, ska anpassas. Frågor om anpassning prövas i samband med frågan om erkännande och uppföljning

Prop. 2014/15:116 och ska framgå av en eventuell uppföljningsförklaring, se 9 § andra stycket 1. I normalfallet är det således åklagaren som beslutar om anpassning. Fråga om anpassning kan dock efter överklagande även bli föremål för rättsens prövning.

Bedömningen av om en utländsk åtgärd är oförenlig med sådana förbud, förelägganden eller villkor som anges i första stycket ska inte innefatta en prövning av de förutsättningar som måste vara uppfyllda för att meddela sådana beslut enligt svensk lag. Avgörande är i stället den faktiska innebörden av den utländska åtgärden. Om ett utländskt tillträdesförbud avser en annan plats än idrottsarenor, bör det bli aktuellt med anpassning eftersom ett sådant förbud är helt oförenligt med svenska tillträdesförbud. Är ett utländskt kontaktförbud utformat på så sätt att den misstänkte ska hålla ett visst avstånd till den person som förbudet avser att skydda, får åtgärden anses vara delvis oförenlig med svenska regler och bör därför också bli föremål för anpassning. Frågan om huruvida en övervakningsåtgärd är oförenlig med sådana svenska föreskrifter som anges i bestämmelsen får emellertid avgöras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. Varje avvikelse från sådana beslut som kan meddelas enligt svensk rätt innebär inte att anpassning måste ske.

I *andra stycket* regleras hur anpassningen ska gå till. Av stycket följer att en övervakningsåtgärd som är helt oförenlig med de beslut som anges i första stycket punkterna 1 och 2 ska ersättas med en sådan åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, dvs. reseförbud eller anmälningsskyldighet. Exempel på när så bör ske är när den andra staten har meddelat ett förbud för den misstänkte att besöka annan plats än en idrottsarena. I övriga fall ska anpassning ske genom att den övervakningsåtgärd som den andra staten beslutat om anpassas till en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket punkterna 1 eller 2. Om exempelvis en skyldighet att stanna kvar på anvisad ort, vilket är en åtgärd som omfattas av 3 § punkten 3, innebär en begränsning som inte vore möjlig enligt 25 kap. rättegångsbalken, eller om ett förbud enligt 3 § punkten 6 innehåller moment som delvis faller utanför för vad som är möjligt att besluta om enligt lagen om kontaktförbud, kan åtgärden anpassas till en åtgärd som motsvarar ett reseförbud enligt 25 kap. rättegångsbalken respektive kontaktförbud enligt lagen om kontaktförbud. Samma sak gäller om övervakningsåtgärden utgörs av ett kontaktförbud som, i stället för att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats, avser förbud att uppehålla sig på ett visst avstånd från personen. Vid bedömningen av vilken typ av åtgärd förbudet ska ersättas med måste också bestämmelsen i tredje stycket beaktas.

Vid tillämpning av *andra stycket* är det inte fråga om att besluta om t.ex. ett reseförbud enligt 25 kap. rättegångsbalken eller ett kontaktförbud enligt lagen om kontaktförbud utan om en åtgärd som motsvarar ett sådant förbud. En prövning av förutsättningarna för att meddela sådana beslut enligt svensk rätt ska således inte göras.

Oavsett vad övervakningsåtgärden ersätts med vid en anpassning är det endast myndigheten i den utfärdande staten som är behörig att besluta om eventuella konsekvenser av den misstänktes överträdelser av de

skyldigheter som åtgärden innebär. Att en övervakningsåtgärd som beslutats av den andra staten anpassas till t.ex. en åtgärd som motsvarar ett förbud enligt lagen om kontaktförbud innebär således inte att överträdelse ska sanktioneras enligt den lagen (se vidare avsnitt 8.6).

Även när myndigheten i den utfärdande staten har ändrat beslutet om övervakningsåtgärder kan anpassning behöva ske, se 17 § första stycket. Uppföljningsförklaringen får då ändras och en prövning göras av om den ändrade åtgärden är sådan att den kan hänföras till någon av skyldigheterna i 3 §, varvid övervakningsåtgärden får anpassas när så krävs.

Om det uppstår behov av anpassning, bör åklagaren samråda med myndigheten i den andra medlemsstaten innan beslut meddelas. Sådant samråd kan resultera i att den andra statens behöriga myndighet antingen upphäver eller ändrar sitt beslut om övervakningsåtgärder.

Vidare föreskrivs i *tredje stycket* att åtgärden så långt det är möjligt ska motsvara övervakningsåtgärden i det utländska beslutet och inte får vara strängare än denna. Bestämmelsen motsvaras av artikel 13.1 sista meningen och artikel 13.2 i rambeslutet och innebär att anpassningen av den andra statens beslutade övervakningsåtgärder har vissa begränsningar. Det första kravet, att anpassningen så långt som möjligt ska motsvara den ursprungliga åtgärden, innebär att strävan alltid ska vara att åtgärderna ska likna varandra så långt det går. Det kan tänkas uppstå situationer när det inte är möjligt att ersätta den ursprungliga åtgärden med en liknande åtgärd, bland annat när den ursprungliga åtgärden över huvud taget inte har någon motsvarighet i svensk rätt. Ett visst utrymme att göra åtgärderna mer likvärdiga kan finnas i och med möjligheten att besluta om särskilda villkor motsvarande de som kan ställas upp enligt 25 kap. 2 § rättegångsbalken. Det andra kravet, dvs. att den anpassade åtgärden inte får vara strängare, är mer förbehållslöst. Den anpassade åtgärden får t.ex. inte leda till en ökad inskränkning i den misstänktes rörelsefrihet eller utökade förpliktelser i förhållande till den ursprungliga åtgärden. Vid varje tillfälle det blir aktuellt att anpassa en åtgärd måste en bedömning av denna fråga ske.

I de undantagsfall som det inte är möjligt att anpassa en åtgärd utan att den blir strängare än den ursprungliga åtgärden, kan någon uppföljning av det utländska beslutet inte ske. Något beslut om anpassning ska då inte meddelas. Åklagaren får i en sådan situation i stället underrätta behörig myndighet i den andra staten om att uppföljning inte kan ske i Sverige.

Uppföljning i Sverige

13 § En uppföljningsförklaring som beslutats enligt 9 § gäller omedelbart. Uppföljningen får påbörjas först när den misstänkte har delgetts förklaringen enligt 11 § första stycket och den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten har underrättats om förklaringen. Om anpassning har skett med stöd av 12 §, får uppföljningen påbörjas tidigast tio dagar efter en sådan underrättelse.

Åklagaren ansvarar för uppföljningen. Vid uppföljningen får åklagaren anlita biträde av Polismyndigheten.

Uppföljning får inte ske genom elektronisk övervakning.

I paragrafen behandlas ansvaret för uppföljningen. Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

Enligt *första stycket*, som utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag, gäller en uppföljningsförklaring omedelbart, dvs. även om den har överklagats. Mot bakgrund av att någon faktisk uppföljning inte kan påbörjas förrän den misstänkte delgetts förklaringen och med hänsyn till förevarande artikel 11.1 i rambeslutet föreskrivs i stycket att uppföljningen får påbörjas först när delgivning skett med den misstänkte och den andra statens behöriga myndighet har underrättats om uppföljningsförklaringen. Skyldigheten att delge den misstänkte en uppföljningsförklaring föreskrivs i 11 § första stycket. Att behörig myndighet i den utfärdande staten ska underrättas följer av artikel 20.2 e i rambeslutet. Eftersom myndigheten i den andra staten, enligt artikel 13.3, kan återkalla beslutet om övervakningsåtgärder inom tio dagar efter att den underrättats om ett beslut om anpassning, föreskrivs vidare i förevarande stycke att uppföljningen får påbörjas tidigast tio dagar efter det att myndigheten i den andra staten har underrättats om förklaringen. En eventuell anpassning ska framgå av uppföljningsförklaringen (se 9 § andra stycket 1).

I *andra stycket* föreskrivs att åklagare ska ansvara för uppföljningen av ett beslut om övervakningsåtgärder i Sverige. Omfattningen av uppföljningen bestäms av vilken typ av övervakningsåtgärd det är som ska följas upp. I de flesta fall består den av att åklagaren ska hålla sig underrättad om överträdelser av beslutade åtgärder. Om den misstänkte överträder dessa åtgärder, ska den andra statens behöriga myndighet underrättas om detta. Denna underrättelseskyldighet åligger åklagaren. Underrättelsen ska upprättas i enlighet med bilaga 2 till rambeslutet. Av stycket framgår vidare att åklagaren får anlita biträde av Polismyndigheten vid uppföljningen. De åtgärder som det är lämpligt att Polismyndigheten vidtar är vissa praktiska moment som behövs i uppföljningen, t.ex. att ta om hand pass som den misstänkte enligt uppföljningsförklaringen ska lämna ifrån sig eller att kontrollera att den misstänkte fullgör sin anmälningsskyldighet. När det gäller misstänkta överträdelser har Polismyndigheten en viktig funktion. Myndigheten ska till åklagaren vidarebefordra all information om överträdelser, t.ex. att den misstänkte inte har skött sin anmälningsskyldighet eller har påträffats på en plats där han eller hon inte får vistas. Polismyndighetens möjlighet att kontrollera eventuella överträdelser underlättas av att meddelade uppföljningsförklaringar ska registreras.

I *tredje stycket* anges att uppföljning inte får ske genom elektronisk övervakning. Om den andra staten angett att åtgärden bör följas upp genom sådan övervakning, ska åklagaren informera den statens behöriga myndighet om att så inte kan ske.

Överklagande

14 § Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning får överklagas till tingsrätten av den misstänkte.

Överklagandet ska göras skriftligen och ges in till åklagaren inom tre veckor från den dag då den misstänkte fick del av beslutet. Ett överklagande som inte har kommit in i rätt tid ska avvisas av åklagaren. Om överklagandet har kommit in till tingsrätten inom tiden för överklagande, ska den omständigheten att överklagandet har kommit in till åklagaren först därefter inte föranleda att det

avvisas. Om överklagandet inte avvisas, ska åklagaren sända det och övriga handlingar i ärendet till tingsrätten.

Behörig tingsrätt är den tingsrätt inom vars domkrets det överklagade beslutet har fattats.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning. Övervägandena finns i avsnitt 8.7. I avsnitt 8.7 behandlas också *Lagrådets* synpunkter avseende tredje stycket.

I *första stycket* föreskrivs att åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning får överklagas till tingsrätten av den misstänkte. Myndigheten i den andra medlemsstaten får däremot inte överklaga beslutet. Den myndigheten kan dock när som helst upphäva sitt beslut om övervakningsåtgärder och återkalla intyget. Vid en sådan återkallelse ska en meddelad uppföljningsförklaring omedelbart upphävas (18 § första stycket 2). Paragrafen avser överklagande av åklagarens beslut enligt 10 §. I 17 och 18 §§ finns bestämmelser om överklagande av vissa andra beslut som kan meddelas av åklagaren under uppföljningen av ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder.

I *andra stycket* föreskrivs att ett överklagande ska göras skriftligen och ges in till åklagaren inom tre veckor från den dag då den misstänkte fick del av beslutet. Av 11 § första stycket följer att beslutet i fråga om erkännande och uppföljning ska delges den misstänkte. Ett överklagande som har inkommit för sent ska avvisas av åklagaren, dock inte om överklagande inkommit i rätt tid till tingsrätten. I stycket föreskrivs vidare att ett överklagande som inte avvisas ska översändas till tingsrätten tillsammans med övriga handlingar i ärendet.

Tredje stycket innehåller en forumregel. Den tingsrätt inom vars domkrets det överklagade beslutet har fattats är behörig att pröva överklaganden.

15 § Rättens handläggning ska ske skyndsamt. Åklagare är motpart till den misstänkte sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till tingsrätten.

Om rätten överväger att upphäva den uppföljningsförklaring som beslutats enligt 9 §, ska åklagaren ges tillfälle att yttra sig.

Rättens slutliga beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska delges den misstänkte.

Vid rättens prövning gäller i övrigt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättens prövning. Övervägandena finns i avsnitt 8.7.

I *första stycket* föreskrivs att rättens handläggning ska ske med skyndsamhet. För åklagarens prövning gäller en tidsfrist om fyra veckor från det att beslutet om övervakningsåtgärder och intyget eller, i förekommande fall, nödvändiga kompletteringar mottagits (10 § första stycket). Någon särskild tidsfrist för rättens prövning finns inte angiven i lagtexten. Den sammanlagda handläggningstiden hos åklagare och domstol bör dock inte överstiga åtta veckor (artikel 12.2 i rambeslutet). Åklagaren har en skyldighet att underrätta den utfärdande myndigheten om att beslutet i fråga om erkännande och uppföljning överklagats (artikel 20.2 d). Vidare anges att åklagaren är motpart till den som beslutet om övervakningsåtgärder avser, sedan ärendet har överlämnats

Prop. 2014/15:116 till domstol. Regleringen motsvarar vad som gäller för åklagaruppgifter i övrigt, nämligen att det är åklagaren och inte åklagarmyndigheten som är motpart.

I *andra stycket* föreskrivs att åklagaren ska ges tillfälle att yttra sig innan rätten upphäver en uppföljningsförklaring. Med rätten att yttra sig ges åklagaren möjlighet att fullgöra den samrådsskyldighet som föreligger enligt rambeslutet inför beslut att inte erkänna beslutet om övervakningsåtgärder (artikel 15.2). Det innebär att rätten bör ange vad yttrandet ska avse, t.ex. beträffande en viss vägransgrund.

Tredje stycket, som utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag, innehåller en bestämmelse om att rättens slutliga beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska delges den misstänkte. I 11 § finns en motsvarande bestämmelse avseende åklagarens beslut.

I *fyjärde stycket* anges att det i övrigt är ärendelagen som gäller vid rättens prövning. Tillämpningen av ärendelagen innebär bland annat att rätten normalt är domför med en lagfaren domare (3 §), att förfarandet som huvudregel är skriftligt (13 §), att ärendet normalt inte får avgöras utan att den som är part har fått tillfälle att yttra sig över en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än parten (22 §), att de skäl som bestämt utgången normalt ska framgå av rättens beslut (28 §) samt att rättens beslut får överklagas (36 §). För prövning i hovrätten krävs prövningstillstånd (39 §).

Förlängning av tiden för uppföljning

16 § Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten begär det, ska tiden för uppföljning förlängas. Beslut i fråga om förlängning meddelas av åklagaren. Beslutet ska delges den misstänkte.

Om den tid som angetts i uppföljningsförklaringen eller i ett beslut enligt första stycket är på väg att löpa ut, ska åklagaren begära besked från den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten om huruvida uppföljningen ska fortsätta.

Paragrafen behandlar frågor angående förlängning av den tid uppföljningen ska pågå. Övervägandena finns i avsnitt 8.8.

I *första stycket* anges att om en förlängning av tiden för uppföljningen begärs av den andra statens myndigheter, ska åklagaren besluta om en sådan förlängning. Myndigheten i den andra medlemsstaten är skyldig att i det intyg som enligt 6 § första stycket ska bifogas beslutet om övervakningsåtgärder ange hur lång tid beslutet gäller (artikel 10.5 i rambeslutet). Det är också denna tid som ska anges i uppföljningsförklaringen (9 § andra stycket 2). Den andra statens behöriga myndigheter kan komma att fatta beslut om att förlänga denna tid. Beslut om att förlänga tiden för uppföljning ska meddelas av åklagaren. Förutsatt att det inte föreligger skäl att upphäva uppföljningsförklaringen ska ett beslut om förlängning meddelas i enlighet med den andra statens beslut. Någon ny uppföljningsförklaring behöver då inte meddelas utan beslutet kan antecknas på förklaringen eller dokumenteras på annat sätt. Beslutet om förlängning kan inte överklagas. Av bestämmelsen följer också att den misstänkte ska delges beslutet att förlänga tiden för uppföljning. Vidare måste

Polismyndigheten underrättas om förlängningen för att registrering i myndighetens register ska kunna ske (se kommentaren till 13 §).

Utgångspunkten är att den andra medlemsstatens behöriga myndighet enligt artikel 19.2 i rambeslutet ska begära en förlängning av tiden för uppföljning innan den löper ut. Enligt *andra stycket* ska dock åklagaren hos den andra statens myndighet begära besked om huruvida uppföljningen ska fortsätta efter det att den tid som angetts i uppföljningsförklaringen eller i beslut om förlängning enligt första stycket löper ut. En sådan begäran bör göras i god tid innan tiden för uppföljningen löper ut. Om tiden löper ut utan att myndigheten i den andra staten begärt förlängning, ska uppföljningen upphöra. Något särskilt beslut om upphävande av uppföljningsförklaringen behöver inte meddelas i en sådan situation.

Ändring av en uppföljningsförklaring

17 § Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten ändrar på beslutet om övervakningsåtgärder, ska uppföljningsförklaringen ändras i enlighet med den andra statens beslut, om förutsättningarna i 3 § är uppfyllda. Vid ändring av uppföljningsförklaringen ska 10–13 §§ tillämpas. Ett beslut om att ändra uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om den ändring som har gjorts och, i förekommande fall, huruvida anpassning har skett med stöd av 12 §.

Beslut i fråga om ändring av en uppföljningsförklaring meddelas av åklagaren.

Åklagarens beslut i fråga om ändring av uppföljningsförklaringen får överklagas av den misstänkte. Vid överklagandet ska 14 och 15 §§ tillämpas.

Paragrafen behandlar förfarandet i Sverige när myndigheten i den andra medlemsstaten beslutar om en ändring av ett beslut om övervakningsåtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 8.9.

I *första stycket* föreskrivs att uppföljningsförklaringen ska ändras när den andra medlemsstaten ändrat sitt beslut om övervakningsåtgärder, förutsatt att åtgärden fortfarande är sådan att den kan erkännas och följas upp i Sverige enligt 3 §. En prövning av vägransgrunderna enligt 4 § får dock inte ske. Däremot kan den nya beslutade övervakningsåtgärden bli föremål för anpassning enligt 12 §. I bestämmelsen anges vidare att beslutet om ändring av uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om den ändring som gjorts och, i förekommande fall, huruvida anpassning skett. Av hänvisningen till 10 och 11 §§ följer bland annat att de tidsfrister som gäller för det ursprungliga beslutet i fråga om erkännande och uppföljning ska iakttas även vid beslut om ändring och att ändringsbeslutet ska delges den misstänkte. Uppföljningen av den ändrade förklaringen får påbörjas först när delgivning skett med den misstänkte och den behöriga myndigheten i den andra staten har underrättats om beslutet om ändring eller, i de fall anpassning har skett, tidigast tio dagar efter en sådan underrättelse, vilket följer av hänvisningen till 13 §. Fram till den tidpunkten ska uppföljningen av den tidigare meddelade förklaringen fortsätta. Innebär den utländska myndighetens ändring av beslutet om övervakningsåtgärder att det inte längre är fråga om en sådan övervakningsåtgärd som kan följas upp i Sverige enligt 3 §, kan uppföljningsförklaringen inte ändras. Förklaringen ska då i stället upphävas, se 18 § första stycket 1. Om däremot det ursprungliga beslutet om övervakningsåtgärder ändrats endast delvis,

Prop. 2014/15:116 kan uppföljningen i en sådan situation fortsätta avseende de återstående åtgärder som omfattas av 3 §.

I *andra stycket* anges att det är åklagaren som meddelar beslut i fråga om ändring av uppföljningsförklaringen.

Av *tredje stycket* följer att åklagarens beslut i fråga om ändring får överklagas och att bestämmelserna om överklagande av uppföljningsförklaringen då ska tillämpas.

Upphävande av en uppföljningsförklaring

18 § En uppföljningsförklaring ska upphävas om

1. det framkommer omständigheter som medför att beslutet om övervakningsåtgärder inte får följas upp i Sverige,

2. beslutet om övervakningsåtgärder och intyget återkallas,

3. den misstänkte inte kan påträffas i Sverige,

4. åklagaren till den andra medlemsstatens behöriga myndighet vid flera tillfällen har rapporterat om överträdelser av beslutet om övervakningsåtgärder i enlighet med bilaga 2 till rådets rambeslut 2009/829/RIF och myndigheten i den andra staten, trots begäran om detta, inte fattar något beslut eller vidtar någon annan åtgärd med anledning av rapporteringen, eller

5. det inte längre finns förutsättningar att följa upp ett beslut om övervakningsåtgärder till följd av att det i ett straffrättsligt eller något annat förfarande har vidtagits tvångsåtgärder mot den misstänkte eller till följd av att den misstänkte har påbörjat verkställigheten av en påföljd.

Beslut om upphävande av uppföljningsförklaringen meddelas av åklagaren. Beslutet ska delges den misstänkte.

Ett beslut om upphävande enligt första stycket 1 får överklagas av den misstänkte. Vid överklagandet ska 14 och 15 §§ tillämpas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upphävande av en uppföljningsförklaring. Övervägandena finns i avsnitt 8.10. I avsnitt 8.10 behandlas också *Lagrådets* synpunkter avseende paragrafen.

I *första stycket* anges de situationer som ska leda till att en förklaring upphävs.

I *första punkten* föreskrivs att en uppföljningsförklaring ska upphävas om det framkommer att beslutet om övervakningsåtgärder inte får följas upp i Sverige. Punkten avser dels sådana omständigheter som visserligen förelåg, men som var okända, vid tidpunkten för prövningen av frågan om erkännande och uppföljning, dels omständigheter som uppstår därefter. Ett typfall är att den omständighet som framkommer hade utgjort grund för att vägra erkännande enligt 4 §, om den hade varit känd eller förelegat när uppföljningsförklaringen meddelades. Upphävande kan t.ex. ske om det visar sig att det finns en tidigare dom meddelad i en annan stat avseende samma brott som beslutet om övervakningsåtgärder avser. Vid bedömningen av om förklaringen ska upphävas i en sådan situation bör dock även undantagsregeln i 5 § beaktas. Ett skäl att tillämpa undantagsregeln kan vara att uppföljningen påbörjats i Sverige. Andra exempel på när bestämmelsen är tillämplig är om den misstänkte under pågående uppföljning bosätter sig i en annan stat och kriterierna enligt 2 § således inte längre är uppfyllda, eller om myndigheten i den andra medlemsstaten ändrar beslutet om övervakningsåtgärder på ett sådant sätt att åtgärderna inte längre är sådana som Sverige åtagit sig att erkänna (3 §) och förutsättningar för att erkänna och följa upp beslutet

således inte längre föreligger. Innan åklagaren upphäver förklaringen ska åklagaren samråda med den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten.

I *andra punkten* föreskrivs att uppföljningsförklaringen ska upphävas om beslutet om övervakningsåtgärder och intyget återkallas. Myndigheten i den andra medlemsstaten kan återkalla beslutet och intyget av olika anledningar, t.ex. om en beslutad anpassning inte accepteras av myndigheten i den andra staten, om den misstänkte har gjort sig skyldig till en överträdelse eller om det straffrättsliga förfarandet har avslutats. Uppföljningsförklaringen ska omedelbart upphävas oavsett skälen till återkallelsen.

Av *tredje punkten* framgår att uppföljningsförklaringen ska upphävas om den misstänkte, sedan uppföljningen påbörjats, inte kan påträffas i Sverige. För att en uppföljningsförklaring ska kunna upphävas på denna grund krävs antingen att det finns konkret information som pekar på att den misstänkte lämnat Sverige eller att svenska myndigheter trots upprepade försök inte lyckas lokalisera eller få kontakt med honom eller henne. Vidare ska åklagaren utan dröjsmål underrätta behörig myndighet i den andra staten innan en uppföljningsförklaring upphävs på denna grund (artikel 20.2 c).

Fjärde punkten avser den situationen att den andra staten inte vidtar några åtgärder trots att åklagaren rapporterat om att den misstänkte överträtt beslutet om övervakningsåtgärder. För att upphävande ska kunna ske i en sådan situation krävs att åklagaren vid flera tillfällen rapporterat om en överträdelse och att myndigheten i den andra staten, trots åklagarens begäran om det, varken har meddelat något följdbeslut, t.ex. frihetsberövande eller ändring av beslutet om övervakningsåtgärder, eller i vart fall lämnat besked om att uppföljningen, trots de rapporterade överträdelserna, ska fortsätta (artikel 23.1 och 23.2). Upphävande kan också ske om den andra statens myndighet trots upprepade rapporter om överträdelser inte vidtar annan åtgärd än att meddela att man inte avser att fatta något följdbeslut. Hur många rapporteringar som ska krävas får avgöras i det enskilda fallet. Enligt rambeslutet ska myndigheten i den andra medlemsstaten underrättas om alla överträdelser av en övervakningsåtgärd och varje iakttagelse som skulle kunna leda till ett följdbeslut (artikel 19.3). Vid sådan rapportering ska bilaga 2 till rambeslutet användas.

Av *femte punkten* framgår att uppföljningsförklaringen ska upphävas om beslutet om övervakningsåtgärder inte längre kan följas upp till följd av att det i ett straffrättsligt eller något annat förfarande vidtagits tvångsåtgärder mot den misstänkte eller till följd av att han eller hon påbörjat verkställigheten av en påföljd. Med straffrättsligt förfarande avses dels förfaranden rörande andra gärningar än den som beslutet om övervakningsåtgärder grundas på, dels den situationen att den som beslutet om övervakningsåtgärder avser begärs överlämnad enligt en europeisk arresteringsorder eller en nordisk arresteringsorder för den gärning som beslutet om övervakningsåtgärder grundas på. Sistnämnda grund för upphävande blir endast aktuell om myndigheten i den andra medlemsstaten utfärdar en arresteringsorder utan att återkalla beslutet om övervakningsåtgärder.

Exempel på när upphävande ska ske på grund av ett straffrättsligt förfarande avseende en annan gärning än den som beslutet om övervakningsåtgärder grundar sig på är att det i ett straffrättsligt förfarande i Sverige vidtas tvångsåtgärder mot den som beslutet avser, eller att en tredje stats myndigheter ger in en framställning om utlämning eller överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder rörande den personen. Även tvångsåtgärder i samband med andra förfaranden än sådana som är straffrättsliga kan utgöra grund för upphävande av en uppföljningsförklaring. Exempel på sådana förfaranden är tvångsomhändertaganden som sker med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall. En förutsättning för att uppföljningsförklaringen ska upphävas enligt den nu aktuella punkten är att beslutet om övervakningsåtgärder inte längre kan följas upp till följd av vidtagna tvångsåtgärder i det andra förfarandet. Hinder mot fortsatt uppföljning kommer framför allt att föreligga om den misstänkte frihetsberövas, men fortsatt uppföljning torde också i de flesta fall vara olämpligt om åtgärder enligt 25 kap. rättegångsbalken meddelas. Huruvida den omständigheten att den misstänkte påbörjar verkställigheten av en påföljd ska medföra att uppföljningsförklaringen upphävs, får bedömas från fall till fall. Verkställighet av en frihetsberövande påföljd torde alltid utgöra hinder mot fortsatt uppföljning, medan t.ex. en frivårdspåföljd inte sällan skulle kunna verkställas utan att det påverkar uppföljningen av det utländska beslutet om övervakningsåtgärder. För att undvika att en uppföljningsförklaring upphävs på denna grund utan att det finns tillräckliga skäl för det, bör varje frihetsberövande eller tvångsomhändertagande inte medföra att förklaringen omedelbart upphävs. Exempelvis bör åklagaren vid ett anhållande av den misstänkte avvakta rättsens beslut i fråga om häktning.

I *andra stycket* anges att det är åklagaren som beslutar om upphävande i samtliga fall. Vidare föreskrivs att beslutet ska delges den misstänkte.

I *tredje stycket* föreskrivs att den misstänkte får överklaga ett beslut om upphävande som meddelats med stöd av första stycket 1. Vid ett sådant överklagande ska 14 och 15 §§ tillämpas.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

2. Lagen tillämpas inte i förhållande till en annan medlemsstat inom Europeiska unionen som inte har genomfört rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande.

Frågor om ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser behandlas i avsnitt 11.

I *första punkten* anges tidpunkten för ikraftträdandet.

I *andra punkten* föreskrivs att lagen inte ska tillämpas gentemot den medlemsstat som inte har genomfört rambeslutet. Det kan även i vissa andra situationer bli aktuellt att inte tillämpa lagen gentemot en annan medlemsstat, se 1 kap. 3 §.

12.2 Förslaget till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Prop. 2014/15:116

7 § Passansökan ska avslås, om

1. bestämmelserna i 6 § inte har iakttagits och sökanden inte har följt uppmaningen att avhjälpa bristen,

2. ansökan avser pass för barn under arton år och barnets vårdnadshavare inte har lämnat medgivande och det inte finns synnerliga skäl att ändå utfärda pass,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder enligt 2 kap. 1 § lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen och åklagare inte har lämnat medgivande,

5. sökanden är föremål för en uppföljningsförklaring som avser en övervakningsåtgärd enligt 3 kap. 3 § 3–5 lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen och åklagare inte har lämnat medgivande,

6. sökanden är efterlyst och ska omhändertas omedelbart vid anträffandet,

7. sökanden genom en dom som har fått laga kraft har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta att han eller hon har för avsikt att undandra sig verkställigheten,

8. sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år och sökanden inte har villkorligt frigivits,

9. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år,

10. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

11. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma bestämmelser.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en passansökan ska avslås. Övervägandena finns i avsnitten 7.2 och 8.6.

I paragrafen införs en ny *punkt 4* som innebär att passansökan ska avslås om sökanden är föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder enligt 2 kap. 1 § lagen om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen och åklagare inte har lämnat medgivande till passansökan. Med en sökande som är föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder enligt 2 kap. 1 § avses en misstänkt person som har meddelats ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder för erkännande och uppföljning i en annan medlemsstat i EU. Ett sådant beslut kan meddelas som ett straffprocessuellt tvångsmedel under en svensk förundersökning eller rättegång. Passhinder föreligger inte om åklagaren har lämnat medgivande till passansökan. Åklagaren ska underrätta myndigheten i den medlemsstaten där det svenska beslutet följs upp om att medgivande ges.

I paragrafen införs också en ny *punkt 5* som innebär att passansökan ska avslås om sökanden är föremål för en uppföljningsförklaring som avser en övervakningsåtgärd enligt 3 kap. 3 § 3–5 lagen om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen. Med en sökande som är föremål för en sådan uppföljningsförklaring avses en misstänkt person som har meddelats ett utländskt

Prop. 2014/15:116 beslut om övervakningsåtgärder som har erkänts och följs upp i Sverige under förutsättning att övervakningsåtgärderna i det utländska beslutet motsvaras av reseförbud eller anmälningsskyldighet. Passhinder föreligger inte om åklagaren har lämnat medgivande till passansökan. Detta kan bli aktuellt t.ex. när den misstänkte behöver ett pass för att återvända till den stat där brottsutredningen pågår eller huvudförhandlingen ska påbörjas. Åklagaren är skyldig att samråda med myndigheten i den stat som meddelat beslutet om övervakningsåtgärder innan åklagaren beslutar i fråga om medgivande.

Ett pass som utfärdats trots att det vid tiden för utfärdandet förelåg hinder mot bifall till passansökan enligt någon av punkterna 4 eller 5, ska återkallas om hindret fortfarande består (se 12 § första stycket 8).

12.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

2 kap.

2 § Överlämnande får beviljas endast för en gärning som motsvarar brott enligt svensk lag och

1. för vilken, när överlämnandet avser lagföring, enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning en frihetsberövande påföljd i ett år eller mer är föreskrivet, eller

2. för vilken, när överlämnandet avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd, en frihetsberövande påföljd i minst fyra månader har dömts ut.

Om det i arresteringsordern har angetts att en gärning är sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer, ska dock överlämnande beviljas även om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Vid överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som avser en sådan gärning ska påföljden vara sådan som anges i första stycket 2.

För en gärning som legat till grund för ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder enligt lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ska första stycket 1 inte gälla, om

1. den eftersökte fanns i den andra staten när det utländska beslutet meddelades, och

2. uppföljningen pågår i Sverige när arresteringsordern utfärdas.

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första, andra eller tredje stycket, får överlämnande beviljas även för någon annan gärning som, utan att vara sådan som anges i första stycket 1 eller 2, motsvarar brott enligt svensk lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om strafftrösklar och krav på dubbel straffbarhet för överlämnande. Övervägandena finns i avsnitt 8.11. I avsnitt 8.11 behandlas och bemöts också *Lagrådets* synpunkter avseende tredje stycket.

I ett nytt *tredje stycke* föreskrivs att strafftröskeln för överlämnande enligt första stycket 1 inte ska gälla för gärning som legat till grund för ett beslut om övervakningsåtgärder som följs upp i Sverige (se artikel 21

i rambeslutet). Denna situation kan bli aktuell om en europeisk arresteringsorder utfärdas t.ex. på grund av att den misstänkte överträtt beslutet om övervakningsåtgärder. Det finns dock två förutsättningar för att strafftröskeln för överlämnande inte ska gälla. Enligt *första punkten* måste den eftersökte ha befunnit sig i den utfärdande staten när beslutet om övervakningsåtgärder meddelades. Av *andra punkten* framgår att beslutet om övervakningsåtgärder ska vara under uppföljning i Sverige när arresteringsordern utfärdas. Om dessa förutsättningar inte är uppfyllda, gäller huvudregeln enligt första stycket 1.

Ändringen i *fjärde stycket*, det hittillsvarande tredje stycket, innebär att bestämmelsen om s.k. accessoriskt överlämnande även ska gälla när överlämnande har beviljats för en gärning som avses i det nya tredje stycket.

III

(Rättsakter som antagits i enlighet med fördraget om Europeiska unionen)

RÄTTSAKTER SOM ANTAGITS I ENLIGHET MED AVDELNING VI I
FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN

RÅDETS RAMBESLUT 2009/829/RIF

av den 23 oktober 2009

om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande
på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artiklarna 31.1 a och c samt artikel 34.2 b,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽¹⁾, och

av följande skäl:

- (1) Europeiska unionen har som mål att bevara och utveckla unionen som ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.
- (2) Enligt slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999, i synnerhet punkt 36, bör principen om ömsesidigt erkännande gälla för beslut som föregår en rättegång. Åtgärdsprogrammet för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av straffrättsliga förfaranden behandlar i åtgärd 10 ömsesidigt erkännande av övervakningsåtgärder.
- (3) Åtgärderna i detta rambeslut bör vara inriktade på att öka skyddet för allmänheten genom att göra det möjligt för en person som är bosatt i en medlemsstat men föremål för ett straffrättsligt förfarande i en annan medlemsstat att i avvaktan på rättegången övervakas av myndigheterna i den medlemsstat där han eller hon är bosatt. Följaktligen har detta rambeslut uppföljning av en svarandes förflyttningar som syfte, mot bakgrund av det

överordnade syftet att skydda allmänheten och av den risk som den befintliga ordningen utgör för allmänheten genom att endast ge två möjligheter: tillfälligt frihetsberövande eller oövervakad rörelsefrihet. Åtgärderna kommer därför att ytterligare förstärka laglydiga medborgares rätt att leva i trygghet och säkerhet.

- (4) Syftet med åtgärderna i detta rambeslut bör även vara att i Europeiska unionen stärka rätten till frihet och presumptionen om den anklagades oskuld och att säkerställa samarbetet mellan medlemsstaterna, när en person är föremål för skyldigheter eller övervakning i väntan på ett domstolsavgörande. Som en följd har detta rambeslut som mål att när så är lämpligt främja användningen av icke-frihetsberövande åtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande, också när ett tillfälligt frihetsberövande enligt lagen i den berörda medlemsstaten inte kunde tillgripas från början.
- (5) När det gäller frihetsberövande finns det risk för att personer som är föremål för straffrättsliga förfaranden behandlas olika beroende på om de är bosatta i rättegångsstaten eller inte: en person som inte är bosatt i rättegångsstaten riskerar att frihetsberövas i avvaktan på rättegång, även när en person som är bosatt i rättegångsstaten inte skulle frihetsberövas under liknande omständigheter. I ett gemensamt europeiskt rättsligt område utan inre gränser är det nödvändigt att vidta åtgärder för att säkerställa att en person som är föremål för straffrättsliga förfaranden och inte är bosatt i rättegångsstaten inte behandlas annorlunda än en person som är föremål för straffrättsliga förfaranden och är bosatt där.
- (6) I det intyg som tillsammans med beslutet om övervakningsåtgärder bör översändas till den behöriga myndigheten i den verkställande staten bör den berörda persons adress i den verkställande staten anges samt all annan relevant information som kan underlätta uppföljningen av övervakningsåtgärderna i den verkställande staten.

⁽¹⁾ Yttrandet ännu ej offentliggjort i EUT.

- (7) Den behöriga myndigheten i den verkställande staten bör informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om den, i förekommande fall, maximala tidsperiod under vilken övervakningsåtgärderna kan följas upp i den verkställande staten. I de medlemsstater där övervakningsåtgärderna regelbundet måste förnyas, måste denna maximala tidsperiod uppfattas som den totala tidsperiod efter vilken det inte längre är lagligen möjligt att förlänga övervakningsåtgärderna.
- (8) Framställningar från den verkställande statens behöriga myndighet om bekräftelse av att uppföljningen av övervakningsåtgärderna måste förlängas bör inte påverka lagstiftningen i den utfärdande staten för beslut om förlängning, översyn och upphävande av beslutet om övervakningsåtgärder. Sådana framställningar om bekräftelse bör inte medföra skyldighet för den behöriga myndigheten i den utfärdande staten att fatta ett nytt beslut om förlängning av uppföljningen av övervakningsåtgärderna.
- (9) Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten bör ha befogenhet att fatta alla efterföljande beslut som rör ett beslut om övervakningsåtgärder, inbegripet att besluta om ett tillfälligt frihetsberövande. Ett sådant tillfälligt frihetsberövande kan särskilt beslutas till följd av ett avbrott i övervakningsåtgärderna eller underlåtenhet att följa en kallelse att närvara vid ett förhör eller en rättegång i samband med straffrättsliga förfaranden.
- (10) För att undvika onödiga kostnader och svårigheter i samband med överföringen av en person som är föremål för straffrättsliga förfaranden till förhör eller rättegång, bör medlemsstaterna få använda sig av telefon- eller videokonferenser.
- (11) Elektronisk övervakning kan när så är lämpligt användas för att följa upp övervakningsåtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och nationella förfaranden.
- (12) Detta rambeslut bör möjliggöra uppföljning i den verkställande staten av övervakningsåtgärder som fastställts för den berörda personen och samtidigt säkerställa att rättvisa skipas och i synnerhet att den berörda personen kommer att kunna ställas inför rätta. Om den berörda personen inte frivilligt återvänder till den utfärdande staten får han eller hon överlämnas till den utfärdande staten i enlighet med rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna⁽¹⁾ (nedan kallat *rambeslutet om en europeisk arresteringsorder*).
- (13) Detta rambeslut omfattar alla brott, utan att begränsas till att omfatta särskilda typer eller nivåer av brottslighet, men övervakningsåtgärder bör i allmänhet tillämpas vid mindre grova lagöverträdelse. Samtliga bestämmelser i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder, med undantag för artikel 2.1, bör därför tillämpas i de fall där den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska besluta om överlämnande av den berörda personen. Följaktligen bör även artikel 5.2 och 5.3 i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder tillämpas i den situationen.
- (14) Kostnader för den berörda personens resor mellan den verkställande och den utfärdande staten i samband med uppföljning av övervakningsåtgärder eller för närvaro vid hörande regleras inte i detta rambeslut. Möjligheten för framför allt den utfärdande staten att helt eller delvis stå för sådana kostnader regleras enligt nationell rätt.
- (15) Eftersom målet för detta rambeslut, nämligen ömsesidigt erkännande av beslut om övervakningsåtgärder i samband med straffrättsliga förfaranden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför på grund av rambeslutets omfattning och verkningar bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 5 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i den artikeln går detta rambeslut inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (16) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns särskilt i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Ingenting i detta rambeslut bör tolkas som ett förbud mot att vägra erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder, om det finns saklig grund att anta att skälet varit att straffa en person på grundval av hans eller hennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl.
- (17) Detta rambeslut bör inte hindra någon medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om rätt till prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet, yttrandefrihet i andra medier och religionsfrihet.
- (18) Bestämmelserna i detta rambeslut bör tillämpas i överensstämmelse med unionsmedborgarnas rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, i enlighet med artikel 18 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

(¹) EGT L 190, 18.7.2002, s. 1.

- (19) Personuppgifter som behandlas vid genomförandet av detta rambeslut bör skyddas i enlighet med rådets rambeslut 2008/977/RIF av den 27 november 2008 om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete⁽¹⁾ och i enlighet med Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som ratificerats av samtliga medlemsstater.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Innehåll

I detta rambeslut fastställs regler enligt vilka en medlemsstat ska erkänna ett beslut om övervakningsåtgärder som har utfärdats i en annan medlemsstat som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande, ska följa upp de fastställda övervakningsåtgärderna avseende en fysisk person och ska överlämna den berörda personen till den utfärdande staten, vid åsidosättande av dessa åtgärder.

Artikel 2

Mål

1. Målen med detta rambeslut är att
 - a) säkerställa att rättvisa skipas och i synnerhet att den berörda personen kommer att kunna ställas inför rätta,
 - b) när så är lämpligt främja användningen av icke frihetsberövande åtgärder under de straffrättsliga förfarandena mot personer som inte är bosatta i den medlemsstat där förfarandena äger rum,
 - c) förbättra skyddet för brottsoffer och allmänheten.
2. Detta rambeslut skapar inte någon rätt för en person till icke frihetsberövande åtgärder som alternativ till frihetsberövande under straffrättsliga förfaranden. Detta är en fråga som ska regleras genom lagstiftning och förfaranden i den medlemsstat där de straffrättsliga förfarandena äger rum.

Artikel 3

Upprätthållande av lag och ordning och skydd av den inre säkerheten

Detta rambeslut ska inte påverka utövandet av medlemsstaternas ansvar för att skydda brottsoffer, allmänheten och den inre säkerheten i enlighet med artikel 33 i fördraget om Europeiska unionen.

⁽¹⁾ EUT L 350, 30.12.2008, s. 60.

Artikel 4

Definitioner

I detta rambeslut avses med

- a) *beslut om övervakningsåtgärder*: varje verkställbart beslut fattat i samband med ett straffrättsligt förfarande av en behörig myndighet i den utfärdande staten i enlighet med dess nationella lagstiftning och förfaranden, enligt vilket en fysisk person ska omfattas av en eller flera övervakningsåtgärder som alternativ till tillfälligt frihetsberövande,
- b) *övervakningsåtgärder*: skyldigheter och anvisningar som fastställs för en fysisk person i enlighet med den utfärdande statens nationella lagstiftning och förfaranden,
- c) *utfärdande stat*: den medlemsstat där ett beslut om övervakningsåtgärder har utfärdats,
- d) *verkställande stat*: den medlemsstat där övervakningsåtgärderna följs upp.

Artikel 5

Grundläggande rättigheter

Detta rambeslut ska inte ändra skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen.

Artikel 6

Utseende av behöriga myndigheter

1. Varje medlemsstat ska underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka rättsliga myndigheter som enligt dess nationella lagstiftning är behöriga att vidta åtgärder enligt detta rambeslut när medlemsstaten är utfärdande stat eller verkställande stat.
2. Som ett undantag från punkt 1 och utan att det påverkar punkt 3 får medlemsstaterna utse icke rättsliga myndigheter till behöriga myndigheter för att fatta beslut i enlighet med detta rambeslut, under förutsättning att dessa myndigheter är behöriga att fatta liknande beslut i enlighet med deras nationella lagstiftning och förfaranden.
3. Beslut som avses i artikel 18.1 c ska fattas av en behörig rättslig myndighet.
4. Rådets generalsekretariat ska göra den erhållna informationen tillgänglig för alla medlemsstater och för kommissionen.

Artikel 7

Användande av en central myndighet

1. Varje medlemsstat får utse en central myndighet eller, om dess rättssystem så kräver, flera centrala myndigheter som ska biträda dess behöriga myndigheter.
2. En medlemsstat får, om organisationen av dess rättsväsende så kräver, låta sin eller sina centrala myndigheter ansvara för det administrativa översändandet och mottagandet av beslut om övervakningsåtgärder, åtföljda av de intyg som avses i artikel 10, samt all annan officiell korrespondens i anslutning till detta. Följaktligen får alla kommunikationer, samråd, informationsutbyten, förfrågningar och underrättelser mellan behöriga myndigheter när så är lämpligt behandlas med bistånd av den eller de centrala myndigheterna i den berörda medlemsstaten.
3. De medlemsstater som önskar använda sig av de möjligheter som avses i denna artikel ska till rådets generalsekretariat lämna uppgifter om den eller de centrala myndigheter som de har utsett. Dessa anvisningar ska vara bindande för alla myndigheter i den utfärdande medlemsstaten.

Artikel 8

Typer av övervakningsåtgärder

1. Detta rambeslut ska tillämpas på följande övervakningsåtgärder:
 - a) Skyldighet för personen att meddela den behöriga myndigheten i den verkställande staten varje byte av bostättning, i synnerhet för mottagande av kallelser att närvara vid ett förhör eller en rättegång i samband med straffrättsliga förfaranden.
 - b) Skyldighet att inte besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden i den utfärdande eller verkställande staten.
 - c) Skyldighet att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider.
 - d) Skyldighet som innebär begränsningar av möjligheten att lämna den verkställande statens territorium.
 - e) Skyldighet att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet.
 - f) Skyldighet att undvika kontakt med vissa personer med anknytning till det eller de påstådda brotten.

2. Varje medlemsstat ska vid införlivandet av detta rambeslut eller vid ett senare tillfälle meddela rådets generalsekretariat vilka övervakningsåtgärder som den är beredd att följa upp, utöver dem som avses i punkt 1. Dessa åtgärder får särskilt omfatta följande:

- a) Skyldighet att avstå från viss verksamhet med anknytning till det eller de påstådda brotten, vilket kan inbegripa befattning med ett visst yrke eller en viss bransch.
- b) Skyldighet att inte framföra fordon.
- c) Skyldighet att deponera en viss summa pengar eller lämna annat slag av garanti, som antingen får lämnas genom ett visst antal delbetalningar eller direkt i sin helhet.
- d) Skyldighet att genomgå terapeutisk behandling eller behandling mot missbruk.
- e) Skyldighet att undvika kontakt med vissa föremål som har samband med det eller de påstådda brotten.

3. Rådets generalsekretariat ska tillhandahålla alla medlemsstater och kommissionen den information som erhållits enligt denna artikel.

Artikel 9

Kriterier rörande den medlemsstat till vilken beslutet om övervakningsåtgärder får översändas

1. Ett beslut om övervakningsåtgärder får översändas till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där personen är lagligt och stadigvarande bosatt, om personen efter att ha underrättats om de berörda åtgärderna samtycker till att återvända till den staten.
2. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten får på personens begäran översända beslutet om övervakningsåtgärder till den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat än den i vilken personen är lagligt och stadigvarande bosatt på villkor att den senare myndigheten har gett sitt samtycke till detta.
3. Vid genomförandet av detta rambeslut ska medlemsstaterna fastställa på vilka villkor deras behöriga myndigheter får samtycka till att ett beslut om övervakningsåtgärder översänds i fall enligt punkt 2.
4. Varje medlemsstat ska göra ett uttalande till rådets generalsekretariat om vad som har fastställts enligt punkt 3. Medlemsstaterna får när som helst ändra ett sådant uttalande. Generalsekretariatet ska tillhandahålla alla medlemsstater och kommissionen den information som erhållits enligt denna artikel.

Artikel 10

Förfarande för översändande av ett beslut om övervakningsåtgärder tillsammans med intyget

1. När den behöriga myndigheten i den utfärdande staten översänder ett beslut om övervakningsåtgärder till en annan medlemsstat i enlighet med artikel 9.1 eller 9.2, ska den sörja för att det åtföljs av ett intyg enligt det standardformulär som återges i bilaga 1.

2. Beslutet om övervakningsåtgärder eller en bestyrkt kopia av detta ska tillsammans med intyget av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten översändas direkt till den behöriga myndigheten i den verkställande staten på ett sätt som lämnar en skriftlig uppteckning och gör det möjligt för den verkställande staten att fastställa äktheten. Originalet eller en bestyrkt kopia av beslutet om övervakningsåtgärder och originalet av intyget ska översändas till den verkställande staten om den begär detta. All officiell kommunikation ska också ske direkt mellan de nämnda behöriga myndigheterna.

3. Intyget ska vara undertecknat av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, vilken ska intyga att dess innehåll är korrekt.

4. Utöver de åtgärder som avses i artikel 8.1 ska det intyg som avses i punkt 1 i den här artikeln endast omfatta sådana åtgärder som den verkställande staten har meddelat i enlighet med artikel 8.2.

5. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska

a) i tillämpliga fall ange vilken tidsperiod som beslutet om övervakningsåtgärder avser och huruvida beslutet kan förlängas,

och

b) ange en uppskattning av den preliminära tid för vilken övervakningsåtgärderna sannolikt kommer att behöva följas upp, med beaktande av samtliga de omständigheter i fallet som är kända när beslutet om övervakningsåtgärder översänds.

6. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska översända beslutet om övervakningsåtgärder tillsammans med intyget till endast en verkställande stat åt gången.

7. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten inte är känd av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, ska denna vidta alla nödvändiga efterforskningar, inklusive via kontaktpunkterna i det europeiska rättsliga nätverk som inrättades genom rådets gemensamma åtgärd 98/428/RIF av

den 29 juni 1998 om inrättande av ett europeiskt rättsligt nätverk⁽¹⁾ för att erhålla informationen från den verkställande staten.

8. Om den myndighet i den verkställande staten som tar emot ett beslut om övervakningsåtgärder tillsammans med ett intyg inte är behörig att erkänna det beslutet, ska denna myndighet på eget initiativ översända beslutet tillsammans med intyget till den behöriga myndigheten.

Artikel 11

Behörighet att följa upp övervakningsåtgärderna

1. Så länge den behöriga myndigheten i den verkställande staten inte har erkänt det beslut om övervakningsåtgärder som har översänts till den och inte har underrättat den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta erkännande, ska den behöriga myndigheten i den utfärdande staten fortsätta att vara behörig att följa upp de fastställda övervakningsåtgärderna.

2. Om behörigheten för uppföljning av övervakningsåtgärderna har överförts till den behöriga myndigheten i den verkställande staten, ska denna behörighet återgå till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten

a) om den berörda personen har inrättat sin lagliga och regelmässiga bosättning i en annan medlemsstat än den verkställande staten,

b) så snart som den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har underrättat den behöriga myndigheten i den verkställande staten om att det intyg som avses i artikel 10.1 har återkallats i enlighet med artikel 13.3,

c) om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har ändrat övervakningsåtgärderna och den behöriga myndigheten i den verkställande staten i enlighet med artikel 18.4 b har vägrat följa upp de ändrade övervakningsåtgärderna på grund av att de inte hör till de typer av övervakningsåtgärder som avses i artikel 8.1 och/eller till de åtgärder som meddelats av den verkställande staten i enlighet med artikel 8.2,

d) när den tidsperiod som avses i artikel 20.2 b har gått ut,

e) om den behöriga myndigheten i den verkställande staten har beslutat att avsluta uppföljningen av övervakningsåtgärderna och har informerat den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta, med tillämpning av artikel 23.

3. I fall som avses i punkt 2 ska de behöriga myndigheterna i den utfärdande och den verkställande staten samråda med varandra för att i möjligaste mån undvika avbrott i uppföljningen av övervakningsåtgärderna.

⁽¹⁾ EGT L 191, 7.7.1998, s. 4.

Artikel 12

Beslut i den verkställande staten

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska så snart som möjligt, dock senast 20 arbetsdagar efter det att den har mottagit beslutet om övervakningsåtgärder och intyget, erkänna det beslut om övervakningsåtgärder som har översänts i enlighet med artikel 9 och enligt förfarandet i artikel 10 och utan dröjsmål vidta de åtgärder som krävs för uppföljningen av övervakningsåtgärderna, såvida den inte beslutar att åberopa något av skälen för att vägra erkännande som avses i artikel 15.

2. Om ett rättsmedel har anlitats mot det beslut som avses i punkt 1 ska tidsfristen för erkännande av beslutet om övervakningsåtgärder förlängas med ytterligare 20 arbetsdagar.

3. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten i undantagsfall inte kan hålla tidsfristen i punkterna 1 och 2, ska den omedelbart, på ett sätt som den själv väljer, underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och ange skälen till förseningen och hur lång tid som uppskattningsvis behövs för att fatta ett slutgiltigt beslut.

4. Den behöriga myndigheten får skjuta upp beslutet om erkännande av beslutet om övervakningsåtgärder, om det intyget som avses i artikel 10 är ofullständigt eller uppenbarligen inte motsvarar beslutet om övervakningsåtgärder, till dess att en rimlig tidsfrist har fastställts för att komplettera eller korrigera intyget.

Artikel 13

Anpassning av övervakningsåtgärderna

1. Om övervakningsåtgärderna till sin art är oförenliga med lagstiftningen i den verkställande staten, får den behöriga myndigheten i den medlemsstaten anpassa dem till de typer av övervakningsåtgärder som ska tillämpas enligt den verkställande statens lagstiftning för likvärdiga brott. Den anpassade övervakningsåtgärden ska så långt det är möjligt motsvara den som fastställts av den utfärdande staten.

2. Den anpassade övervakningsåtgärden får inte vara strängare än den ursprungligen fastställda övervakningsåtgärden.

3. Efter att ha erhållit sådan information som avses i artikel 20.2 b eller f, får den behöriga myndigheten i den utfärdande staten besluta att återkalla intyget, förutsatt att uppföljningen i den verkställande staten ännu inte har påbörjats. Ett sådant beslut ska under alla omständigheter fattas och meddelas så snart som möjligt, dock senast tio dagar efter mottagandet av den berörda informationen.

Artikel 14

Dubbel straffbarhet

1. Följande brott ska medföra erkännande av beslutet om övervakningsåtgärder enligt villkoren i detta rambeslut och utan kontroll av om det föreligger dubbel straffbarhet för gärningen, förutsatt att brotten, som de definieras i den utfärdande statens lagstiftning, är straffbara i den utfärdande staten och kan leda till fängelse eller en annan frihetsberövande åtgärd under en längsta tid av minst tre år:

- Deltagande i en kriminell organisation.
- Terrorism.
- Människohandel.
- Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
- Korruption.
- Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas finansiella intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen ⁽¹⁾.
- Tvätt av vinning av brott.
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
- It-brottslighet.
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtorter.
- Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse.
- Mord, grov misshandel.
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
- Rasism och främlingsfientlighet.

⁽¹⁾ EGT C 316, 27.11.1995, s. 49.

- Organiserad stöld eller väpnat rån.
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- Svindleri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfalskning och piratkopiering.
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar.
- Förfalskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonsubstanser och andra tillväxtsubstanser.
- Olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.
- Mordbrand.
- Brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens behörighet.
- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.

2. Rådet får när som helst, enhälligt och efter att ha hört Europaparlamentet på de villkor som anges i artikel 39.1 i fördraget om Europeiska unionen, besluta att lägga till andra kategorier av brott i förteckningen i punkt 1. Rådet ska på grundval av den rapport som det erhåller i enlighet med artikel 27 i detta rambeslut pröva om förteckningen bör utvidgas eller ändras.

3. För andra brott än de som omfattas av punkt 1 får den verkställande staten låta erkännande av beslutet om övervakningsåtgärder vara avhängigt av om de gärningar som föranleder beslutet även utgör ett brott enligt den verkställande statens lagstiftning, oavsett brottsrekvisit eller brottets rättsliga rubricering.

4. Vid detta rambesluts antagande får medlemsstaterna i en förklaring som ska anmälas till rådets generalsekretariat förklara

att de av konstitutionella skäl inte kommer att tillämpa punkt 1 när det gäller några av eller samtliga de brott som avses i den punkten. Sådana förklaringar får återkallas när som helst. Dessa förklaringar ska liksom återkallandet av sådana förklaringar offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 15

Skäl för icke-erkännande

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får vägra att erkänna beslutet om övervakningsåtgärder, om
 - a) det intyg som avses i artikel 10 är ofullständigt eller uppenbarligen inte överensstämmer med beslutet om övervakningsåtgärder och inte har kompletterats eller korrigerats inom en rimlig tidsfrist, vilken har fastställts av den behöriga myndigheten i den verkställande staten,
 - b) de kriterier som fastställs i artiklarna 9.1, 9.2 eller 10.4 inte är uppfyllda,
 - c) erkännande av beslutet om övervakningsåtgärder skulle strida mot principen *ne bis in idem*,
 - d) beslutet om övervakningsåtgärder, i de fall som avses i artikel 14.3 och, om den verkställande staten har avgett en förklaring enligt artikel 14.4 i de fall som avses i artikel 14.1, avser en gärning som inte skulle utgöra ett brott enligt den verkställande statens lagstiftning; när det gäller skatter, tullar och valutafrågor får dock verkställandet av beslutet inte vägras av det skälet att den verkställande medlemsstatens lagstiftning inte föreskriver samma typ av skatter eller att den inte innehåller samma slags bestämmelser om skatter, tullar och valutatransaktioner som den utfärdande statens lagstiftning,
 - e) åtal i brottmål har preskriberats enligt lagstiftningen i den verkställande staten och hänförs sig till en gärning som den verkställande staten i enlighet med sin nationella lagstiftning är behörig att beivra,
 - f) det enligt den verkställande statens lagstiftning föreligger immunitet som gör det omöjligt att följa upp övervakningsåtgärder,
 - g) personen enligt den verkställande statens lagstiftning på grund av sin ålder inte kan göras straffrättsligt ansvarig för den gärning som beslutet om övervakningsåtgärder grundas på,
 - h) den, vid överträdelse av övervakningsåtgärderna, skulle vara tvungen att vägra att överlämna den berörda personen i enlighet med rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna ⁽¹⁾ (nedan kallat *rambeslutet om den europeiska arresteringsordern*).

(¹) EGT L 190, 18.7.2002, s. 1.

2. I de fall som avses i punkt 1 a, b, och c ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten innan den beslutar att inte erkänna beslutet om övervakningsåtgärder på lämpligt sätt samråda med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och vid behov anmoda denna att utan dröjsmål lämna alla ytterligare upplysningar som krävs.

3. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten anser att erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder kan vägras på grundval av punkt 1 h, men ändå är beredd att erkänna beslutet om övervakningsåtgärder och att följa upp de övervakningsåtgärder som det innehåller, ska den meddela detta till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och ange skälen till en eventuell vägran. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten får i så fall besluta att återkalla intyget i enlighet med artikel 13.3 andra meningen. Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten inte återkallar intyget, får den behöriga myndigheten i den verkställande staten erkänna beslutet om övervakningsåtgärder och följa upp de övervakningsåtgärder som det innehåller, varvid det förutsätts att den berörda personen eventuellt inte kommer att överlämnas på grundval av en europeisk arresteringsorder.

Artikel 16

Tillämplig lagstiftning för övervakning

För uppföljning av övervakningsåtgärderna ska den verkställande statens lagstiftning tillämpas.

Artikel 17

Fortsatt uppföljning av övervakningsåtgärder

Om den tidsperiod som avses i artikel 20.2 b löper ut och övervakningsåtgärder förblir nödvändiga, får den behöriga myndigheten i den utfärdande staten hos den behöriga myndigheten i den verkställande staten begära att uppföljningen av övervakningsåtgärderna ska förlängas, med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet och de bedömda följderna för personen om artikel 11.2 d skulle tillämpas. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska ange för vilken tidsperiod en sådan förlängning kan antas vara nödvändig.

Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska besluta om denna begäran i enlighet med nationell lagstiftning och när så är lämpligt ange hur lång tid denna förlängning högst får gälla. Artikel 18.3 kan vara tillämplig i dessa fall.

Artikel 18

Behörighet till alla följdbeslut och tillämplig lagstiftning

1. Utan att det påverkar artikel 3 ska den behöriga myndigheten i den utfärdande staten vara behörig att fatta alla följdbeslut med anknytning till ett beslut om övervakningsåtgärder. Sådana följdbeslut omfattar i synnerhet

- a) förlängning, översyn och upphävande av beslutet om övervakningsåtgärder,
- b) ändring av övervakningsåtgärderna,
- c) utfärdande av en arresteringsorder eller annat verkställbart rättsligt beslut med samma rättsverkan.

2. Den utfärdande statens lagstiftning ska tillämpas vid de beslut som fattas enligt punkt 1.

3. När så krävs enligt nationell lagstiftning får en behörig myndighet i den verkställande staten besluta att använda förfarandet för erkännande i detta rambeslut för att ge verkan åt de beslut som avses i punkt 1 a och b i sitt nationella rättssystem. Ett sådant erkännande ska inte medföra en ny behandling av skälen för icke-erkännande.

4. Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har ändrat övervakningsåtgärderna i enlighet med punkt 1 b får den behöriga myndigheten i den verkställande staten

- a) anpassa dessa ändrade åtgärder med tillämpning av artikel 13 om de ändrade övervakningsåtgärderna är oförenliga med lagstiftningen i den verkställande staten,

eller

- b) vägra att följa upp de ändrade övervakningsåtgärderna om dessa åtgärder inte omfattas av den typ av övervakningsåtgärder som avses i artikel 8.1 och/eller av dem som anmälts av den verkställande staten i enlighet med artikel 8.2.

5. Den behörighet som den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har enligt punkt 1 ska inte påverka förfaranden som kan inledas i den verkställande staten mot den berörda personen avseende andra brott som begåtts av honom eller henne än de som beslutet om övervakningsåtgärder grundar sig på.

Artikel 19

Berörda myndigheters skyldigheter

1. När som helst under uppföljningen av övervakningsåtgärderna får den behöriga myndigheten i den verkställande staten uppmana den behöriga myndigheten i den utfärdande staten att uppge huruvida uppföljningen av åtgärderna fortfarande är nödvändig med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska utan dröjsmål besvara en sådan uppmaning, när så är lämpligt genom att fatta ett sådant följdbeslut som avses i artikel 18.1.

2. Innan den tidsperiod som avses i artikel 10.5 har löpt ut, ska den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, på eget initiativ eller på begäran av den behöriga myndigheten i den verkställande staten, ange under vilken eventuellt ytterligare tid som den förväntar sig att uppföljningen av åtgärderna kommer att behövas.

3. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska omedelbart meddela den behöriga myndigheten i den utfärdande staten alla överträdelser av en övervakningsåtgärd och varje annan iakttagelse som skulle kunna leda till ett sådant följdbeslut som avses i artikel 18.1. För meddelandet ska det standardformulär som återges i bilaga II användas

4. För att höra den berörda personen får det förfarande och de villkor som fastställs i sådana instrument i internationell rätt och EU-rätt som föreskriver möjligheten att använda telefon- och videokonferenser för att höra personer i tillämpliga delar användas, i synnerhet då det enligt den utfärdande statens lagstiftning fastställs att den berörda personen ska höras innan ett sådant beslut som avses i artikel 18.1 fattas.

5. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska omedelbart informera den behöriga myndigheten i den verkställande staten om alla sådana beslut som avses i artikel 18.1 och om att ett rättsmedel har anlitats mot ett beslut om övervakningsåtgärder.

6. Om intyget om beslutet om övervakningsåtgärder har återkallats, ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten avbryta de beslutade åtgärderna så snart som den har blivit vederbörligen underrättad av myndigheten i den utfärdande staten.

Artikel 20

Information från den verkställande staten

1. Den myndighet i den verkställande staten som har tagit emot ett beslut om övervakningsåtgärder för vilket erkännande den saknar behörighet, tillsammans med ett intyg, ska informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om till vilken myndighet den har översänt detta beslut, tillsammans med intyget, i enlighet med artikel 10.8.

2. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska, på ett sådant sätt att en skriftlig uppteckning lämnas, utan dröjsmål informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om

- a) varje ändring av den berörda personens bosättning,
- b) den längsta tid som övervakningsåtgärderna kan följas upp i den verkställande staten, om en sådan längsta tid fastställs i den verkställande statens lagstiftning,

c) att det i praktiken är omöjligt att följa upp övervakningsåtgärderna på grund av att personen, efter det att beslutet om övervakningsåtgärder och intyget har överfört till den verkställande staten, inte kan påträffas på den verkställande statens territorium, varvid den verkställande staten inte ska vara skyldig att följa upp övervakningsåtgärderna,

d) det faktum att ett rättsmedel har anlitats mot ett beslut om erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder,

e) det slutliga beslutet att erkänna beslutet om övervakningsåtgärder och vidta alla nödvändiga åtgärder för uppföljningen av övervakningsåtgärderna,

f) ett beslut att anpassa övervakningsåtgärderna i enlighet med artikel 13,

g) ett beslut i enlighet med artikel 15 om att inte erkänna beslutet om övervakningsåtgärder och inte ansvara för uppföljningen av övervakningsåtgärderna samt om skälen för beslutet.

Artikel 21

Överlämnande av personen

1. Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har utfärdat en arresteringsorder eller ett annat verkställbart rättsligt beslut med samma rättsverkan, ska personen överlämnas i enlighet med rambeslutet om den europeiska arresteringsordern.

2. I detta sammanhang får den behöriga myndigheten i den verkställande staten inte åberopa artikel 2.1 i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder som skäl för att vägra överlämnande av personen.

3. Varje medlemsstat får anmäla till rådets generalsekretariat, när den införlivar detta rambeslut eller på ett senare stadium, att den även kommer att tillämpa artikel 2.1 i rambeslutet om den europeiska arresteringsordern vid beslut om överlämnande av den berörda personen till den utfärdande staten.

4. Rådets generalsekretariat ska göra den information som mottagits enligt punkt 3 tillgänglig för alla medlemsstater och för kommissionen.

Artikel 22

Samråd

1. Om det inte är ogenomförbart ska de behöriga myndigheterna i den utfärdande staten och i den verkställande staten samråda med varandra

a) när ett beslut om övervakningsåtgärder tillsammans med det intyg som avses i artikel 10 förbereds, eller åtminstone före översändandet av dessa,

b) för att underlätta en smidig och effektiv uppföljning av övervakningsåtgärderna,

c) om personen har gjort sig skyldig till en allvarlig överträdelse av övervakningsåtgärderna.

2. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ska ta vederbörlig hänsyn till eventuella indikationer som meddelats av den behöriga myndigheten i den verkställande staten på den risk som den berörda personen kan utgöra för brottsoffer och allmänheten.

3. Med tillämpning av punkt 1 ska de behöriga myndigheterna i den utfärdande staten och i den verkställande staten utbyta all användbar information, inbegripet

a) information som möjliggör kontroll av den berörda persons identitet och bostättning,

b) relevant information från kriminalregister i enlighet med tillämpliga lagstiftningsinstrument.

Artikel 23

Obesvarade meddelanden

1. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten har översänt flera sådana meddelanden som avses i artikel 19.3 avseende samma person till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten utan att den sistnämnda myndigheten har fattat ett sådant följdbeslut som avses i artikel 18.1, får den behöriga myndigheten i den verkställande staten uppmana den behöriga myndigheten i den utfärdande staten att fatta ett sådant beslut, med en rimlig tidsfrist för att göra detta.

2. Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten inte agerar inom den tidsfrist som angivits av den behöriga myndigheten i den verkställande staten, får den sistnämnda myndigheten besluta att avsluta sin uppföljning av övervakningsåtgärderna. I sådant fall ska den informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om sitt beslut och behörigheten att följa upp övervakningsåtgärderna ska återgå till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten med tillämpning av artikel 11.2.

3. Om det enligt lagstiftningen i den verkställande staten krävs en återkommande bekräftelse av att uppföljningen av övervakningsåtgärderna måste förlängas, får den behöriga myndigheten i den verkställande staten begära att den behöriga myndigheten i den utfärdande staten ger denna bekräftelse, med en rimlig tidsfrist för att tillmötesgå denna begäran. Om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten inte svarar inom den berörda tidsfristen, får den behöriga myndigheten i den verkställande staten sända en ny begäran till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, med en rimlig tidsfrist för att tillmötesgå denna begäran, och meddela att den kan komma att besluta att avsluta uppföljningen av övervakningsåtgärderna om inget svar har mottagits inom den tidsfristen. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten inte får något

svar på en sådan ny begäran inom den angivna tidsfristen, får den vidta åtgärder i enlighet med punkt 2.

Artikel 24

Språk

Intygen ska översättas till det officiella språket eller ett av de officiella språken i den verkställande staten. Varje medlemsstat får i samband med antagandet av rambeslutet eller vid en senare tidpunkt i en förklaring, som ska deponeras hos rådets generalsekretariat, ange att den kommer att godta en översättning till ett eller flera andra av de officiella språken vid Europeiska unionens institutioner.

Artikel 25

Kostnader

Den verkställande staten ska stå för kostnader i samband med tillämpningen av detta rambeslut, utom för sådana kostnader som uteslutande uppkommer på den utfärdande statens territorium.

Artikel 26

Förhållande till andra avtal och överenskommelser

1. I den mån som sådana avtal eller överenskommelser gör det möjligt att utöka eller bredda målen för detta rambeslut och bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta ömsesidigt erkännande av beslut om övervakningsåtgärder, får medlemsstaterna

a) fortsätta att tillämpa de bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser som är i kraft när detta rambeslut träder i kraft,

b) ingå bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser efter det att detta rambeslut har trätt i kraft.

2. De avtal och överenskommelser som avses i punkt 1 ska inte i något fall påverka förbindelserna med de medlemsstater som inte är parter i dessa.

3. Medlemsstaterna ska senast den 1 mars 2010 underrätta kommissionen och rådet om vilka av de gällande avtal och överenskommelser som avses i punkt 1 a som de önskar fortsätta att tillämpa.

4. Medlemsstaterna ska även underrätta kommissionen och rådet om nya avtal eller överenskommelser av den typ som avses i punkt 1 b inom tre månader efter det att avtalen eller överenskommelserna har undertecknats.

Artikel 27

Genomförande

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut senast den 1 december 2012.

2. Vid denna tidpunkt ska medlemsstaterna till rådet och kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning.

Artikel 28

Rapport

1. Kommissionen ska senast den 1 december 2013 utarbeta en rapport på grundval av den information som medlemsstaterna har lämnat enligt artikel 27.2.

2. På grundval av denna rapport ska rådet bedöma

a) i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa bestämmelserna i detta rambeslut, och

b) tillämpningen av detta rambeslut.

3. Rapporten ska vid behov åtföljas av lagstiftningsförslag.

Artikel 29

Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Luxemburg den 23 oktober 2009.

På rådets vägnar
T. BILLSTRÖM
Ordförande

BILAGA I

INTYG

som avses i artikel 10 i rådets rambeslut 2009/829/RIF av den 23 oktober 2009 om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder mellan Europeiska unionens medlemsstater som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande (*)

a) Utfärdande stat:

Verkställande stat:

b) Myndighet som utfärdat beslutet om övervakningsåtgärder:

Officiellt namn:

Ytterligare information om beslutet om övervakningsåtgärder ska i förekommande fall inhämtas hos

ovannämnda myndighet

den centrala myndigheten; ange den centrala myndighetens officiella namn, om denna ruta kryssats för:

annan behörig myndighet; ange denna myndighets officiella namn, om denna ruta kryssats för:

Kontaktuppgifter för den utfärdande myndigheten/den centrala myndigheten/annan behörig myndighet

Adress:

Tfn (landskod) (riktnummer)

Fax (landskod) (riktnummer)

Uppgifter om kontaktperson(er)

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Tfn (landskod) (riktnummer)

Fax (landskod) (riktnummer)

E-post (om sådan finns):

Språk som kan användas vid kontakter:

(*) Detta intyg ska avfattas på eller översättas till något av den verkställande medlemsstatens officiella språk eller något annat av Europeiska unionens institutioners officiella språk som godtas av denna stat.

c) Ange vilken myndighet som ska kontaktas för att erhålla ytterligare upplysningar angående uppföljningen av övervakningsåtgärderna:

Den myndighet som avses i b

annan myndighet; ange denna myndighets officiella namn, om denna ruta kryssats för:

Kontaktuppgifter för myndigheten, om informationen inte redan har lämnats under b

Adress:

Tfn (landskod) (riktnummer)

Fax (landskod) (riktnummer)

Uppgifter om kontaktperson(er)

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Tfn (landskod) (riktnummer)

Fax (landskod) (riktnummer)

E-post (om sådan finns):

Språk som kan användas vid kontakter:

d) Uppgifter om den fysiska person beträffande vilken beslutet om övervakningsåtgärder har utfärdats:

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Namn som ogift, i förekommande fall:

Alias, i förekommande fall:

Kön:

Nationalitet:

Personnummer eller socialförsäkringsnummer (om sådant finns):

Födelsedatum:

Födelseort:

Adresser/bosättningar

— i den utfärdande staten:

— i den verkställande staten:

— på annan ort:

Språk som personen förstår (om känt):

Lämna följande uppgifter om de finns tillgängliga:

— Typ av identitetshandling(ar) som personen innehar och nummer (identitetskort, pass):

— Typ av uppehållstillstånd som personen innehar i den verkställande staten och nummer:

e) Uppgifter om den medlemsstat till vilken beslutet om övervakningsåtgärder samt intyget översänds

Beslutet om övervakningsåtgärder samt intyget översänds till den verkställande stat som anges under a av följande skäl:

Den berörda personen har sin lagliga och regelmässiga bosättning i den verkställande staten och samtycker efter att ha underrättats om de berörda åtgärderna till att återvända till den staten.

Den berörda personen har begärt att beslutet om övervakningsåtgärder ska översändas till den andra medlemsstaten, i vilken han inte har sin lagliga och regelmässiga bosättning, av följande skäl:

f) Uppgifter om beslutet om övervakningsåtgärder:

Beslutet utfärdades den (DD-MM-ÅÅÅÅ):

Beslutet blev verkställbart den (DD-MM-ÅÅÅÅ):

Om ett rättsmedel har anlitats mot beslutet om övervakningsåtgärder vid tidpunkten för intygets översändande, kryssa för denna ruta

Beslutets referensbeteckning (om sådant finns):

Den berörda personen har varit föremål för tillfälligt frihetsberövande under följande tid (om tillämpligt):

1. Beslutet omfattar totalt: påstådda brott.

Sammanfattning av sakförhållandena och en beskrivning av de omständigheter under vilka det eller de påstådda brotten begicks, inklusive tid och plats samt på vilket sätt den berörda personen medverkade i brotts/brotten:

Det eller de påstådda brotternas beskaffenhet, brottsrubricering samt de tillämpliga lagbestämmelser som beslutet grundar sig på:

2. Markera i förekommande fall genom kryss i tillämpliga rutor om det eller de påstådda brott som avses i punkt 1 enligt definitionen i den utfärdande statens lagstiftning utgörs av ett eller flera av följande brott som enligt den utfärdande statens lagstiftning kan leda till frihetsstraff eller frihetsberövande åtgärd som maximalt får uppgå till minst tre år:

Deltagande i en kriminell organisation.

Terrorism.

Människohandel.

Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.

- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
- Korruption.
- Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.
- Tvätt av vinning av brott.
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
- It-brottslighet.
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
- Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse.
- Mord och grov misshandel.
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
- Rasism och främlingsfientlighet.
- Organiserat eller väpnat rån.
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- Bedrägeri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfalskning och piratkopiering.
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med dessa.
- Förfalskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanter.
- Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.
- Mordbrand.
- Brott som faller inom den Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion.
- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.

3. Om det eller de påstådda brott som anges i punkt 1 inte omfattas av punkt 2 eller om beslutet samt intyget översänds till en medlemsstat som har förklarat att den kommer att göra en kontroll av dubbel straffbarhet (artikel 14.4 i rambeslutet), lämna en fullständig beskrivning av det eller de berörda påstådda brotten:
- g) Uppgifter om varaktigheten och typen av övervakningsåtgärd(er)
1. Tillämplig tidsperiod för beslutet om övervakningsåtgärder; möjlighet att förlänga beslutets giltighet (i tillämpliga fall):
 2. Med beaktande av samtliga de omständigheter i fallet som är kända när beslutet om övervakningsåtgärder översänds kommer uppföljning av övervakningsåtgärderna sannolikt att krävas under en tid av (vägledande uppgift):
 3. Typ av övervakningsåtgärd(er) (flera alternativ får anges):
 - Skyldighet för personen att meddela den behöriga myndigheten i den verkställande staten varje byte av bostadsort, i synnerhet för mottagande av kallelser att närvara vid ett förhör eller en rättegång i samband med straffrättsliga förfaranden.
 - Skyldighet att inte besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden i den utfärdande eller verkställande staten.
 - Skyldighet att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider.
 - Skyldighet som innebär begränsningar av möjligheten att lämna den verkställande statens territorium.
 - Skyldighet att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet.
 - Skyldighet att undvika kontakt med vissa personer med anknytning till det eller de påstådda brotten.
 - Andra åtgärder som den verkställande staten är beredd att övervaka i enlighet med ett meddelande enligt artikel 8.2 i rambeslutet.

Om alternativet "andra åtgärder" valts, ange vilka åtgärder som berörs genom att markera tillämplig ruta eller rutor:

 - Skyldighet att avstå från viss verksamhet med anknytning till det eller de påstådda brotten, vilken kan omfatta befattning med ett angivet yrke eller en angiven bransch.
 - Skyldighet att inte framföra fordon.
 - Skyldighet att deponera en viss summa pengar eller lämna ett annat slag av garanti, som antingen får lämnas genom ett viss antal delbetalningar eller direkt i sin helhet.
 - Skyldighet att genomgå terapeutisk behandling eller behandling mot missbruk.
 - Skyldighet att undvika kontakt med vissa föremål som har samband med det eller de påstådda brotten.
 - Annan åtgärd (ange vilken):
 4. Lämna en utförlig beskrivning av den eller de övervakningsåtgärder som angetts under punkt 3:
- h) Andra omständigheter av betydelse i ärendet, inklusive särskilda skäl för påförande av övervakningsåtgärden eller övervakningsåtgärderna (frivillig information):
- Beslutet bifogas intyget.

Underskrift av den myndighet som utfärdat intyget och/eller dess företrädare för intygande av att innehållet i intyget är korrekt:

Namn:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Datum:

Referensbeteckning (om sådan finns):

Officiell stämpel (i förekommande fall):

BILAGA II

FORMULÄR

som avses i artikel 19 i rådets rambeslut 2009/829/RIF av den 23 oktober 2009 om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder mellan Europeiska unionens medlemsstater som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande

RAPPORT OM ÖVERTRÄDELSE AV EN ÖVERVAKNINGSÅTGÄRD OCH VARJE ANNAN IAKTTAGELSE SOM SKULLE KUNNA LEDA TILL ETT FÖLJDBESLUT

a) Uppgifter om identiteten på den person som står under övervakning:

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Namn som ogift, i förekommande fall:

Alias, i förekommande fall:

Kön:

Nationalitet:

Personnummer eller socialförsäkringsnummer (om sådant finns):

Födelsedatum:

Födelseort:

Adress:

Språk som personen förstår (om känt):

b) Närmare upplysningar om beslutet om övervakningsåtgärder:

Beslutet utfärdat den:

Referensbeteckning (om sådan finns):

Myndighet som utfärdat beslutet

Officiellt namn:

Adress:

Intyget utfärdat den:

Myndighet som utfärdat intyget:

Referensbeteckning (om sådan finns):

- c) Uppgifter om den myndighet som är ansvarig för uppföljningen av övervakningsåtgärden eller övervakningsåtgärderna:

Myndighetens officiella namn:

Namn på kontaktperson:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Adress:

Tfn (landskod) (riktnummer)

Fax (landskod) (riktnummer)

E-post:

Språk som kan användas vid kontakter:

- d) Överträdelse av en eller flera övervakningsåtgärder och/eller varje annan iakttagelse som skulle kunna leda till ett följdbeslut:

Den person som avses under a har åsidosatt följande övervakningsåtgärd eller övervakningsåtgärder:

En skyldighet för personen att meddela den behöriga myndigheten i den verkställande staten varje byte av bosättning, i synnerhet för mottagande av kallelser att närvara vid ett förhör eller en rättegång i samband med straffrättsliga förfaranden.

En skyldighet att inte besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden i den utfärdande eller verkställande staten.

En skyldighet att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider.

En skyldighet som innebär begränsningar av möjligheten att lämna den verkställande statens territorium.

En skyldighet att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet.

En skyldighet att undvika kontakt med vissa personer med anknytning till det eller de påstådda brotten.

Andra åtgärder (ange vilka):

Beskrivning av överträdelsen eller överträdelserna (ort, datum och närmare omständigheter):

— Andra iakttagelser som skulle kunna leda till ett följdbeslut.

Beskrivning av iakttagelserna:

e) Uppgifter om kontaktperson för ytterligare upplysningar om överträdelsen:

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Adress:

Tfn (landskod) (riktnummer)

Fax (landskod) (riktnummer)

E-post:

Språk som kan användas vid kontakter:

Underskrift av den myndighet som utfärdat formuläret och/eller dennes företrädare, vilken intygar att innehållet i formuläret är korrekt:

Namn:

Befattning (titel/tjänsteställning):

Datum:

Officiell stämpel (i förekommande fall):

FÖRKLARING FRÅN TYSKLAND

"Förbundsrepubliken Tyskland meddelar, i enlighet med artikel 14.4 i rådets rambeslut om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande, att Tyskland inte kommer att tillämpa artikel 14.1 i rambeslutet när det gäller samtliga brott som avses i den punkten."

Denna förklaring ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

FÖRKLARING FRÅN POLEN

"I enlighet med artikel 14.4 i rådets rambeslut om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande uttalar Republiken Polen att den inte kommer att tillämpa stycket 1 i nämnda artikel 14 vad beträffar samtliga brott som det hänvisas till i det stycket."

Denna förklaring ska offentliggöras i Europeiska unionens offentliga tidning.

FÖRKLARING FRÅN UNGERN

"I enlighet med artikel 14.4 i rambeslutet om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande förklarar Republiken Ungern att man inte kommer att tillämpa artikel 14.1 i ovannämnda rambeslut när det gäller de brott som avses i den punkten."

Denna förklaring ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

Med hänvisning till de "konstitutionella skäl" som omnämns i artikel 14.4 lämnar Ungern följande motivering:

"Till följd av ratificeringen av Lissabonfördraget har Ungern ändrat sin författning för att uppfylla skyldigheterna i detta fördrag, bland annat att inte tillämpa villkoret om dubbel straffbarhet vid straffrättsliga förfaranden. Denna bestämmelse i författningen kommer att träda i kraft samtidigt som Lissabonfördraget. Fram till dess att fördraget träder i kraft kommer dock dubbel straffbarhet att vara en viktig rättsfråga som – i sin egenskap av princip enligt artikel 57 i författningen – varken kan eller får förbises. Artikel 14.1 i rambeslutet ska därför inte tillämpas på något av de brott som räknas upp (eller, som det formuleras i artikeln: ska inte tillämpas när det gäller samtliga brott)."

FÖRKLARING FRÅN LITAUEN

"I enlighet med artikel 14.4 i rambeslutet om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande förklarar Republiken Litauen att man inte kommer att tillämpa artikel 14.1 i ovannämnda rambeslut när det gäller de brott som avses i den punkten."

Denna förklaring ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

Sammanfattning av departementspromemorian En europeisk övervakningsorder (Ds 2013:75)

Prop. 2014/15:116
Bilaga 2

I promemorian lämnas förslag som innebär att en misstänkt person i stället för att vara tillfälligt frihetsberövad i en stat där en brottsutredning eller rättegång pågår kan stå under övervakning i den stat där han eller hon är stadigvarande bosatt eller har stark anknytning till. Förslagen är föranledda av Sveriges genomförande av ett rambeslut, som antogs den 23 oktober 2009, och vars syfte bl.a. är att främja användningen av icke frihetsberövande åtgärder.

Genom rambeslutet har EU:s medlemsstater kommit överens om att icke frihetsberövande tvångsmedelsbeslut, t.ex. reseförbud, ska kunna erkännas och följas upp i en annan medlemsstat än den där brottsutredningen eller rättegången pågår (s.k. europeisk övervakningsorder).

I promemorian lämnas förslag till de författningsbestämmelser som bedöms krävas för att genomföra rambeslutet i Sverige. Det föreslås att det införs en särskild lag om en europeisk övervakningsorder. Lagen ska gälla för dels en övervakningsorder som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat, dels en övervakningsorder som ska erkännas och följas upp i Sverige.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om en europeisk övervakningsorder

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande¹.

2 § Med en europeisk övervakningsorder avses ett verkställbart rättsligt avgörande, utfärdat av en behörig myndighet i samband med ett pågående straffrättsligt förfarande, som innebär att den som är föremål för förfarandet ska omfattas av övervakningsåtgärder.

I 2 kapitlet finns bestämmelser om en europeisk övervakningsorder som utfärdats i Sverige och som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat i Europeiska unionen.

I 3 kapitlet finns bestämmelser om en europeisk övervakningsorder som har utfärdats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som ska erkännas och följas upp i Sverige.

2 kap. En europeisk övervakningsorder som utfärdas i Sverige och som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat

Förutsättningar för en övervakningsorder

1 § Den som är skäligen misstänkt för brott på vilket fängelse kan följa och gentemot vilken det föreligger skäl för häktning enligt 24 kap. rättegångsbalken får, om det kan antas att syftet med ett frihetsberövande kan tillgodoses därigenom, meddelas en europeisk övervakningsorder.

En europeisk övervakningsorder får dock meddelas endast om

1. den misstänkte är stadigvarande bosatt i, eller har annan stark anknytning till, en annan medlemsstat,
2. den misstänkte samtycker till att övervakningsordern följs upp i den andra staten, och
3. skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse.

Övervakningsorderns rättsverkan

2 § Genom en europeisk övervakningsorder

¹ EUT L 294, 11.11.2009, s. 20 (Celex 32009F0829).

1. meddelas den misstänkte förbud att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort (reseförbud), eller

2. föreskrivs den misstänkte att på vissa tider anmäla sig hos anvisad myndighet i en annan medlemsstat (anmälningsskyldighet).

Reseförbud enligt första stycket 1 får förenas med anmälningsskyldighet enligt första stycket 2.

3 § I samband med en europeisk övervakningsorder får föreskrivas att den misstänkte ska

1. på vissa tider vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats,

2. överlämna pass eller annan legitimationshandling till anvisad myndighet i den andra staten, eller

3. följa annat villkor som behövs för den misstänktes övervakande.

Förfarandet

4 § Åklagare eller domstol prövar fråga om en europeisk övervakningsorder. Vid prövningen tillämpas 25 kap. 3–6 och 8 §§ rättegångsbalken.

Vid prövning i hovrätten av en europeisk övervakningsorder tillämpas vad som föreskrivs i 49 kap. och 52 kap. rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut i fråga om reseförbud.

Vid handläggning av mål där den tilltalade har meddelats en europeisk övervakningsorder ska vad som föreskrivs i 45 kap. och 47 kap. rättegångsbalken om mål där den tilltalade är ålagd reseförbud tillämpas.

5 § En europeisk övervakningsorder ska gälla omedelbart. Den misstänktes skyldighet att följa övervakningsordern inträder först när myndigheten i den andra medlemsstaten har beslutat att erkänna övervakningsordern.

Översändande av en övervakningsorder

6 § En europeisk övervakningsorder översänds av åklagare direkt till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där den misstänkte är stadigvarande bosatt för erkännande och uppföljning.

På den misstänktes begäran får övervakningsordern översändas till den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat enligt de villkor som den medlemsstaten har uppställt.

Ändring av en övervakningsorder

7 § En europeisk övervakningsorder får ändras av rätten. Även åklagaren får besluta om ändring, om övervakningsordern inte har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

Upphävande av en övervakningsorder

8 § En europeisk övervakningsorder ska omedelbart upphävas om

1. åtal inte har väckts i rätt tid eller förlängning av tiden inte har begärts,

2. den inte erkänns eller följs upp i den andra staten, eller

3. den av något annat skäl inte längre bör gälla.

En europeisk övervakningsorder hävs av rätten. Även åklagaren får häva en övervakningsorder, om den inte har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

Rätten får besluta om tillfälliga undantag från övervakningsordern eller från de föreskrifter som har meddelats i samband med denna. Även åklagaren får besluta om sådana undantag, om övervakningsordern inte har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts. Rätten får överlåta till åklagaren att besluta om tillfälliga undantag.

Om den som har meddelats en europeisk övervakningsorder döms för brottet, ska rätten pröva om övervakningsordern ska gälla till dess domen vinner laga kraft.

Överträdelse av en övervakningsorder

9 § Om den misstänkte överträder övervakningsordern eller inte fullgör en föreskrift som har meddelats enligt 3 §, ska han eller hon omedelbart anhållas eller häktas, om det inte är uppenbart att det saknas skäl för detta.

3 kap. En europeisk övervakningsorder som ska erkännas och följas upp i Sverige

Förutsättningar för erkännande

1 § En europeisk övervakningsorder ska erkännas om den avser en åtgärd som anges i 2 § och den avser en misstänkt som

1. är stadigvarande bosatt i Sverige, eller
2. arbetar eller studerar i Sverige eller har annan stark anknytning till Sverige.

Vad som sägs i första stycket 2 gäller endast om det med hänsyn till den misstänktes förhållanden och övervakningsorderns innehåll bedöms lämpligt att övervakningsordern följs upp i Sverige.

Om behov av anpassning föreligger enligt 4 § får övervakningsordern erkännas endast om den andra medlemsstatens myndighet inte har invänt mot anpassningen inom tio dagar från det att myndigheten informerades om behovet av anpassning.

2 § En europeisk övervakningsorder får erkännas om den avser övervakningsåtgärder som innebär skyldighet

1. att anmäla byte av bosättning till en myndighet i Sverige,
2. att inte besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden i den stat där övervakningsordern har meddelats eller i Sverige,
3. att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider,
4. att följa beslutade begränsningar av möjligheten att lämna svenskt territorium,
5. att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet, eller
6. att undvika kontakt med vissa särskilt angivna personer som har anknytning till det påstådda brottet.

Hinder mot erkännande

3 § Övervakningsordern får inte erkännas om

1. ett sådant intyg som avses i 7 §, trots att den andra medlemsstatens myndighet har beretts tillfälle att inkomma med komplettering, saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om erkännande och uppföljning,

2. det i Sverige har meddelats dom eller åtalsunderlåtelse beträffande den gärning som övervakningsordern grundas på,

3. det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier, eller

4. den gärning som övervakningsordern grundas på har ägt rum innan den misstänkte fyllt femton år.

Anpassning av en övervakningsåtgärd

4 § En övervakningsorder ska anpassas om den omfattar en övervakningsåtgärd som inte motsvarar

1. sådana förbud, föreskrifter eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, eller

2. förbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud eller lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang.

Anpassning sker genom att övervakningsåtgärden

1. undantas från erkännande och uppföljning i den del den är oförenlig med sådana förbud, föreskrifter eller villkor som kan meddelas enligt första stycket, eller

2. ersätts med ett förbud, en föreskrift eller ett villkor som kan meddelas med stöd av 25 kap. 1 eller 2 §§ rättegångsbalken.

Ett villkor om elektronisk övervakning ska alltid undantas från erkännande och uppföljning.

Övervakningsåtgärden ska efter anpassningen så långt möjligt motsvara övervakningsåtgärden i övervakningsordern och får inte vara strängare än denna.

Uppföljningsförklaring

5 § Om förutsättningarna för erkännande är uppfyllda och det inte föreligger något hinder mot erkännande, ska beslut om uppföljning av övervakningsordern i Sverige meddelas (uppföljningsförklaring). Uppföljningsförklaringen gäller omedelbart.

Uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om

1. skyldigheterna för den mot vilken förklaringen gäller,

2. den tid som uppföljningen ska pågå, och

3. hur den mot vilken förklaringen gäller kan överklaga uppföljningsförklaringen.

Förfarandet

6 § Åklagare prövar om en europeisk övervakningsorder ska erkännas och följas upp i Sverige.

7 § En europeisk övervakningsorder ska översändas direkt till behörig åklagare.

Övervakningsordern ska åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilaga 1 till rambeslutet.

Övervakningsordern och intyget ska översändas skriftligen genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet får dock översändandet ske på annat sätt.

8 § Det intyg som avses i 7 § ska vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om erkännande och uppföljning, ska åklagaren ge den andra medlemsstatens myndighet möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering.

9 § Åklagaren ska meddela beslut i fråga om uppföljningsförklaring senast tjugo arbetsdagar efter det att övervakningsordern och intyget mottagits. Om det föreligger särskilda skäl, får beslutet meddelas senare.

Beslutet ska innehålla de skäl som har bestämt utgången. Åklagaren får vid behov översätta intyget och beslutet i fråga om uppföljningsförklaring.

Beslutet ska delges den som övervakningsordern avser.

Uppföljning

10 § Åklagaren ska följa upp en europeisk övervakningsorder i Sverige.

Polismyndighet ska på det sätt som bedöms lämpligt bistå åklagaren vid uppföljningen.

Överklagande

11 § Ett beslut i fråga om uppföljningsförklaring får överklagas av den som övervakningsordern avser.

Överklagandet ska göras till den tingsrätt där åklagaren som prövat frågan om uppföljningsförklaring ska föra talan i brottmål i allmänhet.

Överklagandet ska göras skriftligen och ges in till åklagaren inom tre veckor från den dag då den som övervakningsordern avser fick del av beslutet i fråga om uppföljningsförklaring.

Ett överklagande som inte har kommit in i rätt tid ska avvisas av åklagaren. Om överklagandet har kommit in till tingsrätten inom tiden för överklagande, ska den omständigheten att överklagandet har kommit in till åklagaren först därefter inte föranleda att det avvisas. Om överklagandet inte avvisas, ska åklagaren sända det och övriga handlingar i ärendet till tingsrätten.

Rättens prövning

12 § Rättens handläggning ska ske med skyndsamhet.

Om rätten överväger att upphäva en uppföljningsförklaring ska åklagaren ges tillfälle att yttra sig.

Förlängning och ändring av övervakningsordern

13 § Om myndigheten i den andra medlemsstaten begär det ska tiden för uppföljningen i Sverige förlängas.

Om myndigheten i den andra medlemsstaten på annat sätt ändrar övervakningsordern ska uppföljningsförklaringen upphävas och en ny prövning i fråga om uppföljningsförklaring göras. Vid en sådan prövning ska frågor om anknytning enligt 1 § och om hinder för erkännande enligt 3 § inte prövas.

Åklagaren prövar frågor om förlängning och ändring av övervakningsordern. Rätten prövar dock sådana frågor om uppföljningsförklaringen är föremål för rättens prövning.

Upphävande av en uppföljningsförklaring

14 § En uppföljningsförklaring ska upphävas om

1. det framkommer att övervakningsordern inte får erkännas i Sverige,
2. övervakningsordern återkallas,
3. den som övervakningsordern avser misstänks för en överträdelse av övervakningsordern och myndigheten i den andra medlemsstaten trots begäran om detta inte fattar något följdbeslut och inte heller lämnar besked om att uppföljningen ska fortgå,
4. myndigheten i den andra medlemsstaten inte svarar på en begäran om bekräftelse på att uppföljningen fortfarande behövs,
5. den som övervakningsordern avser begärs överlämnad enligt en europeisk arresteringsorder enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, eller en nordisk arresteringsorder enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, för den gärning som övervakningsordern grundas på, eller
6. övervakningsordern inte längre kan följas upp till följd av att det har inletts andra straffrättsliga förfaranden mot den som övervakningsordern avser.

Åklagaren beslutar om upphävande.

Ett beslut om upphävande enligt första stycket 1 får överklagas av den som övervakningsordern avser. Vid ett sådant överklagande ska 11 och 12 §§ tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Härigenom föreskrivs att 7 § passlagen (1978:302) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Passansökan *skall* avslås, om Passansökan *ska* avslås, om

1. bestämmelserna i 6 § inte har iakttagits och sökanden inte har följt uppmaningen att avhjälpa bristen,

2. ansökan avser pass för barn under arton år och barnets vårdnadshavare inte har lämnat medgivande och det inte finns synnerliga skäl att ändå utfärda pass,

3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,

4. sökanden är föremål för en europeisk övervakningsorder enligt 2 kap. 1 § lagen (2014:XX) om en europeisk övervakningsorder eller är föremål för en uppföljningsförklaring som avser en övervakningsåtgärd enligt 3 kap. 2 § 3–5 samma lag och behörig åklagare inte har lämnat medgivande,

4. sökanden är efterlyst och *skall* omhändertas omedelbart vid anträffandet,

5. sökanden är efterlyst och *ska* omhändertas omedelbart vid anträffandet,

5. sökanden genom en dom som har vunnit laga kraft har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta att han eller hon har för avsikt att undandra sig verkställigheten,

6. sökanden genom en dom som har vunnit laga kraft har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta att han eller hon har för avsikt att undandra sig verkställigheten,

6. sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år och sökanden inte har villkorligt frigivits,

7. sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden att avtjäna är fängelse i minst ett år och sökanden inte har villkorligt frigivits,

7. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år,

8. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år,

8. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

9. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

9. sökanden enligt 2 kap. 12 §
eller 6 kap. 6 § konkurslagen
(1987:672) är ålagd att lämna ifrån
sig sitt pass eller förbud att utfärda
pass för sökanden har meddelats
enligt samma lagrum.

10. sökanden enligt 2 kap. 12 §
eller 6 kap. 6 § konkurslagen
(1987:672) är ålagd att lämna ifrån
sig sitt pass eller förbud att utfärda
pass för sökanden har meddelats
enligt samma lagrum.

Prop. 2014/15:116
Bilaga 3

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Överlämnande får beviljas endast för en gärning som motsvarar brott enligt svensk lag och

1. för vilken, när överlämnandet avser lagföring, enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning en frihetsberövande påföljd i ett år eller mer är föreskrivet, eller

2. för vilken, när överlämnandet avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd, en frihetsberövande påföljd i minst fyra månader har dömts ut.

Om det i arresteringsordern har angetts att en gärning är sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer, *skall* dock överlämnande beviljas även om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Vid överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som avser en sådan gärning *skall* påföljden vara sådan som anges i första stycket 2.

Om det i arresteringsordern har angetts att en gärning är sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer, *ska* dock överlämnande beviljas även om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Vid överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som avser en sådan gärning *ska* påföljden vara sådan som anges i första stycket 2.

För gärning som legat till grund för en europeisk övervakningsorder enligt lagen (2014:XX) om en europeisk övervakningsorder som har följts upp i Sverige ska första stycket 1 inte gälla.

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första *eller andra* stycket får överlämnande beviljas även för annan gärning som, utan att vara sådan som anges i första stycket 1 eller 2, motsvarar brott enligt svensk lag.

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första, *andra eller tredje* stycket får överlämnande beviljas även för annan gärning som, utan att vara sådan som anges i första stycket 1 eller 2, motsvarar brott enligt svensk lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har inkommit med yttranden över departementspromemorian: Riksdagens ombudsmän, Göta hovrätt, Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Tullverket, Migrationsverket, Socialstyrelsen, Skatteverket, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Datainspektionen, Barnombudsmannen, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Sveriges advokatsamfund och Sveriges Domareförbund.

Amnesty International, Civil Rights Defenders och Riksförbundet Kriminellas Revansch I Samhället har inbjudits att lämna synpunkter men har avstått från att göra det.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll och tillämplighet

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande.

2 § Om Europeiska unionen genom ett särskilt beslut har avbrutit tillämpningen av rådets rambeslut 2009/829/RIF i förhållande till en medlemsstat eller om en medlemsstat har upphört att tillämpa rambeslutet eller den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet, gäller inte denna lag i förhållande till den staten.

Ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder

3 § Med ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder avses i denna lag ett beslut om att en person som är misstänkt för brott

1. förbjuds att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort i en annan medlemsstat, eller

2. föreläggs att på vissa tider anmäla sig hos anvisad myndighet i en annan medlemsstat.

Ett förbud enligt första stycket 1 får förenas med ett föreläggande enligt första stycket 2.

Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder

4 § Med ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder avses i denna lag ett verkställbart beslut, meddelat av en behörig myndighet i en annan medlemsstat i samband med ett straffrättsligt förfarande, som innebär att en person som är misstänkt för brott ska omfattas av en eller flera övervakningsåtgärder.

Föreskrifter om verkställigheten av denna lag

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

2 kap. Ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i en annan medlemsstat

Förutsättningar för att meddela ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder

1 § Om någon är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa och det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han eller hon avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff men det i övrigt inte finns anledning att anhålla eller häkta den misstänkte, får han eller hon, om det är tillräckligt, i stället meddelas ett beslut om övervakningsåtgärder enligt 1 kap. 3 §.

Ett beslut om övervakningsåtgärder får även meddelas om det finns skäl att anhålla eller häkta någon enligt 24 kap. 1 § första stycket 2 eller 3 rättegångsbalken men det kan antas att syftet med ett sådant frihetsberövande kan tillgodoses genom ett beslut om övervakningsåtgärder.

Ett beslut om övervakningsåtgärder får meddelas endast om

1. den misstänkte är stadigvarande bosatt i eller har annan stark anknytning till en annan medlemsstat,
2. den misstänkte samtycker till att beslutet följs upp i den andra medlemsstaten,
3. skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse, och
4. det inte är olämpligt med hänsyn till utredningen och lagföringen av brottet.

Särskilda villkor i samband med ett beslut om övervakningsåtgärder

2 § I samband med att ett beslut om övervakningsåtgärder meddelas får det beslutas att den misstänkte ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats på vissa tider. Det får också ställas upp andra särskilda villkor som behövs för övervakningen av den misstänkte.

Meddelande av ett beslut om övervakningsåtgärder

3 § Åklagare eller allmän domstol prövar om ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas.

Vid en prövning enligt första stycket och i fråga om förfarandet efter det att ett beslut om övervakningsåtgärder har meddelats tillämpas det som föreskrivs i rättegångsbalken om reseförbud, om inte något annat följer av denna lag.

Tid för väckande av åtal

4 § När ett beslut om övervakningsåtgärder har meddelats enligt 3 § ska åtal väckas inom en månad efter det att den misstänktes skyldighet enligt 6 § inträtt, om åtal inte redan har väckts.

Rätten får medge förlängning av tiden, om framställning om det görs före tidens utgång. Den förlängda tiden får inte vara längre än vad som är nödvändigt.

Översändande av beslutet

5 § Åklagaren ska sända över ett beslut om övervakningsåtgärder till en behörig myndighet i den medlemsstat där beslutet ska erkännas och följas upp.

Skyldighet att följa ett beslut om övervakningsåtgärder

6 § Den misstänktes skyldighet att följa ett beslut om övervakningsåtgärder och särskilda villkor som meddelats enligt 2 § inträder först när åklagaren har tagit emot en underrättelse från behörig myndighet i den andra medlemsstaten om det slutliga beslutet att erkänna beslutet om övervakningsåtgärder.

Tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder

7 § Rätten får besluta om tillfälliga undantag från ett beslut om övervakningsåtgärder eller från de särskilda villkor som har meddelats med stöd av 2 §.

Även åklagaren får besluta om tillfälliga undantag, om inte beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts. Rätten får dock överlåta till åklagaren att besluta om tillfälliga undantag även i sådana fall.

Ändring av ett beslut om övervakningsåtgärder

8 § Ett beslut om övervakningsåtgärder eller de särskilda villkor som har meddelats med stöd av 2 § får ändras av rätten. Även åklagaren får besluta om ändring, om inte beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

För den misstänktes skyldighet att följa ett beslut enligt första stycket tillämpas 6 §.

Upphävande av ett beslut om övervakningsåtgärder

9 § Ett beslut om övervakningsåtgärder ska omedelbart upphävas om

1. åtal inte har väckts i rätt tid eller förlängning av tiden inte har begärts,

2. beslutet inte erkänns eller följs upp av den andra staten, eller

3. beslutet av något annat skäl inte längre bör gälla.

Ett beslut om övervakningsåtgärder upphävs av rätten. Även åklagaren får upphäva beslutet, om inte beslutet har meddelats eller fastställts av rätten och åtal har väckts.

Överträdelse av ett beslut om övervakningsåtgärder

10 § Om den misstänkte överträder ett beslut om övervakningsåtgärder eller inte följer ett särskilt villkor enligt 2 §, ska han eller hon omedelbart anhållas eller häktas, om det inte är uppenbart att det saknas skäl för detta.

Beslut i samband med dom

11 § Om den som har meddelats ett beslut om övervakningsåtgärder döms för brottet, ska rätten pröva om beslutet ska gälla till dess domen fått laga kraft.

3 kap. Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som ska erkännas och följas upp i Sverige

Skyldighet att erkänna och följa upp ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder

1 § Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder som sänds över från en annan medlemsstat ska erkännas och följas upp i Sverige om förutsättningarna i 2 och 3 §§ är uppfyllda och inte annat följer av denna lag.

Allmänna förutsättningar för erkännande och uppföljning

2 § För att ett beslut om övervakningsåtgärder ska få erkännas och följas upp enligt 1 § krävs att den misstänkte

1. är stadigvarande bosatt i Sverige, eller
2. har annan stark anknytning till Sverige och det i övrigt framstår som lämpligt.

3 § För att ett beslut om övervakningsåtgärder ska få erkännas och följas upp enligt 1 § krävs det även att beslutet gäller för en viss tid och innebär en skyldighet för den misstänkte

1. att anmäla byte av bosättning till en myndighet i Sverige,
2. att inte besöka vissa ställen, orter eller fastställda områden i Sverige eller i den medlemsstat där beslutet om övervakningsåtgärder har meddelats,
3. att stanna kvar på anvisad ort, i tillämpliga fall under angivna tider,
4. att följa beslutade begränsningar av möjligheten att lämna svenskt territorium,
5. att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos en viss myndighet, eller
6. att undvika kontakt med vissa särskilt angivna personer som har anknytning till det påstådda brottet.

Hinder mot erkännande och uppföljning

4 § Ett beslut om övervakningsåtgärder får inte erkännas och följas upp i Sverige om

1. den gärning som beslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,
2. det för samma gärning som beslutet avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,
3. det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier, eller

4. den gärning som beslutet avser har ägt rum innan den misstänkte fyllt 15 år.

Prop. 2014/15:116
Bilaga 5

5 § Om det med hänsyn till den misstänktes personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, får ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder, trots hinder enligt 4 §, erkännas och följas upp i Sverige.

Hur förfarandet inleds

6 § Ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska sändas skriftligen till behörig åklagare. Beslutet ska åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilaga 1 till rådets rambeslut 2009/829/RIF.

Beslutet och intyget ska sändas över genom post, bud eller telefax eller, efter överenskommelse i det enskilda fallet, på annat sätt.

Intyget ska vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

7 § Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för prövning av frågan om erkännande och uppföljning, ska åklagaren ge den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten möjlighet att inom en viss tid komma in med komplettering. Detsamma gäller om beslutet om övervakningsåtgärder saknas.

Om de brister som anges i första stycket kvarstår efter den tid som angetts, får beslut fattas om att inte erkänna och följa upp beslutet om övervakningsåtgärder.

Beslut i fråga om erkännande och uppföljning

8 § Åklagare prövar om ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder ska erkännas och följas upp i Sverige.

9 § Om det utländska beslutet om övervakningsåtgärder kan erkännas och följas upp i Sverige, ska beslut meddelas om att uppföljning ska ske (uppföljningsförklaring).

Uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om

1. vilka övervakningsåtgärder enligt 3 § som ska följas upp och, i förekommande fall, om anpassning har skett med stöd av 12 §, och
2. den tid som uppföljningen ska pågå.

10 § Ett beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska meddelas senast inom fyra veckor efter det att åklagaren enligt 6 § tagit emot det utländska beslutet. Om åklagaren har begärt in komplettering enligt 7 §, ska fristen på fyra veckor börja löpa efter det att kompletteringen kommit in till åklagaren.

Åklagaren får, om det finns särskilda skäl, meddela sitt beslut vid en senare tidpunkt än vad som anges i första stycket.

11 § Ett beslut i fråga om erkännande och uppföljning ska innehålla de skäl som har bestämt utgången och en upplysning om hur den misstänkte kan överklaga beslutet. Beslutet ska delges den misstänkte.

Åklagaren ska vid behov översätta beslutet och andra handlingar i ärendet till ett språk som den misstänkte förstår.

Anpassning av en övervakningsåtgärd

12 § En övervakningsåtgärd i ett utländskt beslut ska anpassas om åtgärden, helt eller delvis, är oförenlig med

1. sådana förbud, förelägganden eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, eller

2. förbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud eller lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang.

En helt oförenlig övervakningsåtgärd ska anpassas genom att den ersätts med en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1. I övriga fall ska övervakningsåtgärden anpassas till en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1 eller 2.

En åtgärd som har anpassats ska så långt det är möjligt motsvara övervakningsåtgärden i det utländska beslutet och får inte vara strängare än denna.

Uppföljning i Sverige

13 § En uppföljningsförklaring som beslutats enligt 9 § gäller omedelbart. Uppföljningen får påbörjas först när den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten har underrättats om förklaringen. Om anpassning har skett med stöd av 12 §, får uppföljningen påbörjas tidigast tio dagar efter en sådan underrättelse.

Åklagaren ansvarar för uppföljningen. Vid uppföljningen får åklagaren anlita biträde av Polismyndigheten.

Uppföljning får inte ske genom elektronisk övervakning.

Överklagande

14 § Åklagarens beslut i fråga om erkännande och uppföljning får överklagas till tingsrätten av den misstänkte.

Överklagandet ska göras skriftligen och ges in till åklagaren inom tre veckor från den dag då den misstänkte fick del av beslutet. Ett överklagande som inte har kommit in i rätt tid ska avvisas av åklagaren. Om överklagandet har kommit in till tingsrätten inom tiden för överklagande, ska den omständigheten att överklagandet har kommit in till åklagaren först därefter inte föranleda att det avvisas. Om överklagandet inte avvisas, ska åklagaren sända det och övriga handlingar i ärendet till tingsrätten.

Behörig tingsrätt är den tingsrätt där åklagaren som meddelat beslutet ska föra talan i brottmål i allmänhet.

15 § Rättens handläggning ska ske skyndsamt. Åklagare är motpart till den misstänkte sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till tingsrätten.

Om rätten överväger att upphäva den uppföljningsförklaring som beslutats enligt 9 §, ska åklagaren ges tillfälle att yttra sig.

Prop. 2014/15:116
Bilaga 5

Vid rättens prövning gäller i övrigt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Förlängning av tiden för uppföljning

16 § Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten begär det, ska tiden för uppföljning förlängas. Beslut i fråga om förlängning meddelas av åklagaren. Beslutet ska delges den misstänkte.

Om den tid som angetts i uppföljningsförklaringen eller i ett beslut enligt första stycket är på väg att löpa ut, ska åklagaren begära besked från den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten om huruvida uppföljningen ska fortsätta.

Ändring av en uppföljningsförklaring

17 § Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten ändrar på beslutet om övervakningsåtgärder, ska uppföljningsförklaringen ändras i enlighet med den andra statens beslut, om förutsättningarna i 3 § är uppfyllda. Vid ändring av uppföljningsförklaringen ska 10–13 §§ tillämpas. Ett beslut om att ändra uppföljningsförklaringen ska innehålla uppgift om den ändring som har gjorts och, i förekommande fall, huruvida anpassning har skett med stöd av 12 §.

Beslut i fråga om ändring av en uppföljningsförklaring meddelas av åklagaren.

Åklagarens beslut i fråga om ändring av uppföljningsförklaringen får överklagas av den misstänkte. Vid överklagandet ska 14 och 15 §§ tillämpas.

Upphävande av en uppföljningsförklaring

18 § En uppföljningsförklaring ska upphävas om

1. det framkommer omständigheter som medför att beslutet om övervakningsåtgärder inte får följas upp i Sverige,

2. beslutet om övervakningsåtgärder och intyget återkallas,

3. den misstänkte inte kan påträffas i Sverige,

4. åklagaren till den andra medlemsstatens behöriga myndighet vid flera tillfällen har rapporterat om överträdelser av beslutet om övervakningsåtgärder i enlighet med bilaga 2 till rådets rambeslut 2009/829/RIF och myndigheten i den andra staten, trots begäran om detta, inte fattar något beslut eller vidtar någon annan åtgärd med anledning av rapporteringen,

5. åklagaren av den andra medlemsstatens behöriga myndighet har begärt besked om huruvida uppföljningen ska fortsätta enligt 16 § andra stycket och myndigheten i den andra staten, trots en påminnelse från åklagaren, inte lämnar ett sådant besked,

6. beslutet om övervakningsåtgärder inte längre kan följas upp till följd av att den misstänkte begärs överlämnad enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder eller enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder för den gärning som beslutet grundas på, eller

7. beslutet om övervakningsåtgärder inte längre kan följas upp till följd av att det har inletts ett annat straffrättsligt förfarande mot den misstänkte eller att den misstänkte har påbörjat verkställigheten av en påföljd.

Beslut om upphävande av uppföljningsförklaringen meddelas av åklagaren. Beslutet ska delges den misstänkte.

Ett beslut om upphävande enligt första stycket 1 får överklagas av den misstänkte. Vid överklagandet ska 14 och 15 §§ tillämpas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

2. Lagen tillämpas inte i förhållande till en annan medlemsstat inom Europeiska unionen som inte har genomfört rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande.

Gärningar som avses i 3 kap. 4 § första stycket 1 i lagen.

1. Deltagande i en kriminell organisation
2. Terrorism
3. Människohandel
4. Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi
5. Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen
6. Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen
7. Korruption
8. Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen
9. Tvätt av vinning av brott
10. Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron
11. IT-brottslighet
12. Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter
13. Hjälptillstånd till olovlig inresa och olovlig vistelse
14. Mord och grov misshandel
15. Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader
16. Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan
17. Rasism och främlingsfientlighet
18. Organiserad stöld eller väpnat rån
19. Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk
20. Svindleri
21. Beskyddarverksamhet och utpressning
22. Förfalskning och piratkopiering
23. Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar
24. Förfalskning av betalningsmedel
25. Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanter
26. Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen
27. Handel med stulna fordon
28. Våldtäkt
29. Mordbrand
30. Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet
31. Kapning av flygplan eller fartyg
32. Sabotage

Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)

Härigenom föreskrivs att 7 § passlagen (1978:302) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §³

- Passansökan *skall* avslås, om
1. bestämmelserna i 6 § inte har iakttagits och sökanden inte har följt uppmaningen att avhjälpa bristen,
2. ansökan avser pass för barn under arton år och barnets vårdnadshavare inte har lämnat medgivande och det inte finns synnerliga skäl att ändå utfärda pass,
3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,
4. sökanden är efterlyst och *skall* omhändertas omedelbart vid anträffandet,
5. sökanden genom en dom som har *vunnit* laga kraft har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta att han eller hon har för avsikt att undandra sig verkställigheten,
6. sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden
- Passansökan *ska* avslås, om
1. bestämmelserna i 6 § inte har iakttagits och sökanden inte har följt uppmaningen att avhjälpa bristen,
2. ansökan avser pass för barn under arton år och barnets vårdnadshavare inte har lämnat medgivande och det inte finns synnerliga skäl att ändå utfärda pass,
3. sökanden är anhållen, häktad eller underkastad övervakning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken eller reseförbud eller anmälningsskyldighet enligt 25 kap. 1 § samma balk,
4. sökanden är föremål för ett beslut om övervakningsåtgärder enligt 2 kap. 1 § lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen och åklagare inte har lämnat medgivande,
5. sökanden är föremål för en uppföljningsförklaring som avser en övervakningsåtgärd enligt 3 kap. 3 § 3–5 lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen och åklagare inte har lämnat medgivande,
6. sökanden är efterlyst och *ska* omhändertas omedelbart vid anträffandet,
7. sökanden genom en dom som har *fått* laga kraft har dömts till frihetsberövande påföljd, som inte har börjat verkställas, och det finns sannolika skäl att anta att han eller hon har för avsikt att undandra sig verkställigheten,
8. sökanden avtjänar fängelsestraff och den sammanlagda tiden

³ Senaste lydelse 2005:655

att avtjäna är fängelse i minst ett år och sökanden inte har villkorligt frigivits,

7. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år,

8. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

9. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma *lagrum*.

att avtjäna är fängelse i minst ett år och sökanden inte har villkorligt frigivits,

9. sökanden genomgår sluten ungdomsvård och den sammanlagda vårdtiden är minst ett år,

10. sökanden genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

11. sökanden enligt 2 kap. 12 § eller 6 kap. 6 § konkurslagen (1987:672) är ålagd att lämna ifrån sig sitt pass eller förbud att utfärda pass för sökanden har meddelats enligt samma *bestämmelser*.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Överlämnande får beviljas endast för en gärning som motsvarar brott enligt svensk lag och

1. för vilken, när överlämnandet avser lagföring, enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning en frihetsberövande påföljd i ett år eller mer är föreskrivet, eller

2. för vilken, när överlämnandet avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd, en frihetsberövande påföljd i minst fyra månader har dömts ut.

Om det i arresteringsordern har angetts att en gärning är sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer, *skall* dock överlämnande beviljas även om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Vid överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som avser en sådan gärning *skall* påföljden vara sådan som anges i första stycket 2.

Om det i arresteringsordern har angetts att en gärning är sådan som finns angiven i bilagan till denna lag och det för gärningen enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer, *ska* dock överlämnande beviljas även om gärningen inte motsvarar brott enligt svensk lag. Vid överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd som avser en sådan gärning *ska* påföljden vara sådan som anges i första stycket 2.

För en gärning som legat till grund för ett utländskt beslut om övervakningsåtgärder enligt lagen (2015:000) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ska första stycket 1 inte gälla, om uppföljningen pågår när arresteringsordern utfärdas.

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första *eller andra* stycket får överlämnande beviljas även för annan gärning som, utan att vara sådan som anges i första stycket 1 eller 2, motsvarar

Om överlämnande beviljas för en gärning som avses i första, *andra eller tredje* stycket, får överlämnande beviljas även för *någon* annan gärning som, utan att vara sådan som anges i första

brott enligt svensk lag.

stycket 1 eller 2, motsvarar brott
enligt svensk lag.

Prop. 2014/15:116
Bilaga 5

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2015.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2015-03-16

Närvarande: F.d. justitierådet Lennart Hamberg samt justitieråden Kristina Ståhl och Agneta Bäcklund.

Erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

Enligt en lagrådsremiss den 26 februari 2015 (Justitiedepartementet) har regeringens beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen,
2. lag om ändring i passlagen (1978:302),
3. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Erika Goldkuhl.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås en lagreglering som syftar till att genomföra rådets rambeslut 2009/829/RIF om tillämpning mellan Europeiska unionens medlemsstater av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande. Rambeslutet är enligt remissen ett led i det fortgående arbetet inom Europeiska unionen med att förbättra samarbetet på det straffrättsliga området och bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål.

I rambeslutet fastställs regler enligt vilka en medlemsstat ska erkänna ett beslut om övervakningsåtgärder som har utfärdats i en annan medlemsstat som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande, ska följa upp de fastställda övervakningsåtgärderna avseende en fysisk person och ska överlämna den berörda personen till den utfärdande staten, vid åsidosättande av dessa åtgärder (artikel 1). Tanken är att en medlemsstat ska kunna besluta om en övervakningsåtgärd och att behörigheten att följa upp åtgärden ska kunna överföras till en annan medlemsstat. Behörigheten ska sedan kunna återgå till den utfärdande staten under vissa förutsättningar (artikel 11). Avsikten är också att rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (rambeslutet om en europeisk arresteringsorder) ska kunna tillämpas i vissa fall om den berörda personen inte följer beslutet (artiklarna 18 och 21).

Med beslut om övervakningsåtgärder avses i rambeslutet varje verkställbart beslut fattat i samband med ett straffrättsligt förfarande av en behörig myndighet i den utfärdande staten i enlighet med dess nationella lagstiftning och förfaranden, enligt vilket en fysisk person ska omfattas av en eller flera övervakningsåtgärder som alternativ till tillfälligt frihetsberövande (artikel 4). Utgångspunkten är att den verkställande staten ska kontrollera att beslutet följs och anmäla överträdelser till den utfärdande staten (artikel 19).

Utförningen av rambeslutet talar för att tanken är att en medlemsstat ska kunna fatta ett beslut om övervakningsåtgärder och överföra kontrollen av att beslutet efterlevs till en annan stat.

I remissen har reglerna utformats så att ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder är en egen rättsfigur som enbart ska gälla förhållanden i andra länder och som inte kan övervakas i Sverige utan enbart ska kunna följas upp i en annan medlemsstat. Konstruktionen väcker ett flertal frågeställningar, och det kan sättas i fråga om den helt överensstämmer med de principer som ligger bakom regleringen i rambeslutet.

Rambeslutet innebär inte någon förpliktelse för Sverige att införa nationella beslut om övervakningsåtgärder för erkännande och uppföljning i andra medlemsstater. Ett alternativ, som också Riksåklagaren har pekat på, är att Sverige inte använder sig av möjligheten att besluta om övervakningsåtgärder. Med hänsyn till det grundläggande syftet att ett sådant beslut ska kunna utgöra ett lindrigare alternativ till frihetsberövande och för att uppnå likabehandling av EU-medborgare, finner Lagrådet dock inte skäl att ifrågasätta införandet av den föreslagna ordningen.

En alternativ lösning skulle kunna vara att regleringen utformas så att svenska beslut om reseförbud och anmälningsskyldighet får ligga till grund för en begäran om erkännande och uppföljning i en annan medlemsstat. Med en sådan ordning skulle flera frågor om verkställighet och den enskildes skyldighet att följa beslutet lösas. Det är dock inte möjligt att nu överblicka konsekvenserna av en sådan reglering. Vid föredragningen har upplysts att det för närvarande inte finns någon närmare information om hur rambeslutet har genomförts i andra länder.

Mot bakgrund av vad som nu anförts finner Lagrådet inte skäl att motsätta sig den föreslagna utformningen av regleringen. Lagrådet återkommer till de frågeställningar som den valda regleringen väcker. Inom ramen för den fortsatta beredningen bör dock information inhämtas om genomförandet av rambeslutet i andra länder för att förhindra att den svenska regleringen utformas på ett sätt som avviker från vad som gäller i övriga medlemsstater.

Den föreslagna paragrafen innehåller en definition av vad som avses med ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder. I paragrafen anges att det är beslut om att en person som är misstänkt för brott förbjuds att utan tillstånd lämna anvisad vistelseort i en annan medlemsstat (första stycket 1), eller föreläggs att på vissa tider anmäla sig hos anvisad myndighet i en annan medlemsstat (första stycket 2).

Av författningskommentaren framgår att tanken är att den utfärdande svenska myndigheten ska bestämma vistelseorten, men att den verkställande staten ska bestämma hos vilken myndighet eventuella anmälningar ska ske. Enligt Lagrådets mening blir detta tydligare om i första stycket 2 anges att ”anmälan ska ske hos myndighet i en annan medlemsstat” utan att ordet anvisad där används.

Se om definitionen vidare under 2 kap. 2 § nedan.

2 kap. 2 §

I samband med att ett beslut om övervakningsåtgärder meddelas får det beslutas att den misstänkte ska vara tillgänglig i sin bostad eller på sin arbetsplats på vissa tider. Det får också ställas upp andra särskilda villkor som behövs för övervakningen av den misstänkte. Sådana beslut och villkor regleras i 2 kap. 2 § och omfattas således inte av definitionen i 1 kap 3 § av ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder.

Avsikten torde vara att ett beslut om övervakningsåtgärder enligt definitionen ska kunna inkludera sådana villkor som regleras i 2 kap. 2 §. Lagtekniskt skulle detta kunna komma till uttryck genom att de möjliga villkoren förs in redan i definitionen av övervakningsåtgärderna. Om villkoren ska hållas skilda från definitionen på det sätt som föreslås i lagrådsremissen, bör övervägas om inte 2 kap. 2 § kan förtydligas. Paragrafen skulle kunna inledas på följande sätt:

”Ett beslut om övervakningsåtgärder får förenas med villkor att den misstänkte ska vara tillgänglig...”

2 kap. 3, 6 och 7 §§

I 2 kap. 3 § andra stycket stadgas att, om något annat inte följer av den föreslagna lagen, det som föreskrivs i rättegångsbalken om reseförbud ska tillämpas vid en prövning av om ett beslut om övervakningsåtgärder ska meddelas och i fråga om förfarandet efter det att sådant beslut har meddelats. I författningskommentaren anges att det innebär att rättens och åklagarens beslut går i omedelbar verkställighet, dvs. utan hinder av att beslutet inte vunnit laga kraft.

Av 2 kap. 6 § följer att den misstänktes skyldighet att följa ett beslut om övervakningsåtgärder och särskilda villkor som meddelats inträder först när åklagaren har tagit emot en underrättelse från behörig myndighet i

den andra medlemsstaten om det slutliga beslutet att erkänna beslutet om övervakningsåtgärder.

Prop. 2014/15:116
Bilaga 6

Utformningen av paragraferna väcker flera frågor.

Bestämmelserna i 3 och 6 §§ framstår som oförenliga. Det är svårt att se att ett beslut kan vara verkställbart utan att beslutet fått någon verkan mot den person som det riktas mot. Med hänsyn till att ett svenskt beslut om övervakningsåtgärder inte är tänkt att kunna följas upp i Sverige och till att det alltid ska avse förpliktelser som ska fullgöras i en annan medlemsstat är det också svårt att se att skyldigheten ska inträda vid den tidpunkt som anges i 6 §. Det innebär att skyldigheten kan inträda vid en tidpunkt då den misstänkte faktiskt saknar möjlighet att följa beslutet, till exempel på grund av att han eller hon inte befinner sig på den plats där anmälan ska ske. Bestämmelsen måste också läsas med beaktande av att den verkställande staten utformar egna regler om när uppföljningen ska påbörjas (jfr 3 kap. 13 §).

Vidare måste det vara oförenligt med grundläggande rättssäkerhetsprinciper att den misstänktes skyldigheter, som det föreslås i 6 §, inträder när en viss omständighet, som den misstänkte saknar kännedom om, inträffat (att åklagaren tagit emot en handling från en behörig myndighet i en annan medlemsstat).

Frågan om utformningen av 3 och 6 §§ bör därför övervägas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Regleringen måste utformas så att den enskildes befogade krav på rättssäkerhet kan tillgodoses. Det innebär att den enskildes skyldighet att följa ett beslut kan inträda tidigast då han eller hon får kännedom om beslutet. Regleringen måste också utformas så att den misstänkte inte riskerar att den verkställande staten följer upp och anmäler överträdelser av beslutet innan han eller hon fått vetskap om sina förpliktelser enligt beslutet.

Vidare måste regleringen utformas på ett sådant sätt att den misstänkte faktiskt har möjlighet att följa det beslut som han eller hon åläggs att efterleva. En möjlig lösning kan då vara att bestämmelserna om tillfälliga undantag från beslut om övervakningsåtgärder i 2 kap. 7 § utformas på ett sådant sätt att rätten eller åklagaren meddelar ett tillfälligt undantag från förbudet till dess den misstänkte befinner sig på den plats som beslutet gäller och där uppföljningen ska ske.

3 kap. 12 §

I paragrafen behandlas frågan om när och på vilket sätt en övervakningsåtgärd i ett utländskt beslut ska anpassas till en motsvarande svensk åtgärd. Om den utländska åtgärden är helt oförenlig med sådana åtgärder som kan vidtas enligt svensk rätt ska åtgärden ersättas med en åtgärd som motsvarar någon av vissa utpekade svenska åtgärder. I övriga fall, dvs. om åtgärden är delvis oförenlig med de åtgärder som kan vidtas enligt svensk rätt, ska övervakningsåtgärden anpassas till en åtgärd som motsvarar en svensk åtgärd. I dessa fall är de svenska åtgärder som kan

användas som förebild för anpassningen något fler och innefattar även åtgärder som enligt svensk rätt inte utgör straffprocessuella tvångsmedel (kontaktförbud och tillträdesförbud).

Enligt paragrafens tredje stycke ska en åtgärd som har anpassats så långt det är möjligt motsvara övervakningsåtgärden i det utländska beslutet och får inte vara strängare än denna. Motsvarande föreskrifter finns i artikel 13 i rambeslutet.

Varken i rambeslutet eller i den föreslagna paragrafen framgår vad som ska gälla om den utländska åtgärden är oförenlig med åtgärder som kan vidtas enligt svensk lagstiftning, samtidigt som de svenska åtgärder som kan tjäna som förebild för en anpassning samtliga framstår som strängare än den aktuella utländska åtgärden. De vägransgrunder som räknas upp i artikel 15 i rambeslutet omfattar inte denna situation. Samtidigt är såväl artikel 13 som den svenska bestämmelsen formulerad som ett absolut förbud mot en anpassning som innebär att åtgärden blir strängare än i ursprungsbeslutet.

Under den fortsatta beredningen bör klargöras om åklagaren i den angivna situationen ska besluta om en anpassning, trots att det leder till en strängare åtgärd än i det utländska beslutet, eller om konsekvensen av regleringen är att det utländska beslutet i praktiken inte kan följas upp i Sverige.

3 kap. 13 och 17 §§

I 3 kap. 13 § anges att ett beslut om uppföljningsförklaring gäller omedelbart men att uppföljningen inte får påbörjas förrän den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten har underrättats om förklaringen. Om anpassning har skett får uppföljningen påbörjas tidigast tio dagar efter en sådan underrättelse.

Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten ändrar på ett beslut om övervakningsåtgärder ska uppföljningsförklaringen, enligt 3 kap. 17 §, ändras i enlighet med den andra statens beslut. Vid ändring av en uppföljningsförklaring ska bl.a. 13 § tillämpas.

Enligt 3 kap. 11 § ska den misstänkte delges ett beslut i fråga om erkännande och uppföljning. I författningskommentaren till 3 kap. 13 § anges att det krävs att den misstänkte delgivits uppföljningsförklaringen för att hans eller hennes överträdelse ska kunna rapporteras till den utfärdande staten. Det är, enligt vad som upplysts vid föredragningen, avsikten att detsamma ska gälla vid beslut om ändring av förklaringen.

Det synes därför framstå som klart att, i förhållande till den misstänkte, någon uppföljning inte kan påbörjas förrän denne delgetts beslutet och dessutom behörig myndighet i den andra medlemsstaten underrättats. Om detta är avsikten är det lämpligt att 3 kap. 13 § ändras så att där anges att ”Uppföljningen får påbörjas först när den misstänkte och den behöriga

3 kap. 14 §

Paragrafen reglerar överklagande av ett beslut om erkännande och uppföljning. Behörig tingsrätt är enligt paragrafens tredje stycke den tingsrätt där åklagaren som meddelat beslutet ska föra talan i brottmål i allmänhet.

Vid föredragningen har upplysts att en åklagare formellt sett kan föra talan i vilken tingsrätt som helst. Det framgår inte på vilket sätt t.ex. reglerna i 19 kap. rättegångsbalken om laga domstol i brottmål eventuellt kan behöva beaktas - den nu föreslagna forumregeln gäller ju fall där någon i utlandet är misstänkt för brott som inte ska lagföras här i Sverige, utan där det endast är fråga om att erkänna och följa upp vissa övervakningsåtgärder. I lagrådsremissen återopas att det finns en motsvarande reglering som den nu föreslagna i 15 § lagen (1988:688) om kontaktförbud och i 14 § lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. Dessa forumregler synes vara avsedda att tillämpas mycket flexibelt (se t.ex. prop. 2004/05:77 s. 67).

Den föreslagna forumregeln synes, trots ordvalet, i praktiken inte ha funktionen att klart peka ut behörig domstol. Enligt Lagrådets mening behövs en ytterligare belysning av forumregelns funktion och verkningssätt.

3 kap. 15 §

Som tidigare angetts ska enligt 3 kap. 11 § ett beslut i fråga om erkännande och uppföljning delges den misstänkte. Vid överklagande av åklagarens beslut i fråga om erkännande eller ändring bör även domstolens slutliga beslut delges den misstänkte. 3 kap. 15 § bör kompletteras i enlighet därmed.

3 kap. 18 §

I paragrafen finns bestämmelser om när en uppföljningsförklaring får upphävas.

Enligt första stycket 3 ska en uppföljningsförklaring upphävas om den misstänkte inte kan påträffas i Sverige. I författningskommentaren anges att åklagaren bör ha information som tydligt pekar på att den misstänkte inte finns kvar i Sverige för att bestämmelsen ska tillämpas. Av paragrafen framgår inte att den misstänkte inte längre ska antas finnas i landet utan endast att han eller hon inte kan påträffas. Det kan noteras att rambeslutet i artikel 20.2 c talar om att personen inte kan påträffas. Frågan bör förtydligas i den fortsatta beredningen.

Enligt första stycket 5 ska uppföljningsförklaringen upphävas om åklagaren av den andra medlemsstatens behöriga myndighet har begärt

besked om huruvida uppföljningen ska fortsätta enligt 16 § andra stycket och myndigheten i den andra staten, trots en påminnelse från åklagaren, inte lämnar ett sådant besked. Av 3 kap. 9 § andra stycket 2 framgår emellertid att en uppföljningsförklaring ska innehålla uppgift om den tid som uppföljningen ska pågå. När den tiden löpt ut, utan att något beslut om förlängning har fattats, upphör uppföljningen utan att något särskilt beslut fattas. Bestämmelsen i första stycket 5 synes därför kunna utgå.

I första stycket 7 regleras den situationen att övervakningsåtgärderna inte längre kan följas upp i Sverige. Bestämmelsen hänvisar till att det har inletts ett annat straffrättsligt förfarande mot den misstänkte eller att den misstänkte har påbörjat verkställigheten av en påföljd. Vid föredragningen har upplysts om att bestämmelsen främst avser situationer då den misstänkte frihetsberövats eller på annat sätt omhändertagits och att övervakningsåtgärderna därför inte kan följas upp. Motsvarande hinder torde kunna inträffa vid andra typer av frihetsberövanden än straffrättsliga, t.ex. vid omhändertaganden enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall. Utformningen av bestämmelsen bör därför övervägas ytterligare så att dess tillämpningsområde inte blir alltför begränsat.

Lag om ändring i lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

2 kap. 2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om strafftrösklar och krav på dubbel straffbarhet som gäller som förutsättning för att överlämna någon person till en annan medlemsstat med tillämpning av lagen. Bestämmelserna innebär bl.a. att överlämnande inte får beviljas om gärningen inte avser brott som har fängelse i ett år i straffskalan.

Enligt remissens förslag föreskrivs att strafftröskeln för överlämnande inte ska gälla för en gärning som legat till grund för ett beslut om övervakningsåtgärder som följs upp i Sverige. Det innebär att ett överlämnande med anledning av en europeisk arresteringsorder kan aktualiseras vid misstanke om ett bötesbrott under förutsättning att begäran om överlämnande har föregåtts av ett beslut om övervakningsåtgärder.

Rambeslutet vilar på grundtanken att myndigheten i den utfärdande staten kan utfärda en europeisk arresteringsorder, t.ex. om den misstänkte inte frivilligt återvänder för att delta i rättegången (artikel 18.1 och beaktandesats 12). För dessa situationer hänvisas till rambeslutet om en europeisk arresteringsorder (artikel 21). Utgångspunkten är att förfarandet enligt rambeslutet om en europeisk arresteringsorder alltid ska kunna tillämpas vid beslut om övervakningsåtgärder.

Av artikel 21.3 följer emellertid att en medlemsstat kan anmäla till rådets generalsekretariat att staten kommer att tillämpa artikel 2.1 i rambeslutet

om den europeiska arresteringsordern vid beslut om överlämnande i anledning av ett tidigare beslut om övervakningsåtgärder. Av den sist nämnda artikeln framgår att överlämnande ska ske om gärningen motsvarar brott med ett års fängelse i straffskalan. Möjligheten för medlemsstaterna att, även i samband med förfarandet för övervakningsåtgärder, tillämpa den strafftröskel som finns i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder, dvs. fängelse i minst ett år, har utnyttjats av flera länder, bl.a. Danmark, Nederländerna, Tjeckien och Österrike.

Det nu föreslagna undantaget från kravet på att det ska vara fråga om brott med ett års fängelse i straffskalan innebär att ett överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder kan ske även för t.ex. en trafikförseelse eller något annat bötesbrott under förutsättning att en uppföljning av övervakningsåtgärder pågår när en arresteringsorder utfärdas. Något krav på att den misstänkte ska ha överträtt beslutet om övervakningsåtgärder eller på annat sätt undandragit sig lagföring ställs inte upp, vilket alltså innebär att den svenska regeln går längre än vad som synes vara grundtanken med rambeslutet. Möjligheterna att använda tvångsmedel är vida vid tillämpning av lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Anhållande och häktning kan ske om det inte saknas risk för att den misstänkte avviker eller på annat sätt undandrar sig överlämnande (4 kap. 5 och 6 §§).

Inte minst när ett beslut om övervakningsåtgärder avser en person som redan finns i Sverige leder detta långt. Det är inte möjligt att med säkerhet uttala sig om i vilken utsträckning beslut om övervakningsåtgärder kan komma att fattas i sådana situationer. Erfarenheter från tillämpningen av rambeslutet om en europeisk arresteringsorder talar dock för att, i vart fall vissa medlemsstater, kan komma att utnyttja alla de möjligheter som den föreslagna regleringen ger. Personer som annars inte hade frihetsberövats riskerar att frihetsberövas inom ramen för ett förfarande enligt arresteringsorderlagen eller att frihetsberövas under längre tid än som hade varit fallet om någon övervakningsorder inte hade utfärdats. Det faktum att en person samtyckt till ett beslut om övervakningsåtgärder innebär att han eller hon kan komma att överlämnas i enlighet med rambeslutet om en europeisk arresteringsorder, trots att personen följt beslutet om övervakningsåtgärder och trots att den aktuella gärningen inte hade kunnat leda till ett överlämnande i annat fall.

Lagrådet anser därför att det finns skäl för fortsatta överväganden i fråga om lämpligheten av den nu föreslagna ändringen i tillämpningsområdet för europeisk arresteringsorder.

Förslaget till lag om ändring i passlagen

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 april 2015

Närvarande: Statsministern S Löfven, ordförande, och statsråden Å Romson, Y Johansson, I Baylan, K Persson, P Hultqvist, H Hellmark Knutsson, I Lövin, Å Regnér, M Andersson, A Ygeman, A Johansson, P Bolund, M Kaplan, A Bah Kuhnke, A Strandhäll, A Shekarabi, G Fridolin, A Hadzialic

Föredragande: statsrådet A Ygeman

Regeringen beslutar proposition Erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
Lag om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen		32009F0829
Lag om ändring i passlagen (1978:302)		32009F0829
Lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder		32009F0829

